THE LIBRARY THE UNIVERSITY OF JERUSALEM

הצפה

ב״ה, יום שישי, י׳ אדר תשל״ה (21.2.1975)
שנה ל״ו — גליון 11911 — המחיר 2.20 ל״י
עתון התנועה העולמית של המזרחי והפועהמ״ז
מייסד ועורך ראשון: הרב מאיר בר־אילן ז״ל

הודעת דובר משרד החוץ האמריקאני:

ארה״ב אינה שוקלת מתן ערובה להסדר ביניים אלא להסדר כולל

וושינגטון, 20, (ע״ן וויר) — ארה״ב שוקלת מתן ... להסדר מזרח־תיכוני ... אך אין היא מעיינת כי ... ערובות אינדיבידואליות ... בהסדר ביניים — נאמר כי ... שפורסמה היום על ידי ... החוץ.

... מתבהלות שיחות על מתן ערובה ... איזה סוג שהוא בשלב זה של ... היפלומטיים במזרח ה־... אמר דובר משרד החוץ רוברט ...

... ים האחרונים הובעו ניחושים ... ה״ב עשויה להציע לישראל ... לבטחונה או לאי־לחמה ... מצרים. מר אנדרסון הבהיר כי ... לא הגישה הצעות מעין ...

... אלה של מתן ערובות אפשרית ... להתעורר במועד מאוחר יותר ... הסדר כולל״ אמר הדובר.

קיסינג׳ר מגלה „אופטימיות זהירה״

... על ידיעות, לפיהן בנשים למניעת השגת הסכם בין ... למצרים בלבד, הסתפק אנ־... בקביעה כי קיסינג׳ר קיים ... שיחות מביההו את הגות ... עם הנשיא אסאד וכי הוא להיפגש עימו נ״ב כאשר למזה״ת בחודש הבא.

„אופטימיות בחוגים ישראליים לגבי סיכויים של קיסינג׳ר

... ישראליים בוושינגטון ... באופטימיות לסיכויי ב־... קיסינג׳ר במזה״ת. ... אלה סבורים כי ראש ה־... יצחק רבין מוכן עתה להס־... נסיגה גדולה יותר עד אל לשדות הנפט באבו רודס ו־... הגידי. ... ע מקור נמסר כי רבין שאב

עידוד מהבטחות שנתן לו קיסינג׳ר באשר לרצונה של מצרים להסכים — תמורת נסיגה זו — ל„מודוס ויוונדי״ עם ישראל לתקופה של שנה עד שנתיים.

טרם נקבע רשמית מתי ייצא קיסינג׳ר לסיור נוסף במזה״ת. שר החוץ האמריקאני עומד לבקר ב־קאורדיף שבוויילס ב־6 למרס לפי הזמנת עמיתו הבריטי ג׳יימס קלהאן. מספר משקיפים סבורים כי קיסינג׳ר עשוי להמשיך משם למזה״ת.

שר החוץ האמריקאני הנרי קיסינג׳ר אמר היום כי הוא מתייחס ב־אופטימיות זהירה״ לסיכויים שיוכל להביא להסכם שלום חדש בין מצרים לישראל, כאשר ישוב למזה״ת בחודש מארס.

מנהיג הרוב הדמוקרטי בסנט מייק מנספילד, שדיווח על דברים שהשמיע שר החוץ בביה הלבן, אמר כי קיסינג׳ר הזהיר שהתקופה הקשה ב־יותר „עדיין לפנינו״.

מנספילד תאר את הפגישה עם קיסינג׳ר בבית הלבן כ„אחת הפגישות המעניינות ביותר״. שבה השתתפו אי פעם כשר החוץ וקבוצה של מנהיגי הקונגרס, נציגי שתי המפלגות מקיימים דיון ער.

הייתי מעודד בהחלט על ידי מה שהיה בפיו״ אמר מנספילד.

עוד אמר מנהיג הרוב בסנט כי קיסינג׳ר מצפה שתיערך ג׳ונה לי ענייני המזה״ת תחדש את דיוניה ב־קרוב ועל ידי כך תשותף בריה״מ בצורה ישירה יותר כמאמצים הדיפלומטיים הנעשים באיזור.

מצרים אינה הותרת להסדר הדו־צדדי עם ישראל״

קהיר, 20, (יופ״יע) — יו״ר בית הנבחרים המצרי סאייד מרעי הבהיר היום את הידיעות כי מצרים תחתרה להסדר חד צדדי עם ישראל, באמרו כי סוריה חייבת להיות שותפה לכל פתרון של הסכסוך.

מרעי הוסיף ואמר כי מצרים יכולה להחזיר לעצמה את כל שטח ערבי תוך שנה, אילו הסכימה לוותר על השטחים שנכבשו מסוריה ומירדן.

יו״ר בית הנבחרים השמיע הצהרה זו בפני משלחת של בית הנבחרים היוגוסלבי. הוא תאר ידיעות, כאילו מוכנה מצרים להסדר חד־צדדי עם ישראל כ„תמולה מרושעת״, המושמצה בעיקר בלבנון ושמטרתה להח־זיק את האיזור במצב של לא־מלחמה ולא־שלום.

השבת הוכרזה כ„שבת דאגה למען יהודי סוריה״ — בוואשינגטון

פילדלפיה 20 (עסט״א) — מיל־יון התמידות היא המטרה שהוכרה ע־ליה כאן במסע החתמה של פטיציה המנחה לנשיא פורד להתערב ל־הצלת 4000 יהודי סוריה.

במקביל, הוכרז על השבה הקרובה לכל סוף השבוע כ„שבת הדאגה למען יהודי סוריה״.

הסורים מגבירים המתיחות בחזית הצפון – כמסע נגד הסדרי חלקי מצרים–ישראל

מאת סופרנו הצבאי

בימים האחרונים עלתה המתי־חות בחזית הצפון בעקבות המסע התעמולתי שמנהלת דמשק נגד הסדר חלקי בין מצרים לישראל.

כפי שנמסר לא חלו שינויים מהותיים בשטח. לא הוגברו כוחות בקו וכן לא במערכים שמאחורי אי־זור התייך.

עם זאת הגבירו הדיבורים הסו־ריים את הכוח ומציינים כי ניתן להתגבר ולשנות מערכים צבאיים תוך זמן קצר.

כזכור נוצרה לפני חודשים מתי־חות רבה בחזית הצפון בעקבות ה־צעדים הצבאיים ההלקיים שנקטו הסורים ערב חידוש מנדט כוח ה־או״ם וצה״ל ערך כוננות גיוס חלקי. עתה ההרים הסורים על התרגיל הזה וסבורים, כי ככל שיתקרב מועד סיום תוקפו של ההסכם. ועם חידוש שליחות קיסינג׳ר — יעשו הסורים כמאמצים צבאיים כדי להכשיל את ההסדרים אם לא יובטח גם לה פיצוי מסוים.

נשיא המדינה יוצא בשבוע הבא לארה״ב

נשיא המדינה, פרופ׳ אפרים קציר יוצא בסוף החודש ל־ביקור בארה״ב.

הנשיא ישתתף בוועידה השנתית של מפעל מילווה העצמאות והפיתוח („בונדס״), אשר תיערך במיאמי.

ב־3 בבארס יתקבל פרופ׳ קציר אצל הנשיא פורד בבית הלבן ב־וושינגטון.

בהמלך ביקורו בארה״ב יוענקו ל־פרופ׳ קציר תוארי ד״ר כבוד באו־ניברסיטת ברנדייס, באוניברסיטת מישיגן ובמכון הפוליטכני של ניו־יורק. במה״כ יבקר באוניברסיטאות רוקפלר, הארווארד המכון הטכנו־לוגי של מאסצ׳וסטס.

בין היתר יהיה הנשיא אורחם של „ישיבה אוניברסיטה״ והסמינר התאולוגי היהודי בניו־יורק.

הנשיא יעדר מן הארץ כשבועים. את מקומו ימלא יו״ר הכנסת, ישראל ישעיהו.

בדיוני הנהלת המפד״ל

ד״ר בורג: השבועות הקרובים עשויים להיות מכריעים בנושאים מדיניים

צ. ברנשטיין קורא להחזרת שלום־בית ברבנות הראשית

מאת סופרנו בתל־אביב בקריאה לרבנים להבטיח את שלומה ופעילותה התקי־נה של הרבנות הראשית ל־ישראל, יצא אמש, מזכ״ל ה־מפד״ל צ. ברנשטיין, בציינו כי מחלוקת זו גורמת לחילול השם.

מר ברנשטיין אמר את דבריו בפתחו את ישיבת הנהלת המפד״ל שהתקיימה ב„בית התנועה״ בתל־אביב. הנואם הביע את התקווה ש־הקריאה „החמה התקיפה והנמרצת תזכה להיענות חיובית ובהקדם.

מר הפנים ד״ר יוסף בורג, סקר בישיבת ההנהלה את המצב המדיני וציין שסיעת המפד״ל בכנסת כעור־כה בכל הנושאים, ושומעה די־ווחים רצופים על ההתפתחויות ב־נושאים אלה. „במשיך לעקוב שלב אחר שלב ונעדכן את חברינו האם יהיה צורך נשוב תכנס את מוסדות המפלגה להכרעה״ — אמר.

השר הדגיש כי השבועות הקרו־בים עשויים להיות מכריעים בנו־שאים רגישים, אך התופעה של ה־התנצחות בתוך הממשלה והתבט־אויות שרים, בענין מעלה האדומים גם לאחר שנתקבלה ההחלטה ה־ברורה — מדאיגה. „ממשלה ששרה כנגינתה לפי תווים שונים אינה הוקה לשום מ״מ גדול״ — אמר ד״ר בורג, והוסיף שלא יכול לה־יות מצב שאחרי שהממשלה מקבלת החלטה מתחילה התנצחות מילולית בין השרים. „צריכה להיות הופעה מלוכדת ומאוחדת סביב הדברים ש־

הדלקת הנר

	עו״ש	מוצ״ש
ירושלים	4.53	6.06
תל־אביב	5.11	6.08
חיפה	5.02	6.06
באר־שבע	5.10	6.08
אילת	5.12	6.10

הוחלטו בממשלה״ — אמר. ד״ר בורג הוסיף שכל צעד הנעשה ל־חזק את רשת ההתנחלויות כדי ל־בצר את ירושלים, בירת ישראל, חייב להתבצע ללא שום ויכוח נר־סף.

חבר הנהלת משה קרונה, תבע לקבל עתה החלטות בתחום המדי־ני ובמיוחד בנושא ההתנחלויות שכן עתה דנים על משאביה הכס־פיים של המדינה ו„זה נושא ש־אינו סובל דיחוי״.

א. שפר תבע לקבל החלטה לה־ייב את חברי המפלגה בממשלה ו־בכנסת להביא, כל נוסח הסכם, ל־דיון בהנהלה לפני שמצביעים ע־ליו בכנסת ובממשלה.

רה״מ רבין ב„בר־אילן״:

ישראל אינה רואה בערבויות מדינות זרות תחליף להסדר מדיני בינה לבין הערבים

ראש הממשלה, מר יצחק רבין, אמר אתמול באוניברסיטת „בר אילן״ כי מדינת ישראל אינה רואה בברית הגנה ובערבויות זרות תחליף לכל הסדר מדיני בינה לבין ארצות ערב. עם זאת הדגיש, כי כשמדובר בהרתעת איומי התערבות מצד גורם מעצמתי נגד ישראל, אין המדינה הק־טנה מסוגלת לעמוד בכך ב־כוחות עצמה.

בהשיבו על שאלות סטודנטים הו־סיף ראש הממשלה, כי מדיניות יש־ראל — שלא לפנות לארצות הברית בבקשת ערובות־הגנה לקיומה. אולם אם מדובר בהתערבות מצד המעצמה השנייה בעולם, הרי „כשם שכל אי־רופה אינה מסוגלת להגן על עצמה כך גם ישראל אינה מסוגלת לעמוד בכך לבדה. אם מדובר באיום של מעורבות של ישראל אנו מצפים ש־ארצות הברית תמלא תפקידה ותמנע התערבות צבאית של מעצמה על אח־רת נגד מדינה קטנה״.

הנושא הפלשתיני אינו המפתח לשלום

מר רבין שלל את הדעה שהנושא הפלשתיני הוא המפתח למלחמה או לשלום. הוא חזר ואמר כי הסיכוי ל־התקדמות עם המצרים הוא בהסדר ביניים. מדיניות זו שנקטה הממשלה.

הביאה בפועל לרווח זמן בו התאו־ששה המדינה והתעצמה מבחינה צב־אית, כאשר עמדותיה המדיניות והצב־אית טובה יותר מאשר לפני שמונה חודשים.

בדברו על ברית המועצות אמר, שקשה לו לראות בשלב זה כי מעצמה זו מעוניינת בשלום שיש בו קיום של מדינה יהודית בבטחון. מדיניות ברית המועצות, הטעים, לא נשתנתה והיא מבוססת על התעלמות בישראל והמיכה חד צדדית בערבים.

תומך במימון חחובות של המפלגות

בתשובה לשאלה על ההצעה ל־הלוות למפלגות עשרות מיליוני לי־רות לכיסוי חובותיהן אמר מר רבין, שלדעתו צריכים לחול בנושא זה שינויים בחיים הפוליטיים במדינה, לרבות הפעילות בנושאים הכספיים של המפלגות. לדעתו הכל צריך להיות בפיקוח ממלכתי ו„על השולחן״. כדי להגיע למצב זה, הוסיף, צריך להיפטר מסרוחי העבר, שתובות המפלגות בכללים בהם. „הייתי הטעים כי מעתה חייבים לפתוח פרק חדש בנושא זה, כך שמימון המפלגות יהיה רק על בסיס של חוק והיה נתון לפיקוח ממלכתי.

נפטר מרדכי חיים שטרן

מרדכי חיים שטרן, שהיה שנים רבות מנהלה הכללי של חברת „רסקו״ וכן שימש יו״ר הכנסת מטעם גח״ל, נפ־טר אתמול לאחר מחלה קשה.

מרדכי שטרן נולד ב־1914 ב־וינה. למד שם באוניברסיטה. ד״ר אוהי״ב בלונדון ב„סקול אוף אקונו־מיקס״. מ־1945 עד 1967 שימש מנ־הלה הכללי של חברת „רסקו״ ש־בהנהלתו גדלה והפכה גורם רב משקל בכלכלה הישראלית ובעיקר בבניה, ההרושת והשיכון. בשנים 1965 ועד 1969 היה חבר כנסת ר כיהן כחבר במועצה עירית ת״א ב־שנים 1959 עד 1967 לאחר בחירות שבהן היה. מועמד גח״ל לראשות העיר. בשנת 1971 סיים לימודי תו־אר שני במדעי היהדות באוניברסי־טת בר אילן. לאחר שיצא ממעגל העסקים הקדיש עצמו ללימודים. הוא הקים את „הבמה ליהדות ורוח״ והיה חבר הוועד המנהל של אר־ניברסיטת בר־אילן, בית חולים „ש־ערי צדק״ בירושלים ומוסדות ציבור רבים אחרים.

— במלחמת יום הכיפורים שכל את בנו יעקב אריאל. הניח אשה ובן נשוי.

ההלוויה תצא היום י״א באדר, בשעה 11 וחצי לפנה״צ מבית ה־לוויות ברחוב דפנה בתל־אביב ל־בית העלמין בקריית שאול.

שי לפורים
הזדמנות חד פעמית
2 הארצרות
אוצר קטן,
ומאוצר־גנזי
רק —.18 ל״י
להשיג:
אי בי חנות ספרים
אלנבי 71 ת״א
או טלפונית: 57 26 44 ת״א

בהגרלה השבועית הראשונה של מבצע „כה לחי״

שהתקיימה אתמול
ב„הצפה״
זכו בפרסים הבאים:

1) הגדת ונציה המפוארת. —
מר יעקב בוכרין, רח׳ דיזרעאלי 12 (שיכון עמידר), לוד.

2) „מבין במקרא״ —
מר ש. מייזל, רח׳ טרומפלדור 38, פתח־תקוה.

3) „משנתו של הרב קוק״ —
מר חיים דב ערמון־קסטנבאום, רח׳ יהושע בן־נון 48, תל־אביב.

4) תקליט של החזן דוד קוסוביצקי —
ד״ר ש. ז. יצחקי, רח׳ המתמיד 19, רמת־גן.

5) תקליט של החזן דוד קוסוביצקי —
ביה״ס הממ״ד „מעלות״ — בני־ברק.

ההגרלה השבועית השניה של „כה לחי״
תתקיים אי״ה ביום חמישי הבא

ועדת הכספים תובעת חקירה כיצד הודלפו פרטי התקציב לפרסום בטלוויזיה

בישיבת ועדת הכספים שיהחומר לטלוויזיה ובמקור לכך ביקש נערכה אתמול שאל ח״כ בדר, כיצד קרה שפרטי התקציב פורסמו בטלוויזיה?

אמנם ישנן הדלפות בעתונות, אבל מידת האחריות הציבורית של העתו־נות היא שונה ממידת האחריות של רשות השידור. ד״ר בדר אמר כי בין שהדבר נעשה בהסכמת שר האוצר ובין לאו — בכל מקרה אחראית הממשלה להדלפה.

ד״ר בדר ביקש חקירה, כיצד הגיע לדחות את הדיון בתקציב.

יושב ראש הוועדה ח״כ קרגמן הו־דיע בישיבה, כי דיבר עם שר הו־אוצר, והשר השיב לו, כי הוא מוחצע מהדלפה זאת שפורסמה בשידור ב־טלוויזיה.

מר קרגמן הודיע בישיבה, כי יד־רוש משר האוצר חקירת ההדלפה ובדיקת אחריותה של רשות השידור שהיא מסגרת ממלכתית וחייבת לדעת שהדלפה מסוג זה, הוא פגיעה חמורה בסודיות התקציב.

שודד רצח חנווני בירושלים

אברהם גינדי, בעל חנות צע־צועים ברחוב אגריפס שבשוק מחנה יהודה בירושלים, נרצח אמש בידי אלמוני.

אמש בשעה 8.15 נכנס לחנות ה־צעצועים של גינדי אלמוני שפניו היו מכוסים במסיכת פורים. במקום היו אותה שעה בעל החנות ובתו ה־קטנה. האיש תבע מבעל החנות כסף ומשלא נענה, שלף אקדח וירה ירייה אחת בחזהו של בעל החנות.

גינדי נפל, אך תפס בזרוה והחזיק ב. השניים נאבקו בחנות עד שהשו־דד ירה כדור נוסף ובעל החנות נפל על המדרגות כשהוא פצוע קשה. ה־יורה נמלט. גינדי הועבר לבית הו־לים „שערי צדק״ ושם נקבע מותו.

משטרה ירושלים פתחה במבצע נר־חב אחר השודד והוקמו מחסומים ב־נקודות שונות בעיר.

במשך הערב עצרו כוחות משטרת ירושלים מספר חשודים בקשר לר־צח.

בצער רב וביגון קודר הרינו מודיעים על פטירת
בעלי, אבי, סבי, אחינו התחני
ר׳ מרדכי־חיים שטרן
(ב״ר נתנאל ז״ל)
הלוויה תצא היום, יום ששי, י׳ באדר תשל״ה (21.2.75)
בשעה 11.30 לפנה״צ מבית הלוויות העירוני ברח׳ דפנה 5
ותעבור ע״י בית־הכנסת המרכזי בשדרות סמאטס 22 —
בדרכה לבית העלמין בקרית שאול, תל־אביב.
אשתו: יהודית־איטה
בנו וכלתו: עזגר ותקוה
ומשפחות: ל. שמהוני, ד״ר דוד אנגל,
ג. שמידט, קרנהויים

אוניברסיטה בר־אילן
אבלה על
מרדכי חיים שטרן
חבר הוועד המנהל של האוניברסיטה
שהלך לעולמו
הלוויה תצא היום, יום שישי י׳ באדר תשל״ה, בשעה 11.30
לפנה״צ, מבית הלוויות העירוני ברח׳ דפנה 5 ת״א, דרך בית
הכנסת בשדרות סמאטס 22 — לבית העלמין בקרית שאול.

הבמה ליהדות ורוח
אבלה
ומבכה מרה את פטירתו של מייסדה
יו״ר ההנהלה, הדגול
ר׳ מרדכי־חיים שטרן ז״ל
ומשתתפת באבלה הכבד של המשפחה
הבמה ליהדות ורוח
ההנהלה והמזכירות

בית־הכנסת המרכזי שד׳ סמטאס 22
בצער רב ובכאב גדול אנו מודיעים על פטירתו הפתאומית
של אחד מהמתפללים הראשונים, כמייסד ומקימו של
בית־הכנסת — עסקן ציבורי ורב הפעלים המנעש
ר׳ מרדכי חיים ב״ר נתנאל שטרן ז״ל
הלוויה תצא היום, יום ששי י׳ אדר תשל״ה (21.2.75),
בשעה 11.30 ברח׳ דפנה, ותעבור ליד בית־הכנסת המרכזי
שדרות סמטאס 22 — לבית העלמין בקרית שאול.
הנהלת ביהכ״נ ומתפלליו
הנהלת קופת גמ״ח שע״י ביהכ״נ
ועד ביקור חולים

בצער רב וביגון קודר אנו מודיעים על פטירתו הפתאומית של
ר׳ מנחם־מנדל בן יעקב אוסטרינסקי
איש החסד, הצנע לכת ועסק בצרכי ציבור באמונה
הלוויה תצא היום בשעה 11.00 מבית הלוויות העירוני,
רח׳ דפנה 5, תל־אביב, תעבור דרך בית־הכנסת האחדי,
כבורים, רחוב קליי 7 — לבית העלמין בנחלת יצחק.
המתאבלים:
רעיתו טובה (לבית שפירא) אוסטרינסקי
בנותיו מסדה ויצחק ספיר (אורגנוי)
תהיה בן שאול (אריגי)
אהוה, נכדיו — בארץ ובחו״ל
ובית משפחת שפירא

תנועת בני תורה
טל׳: 286994 — ת.ד. 5227 — ירושלים
לידיד תנועתנו
הרב יוסף בא־גד
ראש ומנהל ישיבת בנ״ע כהל יצחק, נחלים
לאם ולכל המשפחה
השתתפותנו באבלכם הכבד, במות עליכם ראש המשפחה
היקר באדם
ר׳ משה בא־גד ז״ל
המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים

המרכז לחנוך הדתי בישראל
משתתף באבלו של
הרב יוסף בא־גד
מנהל ישיבת בני־עקיבא נחלים
ומפעילי המרכזים של המרכז לחינוך הדתי בישראל
על פטירת
אביו היקר ר׳ משה ז״ל

תקליט חדש
הודעה משמחת לציבור החרדי
זה עתה יצא התקליט החדש
של מקהלת ילדים
פרחי ירושלים
יד בומר צברים
בניצוחו של יגאל צליק
להשיג בחנויות התקליטים של „תקליטי ישראל־ישראדיסק, חברה ישראלית לתקליטים בע״מ
סמולנסקין 5 ת״א ● טל. 249179

דרושה אשה דתית
לטיפול
באשה חולה קשישה
תשלום הגון
טל׳ 52980, 789259, ת״א

בשורה טובה
הופיע
ילקוט מעם לועז
על ספר קוהלת
כרך 16
להשיג
בבתי מסחר
לספרי קודש

תחזית מזג האוויר

נשום הטמפרטורות ההחזויות: ירושלים 9—11. תל אביב 13—17, חיפה טבריה, נהריה באר שבע ויריחו 12—16. רמת הגולן 7—10, צפת 7—9, השומרון ונצרת 10—12, עפולה 10—15. לוד 12—17. אילה 13—18, מפרץ שלמה 13—19 מעלות.

אם חתונה מכובדת
אז אך ורק עם
התזמורת המפוארת
המודרנית־החסידית
בהנהלת ברוך שוריץ
● תל־אביב, שינקין 33
טלפון 284381
— מחירים נוחים —

הודעה חשובה לצבור החרדי
הננו מתכבדים להודיע לצבור החרדי, כי היקב שלנו נמצא תחת השגחת הרה״ג הבד״ץ של העדה־החרדית ירושלים וכל היינות והמיץ־ענבים שלנו הם
כשרים למהדרין הן לפסח והן לכל השנה
הכהל (הספירט) לייצור היין שלנו הוא כהל מתוצרת עצמית בלבד, הכהל (ספירט) הנ״ל מיוצר על ידינו אך ורק מיינות שלנו בתוך היקב שלנו בלי שום חשש של חמץ
לכבוד חג הפסח הבעל״ט יוחתמו הבקבוקים שלנו בהותמת מיוחדת חדשה מטעם בד״ץ העדה החרדית ירושלים כפי שפורסמו במודעות שלהם
יקבי „ענב״
האחים כהן ירושלים
נ.ב. הננו להזכיר לצבור כי היינות שלנו הם אמתיים טבעיים ומפורסמים בטיבם המצויין כפי שידוע זה זמן רב.

ללשכת המסים המרכזית של הפועהמ״ז
דרושה פקידה למשרה מלאה
עם נסיון בהנהלת חשבונות
ת״א, רח׳ אבן גבירול 166 ■ טל׳ 445140

יקבי ציון א. מ. שור
טלפון 285584 — ירושלים
באחר ונתעוררות חששות על היינות וכשקאות הריפים לגבי כשרותם לפסח — הננו שמחים להודיע כי לייצור היינות שלנו אנו משתמשים בכהל (ספירט) מתוצרת עצמית בלבד. היינות שלנו הם כשרים למהדרין לפסח ולכל ימות השנה בהשגחת הבד״ץ של העדה החרדית ירושלים.
השתמשו ביינות „יקבי ציון״
יין אצילים • יין ישן־נושן • יין מדליה
• יין אפריון ישן • יין ירושלים של זהב
• יין גן־עדן • מיץ ענבים ועוד

יקבי „תל־ארזה״ בע״מ
רחוב בר־אילן 12 ● טלפון 288853 ● ירושלים
בשמחה אנו מודיעים, כי הבעיה שנתעוררה במספר יקבים בעניין כשרות היינות לחג הפסח, לא נתעוררה אצלנו כלל וכלל, כי כפי הנהוג אצלנו — ביקב, כל השנים אנו משתמשים לתעשיית היינות רק בכוהל עצמי הנוצר גם הוא ביקבנו.
לכן השתמשו ביינות ומיץ ענבים מיקבי — „תל־ארזה״ — הכשרים לחג הפסח בלי שום חשש ופקפוק.
הרבנות הראשית לירושלים והמחוז
THE CHIEF RABBINATE OF JERUSALEM DISTRICT
המועצה הדתית ירושלים
ב״ה, כ״ט בשבט תשל״ה (10.2.75)
אישור
הרינו מאשרים בזה כי היינות והמשקאות ביקבי „תל־ארזה״ בע״מ בירושלים ... בפקוח הרבנות, וכל נעשה במהדרין ... לכבוד חג הפסח ... בכוהל ... ביקב הנ״ל.
כמו־כן ... על ... ומשקאות ...
... שום חשש ...
... ומיץ ענבים ...
... בלי כל חשש ... לחג הפסח ...
ולכל השנה.
... ע״ז באתי על החתום ...
הרבנות הראשית
לעיה״ק ירושלים
והמחוז
פורים שמח!
... ם ייבות – מטמון – אריסטוקרט – יהלום
אריאל – מיץ ענבים טבעי

הסתדרות המזרחי והפועל־המזרחי — המרכז העולמי
המחלקה לדור הצעיר
נשארו עוד מספר מקומות
לכל ימי הפסח — י״ד ניסן — כ״ב ניסן תשל״ה
ב„יער ירושלים״
בביתנים: —.525 ל״י לכל אחד
משפחות עולים וישראלים מוזמנים!
✶ ✶
פרטים והרשמה: דוד בן־נאת, ת.ד. 588, ירושלים, טל׳: 35282 (02)

של המצפה

מילווה ומגמתו

הצעת סיעות המערך ו„חרות" לקבלת מילווה בערבות ממשלתית לזמן ארוך ובתנאים נוחים לשם סילוק חובות, שמאיימים בשיתוק הפעילות המפלגתית, ראויה לדיון ולבירור ענייני, ולא לשיסוי הדימגוגי של מיספר סיעות קטנות הסבורות שבכך יוסיפו קולות לעצמן.

ודאי, בימי קימוצים בשירותים נחוצים ביותר, כשכל אחד נקרא להדק החגורה, יש רגישות בקרב שכבות מסויימות בציבור להצעה זו, שלפיה ילוו למפלגות ששים מיליון ל"י במשך לחמש־עשרה שנה בריבית נמוכה ולא־צמודים, שיוחזרו שנה־שנה מהמימון הממשלתי הנוסף לכל מפלגה.

באים ואומרים: עד שאתם משקיעים סכומים גדולים לעזור מפלגות, בואו ושקעו אותם להקלת המצוקה. הטיעון מחמיר כאשר הוא נאמר בלשון בוטה, כגון של עסקנים ושל עתונים מסויימים, שהמפלגות כאילו זוממות לעשוק את הציבור בדוחקו כדי לקיים את מנגנוניהן.

לגופו של דבר, מניעת שיתוקן של מפלגות קונסטרוקטיביות, או גם התפוררותן, משמעה שמירה על חטיבות ציבוריות שהקימו את המדינה, מנהיגות את המדינה ומקנות לה שלטון עם, שלטון של דימוקרטיה. ליקויים שדבקו במפלגות ניתנים לתיקון ואין בהם כדי להטיל דופי בהתארגנויות פוליטיות ואידיאולוגיות כבסיס למשטר הנקבע על־ידי הצבעת התושבים. במקום שמפלגות הן חלשות ורעועות חודרים כידוע להלל הריק עריצים המשתלטים בכוח על המדינה. מאחר שהמפלגות טוענות, שהחובות מעכבים את קיומן התקין, הרי יש לדון כראוי בטיעונן ולא להדהותו במטר גינויים.

המפלגות שתומכות בהצעת המילווה אינן נופלות בערכן ממפעלים פרטיים שקיבלו מילוות במאות מיליונים ל"י ובתנאים נוחים כדי שיוכלו לייצר כראוי. המילווה למפלגות הוא מילווה ולא מענק, לא יילקח מהקציב המסכלה לשרותים, והוא ישולם כסדרו כפי ההתחייבות. אין ספק, יש להתנות מתן המילווה לסילוק החובות בהימנעות מצבירת חובות חדשים, שאחרת אין לדבר סוף, ובקימוצים הכרוחים בהוצאות בלתי חיוניות. המדינה באה לעזרת המפלגות בתנאי שהן יכירו בנסיבות הקיימות וישתלבו שילוב מלא במשטר של חיסכון מחלט. משייקימו את התנאים הדרושים, כבדיקת מבקר המדינה, יש לאפשר להן לעשות את מלאכתן בהסברה ובארגון, במערכות הנוער ובפעלי תרבות. ישנן מפלגות העוסקות גם בטיפוח מוסדות חינוכיים וסוציאליים בעלי ערך. מפלגה ראויה לשמה מעצבת דמות הבריה ועושה אותם אזרחים נאמנים ביותר לכל חובות המדינה.

התנגדותן של הסיעות הקטנות אינה באה אלא לצורך סיסמאות בחירות. סיעות אלה, רסיסיות, שעסקן יזמרני אחד או שניים, עומדים בראשן, הן טרודות עכשיו במיבצע חד־גדיא של נסיון לבלוע אחת את השנייה, עורכות מסע־שיסוי נגד הצעת המילווה אך ורק כדי לפגוע במפלגות בעלות מצע ציבורי רחב. אליהן הצטרפו גם אלו מפלגות שמצבן הכספי אינו דחוק כל־כך ולכן מרשות לעצמן להפריח סיסמאות של צביעות. שהרי הן ידעות היטב, שבדימוקרטיה מתוקנת יש לאפשר תיפקודן המלא של מפלגות הנושאות רעיונות ותכניות.

מאחר שאילו כלי־תקשורת נפוצים נתפסו לשיסוי בהצעת המפלגות, יש להתקין את סעיפי ההצעה באופן שימנעו השדות, ולהסביר היטב לציבור מגמות המילווה וסדר פרעונו.

אין כמפלגה עממית מתפקדת כראוי, המקיימת מגעים עם רבבות חבריה, שעומדת לימין המוני עם בכל צרכיהם.

מחדלים רוחניים וסילוקם

הציבור הדתי בארץ על כל חלקיו מן הדין שיגלה יותר יזמה ועירנות למניעת חילולי־שבת המורים בפרהסיה, במיוחד בבידור ובתחבורה. הרחבת הפירצה בפתיחה בתי־קולנוע נוספים בלילות שבת בתל־אביב עלול לגרור מצב דומה גם בערים אחרות, שעד כה שומרות עדיין על הסטאטוס־קוו במנוחת השבת. לא קל הוא למנוע חילולים במקומות שאין לנציגות הדתית עמדת־מפתח בעיריות, ולפעמים לא מעט באשמת תושבים שומרי־מסורת שהצביעו לרשימות חילוניות, אך ציבור מלוכד והוא עקבי בתביעותיו למנוע קלקלה, סופו להתקרב אל יעדיו.

על אף טרדות יומיומיות בענייני בטחון וכלכלה, שהן מעסיקות את היחיד ואת הכלל, יש ליתן את הדעת לענייני רוח־ונפש שמייחדים את העם היהודי. המדינה על קשייה העצומים בכל השטחים, שרויה כמעט בבדידות, שעזרת יהודי העולם דרושה לה כאוויר־לנשימה, מן הכרח שערכיה ואורחותיה יהיו יהודיים מורשתיים. קיום הברוך בסבל רב, בסיכונים ההבדים, יעמוד בו ברוח נכון כאשר משמעותו נצח ישראל.

בכינוס האחרון של נציגי קהילות ובתי־כנסת בעולם היהודי דובר על המחדלים הרוחניים והמוסריים של המדינה, שיש לסלקם כדין עם הפק־חיים. כאן משימתו העיקרית של הציבור הדתי. דריכתו ופעילותו פחתו באחרונה ואין רישומו ניכר בשיעור הדרוש, מבחינה חברתית ומבחינה רוחנית.

קראנו, שעשרות אלפים איש בילו בשבת האחרונה באתרי־הסקי במורדות החרמון. מאה ושלושים אוטובוסים של „אגד" הביאו טיילים מאורגנים ומאות מכוניות פרטיות הביאו אלפי מבקרים נוספים. חברת הר החרמון, שפועלת ברשיונות ממשלתיים וצבאיים, מפעילה את האתר ואחראית להילולי־שבת בהיקף פומבי רב. וכמובן, ששוטרים רבים היו טרודים באבטחת הדרך ובהכוונת התנועה. מורדות החרמון, שבימי המלחמה ספגו דמי לוחמים רבים, יהודים שמסרו את נפשם על בטחון המדינה ותושביה, נעשו אתרי־סקי לישראלים עליזים מחללי שבת־קודש.

הציבור הדתי, שבעבר היה מוחה בתוקף נגד התפרקות זו, עתה כמעט שעבר בשתיקה על כך ולא תבע להפסיק את ההתעללות בשבת־מנוחה של ישראל.

הרבנות הראשית, שבימיה הגדולים היתה זועקת לעצור את הרעה בעצרות תפילה ומחאה, וקוראת את האחראים להדול ממעשי הרס של ערכים, בהצבה הקיים הריחי שרוייה במריבות־בית ואינה מתפנית כנראה למשימותיה המרכזיות.

הוא הדין מראות־נגעים בתחום המוסר בחלקים של החברה הישראלית. גניבות ומעילות בשיעור למעלה מן הרגיל, גם שוד־ורצח מדהימים במיספרם ובסוגם. הבריונות בגילויה האלימים ביותר מטילה את צילה הכאיים. המשטרה בלבדה לא תוכל לה. יש להפתיתם בחינוך, בהסברה וביצירת אקלים חברתי מתוקן שבו יירתעו מפני מעשה נפשע בגלוי ובסתר.

מעולם לא היתה זקוקה המדינה לציבור שאיכפת לו המחדל ברוח ובחברה, כמו היום ומחר, כשהממשלה טרודה בענייני מדיניות, בטחון ומשק, ועושה מעט מאוד לתקנת החינוך והחברה בארץ.

גרעיניה של היהדות, דעותיה ואורחותיה, מהרבנות דרך רשת החינוך והציבור הדתי המאורגן, שכמ ידחו הצידה עניינים מפלגים ויתרכזו בדברים שלשמם קיימים, אלה שצריכים להיות רוח העם והליכותיו בארץ.

המורדים באריתריאה מאיימים לפגוע באניות אמריקניות שיביאו תחמושת לממשלת אתיופיה

אדיס אבבה, 20 (יופי"ע, ע"ר, ע"צ) — כוחות ממשלת אתיופיה התנגשו היום עם לוחמי גרילה צפונית לאסמארה, בירת אריתריאה, והמורדים הזהירו כי יפגעו באניות אזרחיות בים סוף, אם ארצות הברית תשגר נשק חדש או תחמושת לממשלה.

האיום השמע שעה שארה"ב פינתה את מרבית עובדיה הנותרים מבסיס תקשורת באסמארה, מחשש שמא יהיו מטרות למורדים הפועלים למען פרישה מחוז אריתריאה מאתיופיה.

אתיופיה ביקשה מארה"ב לספק לה תחמושת, לנוכח אזלת האספקה בתום קרוב לשלושה שבועות של קרבות על בירת אריתריאה. בידיעות מוושינגטון נרמז, כי ארה"ב תהיה מוכנה לספק את התחמושת למשטר הצבאי באדיס אבבה.

בהודעת המורדים, שפורסמה בביירות ע"י חזית השחרור האריתריאית, נאמר כי כוחות החזית יתקיפו אניות בים סוף ליד חופי אריתריאה, אם אכן תגיע אספקה אמריקנית.

היום הפציצו מפציצים אתיופיים מדגם אפ־5 כתוצרת ארה"ב עמדות של המורדים, לאורך הכביש אל הבסיס הצבאי הממשלתי קרן, 80 ק"מ צפונית לאסמארה. כמו כן התנהלו קרבות קרקע על השליטה על כביש זה.

פורטוגל וסוריה מחליפות שגרירים

ליסבון, 20 (ע"ר) — פורטוגל וסוריה החליטו לכונן יחסים דיפלומטיים בדרג של שגרירים, מסר היום משרד החוץ הפורטוגלי.

שר האוצר תומך במימון חובותיהן של המפלגות

מגנה פרסום פרטי התקציב בטלוויזיה

מאת סופרנו הכלכלי בירושלים

שר האוצר י. רבינוביץ הודיע אתמול כי הוא תומך במתן הלוואות מסובסדות לשם קונסולידציה של חובות המפלגות.

בשיחה עם הכתבים הכלכליים בירושלים אמר מר רבינוביץ כי לשם הבראת המפלגות יש לנתק אותן ממקורות מימון בלתי מבוקרים. אין כל פסול בכך שהמדינה תעזור להן במימון מסובסד, כפי שהיא מסייעת למפעלים אחרים. הוא גורס שיש להבטיח הסדר חובות המפלגות ולמנוע בכך הסתבכות כספית שלהן והיווצרות פרשיות חדשות. „בשבילי מפלגה איננה פסול ולא היה נרדפת, אלא מכשיר דימוקרטי שיש לעזור לו" — אמר. עם זה הוסיף כי מבקר המדינה יצטרך לפקח על ההוצאות של הכספים ולהבטיח שינוצלו לשם כיסוי החובות בלבד.

„פרסום מוקדם של התקציב — הפרת אימון"

בשיחה עם העתונאים יצא שר האוצר בדברים חריפים נגד פרסום פרטי התקציב בטלוויזיה לפני שהוגש לכנסת ואמר כי הדבר הוא הפרת אימון. לדבריו זוהי פגיעה קשה בכבודה של הכנסת. הפרסום המוקדם עורר, לדברי מר רבינוביץ, זעזוע בציבור. צייץ שקיבל פניות רבות שבאו למחות על פרסום מוקדם זה.

העתונאים שהשתתפו בשיחה הביעו דעתם שלעתונאי מותר לפרסם כל חומר שמגיע לידו, אם איננו פוגע בביטחון המדינה ובמוסר הציבורי. אם היתה הפרת אימון בהדלפת החומר הרי העניין נוגע לאנשי האוצר.

סוריה טרם החליטה בעניין חידוש המנדט של כוח האו"ם

אלג'יר, 20, (יופי"ע) — סוריה תקבל החלטה, אם עליה לחדש את מנדט כוחות האו"ם ברמת הגולן, לאחר שתעיין בתוצאות המאמצים להביא לנסיגה ישראלית משטחים ערביים ולהכרה בזכויות הפלשתינאים — זאת אמר היום שר החוץ הסורי עבדל חאלים חאדם לפני שובו הביתה מאלג'יריה.

בהודעה לעתונאים לאחר שסיים את שיחותיו עם הנשיא האלג'ירי בומדיין אמר חאדאם כי סוריה טרם קיבלה החלטה, אם עליה לחדש את מנדט כוח החירום.

בדברו על המצב במזה"ת אמר שה"ח הסורי: „עלינו לעשות מאמץ גדול יותר, כדי להגשים את המטרות שהציבה לעצמה האומה הערבית — פנוי מוחלט של השטחים הכבושים וערובה לזכויות העם הפלשתינאי".

פחתו הסיכויים לכינוס בהקדם של ועידת ג'נבה

קהיר, 20 (ע"ר) — הסיכויים לחידוש בהקדם של ועידת ג'נבה פחתו היום, לאחר שמצרים הכריזה כי לא תשוב לג'נבה עד אשר תקבל נשק חדש במקום כל הנשק שאבד לה במלחמת אוקטובר.

משקיפים אמרו, כי בקביעה תנאי חדש זה לשיבתה לג'נבה, הבהירה מצרים למעשה כי היא תולה תקוותיה במדיניות השלבים של קיסינג'ר, ואינה נוטה לחידוש בהקדם של ועידת ג'נבה, כדרישת בריה"מ.

בלונדון כתב היום העתון „דיילי טלגרף", כי הסיכויים להסכם הפרדת כוחות נוסף בין מצרים לבין ישראל טובים למדי.

עתון אחר, „פיננשל טיימס", הביע דעתו במאמר מערכת כי הוויתורים הנדרשים מישראל, הם „ניכרים". העיתון כתב כי „אפילו תוותר מצרים על האופציה המלחמתית, אין זה מוציא מכלל אפשרות מלחמה חדשה בין ישראל וסוריה, שלתוכה תיגרר מצרים כמעט ללא ספק".

נציגי „חזית הסירוב" ואש"פ יתכנסו בשבוע הבא בדמשק

קהיר, 20 (ע"ר וע"צ) — נציגים של ארצות „חזית הסירוב" הערבית והארגון לשחרור פלשתין עומדים להתכנס בשבוע הבא בדמשק, כדי לדון באסטרטגיית השלום במזרח התיכון — אמרו כאן היום מקורות של הליגה הערבית.

מצפים כי בכנס ישתתפו שרי החוץ של מצרים, סוריה וירדן, יחד עם יאסר ערפאת או כנגו, אמרו המקורות.

מטרת הפגישה תהיה לנסות ליישב את חילוקי הדעות בעולם הערבי, על הגישה לשלום עם ישראל, הוסיפו.

מזכיר הליגה הערבית מחמוד ריאד נועד כאן היום עם שר החוץ המצרי איסמעיל פאהמי, כפי הנראה כדי לדון בהסדרים לקראת הפגישה של 4 הצדדים הערביים המעורבים בסיכסוך עם ישראל.

העתון הלבנוני „ל'אוריין לה־ז'ור" כתב היום, כי סוריה ואש"פ מצדדים בכינוס בהקדם של ועידת פיסגה של ראשי המדינות הערביות המתנגדות להפרדת כוחות ישראלית–מצרית, וכי ארגוני החבלה מתכוננים „להרבות בפעולות צבאיות".

ח"כ דיין באוניברסיטת „בר־אילן":

בכל הפגישות שקיימנו עם ירדן הצענו לה „תכנית אלון" אך היא דחתה אותה

לדעת דיין חייב נהר הירדן להיות גבולה של ישראל

ח"כ משה דיין אמר אמש באוניברסיטת „בר־אילן" כי משנת 1967 ועד ועידת רבאט האחרונה קיימה ישראל מו"מ ישיר עם ירדן. בכל הפגישות הציעה לה ישראל את „תכנית־אלון" אולם נציגי ירדן דחו אותה לחלוטין. הירדנים היו מוכנים רק להסדר שיהא מבוסס על נסיגה כוללת מיהודה ושומרון.

בהביעו דעתו על מדיניות היחסים בין ישראל לירדן בכל הנוגע ליהודה ושומרון אמר דיין, כי לדעתו נהר הירדן צריך להיות הגבול המדיני בין שתי המדינות, ללא חלוקה טריטוריאלית. עם זאת יש לאפשר לירדן זיקה וקשר לאוכלוסיה בגדה המערבית ואף ברצועת עזה ולהמשיך במדיניות הגשרים הפתוחים המהווים קשר מתמיד בין ירדן לבין הגדה.

בהקשר לכך סיפר כי החלטת הממשלה שנתקבלה ב־19 ביוני 1967 בדבר נסיגה משטחים תמורת הסכם שלום — עברה שני שלבים, בתחילה הוצעו שתי הצעות על דעת ממשלת האיחוד הלאומי דאז. האחת היתה הצעתו של דיין עצמו שדיברה על כך שנהר הירדן יהיה הגבול בין ישראל לבין ממלכת ירדן. הצעה זו קיבלה אמנם תמיכת כל שרי הממשלה, פרט לשני שרי מפ"ם, כך שעפ"י תקנון הממשלה פירושה למעשה כהחלטה פה־אחד. בכל זאת בחרה הממשלה בוועדה ניסוח שניסחה את ההצעה מחדש ובה לא הוזכר עוד נושא הגבול עם ירדן. הדגיש בעניין זה שכל המפלגות, פרט למפ"ם, היו מלכתחילה בעד קביעת הירדן כקו הגבול המזרחי של ישראל.

יחסי ישראל ירדן מאז 1947

בפתח הרצאתו סקר ח"כ דיין את התפתחות יחסי ישראל—ירדן החל מ־1947 ועד היום ובין היתר סיפר כי בדצמבר 1948 נערכה ועידת יריחו, בה הוזמנו נכבדי הגדה את עבדאללה להיות מלכם. משלחת הגדה היתה אז בראשותו של שייך מוחמד עלי ג'עברי. נגד ועידה זו יצאה הליגה הערבית שטענה כי על הגדה, כמו הרצועה, להשאר פקדון בידי שלטון ירדן. רק שתי מדינות פקיסטן ובריטניה, הכירו באקט של עבדאללה — שלטון ירדן על הגדה להוציא את ירושלים המזרחית.

הסכם בין עבדאללה לראובן שילוח

בפעם הראשונה גילה ח"כ דיין פרטים מתוך הסכם שנחתם בראשי תיבות בין המלך עבדאללה לבין ראובן שילוח, נציג ממשלת ישראל, ב־13 בדצמבר 1949. כמי שנכח בחתימת ההסכם, אמר דיין כי סעיפיו העיקריים קבעו מתן מוצא לים התיכון לירדן, מעבר מהרי חברון לרצועת עזה בריבונות ירדן, ובמקביל מעבר ריבוני לישראל לצפון ים המלח ונהריים. לגבי ירושלים נאמר באותו הסכם שהרובע היהודי עד לכותל המערבי יוכלל בחלק הישראלי של ירושלים, בעוד שהבעלות על אבני הכותל תהיה בידי הירדנים.

עוד הוסכם על דרך קיצור שתחבר את בית־לחם וירושלים הערבית ועל התקנת אפשרות גישה ישראלית להר הצופים באמצעות הקמת כביש עילי לשיכון פאג"י בסנהדריה ודרך קבר שמעון הצדיק. ברם, לאחר אותה פגישה, חזר בו המלך עבדאללה בטענה שהבריטים, שעדיין שלטו בירדן, אינם מסכימים להסכם.

הנוצרים צדדו בבינאום ירושלים

עוד גילה מר דיין כי זמן מה לאחר הרצחו של עבדאללה בשנת 1951 בא אליו נציג האפיפיור בירושלים, מונסניור מקמאהון, ואמר לו כי עבדאללה הי', לשעבר המפקד הירדני של ירושלים, שהוגלה למצרים בעקבות רצח המלך, מעוניין להפגש אתו בסודיות ליד הכפר בתיר בהרי יהודה. לדעתו של דיין, שהיה אז מפקד ירושלים הישראלית, מצביעה עובדה זו, יחד עם גורמים נוספים, על כך שרצח עבדאללה היה קשור גם בגורמים נוצריים, אשר בניגוד לעבדאללה שביקש לשמור על ירושלים מוסלמית, צדדו בבינאום ירושלים. הפגישה לא יצאה אל הפועל.

„התשובה שניתנה מהאוויר"

בדברו על מלחמת ששת הימים אישר מר דיין כי בשנפתחה המלחמה נשלחה הודעה למלך חוסיין, על דעת ממשלת האיחוד הלאומי דאז, לבל ישתתף בה. על הודעה זו השיב המלך בנוסח זה: „היאיל ואתם תוקפים את מצרים תקבלו את תשובת ירדן מהאוויר". ואכן הפציצו מטוסי חיל האוויר הישראלי על כך היותה השמדת צי המטוסים הירדני. משתתקו תותחי הצבא הירדני כעבור 24 שעות, התברר כי הפלשתינאים בגדה לא היו שותפים למלחמה.

לשאלת אחד הפרופסורים השיב דיין כי אכן היא שירדן אכן בעזרת בעובדה שישראל רוצה בשלומה ותתנגד לתוקפנות כלפיה מצד מדינות ערב אחרות.

נסיגה מיריחו — שגיאה משולשת

לשאלה אחרת, שנגעה לתכנית שנתגבשה לפני ועידת רבאט האחרונה, בדבר נסיגה ישראלית מיריחו אמר שאילו היתה מתבצעת נסיגה כזו היה בכך משום שגיאה משולשת, והיא גם לא היתה פותרת מאומה ביחסי ישראל—ירדן. לעומת זאת היתה מסבכת את היחסים בין ישראל לבין ערביי השטחים. בכך היתה ישראל סוגרת לעצמה את „האופציה הציונית" של ישוב ארץ־ישראל.

הסכם לשיתוף פעולה מדעי־תרבותי בין ישראל לאיטליה

שיתוף־פעולה מדעי בחקר ההיסטוריה של יהדות איטליה ושיגור מומחה ישראלי למיזוג בשיקום הגיטו העתיק של ונציה — אלה הם סעיפים בהסכם התרבות האיטלקי־ישראלי שנחתם אתמול בירושלים.

בין הסעיפים האחרים בהסכם, הרחבת הוראת לשון ותרבות עברית באיטליה. פתיחת קתדרה לעברית באוניברסיטת ונציה; מאמצים לפתיחת קתדרה עברית בנאפולי וברומא, ובמקביל לקתדרא לאיטלקית באוניברסיטאות תל־אביב, בר־אילן ובן־גוריון. כמו־כן יהיה שיתוף פעולה בענייני ארכיאולוגיה ובתוך זה תבקר משלחת איטלקית מפירנצה בחפירות הכותל בירושלים.

כמו־כן הוסכם על תכניות לחילופי תזמורות, תערוכות אמנות, עתונאים ועוד.

כינוס ראשון של „המרכז העצמאי"

„כל תנועה שיש בה זיק לאומי חייבת בימים אלה להפשיל שרווליה כדי להחזיר לעם הזה את האמונה בעצם זכות קיומו" — אמר אמש ח"כ אליעזר שוסטק, בכנס הראשון של תנועת „המרכז העצמאי" שהתפלגה מן „המרכז החופשי".

מר שוסטק הוסיף, כי המשבר המדיני הוא היסוד למשבר הכלכלי והחברתי, והו משבר אמון עמוק, כאשר רבים מהלכים בספקות בלב אם יש לנו עתיד. „עלינו מוטלת החובה הקדושה להחזיר את האמון במדינה ובצדקה ללבבות הציבור. עלינו להיאבק נגד מרעילי בארות המכרסמים ביסודות קיומנו".

ח"כ אהוד אולמרט אמר, כי ישנם גורמים ששמו להם למטרה לפגוע בליכוד ולהחלישו מבפנים, אולם משקלם אפסי. השפעתם שלית, הם חסרי תמיכה אמיתית בציבור וסופם שיישארו בשוליים של החיים הציבוריים.

מר אולמרט מסר, כי „המרכז העצמאי" החל כבר בימיו הראשונים בפעולות נרחבות ברחבי הארץ. לדבריו הוקמו כבר כעשרים סניפים ויוקמו נוספים.

הכינוס בחר במרכז זמני בן 115 חברים ובמזכירות זמנית בת 19 חברים. בחודשים הקרובים יתקיימו בחירות פנימיות בסניפים ולאחר מכן ייבחרו המוסדות הקבועים.

עוצבת שריון תרגלה מעבר מתחם המבוסס על מכשול־מים

בגשם שוטף, שירד במפתיע במדבר סיני, סיימה אתמול לפנות בוקר עוצבת שריון תרגיל שהחל בראשית השבוע.

עוצבת השריון אשר רבים מחייליה ומפקדיה נטלו חלק בקרבות הבכיריים של מלחמת יום הכיפורים ובצליחת התעלה לשטח מצרים, ערכה תרגול מסכם בתקופת אימון ממושכת שתכליתה כפולה: מיצוי לקחי המלחמה ואימון לוחמים חדשים, שזה מקרוב התגייסו לעוצבה.

באימון תורגלו, בין השאר שיטות קרב, התקפה של עוצבה שנערכה להילחם במסגרת כוחות גדולים יותר.

קרב ההתקפה, שבוצע באש חיה, החל בהבקעתו של מערך מתחמים, המתבססים על מכשול מים.

בתרגיל הושם דגש על שיתוף פעולה עם יחידות נוספות כמו חיל האוויר, הנדסה שתרגלה פריצת מכשולים, יחידות ארטילריה, שנעו צמוד לכוחות בכל שלבי ההתקדמות ויחידות חי"ר, בתוכן צנחנים, שהופעלו למשימות מיוחדות.

במהלך התרגיל צפו הרמטכ"ל רב אלוף מרדכי גור, אלוף הרצל שפיר, אלוף פיקוד הדרום, אלוף יקותיאל אדם, מפקד גייסות השריון, אלוף משה פלד, ראש מה"ך, אלוף מנחם מירון.

בין היחידות הלוחמות בלטה יחידה של בוגרי „ישיבות ההסדר", אנשי הבריות, ששילבה לחימה ותפילה תוך כדי סערת הקרב.

תרגיל עוצבת השריון נסתיים בתרגול ההקפה באש חיה. יחידות הטנקים, שנטלו במשך התרגיל, קיבלו הספקה בהיסוס שכללה בין השאר דלק ותחמושת, צבוע בתוך „טסת אוויר".

שוחררו רוב העצורים שנחקרו בקשר לתת־מקלע שנתגלה בפ"ת

משטרת פתח תקוה שחררה אמש לאחר חקירה את רוב העצורים מהשטחים שנעצרו בעקבות גילוי התת מקלע. בידי המשטרה נותרו עתה לחקירה רק שני חשודים, שהחוקרים סבורים כי יש להם קשר לכלי הזיינה.

כתב עתיים מוסר כי בעקבות גילוי התת־מקלע על ידי שני אנשי המשמר האזרחי בפתח־תקוה פשטה המשטרה על כל ריכוזי בני השטחים בעיר וערכה חיפושים.

הסריקות נמשכו עד שעות הצהרים אולם לא נתגלו חפצים חשודים נוספים.

בסריקות שערכו לפנות בוקר בתוך פרדס הבחינו בחפץ ארוך עטוף בניירות, משהסירו את העטיפות נתגלה התת־מקלע.

מטען חומר נפץ נתגלה בנתניה

מטען חומר נפץ שלא הספיק להתפוצץ נתגלה אתמול בשעה 3 אחר הצהריים מתחת לבלון גז בבית ברחוב השותף, בבכור הצבאות במספר 4 בנתניה.

המטען נתגלה הודות לעירנותו של עובד ערבי אשר הביא למקום בלון גז בשם אותה החברה.

הוא הבחין בחפץ החשוד והזעיק את המשטרה. למקום הגיעו מיד מפקד התחנה, רב פקד יעקב בורנשטיין, וחבלן המשטרה שניטרל את חומר הנפץ.

המשטרה חוזרת ופונה לציבור לגלות יתר ערנות לחפצים חשודים.

מרגל הוצא להורג בבריה"מ

מוסקבה, 20, (ע"ר ויופי"ע) — שלטונות בריה"מ הודיעו היום כי הוציאו להורג בוריס נ. קאלינין, שנמצא אשם בבגידה במולדת וריגול בשירות מודיעין זר.

בהודעה קצרה שפורסמה בבטאון הממשלה הסובייטית „איזבסטיה" נאמר כי קאלינין הועמד למשפט על איסוף סודות המדינה והצבא והעברתם לסוכנים זרים.

„הפושע קיבל את העונש שהגיע לו" נאמר בידיעה. בצורה זו נהגת העתונות הסובייטית להודיע על ביצוע פסק דין כזה.

בידיעה נאמר שקאלינין נשפט על ידי הקולגיום הצבאי של בית המשפט העליון. „נקבע שלאחר שגוייס על ידי מודיעין זר, עסק קאלינין באיסוף ידע שהיה סוד המדינה והצבא והעבירו לנציגי המודיעין הזר".

בידיעה לא נאמר מתי נערך משפטו של קאלינין וגם לא נמסרו פרטים על סוכנות המודיעין הזרה שהעסיקה את המרגל.

הרב יוסף דב הלוי סולובייצ'יק
„על התשובה"
דברים שבעל־פה
כתב וערך פנחס הכהן פלאי
354 עמודים המחיר: מכורך —.30 ל"י
מעוטף —.25 ל"י
בהוצאת המחלקה לחינוך ולתרבות תורניים בגולה של ההסתדרות הציונית העולמית.
ת. ד. 92 ירושלים
להזמנה צרף נא המחאה.

הנהלת המפד"ל סיכמה הדיון בעניין כלי התקשורת

שידורי ישראל חייבים להיות בפיקוח ממשלתי ופרלמנטרי

עובדי כלי התקשורת סוטים מהמגמות שהחוק היתווה להם ומגישים תכניות קלוקלות המרעילות את הנוער

מאת סופרנו בתל־אביב

הנהלת המפד"ל סיכמה אמש את הדיון המתמשך בנושא כלי התקשורת הממלכתיים וקבעה כי נוכח ההידרדרות שחלה בתחום זה בשירותי הרדיו והטלוויזיה יש להעדיף שרות ממשלתי עם אחריות מיניסטריאלית ופיקוח פרלמנטארי — על המצב הנוכחי.

במהלך הדיון שבו השתתפו גם נציגי התנועה במליאת רשות השידור, הובעה ביקורת קשה על דרך העבודה של כלי התקשורת, כאשר קבוצת אנשים מגישים חומר קלוקל ומתעלמים במתכוון מהסכנות הצפויות לנוער מחומר זה.

חופש הביטוי נוצל לרעה

ההנהלה קיבלה פה אחד שורה של החלטות שהובאה על ידי מזכ"ל המפד"ל צ. ברנשטיין.

בהחלטות נאמר כי לא נתקיימו הציפיות בהקמה במסגרת ממלכתית־ציבורית כביכול לרשות השידור וההגמות הכוונות אשר החוק הועיד לכלי התקשורת, לא נתגשמו בעסיס של מנגנון שידורי ישראל שהשתלט על מוקד התקשורת העיקרי של המדינה ועושה בו כבתוך שלו. צויין שאין בידי רשות השידור הכוח להשתלט על מנגנון הביצוע ולכוונו שיפעל בהתאם ליעודיו. חופש הביטוי, כביכול, שנועד לשירותי השידור, הוא למעשה חופש שניתן לקבוצת אנשים קטנה לעשות בכלי התקשורת ככל העולה על רוחם, בניגוד גמור לצרכי הציבור הרחב. מובן מאליו שבתנאים כאלה רישומה של היהדות הדתית על תכניהם הרוחניים־תרבותיים של השידורים אינו בא לביטוי הראוי.

בהחלטה צוין עוד כי על המפד"ל לפתוח במסע ציבורי. תוך תיאום עם גורמים ציבוריים אחרים, כדי לשנות את המעמד התחוקתי והביצוע הימיומי של שירות השידור, באופן שיהיה מכשיר ממלכתי אמיתי המוסר הבונה אמיתית בחיים הדתיים רוחניים ותרבותיים המתרקמים במדינה.

ח. אהימן: שירותי השידור חורגים מהחוק

במרכז הדיון עמדו דבריו של ח. אהימן, חבר מליאת רשות השידור, אשר הצביע על חוסר האיזון באינפורמציה, בניגוד להגדרה החוקתית ומה שמדאיג ביותר היא ההופעה שהרוח הקיימת היום ברשות השידור שונה מהמגמות שהותוו בחוק. הוא הביא סימוכין לדבריו וציטט את סעיפי החוק בנידון.

להלן הזכיר אהימן, את הדיון שנערך בנושא זה בבית התנועה, בהשתתפותה של ראש הממשלה לשעבר הגב' גולדה מאיר, וכאשר נשאלה אילו ההיבטים בשירות השידור בעיקר בעניין ההדמית הציבורית־היהודית — השיבה שגם היא ומפלגתה סובלים מזה רבות. צ"ין שאף בדיוני המליאה של רשות השידור יכולים לשמוע בנציגי החוגים השונים ביסורייה על חוסר נחת. הוא העיר שלרשות אין למעשה סמכות ביצוע אלא סמכות מייעצת לדבריו שגו שבתחילה תבעו, אף כמה מחבריו להעניק לרשות השידור מעמד של רשות ציבורית.

כפתרון רואה אהימן את הצורך בהידברות שקטה בין המפלגות כדי שכלי אדיר זה של התקשורת, החודר לכל בית ומסייע להקנות תרבות הכסי רוח — לא יהיה בידי קבוצה קטנה של אנשים שהשתלטה עליו ו„אין כוח פנימי ברשות שיכול לשנות את פני הדברים".

בוויכוח שנפתח אמר ד"ר י. רוזנצוויג, שנוכח המחדלים אין מנוס משינוי לא רק את ההרכב האישי של שירותי השידור אלא גם את מבנה השירות בכלל, כדי להפכו לציבורי.

מ"מ א. בריק, הציע להקים בתנועה ועדה מיוחדת, מורכבת אף מאנשי מקצוע, שתעקוב ותסייע בעצה והדרכה לרשות השידור מהאספקט שלנו.

מרים אליאש, אמרה שהממשלה אחראית למצב. היא הצריכה להתערב. שכן חיי החברה המושפעים מכלי התקשורת נתונים בידיה. יש לפתוח במאבק ציבורי, כדי לשנות את האווירה של השידורים ולמנוע הגשת חומר קלוקל המרעיל את נפש הצופים.

א. שפר, קבל על הרמה הירודה של התוכניות הדתיות, שהם ממש לעג. לדבריו צריכים להכשיר צוות של אנשי מקצוע, שישנה את פני הדברים ויגיש תכניות מעניינות. נעשה תכניות לדוגמה ועל ידי כך נחדור גם לתחומים אחרים בטלוויזיה — אמר.

ש. זילברפלב, העיר כי ההשפעה המזיקה אינה רק של שירותי השידור, ברדיו ובטלוויזיה אלא גם בעתוני הערב. הציע שהתנועה תיזום חוק שרשות השידור תהא אחראית לנעשה.

פ. פרבר, אמר שיש למתן במקצת את הביקורת החריפה כלפי הטלוויזיה שכן זו „מצלמת למעשה את הנעשה ברחוב". לציבור הדתי אין ייצוג במוסדות חשובים ולכן לא משתקפת עמדתנו במוסדות אלה, בנושאים כלליים. הציע להעלות את הנושא בכנסת ולפתוח במאבק ציבורי לתיקון המצב.

לדוברים השיב מר ת. קורפסקי, חבר הוועד המנהל של רשות השידור. הוא הגדיר את המצב כ„טרגדיה לאומית". שכן אם האומה והחברה הישראלית לא תדע להגן על עצמה היא תהרס. זו לא שאלה דתית ולא מפלגתית. כאן יש כשלון של החברה המדינה. למפד"ל, הוסיף הדובר, אחריות פוליטית והיא חייבת למצוא בני בריה לשינוי פני הדברים. לדעתו חייבת הממשלה ליטול לידה את מכשירי התקשורת רבי העוצמה ושתינתן אפשרות כמו בעתונות, לפעולה חפשית ויוזמה עצמאית בנושאים אלה.

הוועדה הפוליטית של הקיבוץ הדתי דנה בשיטת הבחירות

הוועדה הפוליטית של הקיבוץ הדתי קיימה אתמול דיון מקיף על שינוי שיטת הבחירות.

בפתח הדיון הסביר משה אונא את השיטות השונות, יתרונותיהן וחסרונותיהן. לאחר הדיון סיכמה הוועדה כי אל לה למפד"ל להביע בשלב זה התנגדות טוטאלית לשינוי השיטה הקיימת שכן יש בשינוי גם יתרונות מסויימים ויש לראות את הדברים באופן מציאותי.

הוצע איפוא להטיל בשלב ראשון על צוות השיבה שיכלול אנשי תוקה ומשפט לבדוק את השיטות השונות והשלכותיהן לגבינו, כדי להגיע לשיטה המתאימה.

בחלקה השני של הישיבה מסר שר הפנים ד"ר יוסף בורג סקירה מדינית־בטחונית.

מדינות אפריקה מתחילות להתפכח מהידידות הערבית

מאת סופרנו המדיני בירושלים

אם ב־3 מדינות מרכזיות באפריקה יחודשו את היחסים הדיפלומטיים עם ישראל, יש סיכוי שבעקבותיהן ילכו גם יתר מדינות היבשת זו, אמרו אתמול חוגים מדיניים בירושלים, בקשר לידיעות על רגשי חרטה באפריקה בשל ניתוק היחסים עם ישראל, כאשר נוכחו לדעת כי מדינות ערב החזירות תחת משטריהם.

באדיס אבבה הפגינו 10 אלפים חיילים משוחררים ליד בנין המרכז של הארגון לאחדות אפריקה ונשאו כרזות נגד הסיוע שמושיטים הערבים למורדי אריתריאה. המשטר באתיופיה יצא בטיסמה שאריתריאה אינה עומדת למכירה לערבים המאיימים על אפריקה. נתברר שכל מדינות ערב תומכות בעצמאות אריתריאה כמדינה מוסלמית ורובן שולחות סיוע צבאי למורדים.

ראש ממשלת דרום אפריקה פועל לנורמליזציה היחסים עם שאר מדינות היבשת

קייפטאון, 20, (ע"ר) — ראש ממשלת דרום אפריקה, ג'ון פורסטר אמר היום כי הציב לעצמו את המטרה לפעול למען נורמליזציה של היחסים בין ארצו לשאר מדינות היבשת.

במסיבת עתונאים ציין פורסטר עם זאת כי אין בכוונת ממשלתו לוותר על מדיניות הגזע הגורסת „התפתחות נפרדת" — אפרטהייד.

כזכור קיים פורסטר בשבוע שעבר שיחות חשאיות עם נשיא ליבריה וויליאם טולברט.

ועדת זכויות האדם של האו"ם עלולה לדרוש את שחרור המיידי של קאפוצ'י

ג'נבה, 20 (ע"צ) — ועדת זכויות האדם של האו"ם, שהתכנסה ב־3 בפברואר בג'נבה, עלולה לדרוש מישראל את שחרור המיידי של הארכיבישוף קאפוצ'י — נודע היום.

הצעת החלטה ברוח זו הוגשה ע"י 9 ארצות בלתי מזדהות.

הודעת לשכת הגר"ש גורן בעניין כשרות היינות לפסח

לאור הפרסומים העוייניים והבלתי נכונים, בדבר עמדתו של הרב הראשי לישראל הרב שלמה גורן בדבר כשרות היינות לפסח של „כרמל מזרחי", מודיע ראש לשכת הרב הראשי גורן כדלקמן:

1. הרב הראשי גורן לא התערב כלל בשום צורה שהיא ולא הביע שום דעה ביחס לכשרות היין של „כרמל מזרחי" לפסח.

2. הסיבה לאי־התערבותו של הרב הראשי הרב גורן בנושא זה — נובעת מהודעת סגן מנהל „כרמל מזרחי" בר מאיר ברדיו בתאריך כ"ט שבט תשל"ה (10.2.75). בשעה 4.00 אחה"צ כי הוא לא פנה כלל לקבל הכשר מאת הרב הראשי גורן משום שאינני זקוק להכשר שלו כי יש לו כבר הכשר מאת הרב הראשי"צ וגדולי התורה בירושלים. על אף העובדה שמר מאיר עצמו הופיע במשרדו של הרב הראשי גורן ביום שישי שלפני כן, כ"ו בשבט תשל"ה (7.2.75) ומסר לו את כל החומר. מן הראוי לציין שמאז ומתמיד נהגה חברת „כרמל מזרחי" להדפיס את ההכשר של שני הרבנים הראשיים לישראל ליינות על כל בקבוק ובקבוק, ולפתע מודיע בא כח החברה שאיננה זקוקה להכשרו של הרב הראשי לישראל הרב גורן.

3. ברור איפוא שהודעה פוגעת זו של סגן מנהל „כרמל מזרחי", מר מאיר (המנהל הכללי ד"ר אושרשינסקי לא היה באותה עת בארץ) — לא התירה כל אפשרות לרב הראשי הרב גורן להתערב בנושא, אבל מאידך בכדי לא לפגוע במפעל עצמו — לא יצא הרב הראשי בשום תגובה נגדית אלא נמנע מחוות דעה כלשהי בנושא.

4. יש לציין שגם מועצת הרבנות הראשית האחראית על הכשרות במדינה ומקיימת מחלקת כשרות ציית, שנפגעה גם היא קשות לא פסלה את כשרותם של היינות אלא הודיעה שהיא אינה אחראית על כשרותם, וזה לאור ההודעה של סגן המנהל של „כרמל מזרחי" שגילה כי אינו מעוניין כלל בה אחר.

הרב א. רובין — חבר לשכת הרבנות ברחובות

בישיבת המועצה הדתית ברחובות שנתקיימה אמש בהשתתפות הרב יהודה גור — מנהל מחלקת דתות במשרד הדתות נבחר פה אחד הרב אברהם רובין מבני־ברק חבר לשכת הרבנות וראש מחלקת הכשרות ברחובות. הרב ש. יוה... מ"מ ראש המועצה הדתית איחל רובין הצלחה בתפקידו ... רמת קרן ההורה הדת ברחובות.

יצא הרב יעקב קפלן

רבה הראשי של יהדות צרפת הרב יעקב קפלן, יצא אתמול לצרפת לאחר שהשתתף בראש משלחת ... לים היהודיים בכנס ראשי בתי ... בעולם, שהיה בירושלים.

הרב קפלן אמר לפני צאתו מישראל, כי יהדות צרפת עוקבת במדה רבה אחר הנעשה בישראל וכן מוכנה להתגייס כדי לסייע לצרכים של ...

משרד החוץ האמריקאני נגד החרמת מוסדות כספיים

וואשינגטון, 20, (יופי"ע) — משרד החוץ האמריקאי הודיע היום כי ארה"ב מתנגדת להחרמת מוסדות כספיים אמריקאניים וגם לנהלים המגבילים את פעולתם.

דובר משרד החוץ רוברט אנדרסון הגיב על ידיעות, לפיהן מדינות ערב ... להשתתפות ... המוסדות יהודיים בפעולות ... שבהן הן לוקחות חלק. הדובר הוסיף כי משרד המשפטים בוחן את ההיבטים המשפטיים של מעשי החרם.

„מדיניותה העקרונית של ארה"ב היא — להתנגד לכל נהלים מגבילים או מפלים מסוג זה" אמר הדובר. „פעולה כגון זו עלולה לפגוע ב... היעיל של שוקי ההון הבינ..."

אנדרסון הוסיף ואמר כי לא ... לו באיזה פעולות עשויה ... לנקוט במקרה של הפלה נגד ...

מושלי המדינות באו... נגד החרם הערבי

וואשינגטון, 20 (יופי"ע) — ... המדינות בארה"ב הביעו ... גדול ההתנגדות לכתוב של ... פורד להטיל מכס על נפט ... 28 מושלים הצביעו בעד ... שיש לדחות את ביצוע ... הנשיא ה־90 יום ואילו 12 ... התנגדו להצעה זו.

לשכת „העבודה" אישרה קבלת מילווה ממשלתי לחיסול החובות

מאת סופרנו לענייני ... לשכת מפלגת „העבודה" אישרה אתמול את ה... לבקש הלוואה ממשלתית למימון חובות המפלגה.

מזכ"ל המפלגה, מאיר זרמי ... כי בעצרית המפלגה לאוצר ... בשום תריגה, אלא שנוקטים ב... פרטיים. אמר כי חוב ... עבודה מסתכם ב־25 מיליון ... ציין כי למפלגה אין רכוש ... יכולה למכור. „הבנגרש ... שח"כ שמחה ארליך (ליברלים) עליו בהוכחות „מוקרי" בטלוויזי... נמכר מזמן לקבלן רובינשטיין אביו של פרופ' אמנון רובינשטיין.

ח"כ אברהם ציבלבר גילה ... מיליון ל"י מהחוב הוא ... המפלגה בבחירות להסתדרות ... מיליון ל"י ריבית. ח"כ ישראל ... מן כעס נגד העתונות המבהלה ... הזה בנושא זה, בעוד ש... עצמה ניבנית כהקלות בסכום ... לקבל הלוואה של 21 מיל... מהממשלה.

ההכ"ים מ. בר־פורת וי... אהרון דיברו נגד אישור ה...

חיסול כל מלאי
הצמר באמפיסל
ממשיך!!!

* צמרים רבים יחוסלו מתחת למחיר הקרן!
* כל הצמרים באיכות מעולה ואחריות מלאה!

ארנון	3.55	לחיסול	1.95	גולדה	4.55	לחיסול	2.95
מירה	4.50	לחיסול	2.65	אפולו	3.95	לחיסול	2.65
אנגור	3.95	לחיסול	2.50	טליה	4.25	לחיסול	2.65
אורלי	4.45	לחיסול	2.95	תנוי	6.10	לחיסול	3.95 (צמר 84%)

קני עכשיו לעונה הבאה!
לא תצטערי כאשר יעלו המחירים פי שניים!
מחירים כאלו לא תראי שוב לעולם!!

ההפסד שלנו - הרווח שלך

תל אביב: המלך ג'ורג' 62; אלנבי 98; אבן גבירול 9 תחנה מרכזית; בזלת כביזון 6.
באר שבע: הרצל 88. חולון: סוקולוב 66; מרכז מסחרי, קרית שרת.
ירושלים: יפו 43. חיפה: הרצל 31. רחובות: הרצל 194. פתח תקוה: אמפיסל, אחוזה 3. רמת גן: רח' ביאליק 29. הרצליה: סוקולוב 16. רעננה: אחוזה 109.
נתניה: אמפיסל ... כנות: אלפי, הרצל 9. נהריה: רסקו, הרצל 37. עכו: אמפיסל, מרכז מסחרי. דימונה: הרקל 35.
בת ים: בלפור 37. ראשון לציון: רוטשילד 48. אשקלון: אמפיסל, הרצל. חדרה: הנשיא 60. קרית גת: ... אילת: אמפיסל, מרכז ... תיירות ההרים.

נ. ב., לתושבי אשדוד. לצערנו נשרפה חנות אמפיסל באשדוד. לכל הקונות המעוניינות לקנות צמר בחנויותינו בתל-אביב, דמי הנסיעה באוטובוס ישולמו ע"י החברה. לפרטים נא לטלפן: 233-277/8/9, תל-אביב.

[illegible]תח מפעל 'מעות חטין' בת"א

מאת כתבנו בתל־אביב

מפעל של „מעות חיטין" של ... התורה" שליד המועצה הד־ת בת"א נפתח אתמול בת"א.

מסיבת עיתונאים שהתקיימה אתמ־ול בבית סוקולוב בת"א בהשתתפות ראשי המפעל הי"כ מ. שיינבן, יעקב לסלה, יו"ר המפעל, מר ... חבר מועצת העיריה ו... המפעל, ש. בוקאי סגן יו"ר המועצה הדתית ומר ג. גרינברג מפעל המגבית. נמסר על ה... המצוקה הכלכלית השנה את ... בשל המצב הקשה עקב ה... הכלכלית החדשה, בעקבות ... משתדלים להרחיב את מעגל התורמים והתרומות בין התושבים בעיר.

המגמה השנה לאסוף כחצי מיליון לירות שיחולקו לאלפי הנזקקים. כן נמסרו פרטים על היקף פעולת הסיוע של עזרת תורה בכל ימות השנה, לרבנים, תלמידי חכמים ו־עולים חדשים. להלן עמדו הדוברים על הפעולה ההסברתית המלווה את מפעל עזרת תורה במיוחד בין תל־מידי בתי"ס כדי שישתלבו בפעולה הצדקה במסורת העתיקה של העם.

בת"א פועלים עתה כ־600 עסקנים מתנדבים, בתוכם רבנים, גבאי בתי כנסת, ותיקי העיר, אישי ציבור ונכבדי העדות כדי לגייס את ה־תרומות הנדרשות.

הרב הראשי לת"א־יפו הגרי"י פרנקל מראשי מייסדי המפעל הביע במכתב חוליו, שם ביקרו עיתונאים לאחר מסיבת העיתונאים, את מיש־אלתו, כי יעשה מאמץ להרחיב את מפעל הסיוע שכן הצרכים גדלו ה־שנה לאין שיעור.

[illegible]ר"לב: לא תהיה [illegible]טלה; האטה — כן

[illegible]תקופה הקרובה לא צפויה [illegible] אבטלה בהיקף משמעו־[illegible] — אמר אתמול שר המסחר [illegible]תעשיה חיים בר־לב בכינוס [illegible]ציר, שערך במפעלי „אבן [illegible] בטון".

[illegible] הטעים, כי נוכח המצב ה־בבשק אין לצפות לאבטלה ש־עצפים שלמים, או שתפגע ב־ים מסויימים. יתכן עם זאת ש־צמצום בביקוש לעובדים בענף אחר. ויהיו שיצטרכו לחפש במקומות אחרים.

[illegible]ייחסו להשקעות במפעלים ל־מוצרי צריכה, אמר בר־לב, [illegible] תהיה ירידה, עובדה שתביא [illegible]תיה לשיפור במאזן התשלומים [illegible]עם זאת יאפשר לנו הדבר ל־[illegible] בצורה טובה יותר באינפלציה.

תושבת קריית שלום נהרגה מפליטת כדור

תושבת קריית־שלום, רותי כהן, בת 19, נהרגה ביום ה' בלילה כתוצאה מפליטת כדור מאקדח שהוחזק בידי בעלה. המשטרה הגיעה למסקנה זו ל־אחר שנמשה בשלב זה את ספריתה הקודשת, כאילו הכדור בר במקרה רצח.

הצעירה, אם להתינוק בן חדשים מספר, מתה לאחר חצות בבית ה־חולים „איכילוב". היא הובאה לשם לפני כן על ידי בעלה לידידה, עובדת סוציאלית לשעבר. אך לקרוה כאמצי הרופאים כתה מפצעיה.

הבעל סיפר תחילה לחוקרים, כי מצא את אשתו מתבוססת בדמה ב־ביתם שבקריית־שלום בשעה ששב לדירה בשעות הערב המאוחרות.

הגירסה עוררה חשד. המשטרה ערכה חיפוש בדירה, גילתה בה 8 שקיות ניילון מגואלות בדם ואביזר לבדש מוכתמים בדם. הועלה חשד של רצח, כה גם ששכנים ידעו לספר, כי בין בני הזוג, הנשואים כשנה ו־חצי, היו מורצות לעתים קרובות מרי־בות.

בראשה של האשה נמצא פצע, ו־בבדיקה התברר כי נהרגה בעקבות ידיית אקדח, אך כלי הנשק לא נמצא. העובדה הסוציאלית לשעבר והבעל הוחקרו בנפרד.

בחקירה הזר בו הבעל בגירסתו הראשונה וסיפר על השתלשלות ה־מאורעות.

לדבריו נעדרה האשה מן הבית ב־שעות הערב. הוא פגש בעובדת ה־סוציאלית לשעבר, שטיפלה בו בזמנו בשעה שהיה בבית סוהר כנאשם ב־עבירות סמים. היא הזמינה לדירתו. יותר מאוחר חזרה האשה עם התינוק השלושה בילו את ערב בנעימים, אכלו ושתו. כשוב ליבו ביין. לקח אקדח — המוחזק בידו בלי רשיון — ותוך משחק, נפלט כדור ופגע ב־ראשה.

חשוד בהחזקת חומרי חבלה גנובים מצה"ל

חומרי חבלה גנובים מ־צה"ל נתגלו לדברי המשט־רה בדירתו של משה ברזל ברמת השרון.

האיש נעצר הובא אתמול לבית משפט השלום בת"א, שם ציווה ה־שופט נהמיה בר להאריך את מעצ־רו ב־15 יום.

התוקר מטעם המשטרה, סמ"ר שמואל קורנבלאו, טען בי בדקים אם יש קשר בין חומרי החבלה ש־נמצאו לבין מעשי עבירה שבוצעו לאחרונה. תוך שימוש בחומרי נפץ. בהחזקת החשוד, הוסיף החוקר, נב־צא גם תת מקלע „עוזי".

פריצה לדירת סמנכ"ל של החברה הממשלתית למדליות ולמטבעות

פורצים חדרו לדירתו של מר צדקה, סגן המנהל הכללי של החברה הממשלתית למדליות ולמטבעות, ה־מתגורר בירושלים.

מטבעות זכרון הנמצאים בידי סגן המנכ"ל, הנחשב כאספן מטבעות נלהב — לא נמצאו, כי בזמנו אין רבים הנוהגים להחזיק בבית אוצרות של מטבעות.

נדחה גזר־דינו של י. בן־ציון

הגר"ש גורן והגרצ"ה קוק פנו במכתבים המלמדים זכות על הנאשם

מכתבים המבקשים ללמד זכות התקבלו על ידי הרב הראשי שלמה גורן והרב צבי יהודה הכהן קוק הקוראו אתמול בבית המשפט המחוזי בתל־אביב בבואו לגזור דין על מנהל איי בריטניה ל־שעבר, עו"ד יהושע בן ציון, ש־נמצא אשם בגניבת 47 מיליון דולר מן הבנק.

כמו־כן הושמעו עדויות אופי ל־טובת הנאשם ורופאים העידו על מצב בריאותו.

מכתבים שהמליצו טוב על ה־נאשם נתקבלו גם מנהל בית ה־חולים „שערי צדק", פרופ' דוד ברדכי מאיר ומיששכר חיימוביץ, כנהל מפעלי נייר הדרה.

עדות אופי מסר גם יו"ר מועצת המנהלים של בנק המשכנתאות „אוניקו", מר אלפונסו מימון סבח.

נוסף לכך העידו מטעם הסניגוריה שלושה רופאים על מצב בריאותו של הנאשם.

רשות דיבור אחרונה ניתנה גם ליהושע בן ציון עצמו. הוא טען כי הוא חף מפשע ולא ביצע כלל את העבירות המיוחסות לו. לדבריו הוא „נגב משתה מאד" — הנותן בטחונות בעד הכספים שהוא „גנב". ל־טענתו לפני ימים אחדים נסע ה־מפקח על הבנקים ד"ר מ. חת ל־לונדון, כדי לגבות שם את החובות שבן ציון נתן בעד אותם כספים עצמם, שלטענת התביעה „נגנבו".

זכו בהגרלת הפיס

בהגרלה מפעל הפיס שהתקיימה אתמול זכה בסך 500,000 ל"י המס־פר: 257065.

בסך 250,000 ל"י זכה המספר: 421938.

בסך 100,000 ל"י זכה המספר: 740753.

בסך 50,000 ל"י זכו המספרים: 244419 502009.

בסך 12,500 ל"י זכו המספרים: 487564 667853.

בסך 6,250 ל"י זכו המספרים: 090862 168301 700814 779630.

בסך 5,000 ל"י זכו המספרים:

005579	014963	032377	051411
052261	081098	093160	098044
108803	116824	160444	175264
201946	221317	250044	264764
312850	325591	337368	399757
409209	409594	419939	456565
458013	460606	478091	487675
496890	497809	511954	607999
609811	643053	659181	663719
668883	682311	716344	796182

בסך 1,000 ל"י זכו המספרים ה־מסתיימים ב־1573 2388 3543 3614 9700.

בסך 600 ל"י זכו המספרים המס־תיימים ב־40832 47832 56056 64187 65843 77036 82388 90619 92088 93388.

בסך 250 ל"י זכו המספרים המס־תיימים ב־00476 06370 21477 31147 33292 36624 37840 39544 40669 41342 49367 49998 54312 70797 73712 76903 84597 89526 90930 90992 94715 95718 98594 99134 99845.

בסך 100 ל"י זכו המספרים המס־תיימים ב־0103 1020 2639 5589 6609 7612 8663.

בסך 50 ל"י זכו המספרים המס־תיימים ב־0129 0231 0338 0442 0675 1282 1331 1399 1457 1474 1838 2881 2900 3142 3516 3519 3541 4455 4485 4501 4558 4682 5089 5838 5967 6601 6872 7035 7295 7436 7436 8181 8503 8505 8850 8902 9201 9225 9282 9410 9786 9881.

בסך 6 ל"י זכו כל הכרטיסים ש־מספריהם מסתיימים בספרות 1 ו־7.

בירושלים

מרכז המטבעות והמדליות

קניה, מכירה, החלפה

מרדכי בן־הלל 5.

משרד העבודה — משרד החינוך והתרבות

המכון הממשלתי להכשרה טכנולוגית

בית־ספר גבוה לטכנולוגיה ירושלים

המזכירות האקדמית

מודיעה על הרשמה לשנת הלימודים תשל"ו לקראת תואר ראשון

הרישום יסתיים ביום חמישי, ח' ניסן תשל"ה (20.3.1975)

מגמות הלימוד:

* פיסיקה / אלקטרו־אופטיקה
* אלקטרוניקה ומכ"ם
* מדעי המחשב

בית־הספר מיועד לתלמידים בעלי תעודות בגרות ובעלי רקע ישיבתי (לאחר שירות צבאי). לאחר ארבע שנות לימוד יקבלו התלמידים תואר ראשון.

אפשרות מגורים בפנימיה לתלמידים שאינם גרים בירושלים.

בדבר פרטים והרשמה נא לפנות למזכירות האקדמית של בית־הספר, ת.ד. 16031 ירושלים, טל. 02—531181, 02—533215.

ההרשמה לחיילים: בלשכה להכוונת חיילים משוחררים, רחוב אבן גבירול 76, תל־אביב.

● כל הלימודים מתקיימים בקמפוס החדש בגבעת מרדכי.

משרד העבודה — משרד החינוך והתרבות

המכון הממשלתי להכשרה טכנולוגית

המזכירות האקדמית

בית־ספר גבוה לטכנולוגיה ירושלים

מודיעה על הרשמה לשנת הלימודים תשל"ו לקראת תואר הנדסאי

הרישום יסתיים ביום חמישי, ח' ניסן תשל"ה (20.3.1975)

מגמות הלימוד:

* פיסיקה / אלקטרו־אופטיקה
* מדעי המחשב
* אלקטרוניקה ומכ"ם

בית־הספר מיועד לתלמידים בעלי תעודות בגרות ובעלי רקע ישיבתי (לאחר שירות צבאי). לאחר שלוש שנות לימוד יקבלו תלמידים תואר הנדסאי.

תלמידים שיעמדו בדרישות הלימודים של בית הספר יהיו זכאים, לאחר שנת לימודים נוספת, לקבל תואר ראשון במדעי הטבע והטכנולוגיה בבית ספר גבוה לטכנולוגיה, או יכולים להמשיך באוניברסיטת בר אילן ולקבל תואר מהאוניברסיטה.

אפשרות מגורים בפנימיה לתלמידים שאינם גרים בירושלים.

בדבר פרטים והרשמה נא לפנות למזכירות האקדמית של בית הספר, ת.ד. 16031 ירושלים. טל. 02—531181, 02—533215.

ההרשמה לחיילים: בלשכה להכוונת חיילים משוחררים, רחוב אבן גבירול 76, תל־אביב.

כל הלימודים מתקיימים בקמפוס החדש בגבעת מרדכי.

תל־אביב

בבית־הכנסת הגדול (אלנבי 110)

השבת יעבור לפני התיבה החזן הראשי מר יהושע לרר בלוויית מקהלה בניצוחו של מר מנשה לב־רן. ערבית 5.10 שחרית 8.00.

ביום ב' אור לי"ד באדר ש. ז. בשעה 6 בערב, תפילת ערבית ו־בשעה 6.15 — קריאת המגילה. א־שר השודר ברדיו בגל א'. הצבור מוזמן.

„אהל־שם"

(בשיתוף עם המועצה הציונית בישראל)

ב־10 י. סבורסקי ב־4 במסיבת „עונג שבת ירצה ד"ר י. אוסטרו־רן על הנושא „זיקת הגומלין בין יש־ראל לתפוצות" הפותח: יו"ר „אהל שם" — משה גולדשטיין, דברי אג־דה — ד"ר ש. ז. כהנא.

בבית הכנסת לתלמודים „בילו"

בליל שבת בין קבלת שבת ל־מעריב „פסוקו של יום" ע"י הרב י. כץ, ב־8 במסגרת בימות ליל שבת חוג לפרשת השבוע ושירי שבת ע"י הרב מ. הרשטיק. בשבת ב־7 בבוקר שעור בתלמוד ירושלמי ע"י מר פריג גרוס. ב־4.30 תפילת מנחה, שלש סעודות ושעור בהלמוד בבלי ע"י הרב מ. ש. הלוי מובשוביץ.

ביום א' ב־6 חוג להרמבים ע"י הרב מורגנשטרן. ביום שני וחמישי ב־7 שעור בתלמוד בבלי ע"י הרב מובשוביץ. בימי ראשון ורביעי מת־קיימים בשעות 6—8 בערב שעורים בסמינר לחזנות „סלוזי". ביום רביעי ב־5 חזרת המקהלה, בהנהלת החזן והמלחין שלמה רביץ ויצחק רוס.

באגודת „אהבת חסד"

במועדון של „אהבת־חסד" ברח' נחמני 61 בשעה 8 בערב מתקיימים: בליל שבת ק': מסיבת „עונג שבת ע"י שולחנות ערוכים, בהשתתפות רבנים וחזנים אורחים.

ביום שלישי: שיעור בתנ"ך „יחזקאל" בחוג נשים „אהל־אבר־הם" ע"י הרב שמעון פרנקל.

ביום רביעי: שיעור ברמבים — שמונה פרקים ע"י ד"ר יהודה מר־ריאל.

מסיבות עונג שבת בחוג הנוער הדתי

במרכז הקהילתי רח' סמולנסקין 2 השבת ב־3.15 לילדות בגיל 8—5 ב־5.30 לכל הילדים והילדות בהש־תתפות הרב נ. רפאל אירנברג.

אזכרה

במלאת 7 שנים לפטירתו של הרב ר' אלתר דורף זצ"ל תתקיים ב־מוצ"ש פ' תצוה ב־8 בביהכנ"ס של הפוהכ"ן בנחלת יצחק רחוב נהלל אזכרה לזכרו.

ביום ראשון י"ב אדר (23/2) ב־4.30 אהה"צ יתאספו מוקירי זכרו לאזכרה ע"י קברו בבית העלמין ב־נחלת יצחק.

— ההון נפתלי הרשטיק מקהילת „פינצ'לי" בלונדון הגיע לביקור ב־ישראל עם משפחתו, להגיגת בר־המצוה של אחיו נתן.

חיפה

בית כנסת לנוער בבי"ס ממ"ד „יבנה — נצח ישראל"

התפילה בכל ליל שבת לפני זמני הדלקת הנרות ובשבת בבוקר בשעה 7.30. לפני התפילה שיעור בהלמוד ע"י המורה הרב ישעיהו גגר, ב־8.15 תפילה והזוכרים לפני התיבה הם בני־נוער. לפני קריאה לימוד משניות ע"י הרב הנ"ל לזכר תלמידי ביה"ס שנפלו במערכות ישראל ושעל שמם נקרא בית הכנסת.

הרב רפאל פולירואנג

ידרוש בשבת על הנושא: פרשת השבוע ועניני היום בביהכנ"נ נשמת חיים רח' החלוץ 14 בשעה 4.00 אח"צ.

תורנות בתי מרקחת

בליל שבת

ירושלים: רמות אשכול, מרכז מסחרי רמות־אשכול טל' 280552; תותנג'יאן, רובע הנוצרים טל' 283401.

תל־אביב: ככר המדינה ה' ב־אייר 48 טל' 358046; פרנקל, ה־מלך ג'ורג' 28 טל' 223721; יפאני, יהודה הלוי 67 טל' 612474.

רמת־גן: גבעה, דרך גבעה 38 טל' 743 159.

בני־ברק: רפואה, רבי עקיבא 62.

בת־ים: בת־ים, בלפור 45.

חולון: אסותא, סוקולוב 4.

הרצליה הסביבה: ככר ריבלין, רינגס 142 הרצליה פיתוח.

פתח־תקוה: פינסקר, פינסקר 22 טל' 910505.

נתניה: נתניה, הרצל 11 טל' 22842.

בשבת

ירושלים: ד"ר פרקש, הפלמ"ח 28 טל' 36084.

תל־אביב: מושקוביץ, המלך ג'ורג' 25 טל' 282650; תרופה, דיזנגוף 217 טל' 22488.

רמת־גן: אסותא, ז'בוטינסקי 41 טל' 731874.

בני־ברק: אסותא, ז'בוטינסקי 41 ר"ג.

בת־ים: גני־בת־ים, רח' הנבי־אים 3.

חולון: בריאות, קראוזה 46.

הרצליה הסביבה: ככר ריבלין, הרצליה פתוח, רינגס 142.

פתח־תקוה: פישביין, חפץ חיים 6 טל' 911541.

נתניה: תרופה, הרצל 2 טל' 28856.

במוצאי־שבת

ירושלים: הבירה, רח' הזקיהו המלך 23 טל' 33843; אל שאב אל גדידה, בתוך שער שכם טל' 282034.

תל־אביב: בבי, דיזנגוף 174 טל' 222386; פרנקל, המלך ג'ורג' 28 טל' 223721; יפאני, יהודה הלוי 67 טל' 612474.

תושב תרשיחא מונה לועדה לתכנון שמורות

מר שוקי שאהין, תושב תרשיחא, נתמנה בימים אלה כחבר הוועדה ל־תכנון שמורות־כסף, כצות ומטבעות בבנק ישראל.

במפלגה ובתנועה

המפד"ל הפוהמ"ז בת"א

מסיבות ליל שבת פרשת „זכור" בשעה 8.

במועדון המשק שינקין ע"י ביהכ"נ בשיכון הפוהמ"ז. על הנושא: כ"ה לחי לחבי"ד, ירצה: העיתונאי מר נפתלי קראוס, הפותח: מר יאיר פרייונס, זמירות שבת ושירי חב"ד. ● במועדון „בילו" (שד' רוטשילד 124) שיעור בפרשת השבוע ע"י הרב משה הורשטיק רב ברבנות ה־ראשית ת"א; פרשת זכור — הרב ד"ר ש.ז. כהנא, זמירות שבה ושירה בצוותא כיבוד קל ● במועדון „אה־בת חסד", נחמני 61 (ע"י שולחנות ערוכים). ירצה: ע"ד גרשון גרמן: חיינו לאור פרשת השבוע. המנחה: הרב משה ברנשטיין, זמירות שבת ע"י החזן י. סולניק ● במועדון רמת אביב רח' ברודצקי 33. על הנושא: פרשת זכור ומגילת אסתר, ירצה: ד"ר נפתלי שטרן. המנחה: מר י. הולר, שירה בציבור ● במועדון רמת החייל בבית צבי כהן רח' ל"ה 41. במוצאי־שבת. ב־7.30 על הנושא: בעיות בעירית ת"א — ד"ר דוד רחן צבי — חבר מועצת העירייה. ברכות לחג הפורים הרב טוב הגב — רב ברמת החייל. הרב א. ברודיא — רב בישגב בשכון דן. על עניני המועצה הדתית מר ש. בוקאי סגן יו"ר ה־מועצה הדתית. המנחה: מר ר. בוא־רון ● במועדון נוה שרת בבית גולדרייך רח' רמה 69/10. במוצאי־שבת ב־7.30, פרשת זכור ומגילת אסתר: הרב זאב וסרלאוף. הזמנות ושירים באידיש החזן יצחק שפירא. המנחה: מר י.ש. שפירא.

מועדון של הסופרים הדתיים

הוועדה המרכזת של מועדון ה־סופרים הדתיים החליטה לקיים את המועדון בבית הנוער הדתי ע"ש מגיד ברח' רבורג 3. המועדון יפתח בתגיגות ביום א' ד' ניסן המעוניין מתבקש להודיע ת.ד. 278.

שיעורי תורה

במועדון סניף נוה שרת ב־11, בביהכ"נ עולי אפגניסטן נוה צה"ל שיעור במדרש — י.ש. שפירא ● ב־4 שיעור תורה — הרב י. יודי ● בביהכ"נ היכל מנחם פלורנטין 37 ב־3 שיעור תורה — הרב פנחס הכהן רבין ● בביהכ"נ עולי אפגניסטן בב. שלם א' ב־4 שיעור תורה — יצחק רבי ● בביהכ"נ תפארת ישראל רח' המעפילים ב־4 שיעור תורה — ר' זכריה כהן ● בביהכ"נ זיכרון קדושים ביפו שיעור בפרשת השבוע לפני קבלת שבת ע"י הרב אלעזר הגר ● בביהכ"נ שושנה רח' יאיר שטרן 11 שכ' פלורנטין ב־5 שיעור תורה — הרב פנחס הכהן רבין ● במועדון רמת ישראל דם המכבים 19 שיעור בפרשת השבוע ב־2.30, שיעור בגמרא ב־3.30 — א. ארנברג.

היום בשעה 11 ישיבת גיזברות ב־משרדנו אחד העם 108.

תנועת האשה הדתית לאומית ירושלים

עונג שבת במכון הרי פישל. פרשת השבוע: משה־דוד פישר; עיון ב־תפילה — הגב' הולצברג. בבית הד־כרם בפנסיון „מרגוליס", פרשת־ה־שבוע הרב דוד שפירא.

עונג שבת ושיעור ב־3.15 בבית משפחת יעקב ומלכה פרנס, רח' אצל 3 דירה 15 גבעת שפירא. פרשת ה־שבוע: הרבנית חנה גרשטיין.

פרשת השבוע בת"א

המשך שינקין: בבית הגב' הרשקו־ביץ הפלמ"ח 37, המרצה: א. זוברזה.

קרית־שלום: חיה כהן, הסתיל 8, המרצה: הרבנית סגל.

הה הורמבים: יפגש ביום רביעי ס"ז באדר (26.2) ב־7.30 בערב בבית אסתר קירשנבלום, רח' בר גיורא 20, המרצה: הרבנית נחמה רבינוביץ ב־עניני דיומא.

מסיבות והרצאות

בני־ברק: במועדון לחברה רח' דניאל 3 עונג שבת לקשישים בשעה 3.30 אחה"צ. המרצה: יחזקאל ארי־אלי על פרשת השבוע ● קרית־מצקין: בבית הכנסת לנוער ב־11 לפנה"צ ירצה מאיר לוי — פרשת השבוע ● רעננה: בסניף הפועל ה־מזרחי ב־4.30 אחה"צ. חנה פרץ — פרשת השבוע ● בני־ברק: במוצאי־שבת י"א אדר (22.2), ערב אמנותי בבית הפועל המזרחי רח' טרפון 7, בשעה 8.30 בערב בתכנית: נגינה בכסילופון בלווי פסנתר — האחיות אריאלה ושירלי פוקס. הזמן קישני־שמעון. הבדרן והחקיין דוך בוילי. הנחנה אבי לסלו. מזנון והגרלות ● בית־שאן: מסיבת פורים ע"י שולח־נות ערוכים תתקיים בשושן פורים ט"ו אדר (26.2) בבית הספר הממ"ד „ביכורה" בשעה 4 אחה"צ. בתכנית: הרצאה ע"י מנהל ביה"ס „ביכורה", ברכת תנועת האשה הדתית לאומית, „נס פורים" — מר יוסף אטליק. הצגה ע"י הלבירות ביה"ס. שירה בציבור בלווי אקורדיוניסט. ● נהריה: ביום ד' ב־7.30, באולם המועצה הדתית כסיבה ליד שולחנות ערוכים עם ע־לים חדשים, בשיתוף עם המועצה הדתית. בתכנית: הרב א. קלר והרב כהן — על עניני דיומא. מקהלת ביה"ס רבבים — שירי פורים. שירה בציבור בלווי אקורדיוניסט, פרס.

ירושלים

קריאת המגילה בירושלים

בני עירות ומושבות הנמצאים ב־ירושלים ביום שלישי י"א אדר וב־דעתם לחזור מירושלים לליל ט"ו, וכן בני ירושלים שדעתם לנסוע מ־ירושלים ביום י"ד — יבואו לשמוע קריאת המגילה בליל וביום י"ד אדר בבית הכנסת בשכונה עץ חיים, כ־נהוג בירושלים זה עשרות בשנים ע"י הגאון רבי יהואל מיכל טוקצינ־סקי זצ"ל. זמני התפילה בבית הכנסת משכנות עץ חיים: ערבית שעה 6 שחרית שעה 6.30.

ב„היכל שלמה"

השיעור ב„פרשה השבוע לאור „כיבוד", מטעם ארגון ותיקי ההגנה בירושלים, השבת ב־3.30 אחה"צ. בהיכל שלמה ירצה ד"ר משה גבירצמן יו"ר הארגון.

ב„בית ההבירה"

הרב מנחם ברקוס. יו"ר הועד ה־פועל של ארגון עולי ארצות הברית ירצה השבת ב־3.30 אחה"צ, ב„בית החברה" של האשה הדתית־לאומית, ראש רחביה. על „פרשה השבוע ילקחה לימינו".

באקדמיה למוסיקה

(ע"ש רובין, בשיתוף המחלקה להרבות בעירית ירושלים)

במוצ"ש ב־8.30 באולם האקדמיה, יתקיים ערב בכוונת של מוצרים — קונצרט ראשון מתוך סדרה של 4 קונצרטים בבצוע: לידיה פורדקי־ביץ (כינור) ובגנודי זויטוסבקי (פסנתר).

לוח הצופה

● פיזים הקונה רהיטים אנטיקות פריז־ידרים, טלויזיות וירושות — 876852 בערב 8..493.

● למשפחות מסורתיות דירות מרווחות בגבעת־סביון (ליד ישמח־משה), 2 חדרים החל מ־133.000, 3 חדרים החל מ־166.500, 4 חדרים החל מ־192.500. אפשרות למשכנתא, במקום בית ספר וגן דתי. „אפריקה ישראל להשקעות" בע"מ. טלפונים: 751540—03 50281—03 757191—03.

● למכירה דירת 2 חדרים + הול רח' עלי הכהן 9 כניסה ב' פינת הרצוג, בראון.

● מרכז מכונות גילוח חשמליות תקון, מכירה, חלקים, צצקס, ביאליק 12, רמת־גן 736164.

לוח ירושלים

● נותרו מספר דירות למכירה לשומרי מסורת באזור קרית־איטרי, רח' הרב סורוצקין 16, 5—3—1½ חדרים, כניסה מיידית. לפנות ל־אוב־וק־מן בע"מ, טל: 221774.

● מעוניינים במכונת כביסה אמ־ריקאית במצב טוב להתקשר 528344—02.

● ארונות ספרים במבחר גדול הכל — לבית, שפיצר, יפו 51.

לוח חיפה

● דירה בת 3½ חדרים ברח' דישראלי, שיפורים רבים. פרטים: טלפון 04/247019 בערב.

● למכירה בשק דתי בגליל, 80 דונם אדמה ליד הכביש הראשי. ת. ד. 4094 חיפה ל־253.

בתי קולנוע

ירושלים

שעות ההצגה בימי חול — 900—700—400

אורין — שבוע 2 — פסק דין

הבירה — שבוע 2 — 5 שודדות ל־5 ברנשים

אורנע — שבוע 6 — תיק אודסה

ארנון — שבוע 4 — קורצ'ק והילדים

מיטשל — אהרון ציידי עולם תחתון

תל־אביב

אסתר — שבוע 8 — וינסנט, פרנסואה, פול והאחרים

גורדון — קורצ'ק והילדים

פאר — שבוע 4 — ג'רמי

סינרמה — שבוע 3 — משפט הבגידה

חן — אבא אתה מקסים

דרייב אין — 3.15 אלכסנדר המאושר שבוע 2 — 9.45 אוכפים לוהטים

חיפה

ארמון — שבוע 3 — נמל תעופה 75

עצמון — שבוע 4 — משאלת מות

דון — שבוע 4 — תיק אודסה

חן — שבוע 8 — בראש מורם

אורלי — שבוע 8 — אמריקן גראפיטי

פאר — חמים וטעים

אודה — שבוע 4 — רצח באוריינט אקספרס

אמפי — מסעם הזהב של סינבד

היום

יום ששי, י' אדר תשל"ה, 21.2.75

פ' תצוה

הפרק: יחזקאל ז—ח; המשנה: אהלות י, א—ב; הדף: כריתות יד; ההלכה: אריח תצה, יג—טו.

שבת

הפרק: יחזקאל ט—י; המשנה: אהלות י, ג—ד; הדף: כריתות טו; ההלכה: אריח תצה, טז—יח.

שידורי ישראל

חדשות בעברית — בגלים א', ב', צ' — כל שעה.

09.55 (א) חדשות באנגלית
10.55 (א) חדשות בצרפתית
17.55 (א) חדשות באנגלית
18.50 (א) חדשות בצרפתית

שידורי תכניות לעולים (ב): עברית — 19.00; יידיש — 19.30; לאדינו — 20.00; מוגרבית — 20.15; רומנית 20.30; רוסית — 20.45.

רשת א'

08.10 „בעברית בוטיקלים לכלי ... 09.05 בהקלטות התוכנית ... 11.15 ... 11.30 ... 11.50 ... 12.04 ... 13.05 ... 14.10 ... 15.05 „קבלת שבת" — ... 16.10 רגע של עברית 16.11 ... — בעריכת אפרים אבא.

רשת ב'

12.05 „בכבקב יתר" — ... 12.30 ... 13.05 ... 14.10 ... 16.10 רגע של עברית.

גלי צה"ל

05.58 ברכת הבוקר 08.00 חדשות ... 09.05 ... 09.55 ... 10.55 ... 12.05 ... 12.55 ... 13.05 ... 14.05 ... 14.55 ... 15.05 ... — עם והרירה הריפאי.

טלוויזיה בכללית

15.00 תכנית ילדים „... 15.25 ... — ... לקראת ... פורים.

במוצ"ש

רשת א'

18.40 ... 19.05 ... 19.50 ... 20.05 ... 20.07 ... 20.42 ... 21.05 ... 22.05 ... 23.05 ... 00.10 רגע של שיר.

רשת ב'

21.05 ... 21.45 ... 22.05 ... 23.05 ...

גלי צה"ל

19.05 ... 1920 ... 20.05 ... 21.05 ... 21.35 ... 22.05 ... 23.05 ... 23.53 ... 00.05 ... 00.30 ...

טלוויזיה בכללית

20.00 „... 20.30 ... 21.00 ... 21.45 ... 22.55 ...

האופרה הישראלית

מייסדת ומנהלת: א. דה־פיליפ

ת"א: 11.2 ✱ 3.3 ✱ 25.2 ✱ 17.2 29.3 ✱ 18.3

הרוזנת מריצה

אופרטה מאת קלמן

תל־אביב 19.2 ✱ שבת

נישואי פיגרו

הצגות בכורה: ת"א 22.2

15.3 ✱ 1.3 ✱ 26.2 ✱ 24.2

חיפה: 6.3 ✱ ירושלים: 10.3

סיפורי הופמן

מאת אופנבאך

תיאטרון ישראל

22.2.75 במוצ"ש

הבימה:

..., ה' ילדים: באולם הגדול

... אורוך: באולם הקטן

הבימרתף:

על קלות דעת: ...

הקאמרי:

... הקנה ...

התיאטרון העירוני

חיפה:

... ת"א ...

הצפה

עתון יומי

HATZOFE DAILY

המו"ל: הצופה בע"מ, העורך: ש. דון־יחיא. מערכת ומנהלה: תל־אביב, רח' יהושע 66, טל. 35421. ת"ד: 2045. חשבון בנק הדואר 41144 ✱ סניף ירושלים: רח' בן־יהודה 3, ת"ד 1148, טל. 234910, בערב טל. 528344 ✱ סניף חיפה רח' ארלוזורוב 5, טל. 663628 דפוס העמוד בע"מ ת"א, רח' המסגר 9, טל. 31554.

מחלקת התרבות וההסברה

המפלגה הדתית לאומית • הסתדרות הפועל המזרחי בישראל

המחלקה לתרבות — הסתדרות הפועל המזרחי

משרד הדתות — המחלקה להווי דתי — משרד החנוך — המחלקה לתרבות תורנית

מסיבות פורים

על התנוך הדתי

ליל שבת, י' אדר תשל"ה (21.2.75)

יפו — גבעת עליה

בבית הכנסת „שומרי שבת", הרצאתו של הרב מ. ז. פרידמן רבה של יפו.

בבית הכנסת „אהבה ואחוה" — ירצה מר ש. בוקאי, סגן יו"ר המועצה הדתית.

בבית הכנסת „רחמי ציון" — ירצה מר עמוס בובליל.

בבית הכנסת „זכרון קדושים" — ירצה הרב א. הגר על פרשת השבוע.

שבת, י"א אדר תשל"ה (22.2.75)

יפו — גבעת עליה

בבית הכנסת „שיבה ציון" — ירצה הרב מ. ז. פרידמן על פרשת השבוע.

בבית הכנסת ע"ש ר' מאיר בעל הנס — ירצה מר עמוס בובליל על ההנוך הדתי.

בבית הכנסת „היכל יצחק" — ירצה מר חיים אזולאי על ההנוך הדתי.

בבית הכנסת ע"ש הרב אבוחצירא — ירצה מר לוי מרדכי על החנוך הדתי.

בבית הכנסת „עולי ג'רבה" — ירצה מר ש. בוקאי בנושא: חינוך למצוות.

יום ראשון, י"ב באדר תשל"ה (23.2.75)

רמת גן — יתקיים הוג לתנ"ך במועדון בר־אילן בהדרכת א. ויצמן בשעה 6.30 בערב.

רעננה — תתקיים מסיבת פורים בסניף הפועל המזרחי. ירצה: מר א. גואלמן — בעניני דיומא. בתכנית האמנותית — „צבר השרונים". דברי פתיחה: מזכיר הסניף — י. כתולי. ב־7.00 בערב.

יום שני, י"ג באדר תשל"ה (24.2.75)

רמת־גן — במועדון הותיקים תתקיים מסיבת פורים בהשתתפות הרב נחום הכהן קוק, קריאת המגילה והפילת כמריב ע"י הח' מאיר וולפמן, דברי פתיחה — הח' ש. לוצקי. בתכנית אמנותית — הקראות שירי פורים ושירי עם בהדרכת י. סגל רחנבך. בשעה 7.30 בערב.

רמת־גן — במועדון הותיקים יתקיים חוג להתמד בהדרכה הרה"ג מ. י. אושפיזאי — ב־10.00 בבוקר.

תל־אביב — חוג הרמבי"ם, ברח' יהושע בן נון 48 — יתאספו לקריאה הבבילה כפי מר ישראל נרציגפלד בשעה 6.30, ומסיבת פורים.

כפר סבא — תתקיים מסיבת פורים באולם הסניף בשעה 7.00 בערב. שיחה על עניני דיומא — הרב הבקומי. בתכנית האמנותית — אורי שבה. מנחה: א. כורי — מזכיר הסניף.

אור יהודה — מסיבה פורים בביכנ"ס של עולי גרוזיה, בהשתתפות החזן מלכיאל, ינוזה מר א. שרון. בשעה 7.30 בערב.

פתח־תקוה — מסיבת פורים באולם הסניף. שירה בצבור והכנית אמנותית ע"י י. קונל ב־9.30 בערב.

באר־שבע — בשכון ד' התקיים מסיבת פורים. ישוחח בעניני דיומא: מר א. קליין. בתכנית האמנותית: שירה בציבור בלווי אקורדיוניסט. בשעה 8.00 בערב.

אשקלון בשכון עתיקות — תתקיים מסיבת פורים. בתכנית האמנותית: שירה בציבור בלווי אקורדיוניסט. בשעה 7.30 בערב.

נתניה בשכון דורה — שכ' נורדוי, יתקיימו מסיבות פורים. בתכנית האמנותית: שירה בציבור בלווי אקורדיוניסט. דברי פתיחה: מזכיר הסניף א. עמרה. בשעה 8.00 בערב.

זכרון יעקב — בבית הכנסת „אהבת שלום" התקיים מסיבת פורים. הרב עזריאלי ישוחח בעניני דיומא. בתכנית האמנותית — שירה בציבור בלווי אקורדיוניסט. בשעה 7.30 בערב.

יום שלישי, י"ד אדר תשל"ה (25.2.75)

אור יהודה — מסיבת פורים בבית הכנסת צ"ש אלי כהן. בעניני דיומא ישוחח הח' א. חכמין מזכיר הסניף. בתכנית האמנותית — שירה בציבור בלווי אקורדיוניסט. בשעה 7.30 בערב.

קרית שמואל — יתקיים נשף פורים באולם התרבות בשעה 8.30 בערב. בתכנית האמנותית — שמואל רוזן — בחידונים ושעשועים. בשירה — עירית דותן. דן סיכור — בדרן חקיין.

בניברק — מסיבת פורים תתקיים בבית הכנסת „שערי צדק". ישוחח בעניני דיומא — הרב סויב. בתכנית האמנותית — שירה בציבור.

נתניה שכון דורה — בבית הכנסת „עובדיה", בסניף הפועל המזרחי התקיים תפילת שחרית וחגיגית בשעה 7.30 בבוקר. לאחר התפילה יערך סעודת פורים בהשתתפות הרב מלאכי, חזן פטקורס ובצבור המתפללים.

נתניה — בבית הכנסת „דקר" בשעה 6.30 בערב תתקיים מסיבת פורים ליד שולחנות ערוכים. ירצה הרב מיכאל שרבים.

יום רביעי, ט"ו אדר תשל"ה (26.2.75)

רמת גן — במועדון „בר־אילן" יתקיים חוג הרמב"ם בשעה 6.30 בערב, בהדרכת נ. ד. סרבר.

ע כ ו — יתקיים נשף פורים. באולם ההצגות, בשעה 7.00 בערב. דברי פתיחה הח' י. תורג'מן — מזכיר הסניף. בתכנית האמנותית — אורי שבה; יוסי קרשנסקי — קוסם ומהפנט. מנחה: צ. גל.

ירושלים — התקיים פורים באולם מועדון דתי לאומי. מסיבת ערב תגיגית ליד שולחנות ערוכים בהשתתפות שר הבשפטים מר ה. צדוק. בתכנית האמנותית: מ. פריבן בפרקי קריאה.

פתח־תקוה — באולם שרת, בשעה 8.00 בערב, תתקיים מסיבת פורים בהשתתפות הסופר באייר אוריין. הרצאה על מגילת אסתר. בהכנית האמנותית — שלמה ניצן, שנינה האנדרי, דברי פתיחה — מר אברהם ברמורשטיין, מ"מ ראש העיר.

נתניה — בבית הכנסת שהחוב בקרית נורדאו התקיים מסיבת פורים ע"י שולחנות ערוכים. ירצה הרב ח. אטיאס. בשעה 6.30 בערב.

ראשון לציון — תתקיים מסיבת פורים באולם הסניף, בשעה 7.00 בערב. ישוחח על עניני דיומא — הרב י. שבעוני. בתכנית האמנותית — שלישית נצל. האבן — בוסי גל.

יום חמישי, ט"ז אדר תשל"ה (27.2.75)

חדרה — מסיבת פורים תתקיים באולם ב"ס יבנה, בהשתתפות צבי ברנשטיין, מזכ"ל המפד"ל. מ. קוסלין, מ"מ ראש העיר. מנחה: י. שורק, מנהל ביה"ס. בתכנית האמנותית — קוסם; שירה בציבור. בשעה 7.00 בערב.

הארוע המרכזי בפורים בחיפה

בואו בואו חסידים

בחיפה „אודיטוריום" מחר, מוצ"ש 22.2 ב־9.00 בערב

עם:

צמד רעים, נירה וגליה רבינוביץ, מקהלת לב־רן, עוזי מאירי, „שיבת ציון", מנחה: דן כנר

וההופעה שתתקיים בתל־אביב ב„היכל התרבות" ביום שני 24.2

יהיה הרב קרליבך אורח התכנית

למסדרי קידושין בארץ

הרבנות הראשית לתל־אביב־יפו מבקשת להודיע לה אם יצחקי ניסן ת.ז. 006797 בעל תעודת גירושין מס' 48162 בתל־אביב מיום ד' תבת תשל"א נרשם אצלכם לנשואין. יצ"ל טופן, כי תעודת הגירושין שלו אב־דה.

האוניברסיטה העברית ירושלים — אוניברסיטת תל־אביב — הטכניון חיפה

מבדקים פסיכומטריים למועמדי מקצועות הרפואה

כל המועמדים ללימודי מקצועות הרפואה חייבים להשתתף במבדקים פסיכומטריים. המבדקים יתקיימו ביום ראשון, י"ח בניסן תשל"ה (30.3.75) בשעה 10.00. יתקיים מועד אחד בלבד. אין אפשרות להיבחן בבחינה זאת בחו"ל.

המבדקים יערכו בו־זמנית ובמתכונת אחידה לשלושה בתי הספר לרפואה: האוניברסיטה העברית בירושלים, אוניברסיטה תל־אביב והטכניון בחיפה.

מועמד רשאי, לפי בחירתו ולנוחיותו, ולא קשר למקום הרשמתו, להיבחן באחד משלושת המוסדות. בשאלון ההרשמה בכל מוסד צורף טופס בקשה לבחינה שבו נדרש המועמד לציין את מקום הבחינה בו בחר ואת שפת הבחינה הרצויה לו. טופס זה יישלח על ידי המועמד למרכז ארצי, כמצוין בשאלון ההרשמה, אשר יזמן את הנרשמים למקומות הבחינה.

מועמד הנרשם ליותר ממוסד אחד יבחן פעם אחת בלבד. תוצאות המבדקים יועברו במקביל לשלושת המוסדות. שיקולי הקבלה בכל אחד מן המוסדות כפופים להחלטות ועדת הקבלה של אותו המוסד. הדירוג העדיפויות של המועמד לגבי המוסדות והאורים בהם הוא מעוניין ללמוד לא יילקח בחשבון בעת הדיון בקבלתו.

התשובות לבקשת הקבלה תישלח בנפרד על ידי כל אחד מן המוסדות בהם נרשם המועמד.

[illegible]

هكذا من الاصل

גשם והצפות באילת

כביש הערבה היה סגור אתמול בגלל הצפה בנחל פרן.

גם כביש שארם א שייך — אילת נסגר לתנועה בגלל הצפות ושטפונים לכל ארכו.

במשך כל שעות היום ירד ברציפות גשם ולעפות באילת. כמות הגשם הגיעה לכדי 40 מיליכמר שכמוצע השנתי בא בין 20 ל־25 מילימטרים.

מספר רחובות באילה הוצפו ולמספר בתים אף חדרו מים. מתחת למספר כבישים נפערו בורות ותעלות.

העיריה התארגנה לטיפול מהיר במצב והפעילה טרקטורים לסתימת הפרצות. מכבי האש נקראו כששים פעם לעזרה, בעיקר לשם שאיבת מים. בין היתר חילצו מכבי האש ילדים מגן ילדים והעבירום על פני השלוליות בכביש. בשעות הצהריים נקראו מכבי האש גם כדי לספק מים לבתי מלון בהם הופסקו המים עקב תקלות בצנרת.

שני אוטובוסים שהיו תקועים בנחל טויבה שלכביש שארם—אילת חולצו על ידי צה"ל ולקראת הערב הגיעו לאילת.

תנועת האוטובוסים לצפון הארץ נפסקה ולא חודשה עדיין.

שיעורו של הגר"ש גורן ב„מרכז הרב"

„ארץ ישראל מובטחת לאבותינו לפי חזון הנביאים ואין כל אפשרות לפלול מאיתנו כל חלק ממנה" הכריז הרב הראשי לישראל שלמה גורן בכסגרת שיעור בהלכה שהגיד בישיבת „מרכז הרב".

מאות תלמידי הישיבה וקהל רב של שומעים הקשיבו לשיעור בסוגיית גבולות א"י לעניין תרומות ומעשרות. במשך כל זמן השיעור הפסיקו התלמידים את הרב בשאלות הקשורות בסוגיה זו.

הרב הראשי העריך את ישיבת „מרכז הרב" כמקור להפצת התורה וקרא לתלמידים להמשיך בדרך זו.

בתום השיעה הקיפו התלמידים את הרב הראשי והודו לו על החידושים הרבים שנאמרו על ידו.

השיטה שהצילה פצועי כוויות במלחמת יוה"כ

חייהם של רבים מפצועי מלחמת יום הכיפורים — ובמיוחד של אלה שסבלו מכוויות קשות ומפציעות מורכבות — ניצלו הודות להפעלת שיטה של הזנה־יתר תוך־ורידית.

פרטים אלה ואחרים שימשו נושא לדיון בכנס רופאים ארצי שנערך ביום ד' בבית הספר לרפואה של הטכניון בחיפה.

בכנס שיוחד לשיטת הזנה־יתר התוך־ורידית (היפראלימנטציה) הוצגו לקחי הטיפול הרפואי בחולים ובמיוחד בפצועי מלחמת יום הכיפורים שנזקקו לטיפול זה. זו שיטה שפותחה רק בשנים האחרונות ויושמה בהצלחה. היא מאפשרת מתן תזונה עשירה בחלבונים וקלוריות לחולים ולפצועים שאינם מסוגלים ליטול מזון דרך הפה. לפיכך מוחדר המזון דרך הוריד — תוך בקרה ומכשירי ויסות מתאימים.

הכנס אורגן על־ידי הד"ר צבי ברזילי והד"ר ג. וייס מהמחלקה לכירורגיה א' של בית החולים רמב"ם בחיפה. הוכח, כי הזנת חולים הסובלים מפגיעות בכבד, פגים הזקוקים להזנה מרוכזת ועשירה וכן חולי סרטן הזקוקים לסיוע בהזנתם בשתפרת לאחר הזנתם בשיטה זו.

מחאה חריפה נגד תקיפת עובדים סוציאליים בכנסים ברחבי הארץ

בכנסי מחאה של העובדים הסוציאליים קויימו אתמול במקומות שונים בארץ נגד האלימות ונגד הפלהנות של בתי משפט כלפי התוקפים את העובדים בשעת מילוי תפקידם. הכנסים התקיימו במסגרת השביתה הכל־ארצית שהוכרזה אתמול מבוקר לשכות הסעד.

בכנס שנערך בבת־ים שבו השתתפו גם עובדי הסעד מאשקלון, אשדוד, רחובות, קרית מלאכי, חולון, ראשון לציון ועוד — נאם ראש העיריה, יצחק ולקר, שאמר כי זיעזע אותו במיוחד פסק דין שהוצא נגד אשה שהתפרעה בלשכת הסעד בבת ים וקיבלה על כך קנס בסך לירה אחת. לדבריו, הוכחה אשמתה של המתפרעה אולם השופט קבע כי עובדי הסעד הם כמו חיילים בשדה ק"ב ועליהם לצפות שיהיו מותקפים. „אילו חיילים אתם, איזה שדה־קרב זה" — שאל ראש העיריה. הוא הוסיף, כי עובדי הסעד ממלאים תפקיד חיוני ממדרגה ראשונה והם זכאים להגנה מלאה של החוק.

ממלא מקום ראש העיריה, יצחק סורק, אמר כי שורש הבעייה הוא בנושא השיקום, כאשר צריך לאשר הקצבה זו פעמית גדולה לנתמך סעד כדי לשקמו ולהעמידו על הרגליים, ואז קיימת סחבת במשרדי הממשלה שאינה תורמת לשיפור המצב. אי לכך החליטה הנהלת העיריה, כי ברגע שיש אישור לשיקום נתמך סעד — העיריה ממממנת זאת וגובה את הכספים לאחר מכן ממשרד הסעד.

כמו־כן דיבר סגן ראש העיריה וראש מחלקת הסעד, משה עזור.

בתום דיון סוער ונרגש, קיבלה אסיפת העובדים הסוציאליים שורת החלטות ובינהן לגנות כל אלימות נגד העובדים הסוציאליים; לתבוע מהשלטון המקומי להוקיע את האלימות יחד עם העובדים הסוציאליים ויפעל להגנתם מבחינת החוק בעבודה היום־יומית.

בתום האסיפה יצאו נציגי הלשכה השונות להצטרף אל המשלחת הארצית, של העובדים הסוציאליים אשר נועדה בשעה 2 בבניין הוועד הפועל של ההסתדרות עם נציגי הממשלה, המשטרה וההסתדרות, לדון בהתפרעויות.

ניהל את אסיפת המחאה מנהל מחלקת הסעד בעיר, יואל בן־יהודה.

בצפון שהתקיים בטירת כרמל נמסר על מקרה של מעצר של עובד לשכת סעד, בשעה שניסה להגן על עובדה סוציאלית שהותקפה.

המקרה אירע למ"מ מנהל לשכת הסעד במגדל העמק, כאשר הושבת העיריה הריכה כסא התבוננה ההיכו על העובדת הסוציאלית. מים נהל הלשכה הוציא מידה את הכסא, ובעקבות זאת נעצר ונלקחו ממנו טביעות אצבעות, ורק למחרת שיחרורהו בערבות — הוחת אשר תיעצר התוקפת.

על מקרה זה ואחרים, שבהם הותקפו עובדים סוציאליים בעת עבודתם סיפרו בכנס מזכיר איגוד העובדים הסוציאליים במחוז חיפה והצפון, משה שספל, וחברי המזכירות יחזקאל טלר.

בכנס השתתפו כמעט כל 560 העובדים הסוציאליים במחוז, ובו הוחלט כי מעתה ולהבא, מיד לאחר כל מקרה של אלימות שיארע בלשכה זו או אחרת, היא תסגר והוחל להת את שירותיה לנזקקים.

בגבר הכנס תבעו העובדים הסוציאליים כי יובטחו שלומם ובריאותם, בהדגישם כי לא יהיו מוכנים למלא את תפקידם הקשה בלי שדרישה אלמנטרית זו תובטח.

הכנס בבחוז הצפון
בכנס מחאה של עובדים סוציאליים

נפתחה מגמת „סעוד" בבית ספר „אלישבע" בפרדס חנה

שר הבריאות: תוגש כל העזרה לבת הדתית שתוכל לעבודה באווירה מתאימה

שר־הבריאות מר שם־טוב, שביקר אתמול בבית הספר „אלישבע" בפרדס חנה אמר כי יעשה הכל כדי שלבת דתית תינתן מלוא האפשרות לעבוד באחות בתנאי מתאים.

הביקור נערך לרגל פתיחת המגמה החדשה של „סעוד" בבית הספר המשותף לתנועת האשה הדתית ולאיגוד ערים איזור השומרון.

ביקור זה הסב לי לחוויה — אמר עוד שר־הבריאות — ראיתי כי על־אף התנאים הקשים נעשתה כאן עבודה גדולה, פואמה פרגונית ישראלית. מודה לכל הגורמים שניתנו יד לנסיון בהכללת מגמה זאת בין מסלולי הלימוד של התלמידות.

השר הודה למשרדי החינוך והבריאות אשר עשים כאן עבודה משותפת, למורות, למפקחות והודה מיוחדת לתנועת האדי"ל איזיבו וד לנטרי העושה את עבודתו עם כל הלב.

השר ופמליתו התקבלו ע"י יהושע טרל המנהל בפועל של בית הספר שהדגיש כי הפסוק „אם אמרתי מטה רגלי — חסדך ה' יסעדני" — משמשים יסוד ללימודי מגמה זאת.

את בירכת איגוד הערים באיזור השומרון הביא יו"ר אברהם שיין שציין כי גאוות האיגוד בקידומו ובביסוסו של מוסד זה.

לאה תירוש מנהלת המחלקה להכשרה מקצועית בתאדי"ל ציינה בדבריה כי התלמידות אשר בחרו מקצוע זה שהוא מיוחד במינו נוגע לנפש החולה. את ברכת משרד החינוך הביא מר היטרון וברכת האגף לחינוך דתי הביא המפקח מר שפירא. דיברו עוד גב' זהירה בן דב האחות המפקחת ממשרד הבריאות, דוד פרינד מנהל בית הספר.

בסיום הסיור הגיש שר־הבריאות למנהל בית הספר המחאה ע"ס עשרה אלפים ל"י להשלמה הציוד למגמה החדשה.

יוכפלו הקנסות על עבירות „אין חניה" ו„אין עצירה"

מאת סופרנו לענייני תחבורה

הקנסות על אי־ציות לתמרורי תנועה של „אין חניה" ו„אין עצירה" יוכפלו בכמה רחובות מרכזיים בערים הגדולות. זאת כדי לאפשר זרימה יותר מהירה של התנועה. בהתאם לאותה מטרה יקבעו רחובות נוספים בערים כחד־סטריים לרכב פרטי ודו־סטריים לרכב ציבורי.

שר התחבורה, מר ג. יעקבי, שמסר על כך אתמול בפגישה עם עתונאים אמר כי הרחובות של קנס כפול בת"א יהיו עליה, אלנבי, דיזנגוף, סלמה, להגרדיה, איזור התחנה המרכזית, המסגר, גרוזנברג ואזורי שוק הכרמל וגמל יפו.

בירושלים יכנסו למסגרת זו הרחובות: יפו, המלך ג'ורג' ושדרות הרצל ובחיפה — רחוב הרצל ואזורי הכניסה המזרחית לעיר התחנה המרכזית. הסדר זה יופעל החל בה־1 באפריל.

הרחובות החד־סטריים לרכב פרטי בת"א יהיו: אלנבי והעליה, בעוד כחצי שנה. מאפריל יפעל כביש חד־סיטרי בשעות השיא שדרות ירושלים. בשדרות הרצל ביהודה יהיו עם הרחבת הכביש שני מסלולים בלעדיים לאוטובוסים.

פעולות לעידוד השימוש בתחבורה הציבורית ימשיכו בריאורגניזציה בת"א ולפני הולסה עומדים עוד הקווים הבאים:

קו האוחר 40 ו־42 שיתחיל מבת־ים ויעבור בדרך יפו, מרכז ת"א, בורת ת"א, ר"ג ויסתיים בשכונות עבר הירקון.

קו 26 יתחיל במערב חולון ויעבור דרך מורה ת"א עד רמת אביב.

הקו השלישי הוא 108 שיעבור בבת־ים, חולון ודרום יפו.

שר התחבורה מסר על החלטה משותפת עם משרד החינוך למתן הנחות בנסיעות באוטובוסים לתלמידי סמינריונים למורים ובית הספר להנדסאים דוגמת ההנחות הניתנות לסטודנטים (30 אחוז בקווים בינעירוניים ו־10 אחוז בקווים עירוניים.)

מר ג. יעקבי מסר כי היום עוד מדה „וועדת גולומב" למסור את המלצותיה למשרד התחבורה. אלו יקבעו את המשך הסדר עם הקואופרטיבים לשנים הבאות. הוא ציין כי נקודת המחלוקה עם הקואופרטיבים היא לגבי 45 מיליון ל"י שהקואופרטיבים הוציאו יותר מהכנסותיהם. יש הרבה דרכים לתקן זאת ולאו דווקא ע"י סובסידיות — ציין ג. יעקבי, במוסרו כי גם בנושא זה תדון „וועדת גולומב", שתמשיך בעבודתה גם לאחר מסירת המלצותיה.

שר־התחבורה מסר להלן על סיפול אינטנסיבי בנושא רשיונות הרכב של עולים חדשים המנצלים רכבם להסעה בשכר. המשטרה הבטיחה להגביר אכיפת החוק עליהם.

לגבי הגבלה ייבוא הרכב אמר כי הנושא יובא מחדש לדיון בממשלה.

בילאו אחרי שר־התחבורה מנכ"ל המשרד מר ד. הירם והמפקח על התעבורה מר י. מלכה.

ר' צ"מ פייגנבוים ז"ל

ר' צבי מנחם פייגנבוים (אפרתי) ז"ל מרמת־גן הובא אתמול למנוחה עולמים בבית העלמין זכרון מאיר בבני ברק. המנוח היה מותיקי חסידי גור. לפני מלחמת העולם השניה היה שו"ב בכמה עירות בפולין. בזמן השואה ניצל בנס מן השואה. אחרי המלחמה הקדיש את מרצו וזמנו לשיקום העם היהודי ע"י עידוד הילודה והקים את אגודה „אפרה"

בלווייתו שיצאה מביתו השתתפו מאות מיקיריו וידידיו.

ליד ביתו ספדו הרב זלמן שחור ומר שרגאי. ליד בית הכנסת תפארת צבי: הרב צבי מרקוביץ והרש"פ פולק; ע"י בית הכנסת של חסידי גור: הרב י. אברמוביץ, הרב יחזקאל פרנקל: ליד בית הכנסת זכרון קדושים: הרב משה אוספיזאי.

במלאת שלש שנים
לנפילתו של
בננו האהוב והיקר
אלי אביבי ז"ל
נתיחד עם זכרו בבית הקברות הצבאי בקרית שאול ביום חמישי ט"ז באדר תשל"ה (27.2.75) בשעה 3 אחה"צ.
האזכרה תערך באותו יום בשעה 4 אחה"צ בביתנו ברחוב הרצל 75 פתח־תקוה.
שולמית ויוסף אביבי

למשפחת רטיג
משתתפים באבלכם הכבד, בפטירת
ר' צבי רטיג ז"ל
מזכיר סניף הפועל־המזרחי — אזור
בנחמת ציון וירושלים תנוחמו
ההסתדרות הפועל־המזרחי בישראל
הועד הפועל — מחלקת הארגון

עלו יתרות מטבע חוץ ב־72 מיליון דולר

מאת סופרנו הכלכלי בירושלים

יתרות במטבע החוץ של „בנק ישראל" עלו בחודש ינואר ב־72 מליון דולר. כך התברר ממאזן הבנק שפורסם אתמול בירושלים.

מאז הפיחות ועד אמצע חודש פברואר עלו היתרות בלמעלה מ־300 מליון דולר והן מסתכמות ב־1.2 מיליארד דולר.

במאזן „בנק ישראל" מראה עוד כי חוב הממשלה לבנק ירד בחודש ינואר ב־73 מיליון ל"י.

הבנייה ב„חלמיש" תופסק בשבת

בקשר לידיעה שהופיעה אתמול ב„הצופה" שחברת „חלמיש" בונה תוך חילול שבת הובהר שלא החברה „חלמיש" בונה במקום הזה אלא חברה פרטית בונה עבורה.

בהתערבותו של ד"ר ד. רוזן צבי יו"ר הוועדה לשרותים דתיים בעירית ת"א הובטח ע"י יו"ר מועצה המנהלים של חברת „חלמיש" להורות לקבלן הפרטי להפסיק להבא כל בניה עבור חלמיש בשבת.

שלמה בוקאי יו"ר המפד"ל ביפו וגבעת עליה

בישיבה משותפה של שתי מועצות סניפי יפו וגבעת עליה שנערכה אתמול נבחר שלמה בוקאי פה אחד ליו"ר מועצת הסניף המאוחד

הישיבה זוכנה ונוהלה ע"י שלום מלכה, ראש מח' האירגון. בראשית דבריו הוא עמד על המשימות והתפקידים הנדרשים בתקופה זו וביחוד בתחום החינוך הדתי, דאגה להגברת הפעילות הדרגותית והאירגונית בסניף. הרב כ.ז. פרידמן והרב חנניה דרעי ונציגי כל הסיעות בירכו את היו"ר הנבחר ואיחלו לו הצלחה

אישים ומוסדות

— מר אליהו בליצקי, יו"ר הסתדרות המזרחי והפועל־המזרחי בבריסל בלגיה, ויו"ר קהילת „מחזיקי הדת" שם ורעיתו הגיעו לבקור בארץ.

— רבנים ואישי צבור, פקידים בכירים במשרד הדתות, השתתפו בחתונתם של אריה בן משה והבה זליקוביץ סגן מנהל המחלקה למקומות קדושים במשרד הדתות עבה"ל ברכה בת זאב (ז"ל) ורחל נמליך שהתקיימה בירושלים.

תנועת האשה הדתית לאומית
המדור לקליטה חברתית של עולים

מסיבות פורים

קריאת מגילה עם תכנית הווי וכיבוד מסורתי

משלוח חוברות על תוכן החג ברוסית

יום ששי:
ירושלים — במבשרת ציון מופע פורימי עם ילדי בי"ס מחופשים, הרצאה ברוסית. חלוקת משלוח מנות ומסיבת קבלת שבת.

במוצש"ק:
רחובות: מסיבה משותפה למשפחות חוג דוברות אנגלית ועולים מרוסיה.
באר־שבע: מסיבה משותפת למשפחות חוג דוברות אנגלית ועולים מרוסיה. האמן מרק מוזס עילה מרוסיה בפרקי שירה והומור.
בבני־ברק: עשרות עולים ישתתפו בנשף פורים גדול והגיגי שמקיים סניפנו.
אשקלון: בשכון הגרוזינים בבי"ס ארח חיים — הוי פורימי בהשתתפות חברות מאשקלון.

יום ראשון:
אשדוד: בבי"ס בשכון הגרוזינים שיחה עם המנהל רסלר. פרקי הומור גרוזיני. נגינה שאלון ופרסים הצגת ילדי ביה"ס תתשהתפנה פעילותינו.
פרדס־הנה: בשכון הקרבנים בהשתתפות בנות האולפנה.

יום שני:
רמת־גן: עולים ממעון „עזרי" יבואו למסיבה בסניף. פרקי חזנות נגינה, שיחה באידיש ע"י פוקס.
חדרה — יד שמואל מסיבה אחרי קריאת מגילה בהשתתפות בנות האולפנה, הצגה, נגינה, במועדון.
קריאון: משפחות עולים יהיו אורחים במסיבה של זוגות ותיקים.
בהיכל התרבות: ערב שירה „באו באו חסידים" הוזמנו אישית מאות עולים שיבואו בליווי פעילותינו.
תל־אביב: ביום שני י"ד באדר תשל"ה 24.2.75 במעון עולים קסם, רח' בן־יהודה 14, בשעה 5.30 בערב תתקיים בתפילת מעריב אחרי התפילה יקרא את המגילה החזן יוסף זיו. בהמשך הערב מסיבת פורים ושירה בציבור, בניצוח של החזן זיו.
במעון עולים הירקון: רח' הירקון 66 בשעה 6 בערב יקרא את המגילה החזן יצחק שפירא. בהמשך הערב תתקיים מסיבת פורים ושירה בציבור בניצוחו של החזן שפירא.

יום שלישי:
נתניה: משפחות עולים יתארחו בסעודת פורים בבית כנסת בראשות הרב פורמן.
תל־אביב: בבית ברודצקי, סעודה ושיחה של הרב ספיר. פרקי הומור וחזנות יוסף זיו בליווי מוסיקלי.
אשקלון — משואות יצחק — בשעות לפני הצהרים עולים עם ילדיהם מאשקלון יבואו למשואות ויצהתפו בעדלאידע פורים, אולימפיאדה היתולית רכבת שעשועים. יבקרו במשק וילדי משואות יחלקו משלוח מנות לילדי עולים.
ירושלים: במעון רסקו מסיבה פורים וחלוקת משלוח מנות.
בת־ים: מפגש עולים עם ותיקים אצל משפחה בוכרית בשכון העולים.
חיפה — בנוה שאנן בבי"ס רמב"ם מרצה ד"ר הלצר מברית המועצות מהאוניברסיטה בחיפה הופעה צמד הכפות הסריגות.
ירושלים: בקטמון ב' סעודת פורים בהשתתפותנו בתכנית הוי והומור.
נהריה: מסיבה משותפת לעולים וותיקים.

משלוח מנות ע"י פעילותינו ובעזרת תלמידי ממ"ד ובני־עקיבא

רעננה: לעולים בשכונים ובעיר. רמת־גן: למעונות ולמשפחות בדירות זמניות. חיפה: בנוה־שאנן. רחובות: למעון העולים למשפחות בעיר ע"י משפחות מאמצות. נתניה: למשפחות במעונה קליטה. בן־יהודה — מכבם, בורסה. למשפחות בעיר שזה להם הפורים הראשון ושעומדים אתם בקשר רצוף. בפרדס חנה: בשכון הקרבני לקשישים ובשכון שובל. בהשתתפות בנות האולפנה והיכון אלישבע שלנו. אשקלון: בשכון הגרוזינים ובשכון ברנע. באר־שבע: למרכזי קליטה ולעשרות משפחות שקשורות בפעילותינו. בפתח־תקוה: בשכונים ובעיר. בני־ברק: בשכונים ובעיר. בת־ים: בשכון יוספטל. בתל־אביב: לעולים במרכזי קליטה בהשתתפות תלמידי ביה"ס ממ"ד מוריה ועלומות. חדרה: בשכון גזית ואחרים. בפרדס־הנה: לעולים, בחדרה. בנות האולפנה תחלקנה משלוח מנות בשכוני חדרה ביום י' מחופשות בהוי פורימי. ירושלים: בשכונות תלפיות מזרח, נוה־יעקב, גבעת מרדכי, סנהדריה, מרכז הקליטה קטמון ב' מבשרת ציון. בכל שכונה ל־50—60 משפחה בשתוף עם ועד השכונה. מושב חמד: יביא משלוח מנות למעון עולים צפריר. בכפר־סימן: מושב כפר סימן יביא משלוח מנות לשדרות.

בארגון משלוח המנות וחלוקתו נעזרנו בבתי כנסת, בתי־ספר ממ"ד ובבני־עקיבא ובמועצות דתיות.

חוברות אמנה של משמעות הפורים מקורות ומנהגים צורפו למשלוח המנות.

קריאת מגילה הוי וכיבוד מסורתי

אשדוד: במעון העולים עם חברי בני־עקיבא ומשפחות שלנו. כפר סימן: יארחו עולים משדרות. רמת־גן בסניף עם עולים במעון „עדן" ומרכז העיר. ירושלים: בנוה יעקב תלפיות מזרח, גבעת מרדכי, סנהדריה מורחבת גבעה מרדכי גבעת שפירא בשתוף עם ועדי השכונות. כפר־סבא: ע"י המועצה הדתית. תל־אביב: בבית ברודצקי בקסם הירקון, פרדס חנה: בבית כנסת יקורון בהשתתפות עולים משכון שובל. באר־שבע: במעונות העולים. חדרה: ביד שמואל. בתכנית ההוי בנות האולפנה.

מסיבות עונג שבת

בליל שבת:
תל־אביב: במעון הירקון — עונג שבת בהשתתפות החזן יוסף זיו. שיחה בעינייני דיומא, שירה וזמירות שבת. יחד עם העולים.
בשבת:
במעון עולים „קסם": עונג שבת בהשתתפות יצחק שפירא. שיחה בעינייני דיומא, שירה זמירות שבה יחד עם העולים.
במעון „עזר" רמת־גן: מסיבות ליל שבת בהשתתפות מרכזת התרבות הגב' הרצוג. שיחה עם הח' ולפמן בעינייני דיומא. שירה בשיתוף עם עולים.

יצאו לארה"ב להשתתף בנישואי ה„ינוקא" מקרלין

מאת סופר „הצופה" בגליל

כ־40 מחסידי קרלין־סטולין בישראל יצאו אתמול לארה"ב כדי להשתתף בטקס נישואיו של „הינוקא מקרלין", הרב ברוך יעקב מאיר שוחט.

„הינוקאי" הוכתר לכהן כמנהיג עדת חסידי קרלין סטולין לפני 8 שנים עם הכנסו בעול המצוות.

ערב חזנות ושירה
ע"י החזן העולמי

משה שטרן
מביהכנ"ס בית־אל
בבורו פארק, ברוקלין, ניו־יורק, ארה"ב
האחים החזנים
יוסף ושלמה שטרן
ליד הפסנתר
ד"ר חנן וינטרניץ
המנחה: מר מרדכי פרימן
בירושלים
בהיכל שלמה
מחר יא' אדר (22.2.75)
בשעה 8 בערב.

INSIDE ISRAEL טיולי
סע אתנו בפורים
25 בפברואר 1975
לחרמון - שלג
בנען טורס
תל־אביב, בן יהודה 113
טלפון: 229125

למכירה
דירה 3 חדרים
יצחק שדה 96, ת"א
שכון מפוחמ"ת המשך שלקין
טל' 37896

אגוד המושבים של הפועל־המזרחי
המחלקה לתרבות
בשיתוף
המחלקה להווי דתי במשרד הדתות

מסיבות פורים במושבים

יום ראשון, י"ב אדר תשל"ה (23.2.75)
הדיד — בשעה 8.00 בערב. שוק פורימי, הצגות תלמידים, תחרות תחפושות ושירה בציבור. המנחה: הח' אברהם חגבי.
בן־זכאי — בשעה 9.00 בערב. הופעת „צמד כרמל", מערכונים ושירה בציבור. המנחה: שלום צפירה.

יום שני, י"ג אדר תשל"ה (24.2.75)
עלמה — בשעה 8.30 בערב. תחרות כסכות, הופעה אמנים, הצגת מחזה ע"י הנוער המקומי. המנחה: הח' אשר רחום.
כפר־שמאי — בשעה 8.00 בערב. שוק פורימי, שירה בציבור בליווי אקורדיוניסט. תחרות תחפושת. המנחה: הח' א. בן־חמו.
דלתון — בשעה 8.00 בערב. הופעת הנוער המקומי בשירה ומערכונים ומשחקי פורים. המנחה: הח' חיים מנחם.
כרם בן זמרה — בשעה 8.00 בערב. הצגות תלמידים, שירה בציבור בליווי אקורדיוניסט, תחרות תחפושות. המנחה: הח' דוד פרידה.
יד רמב"ם — בשעה 8.00 בערב. הופעת קוסם ובדרן, תחרות תחפושות ושירה בציבור. המנחה: הח' אלי יוסיקוביץ.
מחולה — בשעה 8.00 בערב. שוק פורימי, תחרות תחפושות, הצגות ילדים ושירה בציבור בליווי אקורדיון. המנחה: יוחנן דסברג.
בית־עוזיאל — בשעה 8.00 בערב. תחרות תחפושות, שירה בציבור בליווי אקורדיוניסט ומערכונים ע"י הנוער המקומי. המנחה: הח' אבא לוי.
חמד — בשעה 8.30 בערב. הופעה „שלישיה נגלי", שוק פורימי הופעות הנוער המקומי. המנחה: הח' אליעזר סלומון.
בית הגדי — בשעה 8.00 בערב. הופעת האמנית דרורה חבקין הופעות הנוער המקומי. המנחה: הח' אריאל פינק.
הזון — בשעה 8.00 בערב. הערכת תחפושות, שירה בציבור בליווי אקורדיוניסט. המנחה: הח' משה אבוקרס.
זרועה — בשעה 9.00 בערב. תהלוכה תחפושות, הופעת צעיר חב"ד, האמנית דרורה חבקין והנוער המקומי. המנחה: צילה סובירי.
יושיביה — בשעה 8.00 בערב. הופעת הקוסם יוסי קושנסקי הופעת הנוער המקומי. המנחה: הח' רחמים ברוך.
שובה — בשעה 7.30 בערב. שוק פורימי, הופעת הזמרת אופירה גלוסקא והופעות הנוער המקומי. המנחה: צפורה ושמואל.
זמרת — בשעה 8.00 בערב. שוק פורימי, הופעת הנוער המקומי. המנחה: הח' יעקב אזרד.
שוקדה — בשעה 9.00 בכ.ב. שוק פורימי, הופעת הזמרת אופירה גלוסקא והופעות הנוער המקומי. המנחה: הח' הגר יפרח.
תקומה — בשעה 8.00 בערב. סעודת פורים, הופעת אמנים ותחרות תחפושות. המנחה: הח' י. כהן.

ביום שלישי, י"ד אדר תשל"ה (25.2.75)
שרשרת — בשעה 8.00 בערב. שוק פורימי והופעות מקומיות. המנחה: הח' יששכר כהלון.
שיבולים — בשעה 7.00 בערב. שוק פורימי, הופעת הזמרת דליה אליעזרוב הופעות מקומיות. המנחה: הח' שושנה גולדברג.
מליחה — בשעה 9.00 בערב. שוק פורימי, הופעת הזמרת דליה אליעזרוב והופעות הנוער המקומי. המנחה: הח' יחזקאל יגנר.
גבעולים — בשעה 8.00 בערב. שוק פורימי הופעות הנוער המקומי. המנחה: הח' פנחס ביטון.

יום חמישי, ט"ז אדר תשל"ה (27.2.75)
אהיעזר — בשעה 8.00 בערב. הופעת האמנים: אורי שבת, אבנר צדו ו„סדנת שכונה ההקוה". המנחה: הח' אבי אלקיים.

ביום ראשון, יט אדר תשל"ה (2.3.75)
תירוש־נפן — בשעה 8.00 בערב. הופעה האמן אליסלף בר־און להקתו, הופעות הנוער המקומי. המנחה: בנימין מלכה.

מפעלי מתכת „רסיסים" מודיע:
עברנו לאזור תעשיה קרית אריה פתח־תקוה
רחוב המפלסים 6 (ע"י בוח"ר „תרסיס").
חממות ומנהרות מכל הדגמים
וגידולי שדה ופרחים
ת. ד. 258 תל־אביב.

דרוש גבר
הדובר יידיש או גרמנית
לשמירת לילה על־יד חולה — לתקופה ממושכת
נא להתקשר לטל. 232047, בין השעות 8—5 בערב
נא לא להתקשר ביום ו' ובשבת.

מוסד צבורי דתי
מחפש
מזכירה מנוסה
נא לפנות לשרה, חדר 317
טלפון 440316 בשעות 9—1 בצהרים

מוסד הרב קוק
ת. ד. 642 ירושלים
ספר חדש
בין אדם לחברו
מסכת אנוש ביהדות
הצדק הסוציאלי והצדק המשפטי והמוסרי שלנו
מאת
הרב משה אביגדור עמיאל (ז"ל)
יחיד וציבור ביהדות
מאת
רבי פרופ' זלמן ברוך רבינקוב (ז"ל)
יחסי אנוש בתורת ישראל
מאת
הרב ד"ר אליהו יונג שליט"א
המחיר: —.18 ל"י

בנק המזרחי המאוחד בע"מ
מחיר יהודה	מחיר פדיון
105.45	102.86
קרן נאמנות צבירה
פלע
המנהל: חברת השקעות
של בנק המזרחי המאוחד בע"מ

לשכת הרבנות
המועצה הדתית
בית הכנסת
אליהו הנביא
אשדוד

שבת זכור

הננו מתכבדים להזמין את הצבור לבוא ולהשתתף בתפילות חגיגיות, אשר תתקיימנה אי"ה בשבת זכור י"א באדר תשל"ה (22.2.75).

„שבת סיום הבקשות"

בבית הכנסת אליהו הנביא אשר בביה"ס הממ"ד „יד שבתאי" אזור ד'.

בליל שבת לפני תפילה ערבית ידרוש בעניני דיומא
הרב מרכי אדלר שליט"א, רב העיר

ב־4.00 לפנות בוקר תתקיימנה הבקשות.
בשעה 7.00 בבוקר, תפילת שחרית.

ישתתפו: מר פנחס אבוחצירא, ראש המועצה הדתית, חברי המועצה הדתית, ועדי בתי כנסת ואישי צבור.

ינעימו את התפילות ואת הבקשות:
מקהלת דוד הסקן בהדרכת הפייטן ר' מאיר עטר
הפייטן המפורסם ציונים (ועיש) כהן מירושלים.

לשכת הרבנות
המועצה הדתית
קרית מלאכי
ישיבת מחזיק ברכה
בית מדרש גבוה
לתלמוד להוראה
ע"ש מרן החיד"א זצוק"ל
שע"י ת.ה.ת. — אזור ה

ליום פטירתו של מרן החיד"א זצוק"ל
יתקיים בעז"ה יום לימוד ועיון לזכרו

ביום ראשון י"ב אדר תשל"ה 23.2.75 בבית הכנסת „תורה ועבודה" רח' השומרון.

על סדר היום:
לימוד בצוותא ושיעורים ע"י הרבנים ואברכי הכולל החל בשעה 1.60—9.30
תפילת מנחה 4.30
דברי פתיחה מפי ראש הכולל שליט"א 5.00
ישא דברי קדשו:
מרן הראשון לציון הרב הראשי לישראל
הגאון עובדיה יוסף שליט"א, נשיאנו הדגול

ברכו:
כבוד הרבנים המקומיים שליט"א
ראש המועצה המקומית וסגנו
יו"ר המועצה הדתית.

תפילת ערבית ✶ וכיבוד מצוה

הוצאת פאר התורה
מודיעה כי לדרישה הרבה הבלתי־צפויה
לשולחן ערוך 10 כרכים
היפה מאד והזול במיוחד
.—580 ל"י במקום —.710
ולכן אנו מבקשים מכל הסוחרים להעביר אלינו את ההזמנות מיד, לא יאוחר מי"ד אדר תשל"ה
כן הופיע מחדש
הש"ס המפואר ביותר
20 כרכים, יהודי במינו, בנייר המשובח ובכריכה המהודרת מרהיבת עין
1. לוקס כתול
2. בורדו מיוחד דו־גוונית
במחיר מיוחד לפורים
כן נמשכת המכירה לשאר הספרים שבהוצאתנו
ש"ס רגיל, שו"ע 12 כרכים שיטה מקובצת 6 כרכים רמב"ם לוקס 6 כרכים. חי' הרשב"א 3 כרכים
הבא את הפאר לביתך
המתנה המתאימה והיפה ביותר
„פאר התורה" כפאת ישרים 7, ירושלים
טלפונים 285997, 287665

האוניברסיטה העברית בירושלים

המחלקה למינהל תלמידים — המשרד לקבלת תלמידים

רישום המועמדים לשנת הלימודים תשל"ו (1975/76)
החל ביום א', כ"ט בטבת תשל"ה (12.1.75)
ויסתיים ביום ו', י"ז באדר תשל"ה (28.2.75)

מתקבלות בקשות לפקולטות / בתי ספר:

הפקולטה למדעי הרוח	ביה"ס לרפואה
ביה"ס לחינוך	ביה"ס לרפואת שיניים
הכשרת מורים (תעודת הוראה)	ביה"ס לרוקחות
הפקולטה למדעי החברה	הפקולטה למתמטיקה ולמדעי הטבע
ביה"ס למינהל עסקים	ביה"ס לבריאות הציבור ולרפואה קהילתית
ביה"ס לעבודה סוציאלית	הפקולטה לחקלאות
הכשרת מנהלים למרכזים קהילתיים	ביה"ס למדעי התזונה והבית
הפקולטה למשפטים, המכון לקרימינולוגיה	ביה"ס לספרנות ולארכיונאות

בעל תעודת בגרות ישראלית או מי שלמד במוסד להשכלה גבוהה בארץ שנה אחת לפחות, יפנה אישית או בכתב ל„אקשנד" ת. ד. 41, גבעת רם, ירושלים, ויקבל את ה„מדריך להלמיד התשל"ו" וטפסי רישום תמורת —.8 ל"י (ללא צירוף המחאה על הסך הנ"ל לא יישלח המדריך). חיילים בשירות חובה יקבלו את המדריך חינם. איגרות או לכתובת הנ"ל.

בעל תעודת בגרות שאינה ישראלית השטרם למד במוסד להשכלה גבוהה בארץ כתלמיד מן מנין, יפנה למשרד לתלמידי חו"ל, הר הצופים, ירושלים 95621.

תלמיד והיק באוניברסיטה העברית המבקש להמשיך/להחליף לימודים לפקולטה שבה לא למד — יפנה בקשתו למשרד לקבלת תלמידים (טפסים ניתן לקבל במזכירויות הפקולטות בתיה"ס).

מועדי הרישום שלעיל חלים על כל המועמדים לשנה ב'

לתשומת לב המועמדים לפקולטות לרפואה! יש לשלוח מידית הטופס „בקשה למבדקים פסיכומטריים" (המצורף לטופס הרישום) לכתובת: הטכניון, משרד רישום וקבלת תלמידים, קרית הטכניון חיפה.

חדש בבני ברק
ס. ק. אביזרים לרכב
בני־ברק רח' רבי עקיבא 133
נהג בעל רכב
מ. קפלן מציע במשך חודש אדר
צפוי מושבים מכל הצבעים
ב־99 ל"י בלבד (במקום 135)
גגון קל להרכיב ולפרק
ב־118 ל"י בלבד (במקום 145)
שטיח גומי צבעוני —.8 ל"י
מנעול נגד גניבות —.23 ל"י
מנעול לדלק לכל סוגי כלי רכב
ניתן להשיג גררות של 6 וולט למצברי־שבת
בקרוב הרכבת רדיו למכוניות

מסקנות המעוררות השגות ותמיהות

מאת משה אונא

דו"ח ועדת החקירה — מלחמת יום הכפורים, הנקראת על שם הראש שלה — ועדת אגרנט, עורר פולמוס ציבורי ער ודב־... אולם הובעה גם התנגדות לעצם הויכוח שכאילו אינו ...מו. היו שטענו שהתגובות משקפות דעתם של הללו שציפו ...ות מסויימות מחקירת הוועדה, שיצדיקו עמדתם. ולכן משלא ...אה המסקנות המצופות הם מותחים בקורת על הוועדה. ...נית נשמעת והיא שאין מקום לביקורת כיוון שהחלק של הדו"ח מהווה חלק מזער של הדו"ח כולו, ולכן מי ...קרא את כולו אינו רשאי לדון בו.

הטענות אינן עומדות בפני ...דק. הראשונה מפני שכל אדם ...סיבי ימצא פרטים בדו"ח ה־...ים ספקות. ואין זה מוצדק ...יקר לבטל ספקות כאלה מפני גם אנשים עליהם חלה המטענה אינם אובייקטיביים. ואף ל־השניה אין מקום. כי אם ...ה כצאה לנכון לפרסם ברבים ...פירסמה, הרי היא עשתה זאת ...תת בידי הציבור חומר שיש בו כפי שהוא, ושבכוחו לענות ...וה בסוגיות המכרידות את ... לא לשכות בצבור בא הפר־... כי אם ללמדו לקח. לכן יש לדון בו בחלק הגלוי, ואולי אף ידון בו הלימוד מכנו, בין מה מכוון ללמדנו ובין מה שאנו ... ממנו — על־כותב של ה־...ב. הסיב היחיד, כך נדמה שעלינו להטיל על עצמנו הוא לדון בהערכות הוועדה המת־... על החומר החסוי. גם אחרי ...לנו את עצמנו בבקורת זו בש־... נרהב להתנגד בו למי שבא את משמעות הדו"ח ולבחון ...מסקנות שיש להוציא ממנו.

הערה מיתודית: יש לקרוא ...ה שכתוב בדו"ח החלקי עם הסופי. כי האחד משלים את

מלאה הוועדה אחרי הסמכות ?

...לה הראשונה המתעוררת היא ...וועדה מילאה אחרי הוראות ...לה כפי שנוסחו בכתב המי־...ותב המינוי מטיל על הוועדה: „1. המידע, בימים שקדמו ...ת יום הכפורים, על מהלכי ...וכוונותיו לפתוח במלחמה וכן ...ות ההחלטות של הגורמים ...ים האחראיים והמוסמכים ל־...עשר למידע האמור (ההדגשה מ.א.); 2. היערכותו של צה"ל ...ה בדרך כלל, כוננותו בימים ...למלחמת יום הכפורים ד־...יו עד לבלימת האויב (ה־...מכני מ.א.).

...ר להבין את הסיפא של הפס־...אשונה כמצבעת את תחום ...הוועדה כלומר שעליה לבדוק ...ז ההחלטות אך ורק במידה ...הן קשר למידע. כך הבינה ...ה כפי הנראה; היא פירשה ...לה בקשר כאילו כתוב „ב־... עלי. ניתן להבין את כוונת ... גם כך, שהיא באה לקשור ...בין הערכות וההחלטות ובין מבלי להוציא מכלל בדיקה ... כגון אלה: באיזו מדה הלכו ...ות את הפקידי המחליט ואת ...ות הישירה המוטלת עליו. כי נקבל את ההנחה שאר הבטי־...ממשלה צריכים להשתית את ...תיהם על המידע שהם מקב־...רי אין המידע קובע את מידת ...ת עליה הם מבוססים כנושאי ...ות הכוללות לשלום המדינה. ...פירוש הראשון המידע בלבד את המסגרת, לפי השני ה־...ז הסגולית של התפקיד הוא ...הריליוואנטי.

...ברור שלשם הבהרה מלאה ...מעביבים ושל מידת האחריות ... על כל אחד הגורמים שהיה ...המחליטים, היה מן הנכון לבחור ... המרחיב דווקא ולא המצמ־...תוצאה מן הפירוש שהוועדה בו, היא הטילה את עיקר ...ות על המודיעין. כך למשל ...הוועדה את מלוא האחריות ... הגיוס על המודיעין ועל ...ר העליון מבלי לקחת בחשבון ...עות ההמתנה ביום הכפורים ... שנגרמו על ידי חילוקי ה־בין הרמטכ"ל ושר הבטחון להכרעת ראש הממשלה עד ... 9.05. כן יש להרהר, ל־... אחרי ההפרדה הגמורה בין ...תו של אמ"ן כמספק המידע ...שר הבטחון עליו מוטלת ה־...(או לפחות אינו ה.פשר לגברי ...זובה) לדאוג לכך שאמ"ן יפ־...זופן תקין. המינויים של ראשי ...צריכים להתאשר על ידו.

...לות הבלימה נסתיימו על פי ... הוועדה „רק ב־14 באוקטובר ...זית הדרום וב־9 באוקטובר הצפון" (סעיף 6 בדו"ח ה־...הוועדה אמנם סרתה לנמק ...היא בכל זאת בצמצמה את ...ה בגבולות ה־8 באוקטובר ...ת את דעתה „שהמכרה של־...וקבה הוועדה לא היתה לכ־...ע ההיסטוריה של קרבות ה־... אלא לאתר את הפגמים ...כים שנתגלו במהלך שלב ה־...נ" אין למצוא סמוכין לפירוש ...ל כתב המינוי בשום מקום. ...ל כן: על פי גישתה של ...ה מן הנמנע היה שהחקירתה ...מקם את התמונה שתתקבל ...ות צה"ל. כי למה הדבר דר־... לנסיון לתאר מתוה, אשר ... הראשון מסתבך הגבור הפלי־...אופן חמור ולנתח חלק זה, ...ים עין מחלקו השני של הכו־...בו יצא הגבור כמנצח. בודאי ...דעות הגבור מעוות. אולם אף ... המאורעות בהכרח שיביא הערכה בלתי נכונה של הדב־...חום הקרב. כי המעשים שנעשו ... הם פועל יוצא כאותן פעולות ו בחלוקה הראשון של המער־...דברים שנשארו בלתי סבירים ...מואכים באור הנכון רק ע"י ...שקרה אחר"כ. נאמנם „גבורי ה" — המוחם יצאה מעוותה ... הוועדה העידה על עצמה 28 בדו"ח החלקי) ש„הבב־...לינו העובדה שבדו"ח החלקי ...ז אנו עדיין דנים בנושא ה־...ו מפתיחת האש ועד לעצירת ..." אולם תאושה זו לא מבעה ... לקבוע שם, ש„אפילו ימצא ... שנשלבים בנספים אלה עשה ...ביל אישית גדולות, אין בכך ...ד בחוק את רישומן של השגיאות ...בנות." דברים אלה לא נראים ...ודקים. ובדו"ח הסופי גם אין ...וצאים עוד דבר שישלים את ...ה ויעשה צדק עם הרמטכ"ל לפצותו מבחינה אישית. השמטת ה' חלק השני של קרבות הבלימה מנע זאת.

באחריות הגורמים האחראיים דנה הוועדה בעיקר בדו"ח החלקי הרא־שון. היא קבעה (סעיף 30 בדו"ח החלקי) „שראינו את עצמנו בני חורין להסיק מסקנות, על פי הממצאים שמצאנו, הנוגעות רק לאחריותם הישירה, ולא ראינו כי בתפקידנו להביע דעה על מה שעשוי להשתמע מאחריותם הפרלמנטרית." אפשר לקבל את עמדת הוועדה שזו „שאלה פוליטית מובהקת ומכאן ש־סבורים אנו כי אין לנו לעסוק בה." אולם מכאן ועד למסקנה שאין לעסוק בשאלת האחריות הפרלמנט־רית כלל ועיקר והיא כאילו לא קיימת — וכך נטען בתוקף רב בויכוח — רחוקה הדרך מאד מאד. אדרבא, חובת הצבור והמוסדות ה־נבחרים לפסוק בשאלה זו. היא שאלה חשובה ביותר במשטר שלנו. יוצא שאין לטעון כנגד אלה שלא היו מרוצים ממסקנות הוועדה בדבר אחריותו של שר הבטחון שהם כאי־לו רק חפשו את הצדקת עמדתם בדו"ח הוועדה. הם הבינו שהפרק חשוב ביותר בדו"ח שהוועדה התנזרה לדון בו, כפי שהיא מעידה על עצמה. לעומת זה יש לטעון נגד אלה שראו בדו"ח פסק־דין מזכה בש־ביל שר הביטחון, שהם השתמשו בהגבלות שהוועדה הטילה על עצמה בתחום הפוליטי על מנת לזכות ברווח פוליטי.

בדבר האחריות הממשלתית אמרה הוועדה דברים חמורים ביותר (סעיף 19 בדו"ח החלקי): „התברר לנו ...שחל שיבוש במילוי התפקיד שהממשלה חייבת למלא בדיונים וב־קבלת החלטות בעניני בטחון בדרג העליון" ...„קיימת בעיה חמורה של דליפת ידיעות סודיות מישיבות ה־ממשלה. דבר זה הקשה מדי פעם על הבאת מידע מלא בפני הממש־לה". ולכן הממשלה אינה יכולה לק־בל החלטות מבוססות די צרכן. האם לא כתב אשמה חמור מזה כלפי הממשלה? בזמן הדיון על חוק יסוד: הממשלה בוועדת חוקה־חוק־ומשפט התריע כותב שורות אלה על הסכנה שבחוסר סודיות של ישיבות הממשלה ועל הסכנות הנוב־עות מזה ודרש להבטיח את סודיות דיוני הממשלה על־ידי סנקציות חמורות בחוק נגד מפירי הסודיות. דעתו לא נתקבלה. הנה התגלה באור־ח מבהיל ממש, מה חיוני בשביל הממשלה שהיא יכולה לדון מבלי לחשוש להדלפות ואיזה תקלות עלו־לות לנבוע מחוסר ביטחון זה. אין אצלי כל ספק שהנכונות סודיות דיו־ני הממשלה עדיפה עשרת מונים על „החובה לספק מידע מלא לציבור" ועל „חופש העתונות" הנפגעת כבי־כול על ידי מניעת מידע ממנה. הביקורת על הממשלה ע"י העתונות ודעת הצבור חשובה ללא ספק. היא נהפכת לגורם שלילי אם כתוצאה ממנה נמנע מהממשלה לדון באופן תופשי ומקיף בבעיות המדינה. כאן חייב לחול שנוי דראסטי.

אחריות שר הבטחון

אחריות שר הבטחון נדונה בדו"ח, כאמור, רק לגבי אחריות ישירה. הוועדה הפנתה את תשומת הלב כלפי הצד החוקי, לפיו יש לסדר את היחסים בין שר הבטחון וה־רמטכ"ל (סעיף 298 בדו"ח הסופי). היא מצאה שיש אי בהירות בתחום זה. הוועדה שמה את האצבע על מקור אי בהירות זו שהוא „בודאי בהיבנות הדסטוריות מן הזמנים שב־הם מילא בן־גוריון ז"ל את תפקיד ראש הממשלה ושר הבטחון כאחד, ואישיותו החזקה האפילה על היעדר הגדרות בנושא חשוב זה." (סעיף 17 בדו"ח החלקי). אולם בסיכום של סוגיה זו היא רק מציינת כי „לא נקבע מעולם ששר הבטחון הוא מעין ,רמטכ"ל־על' החייב ל־הנחות את הרמטכ"ל בתחום אחר־יותו של זה בשטח האופרטיבי, או שהוא בבחינה כמפקד עליון של צה"ל מכוח היותו שר הבטחון. אם כן, מהו שר הבטחון ביחסו אל הרמטכ"ל? סתמה הוועדה ולא פיר־שה. היא לא ראתה מתפקידה „לה־כנס לעובי הקורה של תיאום הסמ־כויות"... ואפשר לקבל סייג זה שהוועדה שמה לעצמה. אולם מאחר שמצאה מצב זה של חוסר הגדרה חוקית, האם לא היתה צריכה לברר, מה היה המצב העובדתי, לפיו פעלו שר הביטחון והרמטכ"ל? הרי ידוע ומן המפורסמות היה ובודאי גם לא נעלם הדבר מעיני הוועדה, ששר הבטחון אמנם התערב אף „בשטח האופרטיבי". האם זה מתקבל על הדעה שבמלחמת ששת הימים נחשב שר הבטחון כאחראי לנצחון וקוצר את פירותיו ולא הרמטכ"ל, ובמלח־מת יום הכפורים הוא מנער את חוצנו מכל אחריות ישירה למהלך העניינים ומטיל אותה על שכמו של הרמטכ"ל? כיצד מיישבת הוועדה סתירה משוועת זו? מה קרה בינ־תיים שיצדיק שנוי רדיקלי כזה בחלוקת האחריות בין שני האי־שים? על כך שותקת הועדה!!

יתר על כן: אי־הבהירות ביחסים בין שר הביטחון והרמטכ"ל לא נתגלתה רק בחקירת הוועדה. השא־לה עלתה על הפרק כבר בשנה 1945 בענין ה„עסק ביש". היא לא היתה, איפוא, בלתי ידועה לשר הביטחון של שנת 1973 שהיה הרמטכ"ל של שנת 1954. האם לא היה זה מחובתו של שר הבטחון להביא לתיקון החוק כש„חוסר הגדרה של הסמ־כויות ...מכביד על אפקטיביות ה־פעולות, גורם טשטוש האחריות ה־חוקית ואף גורם אי־בהירות ומבוכה בקרב הצבור" כדברי הוועדה (שם)? הרי אחד התפקידים החשובים של הממשלה בכלל ושל כל שר ושר בפרט לדאוג לחקיקה ולהציע לכנסת את החוקים שהמצב דורש. השרים הם הראשונים הנתקלים בבעיות הדורשות טיפול ובידם הכלים ל־הכין חוקים! הוועדה אמנם יכלה לנקוט בעמדה שאין זה מתפקידה להצביע על אחריות מסוג זה בתחום הפרלמנטארי (אם כי אין אנו בטו־חים שטוב עשתה בהצמצמה את עצמה דווקא בנקודה זו; בודאי לא היה זה מכביד עליה, אם היתה מציעה פתרון כאחת מהמלצותיה). אולם האם התנזרות זו של הוועדה אינה קוראת לצבור לשים את האצבע על מחדל זה ולכלול אותו בחשבון ה־סופי?

(סוף בעמוד 6)

סאדאת - כן ולא

מאת יעקב אדלשטיין

התעלומה מסביב לעמדת מצרים לקראת מו"מ מדיני. נשארה כפי שהיתה לפני ביקורו של קיסינג'ר באיזור. סאדאת מוכן להסדר. מוכן לקבל. אך אינו מוכן לומר מה דעתו לתת בתמורה. טענתו היא, כי אינו יכול לתת יותר מדי. אלא משהו סמלי בלבד. משום שהוא תלוי ביותר מדינות ערב. אם יגיע להסכם עם ישראל, יראוהו כבוגד בעניין הערבי. לכן, לדבריו, על האמריקאנים והיש־ראלים להתחשב בו ולאפשר לו לקבל מישראל מבלי לחייב אותו לתת. הוא מוכן לתת בחשאי, בהסכמים בלתי פומביים, הרבה דברים, שאינו יכול להבטיח בהסכמים פומביים.

צוות השרים הישראלי קיבל מנדט למשא ומתן ולא יותר. האחת: מצומצמת, השניה רחבה, אבל היא מתקבלת על הדעת, על יסוד העקרון של שטח תמורת שינוי מדי־ניות ההתקדמות לקראת אי־לוחמה. ההתחייבות מצ־ה לאי להוכה. הסכם זה יעמוד בפני עצמו ללא קשר עם הסכמים אחרים, אם יושגו, עם סו־ריה או עם כל מדינה אחרת.

כאשר צוות העתונאים מן הפמליה של קיסינג'ר נפגש עם ראש הממ־שלה ושמע ממנו על העמדות הללו, ביקשו אחרי כן תגובתו של קיסינ־ג'ר, בשעה שיהיה במטוס, בין עקבה לבין אירופה. לפי דיווחיהם, אמר להם קיסינג'ר, כי אל ישימו לב לעמדות אלה, של ישראל ושל מצ־רים, כי אלה הן עמדות מוצהרות בלבד, דקלרטיביות, כלפי חוץ. למעשה, הוא, קיסינג'ר, יודע את העמדות האמיתיות..

בשיחות צוות השרים עם קיסינג'ר הושגה הבנה לגבי נקודה אחת לפ־חות: לא בא בחשבון ניהול מו"מ עם אש"ף. נקודה זו תואמת את האינטרסים האמריקאניים, משום שאם תקום מדינה פלסטינאית, הרי שתהיה זו מדינה בחסות סוריה וב־חסות רוסית. לשם מה צריכה ארה"ב לתמוך בהקמת מדינה כזו? נוח לה יותר שהשטחים נמצאים בידי יש־ראל, או שבאופק עומדת ירדן וכה־כה להזדמנות מדי לנהל מו"מ על השטחים.

ציפיה שנמוגה

הציפיה שהיתה בירושלים, שקי־סינג'ר יחזור ממצרים עם תשובה מצרית ברורה — נמוגה. מה שברור הוא, כי מצרים מוכנה ללכת לקראת הסכם רחב ולא להסכם מצומצם. זהו הגיון פשוט, משום שאם תופיע מצרים כבוגדת בעניין הערבי, הרי לפחות יהיה לה במה להוכיח על תמורה שקיבלה. אין היא מעוניינת בהסכם מוגבל, משום ששטחי מדבר, ללא המעברים וללא שדות הנפט, אינם עניין שכדאי לתת תמורה כלשהי עבורו.

ועידת ג'נבה אינה באה בחשבון כמקום למו"מ. ועידה זו היא או"ם הכא, וכידוע אין לישראל מעמד טוב באו"ם, חוגי הממשלה אומרים, שהשר פרס אמנם מפזר רציונות שונים על ועידת ג'נבה. כך שהיכוי „ז'נבה" הוא רק כלפי חוץ.

בחוגי הממשלה נמתחה ביקורת על ההצהרות של ראש הממשלה י. רבין. הצהרות אלה המדברות על ויתורים מפליגים, נועצות לרבין, כדי להיאבק על דעת הקהל בחו"ל ולהציג את ישראל כותרנית, אך אין הוא לוקח בחשבון את ההשפ־עות האחרות שיש להצהרות אלה — הספפות בפנים ובחוץ. אמר לי השבוע רב ידוע מן הגולה שהשתתף בקונגרסים האחרונים שהתקיימו בי־רושלים: „בכל פעם שאנו שומעים את ההצהרות של רבין, אנו מתחי־לים לחשוש שישראל נמצאת במצב מסוכן והיא נאלצת לסגת ולוותר. הצהרות אלה פוגעות בכוח העמידה שלנו למען ישראל". דבר זה אמור לגבי ההשפעה על היהודים בחו"ל, אך לגבי ההשפעה על היהודים בארץ, בודאי שמגיע לנו לשמוע דברי עידוד מראש הממשלה ולא רק דברים בלתי פוסקים על נכונות לויתורים.

הנסיגה והתמורה

בכל אופן, כאשר יגיע קיסינג'ר בחודש מרץ לביקור נוסף, יתכן שהוא יביא עמו הצעות משלו, ש־יהיו הצעות פשרה בין מצרים לבין ישראל. העמדות על המפה ידועות לו. העמדות המדיניות אף הן ידו־עות. הוא קיבל גם תחושה על המצב הפסיכולוגי של שני הצדדים. עתה ייתכן שיכין לו את התכניות. במקרה כזה יגיע תורן של ישראל ושל מצרים לומר את דברן. יש להניח, שהצעות קיסינג'ר תהיינה הצעות פשרה. ייתכן שבמקום נסיגה מהמעברים בסיני יציע שהמעברים ישארו בידי מצרים וישראל יחד, תוך יצירת איזור מפורז. לגבי שדות הנפט באבו־רודס ייתכן שיציע נוסח של הסכם שלפיו תובטח לישראל אספקת נפט מסודרת על ידי ארה"ב. על הממשלה יהיה אז להחליט לק־ראת מה היא הולכת. כיום הדרך ברורה — עומק הנסיגה כעומק ה־תמורה. אבל כאשר קיסינג'ר יציע מחציתו של עיין, מחצית תמורה, או מעין „הסכם סיבובי" שהתמורה תובטח לישראל לא על ידי מצרים, אלא לארה"ב, או לאו"ם או לשתי המעצמות — אז יבוא רגע של אמת, רגע של הכרעה.

באשר ל„הסכם סיבובי", יש בענ־יין זה חילוקי דעות בממשלה. סא־דאת אינו מוכן להתחייב בהסכם עם ישראל על כל אלמנט של אי־לוחמה, משום שפירוש הדבר, הכרה ביש־ראל, אם כי הוא כיתן שלאחר ש־מצרים קיבלה את החלטה 242 כמו־לא הכירה בישראל. אבל לחתום על מסמך אין הוא מוכן. לכן הוא מוכן לחתום או להבטיח לארה"ב או לאו"ם ולא לישראל. יש כאן עניין משמעותי, אבל מצד שני, יש סבורים, שהבטחה של סאדאת לאר־ה"ב יש בה יותר תוקף מאשר הב־טחה לישראל. לגבי ישראל יכול הוא תמיד למצוא תירוצים כדי להת־כחש להבטחות, אך לגבי ארה"ב, העניין הרבה יותר מסובך.

הסכם נפרד

לכן יש הסבורים שלא זה יהיה המכשול שישבור את ה־מו"מ, אלא יהיו מכשולים אחרים. המכשול הקשה ביותר, הוא רצונו של סאדאת לקשור את ההסכם בין מצרים לישראל, להסכמים עם סו־ריה ועם אש"ף. לדעתו, הוא חייב זאת להם מכוח היותו שהוקף עמם למלחמה. זוהי נקודה מכרעת של המו"מ. לגבי סוריה הודיעה ישראל, שתנאי השטח שבגבול הסורי מחיי־בים הסכם של שלום ולא הסכם ביניים. לגבי אש"ף ברור כבר כי אין מקום למו"מ אתם. אגב, מעמדו של אש"ף נחלש לאחרונה ואילו מעמדה של ירדן חוזק. ירדן אורבת לרגע שבו יפנו אליה כדי שהיא תבוא „להציל את המצב", כתוצאה מהחלטות רבאט שהוציאוה מן ה־תמונה.

יש סבורים כיום שהחלטות רבאט לא היו כל כך רעות מבחינה יש־ראלית. הלחץ על ישראל מצד ארה"ב בעניין מו"מ עם ירדן — פג. זו התוצאה החשובה ביותר של הח־לטות רבאט. עם זאת יש מ־קום לדון עם ירדן על הסכם בדבר הגבול הארוך שביניהן, הגבול בערבה ובאילת, או הגבול שליד עמק בית־שאן, מבלי לקחת בחשבון כרגע את הגבול בבקעת הירדן. ירדן מחכה לכשלו של אש"ף.

יש סבורים שהמצב התגלגל לטו־בת ישראל. החדשים המכריעים ש־בין יולי לספטמבר, היו חודשים קשים, אילו היתה ישראל מגיעה לעימות בתקופה זו. כיום המצב שונה במקצת והוא לטובת ישראל. יחד עם זה ברור שמצב של קפאון במו"מ הוא שורש למלחמה נוספת. בכיוון זה מטיף קיסינג'ר.

סבורים, כי בפגישתו עם גרומיקו השיג קיסינג'ר ניטרול העמדה ה־סובייטית לגבי שליחותו. השיקול הסובייטי הוא הגיוני. אם יצליח קיסינג'ר, כי אז יכולה ברית"מ לו־מר: אנו תמכנו בשליחותו. אם ייכשל, הרי בוודאי שהיא יכולה להתפאר מכל השליחות שלו, שברית המועצות התנגדה לה. לכן הטקטיקה הסובייטית היא נבונה. תומכים ב־חצי פה בשליחות קיסינג'ר ובחצי הפה השני מגנים אותה. בכל אופן, ברור כיום שבאחרונה קימת התח־רות חריפה של שתי המעצמות. התחרות בניגוד להסכם ה„דטאנט", שאינו פועל כנראה, בזירה מאבק זו. מסעו של גרומיקו לסוריה ולמצ־רים, לפני ביקור קיסינג'ר, היה מסע שכוונו למנוע הישגים מקיסינג'ר. תמורת זה הבטיח גרומיקו למצרים חידוש הזרמת הציוד הצבאי שנפסק מברית המועצות וביטול חובות. ברית־המועצות הגיעה למסקנה כי עליה להתמך במצרים, משום שאין לה סיכוי לשנות את המדיניות של סאדאת, ואין לה גם סיכוי לשנות את המשטר במצרים שהתבסס היטב. הנסיונות של גרומיקו ללחוץ על סאדאת לחזור לקו הסובייטי ולא להתמך באופן עצמאי — נכשלו.

כתבים אמריקאניים שנילוו אל ד"ר קיסינג'ר, שוחחו בקאהיר עם פקידים מצרים בכירים. התרשמו שמצרים מוכנה להסכם על נסיגה תמורת הכרה מילולית בכמה מדרי־שותיה של ישראל בשטח המדיני. אלא שמצרים חוששת מן העולם הערבי, ואין היא עצמאית מספיק כדי להתמודד עם העולם הערבי. לכן היתה התשובה של סאדאת, להצעות ישראל, תשובה של כן ולא.

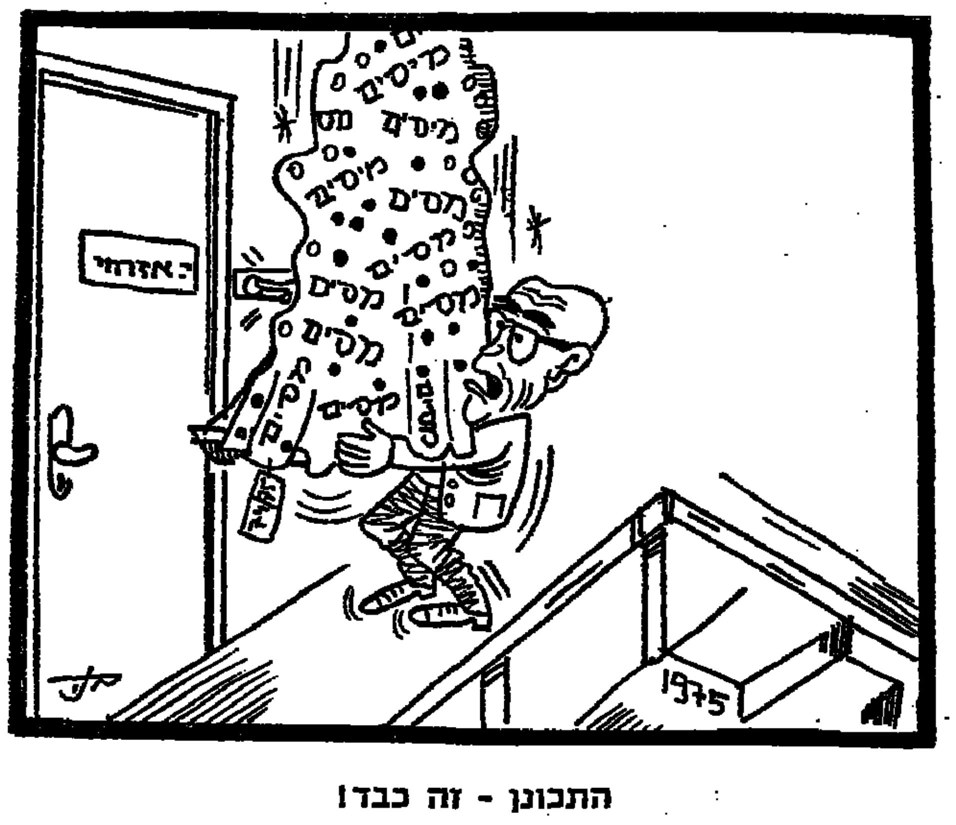

התכונן - זה כבד!

בין תמיכה והכנסה

מאת יהושע שמש

בחוברת של הלשכה המרכזית לסטאטיסטיקה „סיבות מוות־1973", שיצאה לאור בימים אלה, מופיעים נתונים וטבלאות רבים על סיבות מקרי המוות בישראל. בין היתר, מופיע הנתון כי בשנת 1973 מתו מחמת „מחסור בויטמינים ומחסור תזונתי אחר" שמונה אנשים. משמע, לפחות כמה מהם מתו מרעב.

לפני כמה שנים נודעו הצבור בישראל למשמע שתי מלים שאמרה ילדה מבית־שאן ליד המיקרופון הפתוח: „אני רעבה". אמירה נוקבה זו המחישה בצורה דרמאטית את העובדה שבישראל השבעה, שרמת־החיים עלה בה משנה לשנה, יש עדיין רבבות משפחות המתלבטות בקשיי קיום. בשנים האחרונות נע־שו על־ידי משרד הסעד ורשויות ממלכתיות אחרות מאמצים להקל את תנאי החיים של משפחות נחש־לות. מתן תמיכה כלכלית, מלאה או חלקית לנזקקים אשר הכנסתם אינה מאפשרת להם קיום, היא אבן פינה בכל מערכת השירותים בתחום זה. אלא ש„קו העוני" אינו קר־סמאטי והוא משתנה על היחסיות שבין רמת־החיים של השכבות הנח־שלות לבין רמת החיים המקובלת במדינה. משקיימת דהירה אחרי רמת חיים גבוהה ומותרות, הרי שמצבן היחסי של שכבות נחשלות אינו עולה על אף הגדלת התמיכות בהן.

עם הנהגת המדיניות הכלכלית החדשה לפני כשלושה חודשים, הה־עלאה הגדולה של מחירי מזון שבעקבותיה, עלה נטל העול של משפחות שעיקר הכנסותיהן הוא לצרכי קיום בסיסיים. כיום נאלצות משפחות רבות „להדק את החגורה" ולהצטמצם במצרכי מזון חיוניים.

האם קיים „רעב" בישראל? אומר אברהם הופמן, דובר משרד הסעד: לגבי שמונת המקרים שצויינו בפר־סום של הלשכה המרכזית לסטאטי־סטיקה, הרי ראוי לברר את סי־בות הרעב בכל מקרה ומקרה. מה שניתן לומר באורח כללי וודאי, שאין רעב ואין רעבים במדינת־ישראל. תופעה זו קורה פה ושם אצל זקנים גלמודים, לעתים אף מבוססים מבחינה כלכלית, כאשר איש מבני משפחתם אינו דואג להם, או שהם אנשים חסרי משפחה ולא נמצא אדם שיפקוד את ביתם. במק־רים כאלה, כאשר האנשים הללו חולים ואין להם שכן או גואל שידאג להם, יקנה עבורם מצרכי מזון ויבשל בשבילם, עלולים להגיע למצב הכזור. לשמחתנו הרבה, חל שיפור בתחום השירות הקהילתי לזקן, על־ידי פיתוח מערכת ארוחות חמות „על גלגלים", המגיעות לביתו של כל זקן שאין ביכולתו לבשל לעצמו או לקנות מצרכים בכוחות עצמו ואשר ידוע עליו ללשכת ה־סעד. ראוי שאזרחים היודעים על זקנים וגלמודים במצבים כאלה, לא יימנעו מלמסור על כך ללשכות הסעד, גם אם מצבם של הללו נראה לכאורה טוב.

האם „כדאי" להיות נזקק סעד?

לאחרונה נשמעו טענות, כי כיום „כדאי" לעתים להיות נזקק סעד. ואין המדובר באלה הגבהים תמיכות מלשכות הסעד ללא הצדקה, אלא באנשים שמשכורתם כה זעומה עד שלכותם אין היא עולה על מכסת הסעד שהיו מקבלים אילו היו בגדר נזקקי סעד. ולפעמים אף נופלת ממנה. מובן שבטענות אלה יש הר־בה מן הגוזמה, אך הן משקפות את המצב שנוצר עם העלאת ה־גבוהות יחסית שחלו בטבלת מכ־סות הסעד.

בשנת 1971 נעשה ניסיון להשוות את שיעורי התמיכות על נוסחה, אשר אותה אימץ המוסד לביטוח לאומי, על יסוד השכר הממוצע של שכיר במשק, כאשר גובה התמיכה נקבע בשיעור של 40 אחוז למש־פחה בת ארבע נפשות מהשכר ה־ממוצע. תמיכת הסעד הינה בענק למשפחה, הבא להבטיח את צרכיה ברמה מינימאלית השווה לרמת ה־צריכה של משפחות מיהודות (נת־מכי סעד, זקנים המתקיימים מקצ־באות בלבד, מובטלים ועובדי ה־משקים). בעוד שלפני כמה שנים כיסתה התמיכה רק את צרכי המש־פחה למזון וירקות (47 אחוז מצרי־כת משפחות מיהודות), הרי שמולי 1974 מכסה התמיכה את צרכי ה־משפחה למזון וירקות, להחזקת הדי־רה, לתחבורה, סיגריות ושירותים (65 אחוז מצריכת משפחות מיהוד־דות). כיום ניתן כיסוי לצרכים נוס־פים, כמו ריהוט וציוד ביתי למש־פחות מרובות ילדים, הלבשה והנע־לה לתלמידים, שירותים מסויימים, כמו אגרת רדיו וטלוויזיה, חינוך לגיל הרך, ועוד. השבוע מסר שר הסעד, מיכאל חזני, בתזכיר לממ־שלה, כי מחודש אפריל צפויה הו־רדה של כמה עשרות לירות לחודש בתמיכה לנזקקי הסעד. הם יצטרכו לשאת בחלק מהוצאות שכר הדירה, קופת־חולים, החזקת ילדים במעונות יום ושירותים מסויימים. „הידוק החגורה", המתבטא גם בתחום הקי־צוצים במשרדי הממשלה, שלא פסח על תקציבי משרד הסעד, יתבטא אם כך גם אצל המשפחות הנזקקות.

אך ניתן לקבוע, כי תמיכת הסעד במדינת ישראל מאפשרת כיום קיום מינימאלי לנזקק ולמשפחתו. כיום, למשל, מגיע הכלכה למשפחה בת שש נפשות ל־1108 ל"י לחודש, ויחד עם מענק ילדים וקצבת יוצאי צבא מגיעה ההכנסה ל־1226 ל"י.

יעד וביצוע

החלטת הממשלה בנובמבר 1974 על המדיניות הכלכלית החדשה קב־עה בין יתר יעדי התכנית „חלוקה צודקת של הנטל, תוך מתן פיצוי נאות ומיידי לשכבות מעוטות ההכ־נסה ומרובות הילדים". ביצוע יעד זה לא פורט בתכנית, הנטל על ועדה בין־משרדית לעבד את תכנית הפיצוי ועדה זו גיבשה דרכים לפי־צוי נאות באמצעות קצבאות זיקנה, קצבאות ילדים ותמיכות סעד. כך, למשל, הגדלה למחירות הפיצוי ה־תמיכה למשפחה בת ארבע נפשות מ־711 ל"י ל־882 ל"י לחודש, דהיינו ב־24 אחוז, שהוא בערך שיעור עליית מחירי סל המזון. בחודש ינואר הועלתה התמיכה ל־974 ל"י.

בעקבות המדיניות הכלכלית עלה לאחרונה שכר המינימום לעובד מ־685 ל"י ל־777 ל"י לחודש. כך שהיחס בין שכר המינימום למכסת הסעד נשאר בעינו פחות או יותר.

לאחרונה השמעה טענה, כי מע־רכת כה מורכבת של תמיכות סעד יש בה משום תמריץ שלילי להימנע מעבודה. שכן במקרים רבים „מש־תלם" יותר להיות נתמך מאשר לקבל משכורת זעומה. כדי לפתור בעיה זו נותן משרד הסעד לבעלי הכנסה נמוכה המקבלים השלמת הכנסה, תמריץ אחיד בשיעור של מחצית התמיכה לנפש בודדת עבור כל אחד מבני המשפחה העובד ומש־תתף בהכנסת המשפחה. פירושו של דבר, כי אם בעל משפחה של אר־בע נפשות עובד ומשתכר 800 ל"י לחודש, לא יקבל רק 174 ל"י להש־למת התמיכה של 974 ל"י, אלא יקבל עוד 217 ל"י (מחצית המכסה לבודד) כך שההכנסה תסתכם ב־1191 ל"י.

„טעות אופטית"

לאחרונה ערכו משרד האוצר וה־מוסד לביטוח לאומי השוואה בין התמיכה לבין הכנסה משכר, שמט־רתה להצביע על השיעור הגבוה של התמיכה ביחס לשכר. אך בהש־ואה זו יש „טעות אופטית". אנשי משרד הסעד סבורים, כי הואיל והתמיכה היא הבטחה להכנסת ה־משפחה ולא תחליף לשכר, הרי יש להשוותה להכנסה הממוצעת של משפחה בהתאם לגודלה השווה ולא לשכר הממוצע. ככל שהמשפחה גדולה יותר, רב יותר מספר המפר־נסים המשתתפים בהכנסה. לפי סק־ר 1974 של הלשכה המרכזית לסטאטיסטיקה, מספר המפרנסים ה־ממוצע במשפחות בנות ארבע עד שבע נפשות הוא 1.6—1.7. כך שכל השוואה בין גובה התמיכה לגובה השכר מביאה הוטאת לאמת. לפי נתוני אנשי משרד הסעד, הרי עם כל הפעולה הנמרצת לצמצום הפער, מגיעה עדיין ההכנסה של משפחה נתמכת לכ־30 אחוז בלבד מההכנסה של משפחה עובדת ממוצעת, וזאת כשהקצבאות בכל צד של החשבון גבו את קצבאות במשפחות מרובות ילדים וקצבאות יוצאי צבא.

יש לציין כי 51.8 אחוז מהנתמכים המתקיימים רק מתמיכת סעד והשאר, המקבלים השלמה, הם שכירים בע־לי הכנסה נמוכה, עצמאים בעלי הכנסה נמוכה ומשפחות שהכנסתן מורכבת מקצבאות, גמלאות מענקים ותמיכות קרובים.

לאחר הנהגת המדיניות הכלכלית החדשה נזרקו לחלל האויר מספרים מופרזים על מספר השכירים שייכ־נסו לכלל הזכאים לקבלת תמיכות סעד, ויש שנקבו במספר של 48 אלף. במציאות עלה מספר הנתמכים מ־25,383 בנובמבר 1974 ל־25,888 בינואר 1975. דהיינו גידול של 500 בלבד.

האם מספר זה מבטא את המצב

(סוף בעמוד 7)

שיחה עם הרב ד"ר משה רוזן, הרב הראשי של רומניה

מאת שאול מייזליש

ארץ־ישראל - האמצעי לקיום יהדות שלימה

הרב ד"ר משה רוזן, רבה הראשי של יהדות רומניה ומהדמויות הבולטות בין צירי הקונגרס היהודי העולמי והכנוס ה־עולמי לקהילות ובתי־כנסת שנערכו ל־אחרונה בירושלים עורר בביקורו זה שאלה חריפה שניסרה למשך שנים רבות בחלל האוויר, גם אם לא נשאלה בקול־רם: האם יש להתיר עליותם של יהודים המשמשים בקודש, ואשר תפקידם בקיום החיים היהודיים בקהילות אינו מוטל ב־ספק? בכוחו של מי לאסור על שוחט, או מורה יהודי, לעזוב את קהילתו ול־עלות ארצה?

אבל קודם שהצגנו בפני הרב רוזן בעיה נוקבת זו, הפנינו אליו שאלה הקשורה בידיעה „טריה", שהתפרסמה השבוע ב„ניו־יורק־טיימס" וידעה ל־ספר על הסכם של „תיקון ג'קסון" שנחתם בין רומניה וארה"ב, אשר פירושו התניית התמיכה האמריקנית ברומניה, בהיתר עליה חופשית ל־בני־המיעוטים שם, קרי: היהודים.

שאלה: הרב רוזן, מה משמעותה של ידיעה זו לגבי העלייה מרומניה?

הרב הראשי לרומניה: לא שמעתי על ההסכם ואינני מוכן להגיב עליו. מאז 1943 עלו 350 אלף יהודים. מי שרצה לצאת — יצא. אבל בין 80,000 היהודים שנשארו ישנה אוכלוסיה שהזד־קנה ישנה אוכלוסיה עם בעיות משפחתיות.

● חיים דתיים במשטר קומוניסטי

ש. האם יתכנו חיים יהודיים־דתיים בארץ קומוניסטית?

— עובדה היא שישנן 70 קהילות ברומניה, ש־הגדולה שבהן היא בבירה בוקרשט — 40,000. עובדה היא שבכל קהילה יש „מניין". לרוב בוקר וערב. עובדה היא שהכשרות מאורגנת אף על פי ש־12 השוחטים שנמצאים אינם עונים על הצר־כים, והם חייבים לעבור מעיר לעיר ומכפר ל־כפר, לנדוד משך כל ימות השבוע כדי להבטיח שחיטה כשרה ליהודי הקהילות הקטנות. כל זה קורה, כאמור, במדינה קומוניסטית.

ש. בשבוע שעבר הצגנו נגדך בנוי של הרב ורמן מבוקרשט בשאלה שאתה מעכב את עלייתו. ההבנה הזו עוררה פולמוס רחב. האם שינית את עמדתך בעניין?

— כתוצאה מהעלייה ההמונית של יהודי רומניה בעבר נותרו שלושה רבנים. הרב מרילוס, רב ריפורמי אחד, ועבדך הנאמן. על מנת לא להביא לחיסולם הכולל של החיים היהודיים נאלצתי לפנות לשלטונות הרומניים ולדרוש מהם לא לאפשר, לעת־עתה, ל„כלי־הקודש" לצאת מ־רומניה, וכן להתיר לי ל„ייבא" מספר שוחטים ורבנים מחו"ל. שלטונות רומניה אישרו לי את שתי הבקשות. לצערי לא מצאתי הד ותשומת־לב, מצד הגורמים בישראל, האחראים לתפוצות ישראל בגולה, כדי שיעזרו לי בפתרון הבעייה.

כדי שתבין את חומרת המצב אתן דוגמא: השוחט מברדוב יוצא בכל יום א' לנסיעה ה־חולפת על פני 12 קהילות. הוא עושה כדי שבוע 500 ק"מ, ושב ביום ו' לביתו, לאחר ששחט לפעמים בחצות־לילה.

בדורוהוי — מקום בו הרב ורמן שוחט, יש לנו מסעדה כשרה המשמשת יותר מ־100 זקנים וחולים. כמו כן יש במקום מושב־זקנים גדול. אם יעלה הרב ורמן ארצה — יקיץ הקץ על המסעדה ועל בית הזקנים. זאת הסיבה שאנו נוהגים ל־שוחטים משכורות הגבוהות כאלו: של השרים ברומניה.

אני רוצה לדייק ולומר שמאז שנת 1948 יצאו יותר מ־600 רבנים מרומניה, ביניהם אלפי שוחטים. לא ביקש הרב ורמן לעלות, אולי משום שהאוריינטציה שלו היתה מבוססת על יחסיו הטובים עם השלטון. כשרצה לעלות — שאלתי אותו לסיבותיו, ענה לי שהעיקרית ש־בהן: רצונו להעניק חינוך יהודי לילדיו. הסכמתי עם דעתו. ולכן פניתי לשלטונות להסדרת הוצאת בניו ארצה. חמשת ילדיו אכן עלו ארצה והתחנכו אצל אחיו שבישראל. שלושת בנותיו נישאו ויש להן ילדים. שני הבנים נקלטו ואף היו בטיול ברומניה בחופשת־הקייץ. הגב' ורמן אף ביקרה בארץ פעמיים. למיטב ידיעתי עכשיו, לא שמעתי מוורמן שהוא רוצה לעלות, על אחת כמה וכמה ש"ש לי הסכם עמו בנושא זה.

ודי"ל...

● „אנו נוהגים לפי ההלכה"

ש. לבחירת כל הנה, האם יש לך זכות לכוף רצונך על אדם?

עפ"י תורתנו הקדושה אין לשום יהודי זכות לכוף רצונו על יהודי אחר, גם אם הוא בעמדה גבוהה ביותר. אבל כל פוסק צריך להיפתר על פי דעת תורה, ולכן פניתי כמה פעמים בשנים האחרונות, וכך גם הפעם, לרבנים הראשיים ל־ישראל, שיוציאו פסק־דין ברור בנושא זה. אם יחליטו לחסל, בפסק־דינם את הקהילה היהודית. אינני רוצה שאחריות נוראה כזו תיפול רק על שכמי. מובן, שפסק־הלכה בנידון לא יחול רק על מקרה ורמן אלא יהיה בתוקף לכל השוחטים הרוצים לעלות. ואני מוכרח לציין שישנם מקרים חמורים ממקרהו של ורמן.

ביום שהרבנים הראשיים לישראל יחליטו ש־מותר להרמן לעלות — אתן אישורי לכך. אך באותו יום אסיר מעל שכמי כל האחריות לחיי היהודים ברומניה. הקהילה היהודית היא הצורה היחידה של קיום חיים דתיים ויהודיים. הוצאת השוחט, שהוא הדמות היחידה שמייצגת את ה־יהדות בקהילה — פירושה חיסול הקהילה. מגו־חכת טענתו של מי שרוצה שאני מעכב עלייתם של יהודים בכלל.

כאן מתייחס הרב רוזן לקטע שהתפרסם בעתון הרומני „וייאצה נוסטרה" האומר שאסור ליהודי לעבור אחר מלהתיישב בא"י. באשר צבור יהודי א"י — מותר לעבור על כל תרי"ג מצוות שב־תורה. (בציניות) „אני חושב שצריך לשאול את הפוסק של „ויאצה נוסטרה" באיזה המקור ממנו שאב פסק־הלכה זה, ולהפנות אותו לרב הראשי עובדיה יוסף. אולי היה משנה הראשל"צ את פסיקתו כפי שפסק השבוע, בעקבות המקור של העתון הרומני...

(מרציו) במקרה של ורמן אין טרגדיה אבל יש מקרים בהם אני אוסר לעלות — ואני יודע שאני מתעסק בדיני נפשות ממש. אבל צריך להבין שגם אני יהודי בהתבה. יש לי כבר 13 שנה היתר־יציאה. ואני לא ויתרתי עדיין על הרעיון. אבל כשאני מביט סביבי — איך אני יכול לעזוב?

ש. כיצד איפא, ניתן לפתור בעייה כאובה זו?

— ב"ה, המצב בשטח השחיטה תקין. הסכנה איננה המשטר הקומוניסטי. כי בפריס — הם הגורמים המדברים בשפה עם ישראל. אני יכול להבין כשהמדובר בארץ שאי אפשר להגיע ל־יהדות. אבל כאן זוהי ארץ קומוניסטית שאין שום עיכוב להגיע אליה. יש צורך לשבת ולתכנן: כמה שולחים, את מי, איך יוצרים הנהגה יהודית־רוחנית. לעתים אני תוהה, אולי אני טועה? אולי באמת אני צריך לעזוב הכל, ולאמץ את גישתם של החוגים השוללים שלילה מוחלטת את הגולה גם אם אין להם את אומץ־הלב להודות בכך בפה־מלא?

ש. את מי אתה מאשים בכיוון?

— (בדיפלומטיות זהירה) אם יש גורמים ה־אחראים לגורל תפוצות העם היהודי — אני מבקש את עזרתם, אם אין גורמים כאלה — אינני מאשים איש...

● יהדות רומניה מאוחדת

ש. הרב הזכיר רב ריפורמי, האם קיימת קהילה ריפורמית ברומניה?

— ברומניה עצמה לא היתה מעולם קהילה ריפורמית. אבל בטרנסילבניה היה פירוד קהי־לות. בין אורתודוכסים לריפורמים. בעזרת ה', הצלחתי לאחדם והיום נוהגת רק קהילה אחת עפ"י ההלכה. בטמישוואר, מקום בו מכהן הרב הריפורמי — רק הרב עצמו נוהג בדרך זאת, אבל בני הקהילה הולכים בדרך אורתודוכסית. המסעדה שם כשרה, השוחט אורתודוכסי, המשגיח ה־תלמוד־תורה — כנ"ל. בבית־הכנסת שלי מצאתי בבואי עוגב ומקהלת־נעים. כיצד ביטלתי זאת.

כיום הקהילות היהודיות הן־נוגות, וכיהכ־נות עפ"י ההלכה. את החזן עורכים הרבנים וגם שוחטים. גיטין — ניתנים רק בביה"ד שלנו ב־בוקרשט.

הכשרות ברומניה — למהדרין. ב־10 המסעדות הכשרות שברחבי רומניה סועדים מדי יום ל־מעלה מ־2500 יהודים. בקייץ — פועלות עוד 3 מסעדות על חוף־הים.

השוחט — הוא ה„מוהיקן האחרון" המייצג חיים יהודיים אמיתיים. הוא הבעל־תפילה, הוא הבעל־קורא, הוא המוהל. אם אין שוחט בעקרת הדמות הרוחנית המרכזת את היהודים סביבה.

ש. האם יש מערכת של חינוך יהודי ב־רומניה?

— אף על פי שהסעיף בחוקה הרומנית הכבבית הדת מהבפקה מחופש הפרט, אוסר בכפיפה אחת חינוך דתי, הנה אנחנו הצלחנו בכ"זאת לקיים מערכת של תלמודי־תורה. כיצד? ובכן הגעתי ארגומנט לפני הגו"ים, שכנראה שכנע אותם: נער רגיל שמגיע לבגרות יכול להחליט אם ברצונו להיות אתיאיסט או בעל אמונה נוצרית. הוא מחליט ניגש לכנסיה הקרובה הכנב תחת כנפי אמונתו. אבל אצל ילד יהודי. אם אותה לא תלמד אותו יהדות מהי בגיל הילדות, את הא"ב האלמנטרי. את השפה שהיא מקור ה־יהדות ממנו — עשית בבנו את ההחלטה. כש־יגיע לבגרות — כבר לא יהיה לו במה לבחור...

נראה שהארגומנט הזה שיכנע את השלטונות. הם התירו פתיחת תלמודי תורה בהם ניתן ללמוד יהדות ועברית. אני בהוה להתהלל בתורה אלפי ילדים יהודים.

בשכונה הסבים האחרונה, „הצטרפו להתנהו" גם סטודנטים מהאוניברסיטאות. פתאום נוכחה כקהילות שיחות בעברית, ואנו מקיימים שיעורים להיסטוריה יהודית, וכו'. בחג החנוכה האחרון יצאתי למסע בן 10 ימים על פני המדינה כולה. בכל קהילה הצטרפו אלי 60 חברי מקהלת סטו־דנטים מהעיר הגדולה הסמוכה לעיירה. כך ערכתי מסיבה חגיגית ביצב קהילות. בהן השתתפו יהודי מ־20,000 יהודים. בעיר טולצ'ה, למשל, שלשפת הים השחור ישנם 161 יהודים. כולם, עד אחד הופיעו למסיבה, כולל יהודים שרגלם לא דרכה מעולם בבית־כנסת.

ב„סדר" המרכזי שאני עורך בפסח בבוקרשט משתתפים יותר מ־1000 איש. רובם צעירים ואינ־טלקטואלים. עד שלוש לפנות בוקר אנחנו קור־אים את פרקי ההגדה ושרים שירים עבריים... בסכנה האחרונה „גנבו" הסטודנטים את האפי־קומן, וכתנאי ביקשו „לשנה הבאה בירושלים הבנויה". 4 סטודנטים אחרים בני 21, ביקשו שנערוך להם ברית־מילה. נתתי להם מורה ש־ילמדם ואחרי שלושה שבועות של לימוד אינטנ־סיבי בהלכות יהדות ערכנו את ברית המילה. שבועות מספר לאחר מכן את הבר־מצוות.

הרבה סטודנטים שהוריהם אתיאיסטים גמורים, מבקשים שאערוך את חופתם.

● צעירים פונים למורשת היהדות

ש. כיצד אתה מסביר את הביקוש אחר יהדות אצל סטודנטים שגדלו בבתים חד־להיים להזוטין?

— הסטודנטים הללו הם בניהם של הורים ש־25 שנה לא רצו לשמוע בכלל על יהדות. ביום שהצלחתי להכנס למעגל ישיר עם המש־פחות — באות הישועות. נמצאה הדרך לשלב את הסטודנטים במעגל היהדות. הם עוזרים לי היום בהוראה, ומחליפים מורים זקנים שלימדו עברית. הם עוזרים לי בהוצאת ספרים, למרות שהכלכלה הזו קשה וחריפה. במדינה קומוניסטית קשה להוציא ספרים בעברית. עוזרים לי בהוצאת העתון שלנו. „כתב העת של היהדות הרומנית", היוצא ב־10,000 עותקים, שכמה מהם מגיעים ל־בריה"מ. עוזרים לי בהדפסת 16,000 לוחות־שנה, כשלכל לוח מצורפת אינציקלופדיה זעירה של מושגים וערכים בסיסיים ביהדות. כך הדפסנו ל־אחרונה ספר שלי על התורה, שיצא בשתי מהדורות, ועתה יוצאת השלישית — בשפה ה־אנגלית.

הפעולות הללו עוזרות לשמור על גחלת ה־יהדות. לא יתכן שיעלו כולם. אבל אם לא נעזור להחזיק את החיים היהודיים, גם אם יפתחו כל השערים — לא יהיה מי שיעלה. מפני שלדעתי ארץ־ישראל היא רק אמצעי, התכלית — עם יש־ראל. אבל גם מי שסובר שהתכלית היא א"י — יאבד את הסיכוי שבעוד שנים יעלו יהודי רומניה לא"י — באשר לא יהיה להם יהדות. ורק יהדות היא הגורם לעליה לא"י. בלעדיה — יגיעו לברלין או בריסל, אבל לא לא"י.

ש. אילו הכל לספר לנו מעט על ה־נעשה בקהילה היהודית שבשכבי לשבר הברזל?

— הקהילה הגדולה ביותר מלבד רוסיה כמובן, היא בהונגריה והיא מונה כ־50,000 יהודים. ל־יהדות זו יש בעיות מסילה שאינני מוכן להכנס לעובי קורתן. יש שם סמינר לרבנים, והיה וה־כשרות נסדרת.

בפולניה מצויים כ־5,000, בבולגריה — כ־5,000, בצ'כוסלובקיה — 8,000, יוגוסלביה — 6,000. את כולם כאחד תרצון לשמור על היהדות. אבלנו לשעבר, ברומניה מושגת אחדות זו. לא בבבם בצורה מפעל העזרה הסוציאלית שאנו מקיימים. בעזרת הג'וינט. אנו תומכים ביותר מ־10,000 זקנים שהעזרה נעשית על בסיס של כבוד ל־נזקק. אין נותנים לו להרגיש כאילו הוא מקבל נדבה. הוא מקבל הביתה באמצעות הדואר תמיכה כספית־חודשית, הדומה כבפם למשכורת של פועל. הנתמכים אוכלים במסעדות — כ־80 אחוז מהם לא משלמים ממש. מה זאת אומרת ממש? הם משלמים — אבל בתלושים שקיבלו מאתנו ב־דרכי עקיפין. כך גם בנושאי ההנעלה והביגוד — הנזקק מקבל נקודות מאתנו. הוא נכנס לחנות הפדרציה ורוכש לו את מבוקשו. המוכר אינו יודע כי הנקודות ניתנו לקונה בחינם.

אנו מקיימים גם מפעל של עזרה בבית ל־זקנים שמרותקים מחמת התשישות או מחלה מדי יום יוצאות 4 מכוניות שמביאות ליותר מ־100 איש אוכל־חם וכשר, תרופות. עוזרת־בית ש־מנקה, אחות ועוד. בבוקרשט 5 בתי זקנים, על טהרת הכשרות. כל זקן והנזקק סעד מקבל גם חבילת שי מדי ערב יום־טוב.

● יחסים טובים בסייעתא דשמיא

ש. כיצד יצרת את מערכת־יחסיך עם השלטון הרומני, מערכת־יחסים שהביאה להישגים אלה, שאינם מקובלים בעולם הקומוניסטי?

— ראשית כל בסייעתא דשמיא. היו שנים קשות בהם רצו היבסקים להשמידנו, ורק בעזרת ה' יצאנו מהצרה הזו. סוד היחסים הטובים עם המשטר הוא מציאת דרך הביניים המכנסת את האינטרסים של שני הצדדים. לא רציתי בדרך של רחמים והשתדלנות. וגם לא בדרך של מאבק והזירה. הבאתי את האנשים החזקים במשטר ל־מסקנה שאין ביהודים משום סכנה לבניית ה־סוציאליזם, וכי הם אזרחים נאמנים כאחרים. הרומנים גם הבינו שדעת־הקהל העולמית היא גורם חשוב ביחסים הבינלאומיים ואני עוזר לגבש דעת־קהל אוהדת בכל נסיעה שלי בעולם. כשאני מספר מה שקורה ברומניה — אני מביא שם־טוב לרומניה. לכן אינני פוחד להזדהות עם ישראל ובעולם לא הפסקתי תפילה למען שלום מדינת ישראל. למעשה — אין דלת שאינה פתוחה עבורי במשטר הרומני. מדי יום ב' אני יושב עם שר־הדתות הרומני פרופ' דוגארו, שהוא אינ־טלקטואל בזכות עצמו. מדי יום ג', עם סגנו. ודע לך שפריבילגיה זו איננה נחלת ראשי הדתות האחרות. שמונות יותר מ־80,000 בכלל 21 מיל־יון תושבי רומניה.

■

הרב רוזן בעל לשון חריפה, הריר ושקול, אמון על ניסוחים דיפלומטיים, הוא בנו של הרב אברהם אריה רוזן, ששמו כפוסק וגדול בתורה הלך לפניו באירופה כולה. עתה מדפיסים ב„מוסד הרב קוק" את ספר השו"ת שלו. אחיו של הרב רוזן, אלי רוזן, היה רב באוסטריה.

„כשנבחרתי ב־1948 לרב ראשי — מי יכול היה להאמין שנגיע לכך שעלו כה רבים לישר־אל? לא רציתי להתכוון בנבואות כי פוחדני מפני העתיד אבל אני שמח שבעזרת ה' התבדו חששותי. ואני צופה שבעוד 20 שנה תתקיים ב־רומניה קהילה יהודית חופשית כמו בשוודיה או הולנד.

יחסי ישראל־רומניה? אין סיבה שלא יהיו טובים, שתיהן מדינות קטנות, שרוצות שלום, ולהיות בזכות עצמן, ולא תחת התחיבי המעצמות הגדולות. זהו מכנה משותף, וישנו גם המכנה המשותף הכלכלי. כל הגורמים האובייקטיביים מצביעים על־כך שיהיו יחסים טובים בין ישראל ורומניה.

هكذا من الأصل

עיטורי

סופרים וספרים

מקראי קודש

מאת ש. קורא

רבה של ירושלים, הגרצ"פ פראנק, זצ"ל, הניח למעלה ממאה פנקסים בהם רשם תשובותיו בענייני הלכה למעשה, גם ביאורים ובירורים, פסקים וחקרי הלכות בענייני מועדים. מכון הרב פראנק מוציא את חיבוריו, ראש־וראשון „הר צבי", שאלות־ותשובות לארבעה חלקי שולחן־ערוך, שממנו כבר נתפרסמו ליורה־דעה ואורח־חיים ועתה מכינים תשובותיו לאבן־העזר. כמו־כן פורסם הספר „מקדש מלך" לענייני בית הבחירה.

עתה יצא „מקראי קודש" (באורים ובירורים בענייני חנוכה, ד' פרשיות ופורים, מלוקטים מעזבונו והותקנו לדפוס בידי י. ל. פראנק וש. ד. רוזנטל). כרך ראשון לכמה כרכים בענייני חג ומועד. „בספרים אלו כרוכים החידושים שנכתבו על־ידי מרן בשם חכמי ירושלים", נאמר במבוא, כגון רבי שמואל סאלנט, רבי יהושע־לייב דיסקין, רבי שניאור־זלמן מלובלין, האדר"ת ואחרים. כמו־כן העתקנו דברים שמצאנו בכתביו ממה שהועלו על שולחנו בימי חג ומועד, כשבאו לשחר פניו אדירי התורה, חכמי הוראה, ראשי דייני וראשי מתיבתא ודנו בפלפולא דאורייתא. מרן נהג לרשום דברי מצליותא ששמע מפיהם בתוספת הערות מאלפות משלו".

הרב ר' יוסף כהן, נכדו של המחבר, עיצב תכנו וצורתו של החיבור והוסיף הערות והגהות מחכימות.

הפוסק המובהק, שהכול היו מבקשים הכרעתו בהלכה למעשה, כתב הן תשובות מקיפות והן תשובות קצרות. כאן מכונסים דברים קצרים ומרוכזים לגופם, דין ובירור, וקביעת פסק.

בענייני פורים באים כמאה ושלושים עניינים, כלולים במדורים: קריאת המגילה וזמן הקריאה, פרזים ומוקפים, סמוך ונראה, כתיבת המגילה וברכתה, קריאת התורה ועל הנסים, משלוח מנות ומתנות לאביונים, סעודת פורים, לילו כיומו בחיובי פורים, ופורים המשולש בירושלים. הרבה מדבריו רשומים במשא־ומתן בינו לבין חכמי ההוראה בדורו, בעל־פה או בכתב. הרבה לעיין גם בספרי אחרוני האחרונים.

„נשאלתי מהגרי"א הרצוג מקרא מגילה על־ידי מכשיר מגביר קול, אם הוא יוצא", כך פותח את הפרק העוסק בקריאת המגילה, ומשיב לשאלה: „אמרתי, לכאורה יש לחלק בין שמיעת קול שופר לשמיעת מקרא מגילה. הקורא את המגילה דרך שפופרת, שהקול משתנה, נראה שיצא, ואילו בשופר לא יצא". הוא מביא בשם „גליוני הש"ס" שאלה בעניין שמיעת קול שופר וקריאת מגילה בטליפון, יוצא או לאו, מסתמך על הנאמר בספר „הלכות קטנות" בעניין חרש המדבר ואינו שומע והוא התקין לעצמו מכשיר־שמיעה, שלדעתו חייב בשופר מפני ששמיעה על־ידי דבר אחר שמה שמיעה. לדידם אין הבדל בין שופר למגילה. ואילו המחבר סבור, ששופר ומגילה אינם דומים, כלשונו, „בשופר, אם יש בו תערובת של קול אחר הריהו פסול, וקול דרך טליפון ורדיו הוא קול אחר, אבל לעניין מגילה יש לדון דשפיר דמי".

במה מנמק את ההבדל בין שופר למגילה? בתקיעת שופר „אם קול הברה שמע לא יצא", ומגביר־קול כקול הברה, משום שבשופר המצווה היא השמיעה הנקייה, ללא תערובת קול אחר, בעוד במגילה המצווה היא הקריאה, „והכול הוא מכוח הקורא וכל הקולות כשרים אלא שיהיה בר־חיובא". אבחנה זו של המשיב, שבה דייקנות בגופי עובדות ובהגדרת ההלכה, מוסברת היטב בהערותיו של הרב יוסף כהן: „יסודו של מרן, שהקול יבוא מכוח בר־חיובא, ולכן במקרא מגילה שבה המצווה בקריאה, גם במגביר־קול ובטלפון יוצאים, שהרי היא באה בכוח קולו של קורא בר־חיובא. בניגוד למערערים על מקרא מגילה במגביר־קול ובטליפון, שלדעתם דומה לתקליט, סבור מרן, שבתקליט נפסק כוח האדם ונעשה קול אחר, בעוד במגביר־קול, גם שמשנה את הקול, הרי לא נפסק כוח קול האדם, הוא קול הקורא".

לפי הנחה זו דן בשמיעת מגילה מקורא שאינו שומע אלא במכשיר וקרא בלי מכשיר. אף כאן יש הבדל בין שופר למגילה. „וטעמא, משום דבשופר בשמיעה תליא מילתא דהא מברכים על השמיעה, וכיון שאינו שומע אינו מחוייב בדבר ולא מפיק; אבל במגילה דבקריאה תליא מילתא, כיון שיודע לקרוא בר חיוב הוא".

בפרק הדן בנוהג של קריאת פסוקי עשרת בני המן על־ידי הקהל כולו, הוא מביא דברי הגרש"ז זוין בשם הגאון מרוגאצוב, שלפי הדין בשולחן־ערוך (סימן תרצ"ג, סעיף ט"ו) יש לומר עשרת בני המן בנשימה אחת. קריאת המגילה יוצאים בשמיעה כדין שומע כעונה, לא כן קריאה ב„נשימה אחת" הטעונה אמירה של ממש. בכיוון זה השיג הספר „בית הלוי" על חכם שפסק, כהן אחד בברכת כוהנים יוצא ידי חובת כוהנים השומעים הדין שומע כעונה. השגתו, דין שומע כעונה הוא בדבר שאינו צריך אלא אמירה, בעוד ברכת כוהנים יש לומר בקול־רם ואותו אין להוציא בכלל שומע כעונה. הוא מסמיך לסברה זו השגת הספר „שאילת יעבץ" בעניין סומא בקריאת התורה. הט"ז פוסק, „סומא שאמרו אינו קורא בתורה, משום דאינו קורא בעל־פה, אבל אוקמי לאינש אחרינא שפותח ורואה וסומא מברך ועומד לצידו, ושפיר דמי דשומע כעונה". מקשה המשיג: מה יתן ומה יוסיף דינו כעונה, שאינו אלא עונה בעל־פה ולא קורא בתורה.

***

בבירורים על זמן קריאת המגילה הוא דן בעובדה בשנות המלחמה, שמחמת האפלה לא העלו אור בלילה בבית־הכנסת, ונתעוררה שאלה בירושלים: מותר לקרוא המגילה מפלג המנחה ומעלה, כדין „האנוס קצת וכו' שקשה עליו לישב בתענית כל כך" (שולחן־ערוך סימן תרצ"ב), שיכול לשמוע קריאתה מפלג המנחה ומעלה.

הוא רושם: הגרי"י קלמס סבור, שבעיירות שקורין בי"ד מקדימים מפלג המנחה ומעלה, מה שאין כן בירושלים, שאם יקראו מפלג המנחה הרי זה עדיין בזמנם של פרזים, והרי אמרו במסכת מגילה: „בזמניהם, זמנו של זה לא כזמנו של זה". הוא חולק על דעה זו, באומרו, שמפלג המנחה ומעלה דינו כדין לילה ונמצא קורא לא בי"ד אלא בט"ו ומקיים קריאה של מוקפין. מוסיף, קריאת הלילה וקריאת היום הן שתי מצוות נפרדות, ביום מדברי קבלה ובלילה מדרבנן, ואין כאן קפידה על „זמנו של זה כזמנו של זה", שאין שניהם יוצאים ידי חובם באותה מצווה.

בפרק „פורים בבית שאן" הוא מעיר על דבריו של בעל „כפתור ופרח", מתושבי בית שאן בזמנו, המוכיח שהעיר בתחומי ארץ־ישראל, ומסיים: „קרוב אני לומר שהוא מוקף חומה בימות יהושע בן־נון, שהרי החכמים קראוהו כרך, באומרם עליו, הרבה כרכים כבשום עולי מצרים וכרך מעולם מוקף חומה כדאיתא במגילה. ועוד הכתוב מזכיר לו חומה ואפילו הכי לא קדשוהו בשנייה".

לדעת המחבר אין כל ראייה, שכרך לעולם מוקף חומה, ולהיפך, לדעת כמה מהראשונים סתם כרכים בתלמוד אינם מוקפים חומה מימות יהושע בן־נון. הוא גם מטיל ספק אם בית־שאן כלול ככרך בין אלה שכבשום עולי מצרים. אשר לראייה מן הכתוב „חומת בית שן", שלו חומה, הוא מבדיל בין בית שאן מנחלת שבט אשר מזרחה לירדן לבית שן מערי פלשתים במערבה של ארץ־ישראל.

בפרקי סמוך ונראה, הוא דן בשכונות המרוחקות יותר ממיל מחומת ירושלים העתיקה, שהן בכלל מוקפים או בכלל פרזים, ופוסק: שכונות שבסביבות ירושלים העתיקה, אם אין ביניהן הפסק של שבעים אמה ושיריים, לבתים המחוברים לעיר העתיקה, אף־על־פי שהן רחוקות מחומת העיר העתיקה יותר מתחום שבת, אין לחלק דין השכונה מדין הבתים המחוברים לעיר וקוראים בהן את המגילה בט"ו, כבירושלים עצמה. שכונה המפסקת מהבתים המחוברים לעיר העתיקה, אם ההפסק יותר משבעים אמה ושיריים, גם רחוקה מחומת העיר העתיקה יותר מתחום שבת, וגם אינה נראית משם, קוראים בה בי"ד. במשא־ומתן ההילכתי הוא מברר פסקים אלה.

בשנת תש"ח, כשנפלה ירושלים שבין החומות בידי ממלכת ירדן, אומר המחבר, ישבנו על המדוכה בסוגיית כרך שחרב ונעשה של עכו"ם מה דין הסמוך לו. המקור בירושלמי מגילה: חרב הכרך ונעשה של עכו"ם, אית תני, בו אין קורים בחוצה לו קורים. ובו אין קורים כלום יקראו בסמוכין בט"ו? ודאי שבטל דין מוקף וקוראים בי"ד. ואילו הריטב"א אומר: „דבסמוך לו פשיטא דקורין, אף־על־גב דעיקר קדושתו מפאת היותו סמוך לכרך הכרך עצמו הרי בטל מעלתו, מכל־מקום קורין בט"ו שבו ליכא שום שינוי, כיוון שבסמוך לו קורין, בו מיבעיא, וכן נראה מדברי הגר"א בפירוש ראשון לירושלמי, שבחוץ־לכרך קורין וכל־שכן בתוכו. במשא ומתן משווה המחבר את הדיון לסוגיית ספר תורה שנמחק הכתב אם הגליון נשאר בקדושתו או לאו להצלתו מפני הדליקה. שני עניינים רחוקים הדומים זה לזה בעיונם.

בהסתמכו על מקורות המובאים ב„ביאור הלכה" של המשנה ברורה, הוא מסביר, שבכרך שמם, שהפך שדה־בור, אין לומר שבסמוך ייגרר אחר כרך שהוא להתקיים וקוראים בו בי"ד. ואילו „הרב מאמר" שקיים בכרך חלוקים בדין הסמוך לו אם במוקף או בפרוז.

המחבר מברר דיני כתיבת המגילה לסוגיה, דיני ברכת המגילה („אם יש לברך ברכת הרב את ריבנו בקריאת המגילה לפני עשר נשים"), דיני משלוח מנות ומתנות לאביונים, כגון הסבר על־שום־מה אין מברכים על משלוח מנות, ודיני סעודת פורים. הבירורים הם בצורת דו־שיח עם גדולי התורה בירושלים, או ויכוח עם מה שכתוב בספרים, לרוב בנוסח מועט המחזיק את המרובה במקורות ראשונים ואחרונים, בירידה לסוף דעתם, ובקביעת מסקנותיו המבוססות. כל פרק נשקל ונבחן בבקיאות מקיפה ובהגיון ממצה.

בפרק הדן בהמשכת הסעודה במוצאי פורים הוא כותב: „רבים העירו כלפי הנוהגים להמשיך סעודת פורים ללילה שאחריו, שהרי כתב הרמ"א (סימן תרצ"ה): „ורוב הסעודה צריך להיות ביום ולא כמו שנוהגים להתחיל סמוך לערב ועיקר הסעודה היא בליל ט"ו. הוא מביא דברי הרב א. צ. פרומר בספרו „ארץ צבי", שיש מקום למנהג על־פי מה שאמר היהודי הקדוש מפשיסחא, שיש ללמד זכות על מתחילים להתפלל בזמן התפילה וגומרים לאחר הזמן, שדומה כאילו התפללו כל התפילה בזמנה.

הפוסק, שמדקדק ביותר במקור כל דין ומנהג, בבססו דברים המנוסים ללמד זכות על אלה שאינם מדקדקים כל־כך, מסכם בפיסקה הכביצה את מלוא דעתו: „מכל מקום מה לנו להכנס בפירצה דחוקה זו, במשעול צר הכרמים, הלא טוב יותר לקיים כל המצווה בזמנה כהלכתא".

הספר כולו על מאות עניניו, בחנוכה, ארבע פרשיות ופורים, הוא בחינת כרכא דכוליא בה לבירור נושאים מרובים במועדים, שקלא־וטריא בקצירה האומר בין חכמי תורה ובמרכזם עמוד ההוראה הפוסק שכמעתתא אליבא דהלכתא.

מלחמת עמלק ומלכות ישראל

מאת הרב שלמה גורן

שתי פרשיות המורות ומזהירות על מחיית עמלק, כתובות בתורה. האחת מייחסה הגשמתה וביצועה לי־שמים, ככתוב: „ויאמר ה' אל משה כתב זאת זכרון בספר ושים באזני יהושע כי מחה אמחה את זכר עמלק מתחת השמים" (שמות י"ז, י"ד), וכן אמור שם: „כי יד על כס י־ה מלחמה לה' בעמלק מדר דר". ואילו הפרשה השנייה מטילה על עם ישראל לקיים ולבצע מצווה זו, ככתוב: „והיה בהניח ה' אלקיך לך מכל אויביך מסביב... תמחה את זכר עמלק מתחת השמים, לא תשכח" (דברים כ"ה, י"ט). כיצד לתאם בין שתי הפרשיות הללו, הנוגדות, לכאורה זו את זו. וכבר נשאלה שאלה זו בפסיקתא דרב כהנא פרשה זכור פ"ג (סי' קי"ט): „כתוב, תמחה את זכר עמלק וכתוב „כי מחה אמחה את זכר עמלק", כיצד יתקיימו שני כתובים הללו? אלא עד שלא פשט ידו בכסא אמר, תמחה את זכר עמלק ומשפשט ידו בכסא של הקב"ה אמר „כי מחה אמחה"." ומסיימת שם הפסיקתא: „וכי אפשר לבשר ודם יכול לפשוט בכסא של הקב"ה? אלא ע"י שהחריב ירושלים, דכתיב „בעת ההיא יקראו לירושלים כסא ה'" (ירמיהו ג' י"ז), לפיכך נאמר „כי מחה אמחה".

וכן מצינו בפסיקתא רבתי פי"ב (סי' ט'), שם מפורש: „עד שלא פשט ידו בירושלים — „תמחה את זכר עמלק", כיון שפשט ידו — „מלחמה לה' בעמלק" וכן כתוב במדרש תנחומא פרשת תצא סי' י"א בשם ר' יהושע בן לוי בשם ר' אלכסנדרי.

נמצינו למדים ממדרשים אלו ש־הצו השני, הכתוב בכי־תצא והמיועד לישראל, נאמר על המצב ההתחלתי של עמלק, וצו זה היה בתקפו כל עוד שלא פשט ידו בירושלים — בכסא ה'. אבל הצו הראשון, בפרשת בשלח, נועד לבסוף כאשר פשט ידו בירושלים. שיטה זו תמוהה מאד, שדוקא הצו הראשון, שנאמר מיד עם צאת בני־ישראל ממצרים, בעת מלחמתו הראשונה של עמלק, הוא האמור לא לשעתו ולא כעונש על מלחמתו הראשונה בישראל, כי אם על חורבן ירושלים. והפרשה שבמשנה־תורה, שנאמרה בסוף ארבעים שנות המדבר, היא המזהירה את ישראל על מלחמת עמלק הראשונה.

המצווה „תמחה את זכר עמלק" — בזמן מלכות ישראל, „מחה אמחה את זכר עמלק" — ל„ימות המשיח"

שיטה אחרת בישוב סתירה זו ש־בין שתי הפרשיות שבתורה, אנו מוצאים במדרש „הפך" (כתב־יד, ראה חומש „תורה שלמה" פרשת בשלח סי' קי"ט) האומר: „בזמן שלישראל יד — „תמחה", ואם לאו — „אמחה". כוונת הדברים היא, כפי ה־נראה, שבזמן שיד ישראל תקיפה ויכולים להלחם בעצמם נגד עמלק — מוטלת עליהם מצווה זו; אבל אם לא תהא יד ישראל תקיפה על אומות־העולם ולא יהא בכוחם של ישראל לקיים מצווה זו של מחיית עמלק, אזי תתקיים מצווה זו בידי שמים.

גם שיטה זו של המדרש „הפך" קשה להולמה, דבוודאי כוונת ה־מקרא „כי יד על כס יה וגו'", ל־אחרית הימים ולתקופה המשיחית ולא לזמן הביניים, כמו שמצינו בפסיקתא רבתי פי"ב (סי' ט'): „א"ר לוי משום ר' חמא בר' חנינא, כביכול, כל זמן שזרעו של עמלק בעולם, לא השם שלם ולא הכסא שלם; נעקר זרעו של עמלק, הכסא שלם והשם שלם. אמר דוד (תהלים ט'), „האויב תמו חרבות לנצח וערים נתשת אבד זכרם המה". מה כתב אחריו: „וה' לעולם ישב, כונן למשפט כסאו". וכן פירש"י על אתר בחומש: „ידו של הקב"ה הורמה לישבע בכסאו וכו' נשבע הקב"ה שאין שמו שלם ואין כסאו שלם" וכו'. משמע שזה יקרה לימות־המשיח שאז יהיה שמו שלם וכסאו שלם. ויוצא שמשמעות המקרא „כי יד על כס" וגו', שעד ימות המשיח, על ישראל לקיים מצווה זו אם תהא ידם תקיפה על עמלק, אבל אם לא יוכלו למחותם כליל, אזי ימחם כביכול הקב"ה בעצמו לימות המשיח ויהיה שמו שלם וכסאו שלם.

אולם, קשה מאד להניח שהבטחה זו שבפרשה הראשונה נתנה דוקא בתנאי שישראל לא יקיימו או לא יוכלו לקיים בעצמם מצווה זו. ואת זאת צוה הקב"ה למשה: „כתוב זאת זכרון בספר ושים באזני יהושע". ופירש"י שם: „המכניס את ישראל לארץ, שיצוה את ישראל לשלם לו את גמולו". וקשה הרי כל המטרה היתה שיהושע יצוה על כך את ישראל בזמן כניסתם לארץ, משמע שלא נאמר המקרא לימות המשיח. נוסף על כך היתה התורה צריכה ברא־שונה לצוות את ישראל על קיום מצוה זו. ואחרי כן, כשלא יוכלו לקיימה בעצמם, היתה צריכה לבוא ההבטחה „כי מחה אמחה" לעתיד לבוא, ולא להתחיל מיד עם אי האפ־שרות לקיום המצווה, כשלא תהא יד ישראל תקיפה.

שיטת „הזוהר" — מלחמת עמלק מחייבת מלחמה בעליונים ובתחתונים

שיטה שלישית בזה, אנו מוצאים בזוהר הקדוש (שמות דף ס"ו א'): „אמר ר' יצחק כתיב „כי מחה אמחה" וכתיב (דברים כ"ה), „תמחה את זכר עמלק". אלא אמר הקב"ה אתון מחון דוכרניה לתתא, ואנא אמחה דוכרניה לעילא". וכ"ה שם בזהר פרשת בא (דף מ' א'), „כי מחה אמחה" — אתון מתתא ואנא מעילא". ויש להסביר שיטה זו עפ"י דברי המסביר את הכפילות המיוחדת המת־גלית בתורה במלחמת עמלק. שכן מצד אחד כתוב: „ויאמר משה אל יהושע: בחר לנו אנשים וצא הלחם בעמלק, מחר אני נצב על ראש הגבעה ומטה האלקים בידי". ואחרי כן: „ויעש יהושע כאשר אמר לו משה להלחם בעמלק". וכן „ויחלוש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב". ומאידך, „והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל" וכו'. וכבר הסביר זאת הזהר (בדף ס"ה ב') השואל: „כי מה תמא משה דסליק גרמיה מהאי קרבא קדמאה דקב"ה פקיד? אלא משה זכאה חולקיה דאסתכל וידע עיקרא דמלה. אמר משה אנא אז־מין גרמי לההוא קרבא דלעילא ואנת יהושע זמין גרמך לקרבא דלתתא. והיינו דכתיב, „והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל" — ישר־אל דלעילא, ובגין כך סליק משה גרמיה מקרבא דלתתא בגין לאזדרזא בקרבא דלעילא" וכו'. הרי שהמל־חמה היתה מלכתחילה נטושה בעליו־נים ובתחתונים.

וכבר הפליג הזהר בתקפה של מל־חמה זו יותר מכל מלחמות בראשית עד סוף כל הדורות: „תא חזי מן יומא דאתברי עלמא עד ההוא זמנא ומההוא זמנא עד דייתי מלכא משי־חא, ואפילו ביומא דגוג ומגוג לא ישתכח כוותיה" וכו'. ואחרי כן מ־פרשת הברייתא בזהר שם את הכפי־לות הזאת של המלחמה: „האנא בקרבא דא דעמלק אשתכחו עלאין ותתאין".

נמצינו למדים, כי שונה היא מל־חמה זו מכל המלחמות שבעולם, ואפי' של גוג ומגוג, משום שהיא התנהלה בעליונים ע"י משה רבע"ה נגד שרי עשו, ובתחתונים ע"י יהו־שע, דאתקרי נער, מטטרון שר העולם, נגד עמלק עצמו.

והנה אע"פ שאמרו במדרש שהשי־רים פ"ח: „אין הקב"ה פורע מאומה למטה עד שמשפיל שריה מלמעלה", ולומד זאת מחמשה מקראות דכתיב „והיה ביום ההוא יפקד ה' על צבא המרום במרום" ואחר כך „על מלכי האדמה" (ישעיה פרק כ"ד).

וכן הוא אומר „איך נפלת משמים הילל בן שחר" ואח"כ „נגדעת לארץ" וכו', ולבסוף מביא הפסוק „לאסור מלכיהם בזיקים" — אלו שרים של מעלה „ונכבדיהם בכבלי ברזל" — אלו שרים של מטה. וכעי"ז אמור במכילתא בשלח פ"ב דשירה: „וכן אתה מוצא שאין הקב"ה נפרע מגוג עד שנפרע ממשפיעו, שנאמר „והיה ביום ההוא יפקד' וגו' ואומר „איך נפלה וגו' נגדעת לארץ". וכן ב־כמה מדרשים ובשוחר טוב מזמ־ר פ"ב וכ"כ רש"י במכות י"ב ע"א בד"ה „שרו") ובזוה"ק פר' נח (דף ס"ט א'): „דכד עביד קב"ה דינא בבני עלמא. אצטר לאינון שליטין דמכנן עלייהו בקדמיתא ולבתר ל־אינון דיתבי תחות גדפייהו, דכתיב „יפקוד ה' על צבא המרום", ולבתר — „על מלכי האדמה על האדמה". וכן בשמות (דף ו' ב'): „א"ר יצחק כד אייתי קב"ה דינא על עמא, ב־קדמיתא עביד דינא בההוא ממנא דממנא עלייהו לעילא, דכתיב יפקוד ה' על צבא המרום וגו'. וכן (בדף ב') מביאה בשם ברייתא כאמור שם: „ותנינן לא עביד קב"ה דינא לתתא עד דעביד בשולטניהון לעילא". וכ"ה

בכמה מקומות אחרים בזוה"ק. אין כל זה דומה למלחמת עמלק, כפי שאמרו בזוה"ק „לאו בגין חיילין תקיפין וגיבאין, אלא בגין דבכל ספרין דקב"ה הוה". ואם בכל המל־חמות נפרע הקב"ה משרים של האו־מה תחילה, ואח"כ מן האומה ל־מטה, הרי בעמלק היו צריכים להש־פיע גם מלמטה למעלה, כפי שאירע בימי משה ויהושע. שאמר משה: „אנא אזמין גרמך לקרבא דלתתא, והיינו דכתיב „והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל דלעילא. הרי שישראל הם שצריכים להלחם נגד עמלק גם לעילא.

העיכוב בקיום המצווה של מחית עמלק כל ימי השופטים

אולם כמה תמיהות מתעוררות בזה. ראשית, למה צוה הקב"ה למשה לאחר מלחמת עמלק הראשונה „ושים באזני יהושע כי מחה אמחה את זכר עמלק". מאחר שלפי כל האמור פרשה זו מוסבת על הקב"ה, שהוא ימחה את זכר עמלק, ולא יהושע בזמן כבוש הארץ. כי גם אם היה יהושע מצווה על כך, מסתבר היה יותר להזהיר אותו על הצו שב־משנה תורה „תמחה את זכר עמלק", המוסב על ישראל. ואם משום ששם היה התנאי „והיה בהניח ה' אלקיך לך מכל אויביך מסביב" וגו'. ויהושע לא הוריש את כל יושבי הארץ, ככתוב „ויאמר ה' אליו אתה זקנת באת בימים והארץ נשארה הרבה מאד לרשתה" וגו' (יהושע י"ג), הרי גם בימי שאול לא הניח ה' מכל אויביהם מסביב, ואעפ"כ נצטוה „לך והכית את עמלק".

אלא שהעכוב לקיום מצוה זו כל ימי השופטים היה עקב אי מנוי מלך, כאמור בתוספתא סנהדרין פ"ד ובבבלי כ' ב': „תניא ר' יוסי אומר, שלש מצוות נצטוו ישראל בכניסתן לארץ. להעמיד להם מלך ולהכרית זרעו של עמלק ולבנות להם בית הבחירה, ואיני יודע איזה מהן תחי־לה, כשהוא אומר „כי יד על כס יה מלחמה לה' בעמלק". הוי אומר להע־מיד להם מלך תחילה וכו'. וכן כתוב בספרי פרשת ראה פיסקה ס"ז, ומסיים „ואיני יודע איזה יקדים, ת"ל „כי יד על כס יה מלחמה לה' בעמלק". כל שיב המלך על כס יה אתה מכרית זרע עמלק, ומניין שכסא יה זה המלך, שנאמר „וישב שלמה על כסא ה' למלך". הרי שמנוי המלך קודם ל־מחיית עמלק, עפ"י דין.

וכן פסק הרמב"ם במפורש בפ"א מהל' מלכים ה"ב: „מינוי מלך קודם למלחמת עמלק, שנאמר „אותי שלח ה' למשחך למלך עתה לך והכית את עמלק." ואע"פ שאין זה המקרא המובא בתוספתא, בספרי ובתלמוד, כבר כתב שם הלחם משנה על כך: „כבר נודע דרכו של רבינו דבראיות פסו־קים דבר שאינו נוגע לענין הדין לא קפיד אגברא דרבן. אלא הוא מביא הראיה היותר פשוטה מאיזה מקום

שימצא אותה מגמ' ירושלמי או ספרי או איזה מקום שיהיה".

וכאן מתעוררה הבעיה בדבר מע־מדו של יהושע, אם היה נידון כמלך וכן של יתר השופטים שעמדו על ישראל. מהרמב"ם בפ"א מהל' מלכים ה"ג מוכח שהיה דינו של יהושע כמלך, שהרי כתב שם: „אין מעמי־דין מלך בתחילה אלא עפ"י בי"ד של שבעים זקנים ועל פי נביא, כיהושע שמינהו משה רבינו ובית דינו וכשאול ודוד שמינם שמואל הרמתי ובית דינו". הרי שדינו של יהושע היה כמלך וממנו למדים את סדר המינוי של מלך לדורות. ואע"פ שלא נמשח בשמן המשחה, הרי גם מלכי ישראל אין מושחין אותם בשמן המשחה כי אם בשמן אפרסמון, שאין בזה תוקף של משיחות, ואעפ"כ דינם כמלכים לכל דבר, כמבואר ברמב"ם בפ"א מהל' מלכים ה"ח: „נביא ש־העמיד מלך משאר שבטי ישראל, והיה אותו המלך הולך בדרך התורה והמצוה ונלחם מלחמות ה', הרי זה מלך וכל מצוות המלכות נוהגות בו, אע"פ שעיקר המלכות לדוד ויהיה מבניו מלך, שהרי אחיה השילוני העמיד ירבעם ואמר לו „והיה אם תשמע את כל אשר אצוך" וכו'.

ברור שיטת הרמב"ם בספר המצוות — מנוי מלך שלא מזרע דוד

אלא שיש לחלק ולומר שזה אינו אלא לאחר שנבחר דוד, שאז שעברה תורת המלכות המשוחה בשמן המש־חה לזרע דוד בלבד, וכל יתר המל־כים משאר שבטי ישראל נחשבים כזרים לענין המלכות, כמוש"כ ה־רמב"ם במפורש בספר המצוות ל"ת שס"ב על הלאו „לא תוכל לתת עליך איש נכרי אשר לא אחיך הוא". ומסיק שם הרמב"ם: „אמנם המל־כות לבד כבר ידעת מספרי הנבואה שזכה בה דוד וכן זרעו אחריו עד סוף כל הדורות. אין מלך למי שיאמין תורת משה אדון כל הנבי־אים, אלא מזרע שלמה בלבד. וכל מי שהוא מזולת זה הזרע הנכבד, לענין מלכות, נכרי קרינא ביה, כמו שכל זרע אחר בלתי אהרן לענין עבודה, זר קרינא ביה, וזה מבואר אין ספק בו", עכ"ל הרמב"ם. ודבריו אלו עם כל החידוש הרב שבהם, מבוססים כנראה על הברייתא שב־מכילתא ריש פרשת „בא", שם נא־מר: „עד שלא נבחר דוד היו כל ישראל כשרים למלכות, משנבחר דוד יצאו כל ישראל, שנאמר „הלא לכם לדעת כי ה' אלקי ישראל נתן ממלכה לדוד על ישראל" (דה"ב י"ג).

יצא איפוא מפורש מזה, שרק ל־אחר שנבחר דוד, הופקעו כל ישראל מתורת המלכות, ולכן אסור למשוח אותם בשמן המשחה. משום שהם כזרים אצל המלכות ואצל שמן ה־משחה. אבל לפני שנבחר דוד, שהיו כל ישראל כשרים למלכות, צריך היה למשוח את המלך בשמן המשחה כמו שמשחו את שאול. ומשמע שה־משיחה מעכבת היא הנותנת תוקף למינוי של המלך ולזרעו אחריו, כמו שנראה מלשון הרמב"ם בהל' מלכים פ"א ה"ז: „כשמעמידין המלך מוש־חין אותו בשמן המשחה, שנאמר „ויקח שמואל את פך השמן ויצק על ראשו וישקהו", ומאחר שמשחוהו המלך הרי זה זוכה לו ולבניו עד עולם". משמע שבכח המשיחה זוכה המלך ולבניו אחריו במלכות.

אם כי כתב שם הרמב"ם „ולא המלכות בלבד אלא כל השררות וכל המינויין שבישראל ירושה לבנו ולבן בנו עד עולם" וכו'. ומאחר שסובר הרמב"ם, שגם מלכי ישראל דינם כמלכים לכל מצוות המלכות כנ"ל, למה דוקא המשיחה קובעת את ירושת המלכות לבניו. כבר קבע שם הרמב"ם את ההקבלה הזאת שבין מלכי בית דוד למלכי ישראל, שכן כתב בה"ט: „מלכי בית דוד הם העומדים לעולם, שנא־מר „כסאך יהיה נכון עד עולם", אבל אם יעמוד מלך משאר ישראל, תפסק המלכות מביתו. שהרי נאמר לירבעם. אך לא כל הימים." משמע שבזה נבחנת ונבדלת מלכות בית דוד ממל־כות ישראל לענין המשך המלכות לזרעו אחריו נוסף על האיסור למ־נות מלך משאר שבטי ישראל ב־ירושלים כמוש"כ שם הרמב"ם בה"י „ואין מכנין אותו בירושלים לעולם אלא מלך ישראל מזרע דוד". וה־ראב"ד בהשגות על הרמב"ם הקשה עליו משאר שררות שהן ירושה ל־בנים. והכ"מ תירץ דבריו עיי"ש.

מעמדם של מלכי ישראל, לפי הרמב"ם ולפי הרמב"ן

ונראה מהכ"מ שאין זו הלכה ותנאי בעצם תקפה של מלכות ישראל, הי שונה מבחינת ההלכה ממלכות בית דוד, לענין העברת המלכות כירושה לבניו, אלא זוהי ידיעה בתורת נבו־אה שהקב"ה הודיע שכל מלכות אח־רת שאינה מבית דוד, לא תחזיק מעמד לבנים אחריהם, שכך נגזר מן השמים, ולא כהלכה בעצם המלכות. כי מבחינת ההלכה אין מלכות ישר־אל גרועה מכל שררה אחרת הער־ברת בירושה, כאמור, מאחר והמינוי חל, וכל מצוות המלכות נוהגות בו כמוש"כ הרמב"ם כנ"ל.

ויש עוד לציין בסתירה הבולטת לכאורה בין דברי הרמב"ם ביד ה־חזקה, שמעניק למלכי ישראל כל משפטי המלוכה, פרט לזה שלא תא־ריך ימים לבנים אחריהם. לבין מש"כ בספר המצוות הנ"ל, הקובע איסור של „לא תוכל לתת עליך איש נכרי" על מנוי מלך „מזולת זה הזרע הנכבד", ש„לענין מלכות — נכרי קרינא ביה". ואם כי הקדים וכתב הרמב"ם ביד החזקה, שהמדו־בר בנביא שהעמיד מלך משאר שבטי ישראל. ועפ"י נבואה שאני, אין זה מתקבל בכלל על הדעת. שאם יש איסור לאו על מינוי זה, איך יכול נביא לעקור לאו מן התורה שלא בהוראת שעה ולא כמיגדר מילתא. הרי כתיב „אלה המצוות", שאין נביא רשאי לחדש דבר מעתה, כמבואר בגמ' מגילה (דף ג' א'). וכמו ש־אמרו במס' יבמות (דף צ' ב') „אליו תשמעון" (דברים י"ח), אפילו אומר לך עבור אל אחת מכל המצות שב־תורה. כגון אליהו בהר הכרמל, הכל לפי שעה, שמע לו. ואוקמה בגמ' שם במיגדר מילתא שאני. אבל במנוי מלכי ישראל שלא בהוראת שעה ולא בתורה מיגדר מילתא, איך יכול ה־נביא לעבור על לאו שבתורה. כמו כן מתעוררת בע"ה מנוים של החש־מונאים כמלכים.

גם מתעוררת הבעיה אם המינוי בתוקפו, במקרה זה של איסור, מאחר שכתוב „לא תוכל לתת עליך איש נכרי". אם הכוונה שגם בדיעבד לא חל המינוי, או שזה רק איסור. זה־ דבר תלוי בדברי הירושלמי בב"ב פ"ח ה"ד: „לא יוכל לבכר" — אמר ר' אלעזר העבודה שיכול, אלא שאינו רשאי. ועיי"ש בגליון הש"ס מה שכתב בזה.

אמנם, כבר קבע הרמב"ן בפרושו על התורה בראשית (מ"ט י') „ולפי דעתי היו המלכים המולכים על ישר־אל משאר השבטים אחרי דוד, עוב־רים על דעת אביהם ומעבירים נחלה, והם היו סומכים על דבר אחיה ה־שילוני, הנביא שמשח לירבעם ואמר „ואענה את זרע דוד למען זאת, אך לא כל הימים". וכאשר האריכו ישר־אל להמליך עליהם משאר השבטים מלך אחר מלך ולא היו חוזרים אל מלכות יהודה, עברו על צוואת הזקן ונענשו בהם. וכמו שאמר הושע, „הם המליכו ולא ממני". וזה היה עונש החשמונאים שמלכו בבית שני, כי היו חסידי עליון ואלמלא הם נשתכחה התורה והמצוות מישראל, ואע"פ כן נענשו עונש גדול וכו'. בעבור זה שמלכו ולא היו מזרע יהודה ומבית דוד" וכו'.

לבסוף מסיק הרמב"ן שם: „ול־פיכך אע"פ שישראל מקימים עליהם מלך משאר השבטים כפי צורך הש־עה, אין מושחים אותם, שלא יהיה עליהם הוד מלכות, אלא כמו שופ־טים ושוטרים יהיו" וכו' ע"ש ברמ־ב"ן. אבל כל זה אינו הולם את שיטת הרמב"ם ביד החזקה, שלא קבע על מינוי מלכי ישראל כל אי־סור, לעומת דבריו בספר המצוות שיש על כך לאו של „לא תוכל לתת עליך איש נכרי". או כשיטת ה־רמב"ן שיש בזה עבירה על צוואת יעקב אבינו שניבא וציוה לבניו „לא יסור שבט מיהודה". וגו'.

ישוב הסתירה בין „ספר המצוות" ל„יד החזקה"

נראה לתרץ את שיטת הרמב"ם, שלא תהיה סתירה תיגוד בין מה שכתב בספר המצוות, שיש איסור של „לא תוכל לתת עליך איש נכ־רי" על מינוי מלך משאר שבטי ישראל, לאחר שנבחר דוד, לבין דעתו ב„יד החזקה", המעניק למלך משאר שבטי ישראל כל מצוות ה־מלכות, מבלי לציין שיש בזה איסור לאו מן התורה. ואין לישב זאת עיין שקבע הרמב"ם שמינוי מלך מישראל חייב להיות עפ"י נביא, ונאמר שב־כל זאת מדובר בהוראת שעה או למיגדר מילתא. אין הדבר כך, שהרי גם במינוי מלך חדש מזרע בית דוד שלא עפ"י ירושה, יש צורך בנביא, כמש"כ שם הרמב"ם בפ"א ה"ג: „אין מעמידין מלך בתחילה, אלא עפ"י בי"ד של שבעים זקנים ועפ"י נביא". אם כי בהל' סנהדרין פ"ה ה"א, לא הזכיר שם נביא.

אלא נראה לומר שאין האיסור של „לא תוכל לתת עליך איש נכרי" שקבע הרמב"ם בספר המצוות ב־מינוי מלך משאר שבטי ישראל, אלא כאשר ממנים אותו במקום מלך מבית דוד וכתחליף לו, כגון אם ימנו אותו בירושלים ועל כל ישר־אל. שבזה קבע הרמב"ם שאין ממנין אותו בירושלים, אלא מזרע דוד. וכל מינוי כזה שמטרתו לשווה למלך בישראל דין מלך מבית דוד וה־מקום, יש בזה איסור לאו, אבל אם ממנים מלך בישראל לא בירושלים אלא על שבטים אחרים לא להפקיע זכות בית דוד, אלא נוסף עליהם, גם אם זכויותיהם שוות למלכי בית דוד, אלא במקומם הם ולא על שבט יהודה כפי שנראה מהרמב"ן בפרשת ויחי מ"ט הנ"ל, אין בזה איסור של „לא תוכל" גם לדעת הרמב"ם בספר המצוות.

על פי זה אפשר להבין את דברי הירושלמי במס' הוריות פ"ג ה"ב, המבסס את שיטת הרמב"ם ב„יד החזקה". שכן, אמר לענין שעיר של נשיא: „מלך ישראל ומלך יהו־דה שניהן שוין לא זה גדול מזה ולא זה גדול מזה. ומה טעמא? „ומלך ישראל (ומלך) (ויהושפט מלך) יהודה וגו' בגורן" — כבגורן". הרי שגם הירושלמי קובע שמלך ישראל הוא שווה בזכויות למלך יהודה, כ־שיטת הרמב"ם ב„יד החזקה". מתוך הגבלה אחת בלבד שאמר שם, ר' יוסי בי ר' בון „ובלחוד עד דיהוא בן נמשי. ומה טעם „בני רבעים ישבו לך על כסא ישראל", מיכן ואילך בליסטיא היו נוטלין אותה". ע"כ דברי הירושלמי. ולפי האמור אין זה סתירה לשיטת הרמב"ם בספר המצוות, כמו שהסברנו, שכל שאין הכוונה למנות מלך משאר שבטי ישר־אל במקום זרע דוד, אלא כנוסף לו במקום אחר, אין כאן איסור זה של „לא תוכל לתת עליך איש נכרי", גם לאחר שנבחר דוד.

כל הנושא הזה נתברר כבר אצ־לנו בהרחבה יתר במאמר „מלכות בית דוד לאור ההלכה" ולא הבאנו כאן אלא הנחוץ לברור מעמדו של יהושע ושאול לשיטת הרמב"ם.

קביעת מעמדו של יהושע כשופט או כמלך

והנה גם מהרמב"ן בפי' ויחי הנ"ל משמע שלפני שנבחר דוד, לא היתה כל עבירה במינוי מלך משאר שבטי ישראל, שכתב: „ואמר „לא יסור" לרמוז כי ימלוך שבט אחר על ישר־אל, אבל מעת שיחל להיות ליהודה שבט מלכות — לא יסור ממנו... וענין שאול היה כי בעבור שדבר שאלת המלכות בעת ההיא נתעב אצל הקב"ה, לא רצה להמליך עלי־הם מן השבט אשר לו המלכות שלא יסור ממנו לעולמים ונתן להם מלכות שעה" וכו'. ולפי"ז בודאי שאפשר היה לחול על יהושע דין מלך כמו שנראה מן הרמב"ם ביד החזקה.

אבל מלשון הברייתא בסנהדרין הנ"ל — „שלש מצוות נצטוו ישר־אל בכניסתם לארץ. להעמיד להם מלך וכו' — משמע שיהושע לא היה מלך ולא עליו נאמרה מצווה זו וגם לא לכל ימי שפוט השופטים, שלא היה דינם כמלך, כמו שנראה מ„פרשת המלך" של שאול, שממנה יש ללמוד שעד שאול לא נתמנה מלך על ישראל, שרק אז אמר להם שמו־אל לישראל את „משפט המלך אשר ימלוך", משמע שבכל ימי שפוט ה־שופטים לא היה עליהם דין מלך. וכן נראה מן המדרש רבה בפרשת

(סוף בעמ' 8)

מול סוד האין־סוף

מאת מאיר בוסאק

אפר וזהב של קרשים וחולות
ללא שביל וללא עקבות
מסביב.
עד פניהם סיגן השאלה ומעל —
שתיקת האין־סוף.
אכן. הם יודעים:
אי שם — ארצות של בתי חרשת.
רחובות בלבן וכתמים
בספוס לרקיעים.
מכוניות בדהירה וזרימת המונים
איש־איש לנבנון כוכבו — — —
והם —
ס ורי אפקים סביב
ודממה מצל.
בודדים
ובכל פרשת הדרכים תמיד,
סימני השאלה בעיניהם.
בפרחב האפר. הזהב.
והתפלה על שפתיהם
להתגלות סוד האין־סוף

לא יכרע ולא ישתחווה

מאת ש. ז. שרגאי

מנהג ישראל הוא מימים ימימה, מנהג קדמונים להתחפש בפורים, בחינת „ונהפוך הוא". אמנם, היו כאלה שקטרגו על מנהג זה, אבל הרמ"א ואחרים חשבו מנהג זה לנכון ולטוב, מתוך הסתייגות שלא לעבור על המידה, וכי גם למידה טובה יש גבול שאסור לעבור אותו.

כמו בכל מנהגי ישראל ראו גם במנהג זה, התחפשות בפורים — תורה, הבאה ללמד אדם מישראל משהו, הדרכה באורח חייו.

התחפשות, מסיכות על־הפנים או בלבוש הן רק „חיצוניות". בפנימיות מתחת למסיכות הדר לבוש המתחפש — המתחפש הוא לגמרי אחר ממה שנראה בחיצוניותו. ה„אני" האמיתי אינו מתגלה ואינו מתבטא במסיכות שעל הפנים וב־לבוש החיצוני. הפנימיות טמונה וגנוזה אי שם עמוק בלב ובמוח, ב„נשמה שנתת בי". אין ללמוד, איפוא, מחיצוניותו של האדם על פנימיותו. „אל תבט אל מראהו".

דבר זה אינו לימוד כלפי אחרים בלבד, הרואים את המתחפש הרוצים לדון את האדם לפי חיצו־ניותו, הוא בא ללמד כל אדם לעצמו, שיחפש תמיד אצלו את הנקודה הפנימית שלו, שית־אמץ למצוא את ה„אני" שלו במעמקי נפשו הוא ולא במה שמחקה את אחרים, הולך עם הזרם וחי כמו שכולם חיים. האדם צריך לזכור שהתלבשות עם הזרם בניגוד ל„אני" העצמי שלו, פירושה: התחפשות, מסיכה, להיפך לבעל־מום.

לפיכך נהגים לומר: היום פורים ומחר — לא. למחרת הפורים יש להסיר את המסיכה להתרחק מן הזיוף, מן הרצון להיות כאחרים ולשוב ל־עצמיותו ולעצמאותו ולהיות מה שהוא במעמקי נשמתו.

■ ■ ■

מובא (תיקוני זוהר נ', ב'): פורים — על שם יום הכיפורים, כמו שבפורים החיצוניות אינה התוכיות, ה„ברו אינו כתוכו". כך ביום הכיפורים על האדם להשתחרר מחיצוניותו ולשוב לפנימ־יות הוויתו, לחלק אלקי ממעל שבתוכו, שהוא עצמיותו של האדם. שמותר האדם מן הבהמה.

הדברים אמורים לא כלפי היחיד בלבד, כי אם גם כלפי הרבים כלפי העם.

לא היחיד בלבד עלול ליהפך בעל מום כשהוא שוכח את עצמו, עצמיותו, כופה את רצונו ל־חקות את אחרים, ולהיות „ככולם" עד שהוא מתוזל לחשוב שמומו שקיבל מאחרים הוא ב־מקוריות, כמו שחז"ל אומרים: מי שעושה עצמו בעל מום אינו עובר מן העולם עד שנעשה בעל מום — אלא גם העם עלול לאבד קלסתר פניו העצמי כשהוא שוכח את עצמו. את עצמיותו „ובילדי נכרים ישפיקו" עד שמאבד עולמו הוא ועלול לעבור מן העולם. יתר על כן: אלה שהוא מחקה אותם נהפכים לו לשונאים. אינם רוצים שייכנס בתחומם. אינם אוהבים אותו. אף אדם היחיד, אינו אוהב שהשני מחקה אותו. רואהו בכך לעג לו.

כך היו הדברים גם בימי אחשורוש בפורים ההיסטורי. יהודים רצו להראות לאחשורוש שאף הם יכולים לאכול מסעודתו כגויים, וליהנות מ־משתהו; שאין הם רגישים ליהדותם. אינם מדק־דקים בכשרותם של המאכלים. כשהם לקחו חלק בשמחתו של אותו רשע וטיפש, ואכלו מסעודתו של אחשורוש השתתפו בהוללות, השתחוו גם לצלמו של המן. מאכילת טריפות עד להשתחוויה לאליל הדרך אין מרחק רב. מרדכי בלבד „לא יכרע ולא ישתחווה" להמן. אחרים כנראה רצו למצוא חן בעיני המן ולהראותו לו כי אין הם קשורים לדת ישראל. ולא בלבד לצד הדתי התכחשו אלא גם לצד הלאומי. ובשעה שאחש־ורוש השתמש בכלי המקדש במשתאות ההול־לות שלו, לא קמו יהודי „מה יפית". אלה שרקדו באותן המשתאות, לא מחו, לא עזבו את ה־משתאות, אלא המשיכו להשתתף בהשתוללותם של הפרסים עם אחשורוש, ושתי והמן בראש. כי כך הוא הסדר: כשמתפרקים מהאני והאמוני־התורתי, מתפרקים גם מהאני הלאומי. אין אז עוד שרשים לאני הלאומי. אני הלאומי היהודי שרשו ויניקתו ב„אנכי ה' אלקיך" שבמעמד הר סיני.

■ ■ ■

המן, כמו שונאי ישראל בכל הדורות, שנא את העיקר היהודי. ראה בזה חוצפה יהודית ש־נדחקים לאורחות־חיים לא להם ועל ידי כך מיהדים את גיוותם של הגויים האמיתיים: הוא ידע את האמת היהודית, ש„נצח ישראל לא ישקר" ב„נצח" לעולמים, אף על פי שלפעמים הוא נסתר בחיצוניותו עם התוכיות הגויות למראית־עין; המן ידע שכל זמן שיש יהודי אחד, מרדכי אשר „לא יכרע ולא ישתחווה", אפילו „יהודי מה־יפית" הנראים בחיצוניותם כגויים ואף משתחווים לו — מוחים הם עם מרדכי, עם „אחינו בני ישראל". ואף על פי שכועסים על מרדכי שמפריע להם בהליכותיהם הגויות — במעמקי נשמותיהם הם שבעי־רצון שקיים מרדכי כזה אשר לא יכרע ולא ישתחווה.

המן טוען לכן לאחשורוש: „ישנו עם אחד מפוזר ומפורד בין העמים בכל מדינות מלכותך ודתיהם שונות מכל עם, ואת דתי המלך אינם עושים". טענתו של המן היא: ישנו עם אחד שלמרות שהוא מפוזר ומפורד בתוך הרבה מדי־נות, הוא בכל זאת עם אחד, ואינו מתבולל ואינו חדל להיות יהודי, בן לעם היהודי. אינו כוהה עם העם בתוכו הוא יושב. דתם שונה מדת עם אחשורוש והמן, ואפילו שעה שהם אוכלים מפת־בגך ושותים מיינך, אין הם עושים זאת מתוך הזדהות אתך ועם דתך, הם רק מחקים אותך בחיצוניות אבל בפנימיותם הם יהודים. אכילתם מסעודתך היא התחפשות בלבד, מסיכה שלא להבליט בפניך את פנימיותם היהודית; ובתוכי־תם, אף על פי שאוכלים משולחנך, הם עם מרדכי שאינו כורע ואינו משתחווה, הוא אינו ולא יהיה לעולמים עם אחשורוש. ולכן יעץ לו המן ל־אחשורוש: „ולמלך אין שווה להניחם". כי לעולם הם ישארו „עם מרדכי" ולא עם אחשורוש.

■ ■ ■

מוסר השכל: אם שום דבר אינו מועיל, והיהודי אינו יכול לחדול מלהיות יהודי, ועם ישראל תמיד „עם מרדכי" ולא עם אחשורוש, מה טעם להתחפשות בגויים ולהתלבש במסיכות נכ־ריות. הרי במקום להיות יהודים מזהירה „בזכות־" הגויים שאינם רוצים להכיר בגיוותם של המתנכרים, הרי עדיף להיות יהודי בגלוי כמו שהוא בסתר נפשו. למה להיות מחופשים כגויים במסיכות ולרקוד בקפוצים לפי המוסיקה של תרבות נכר?

גם במדינת ישראל משחקים ביום חולקים ידועים „משחק פורים" במסיכות זרים, המוכנים להקפה כל תורות הנכר ובפרט להתנכר לעצמם ול־יהדותם. גבונים בעד משחק־פורים זה, „משחק המסיכות", להיפך לבעלי־מומים בבחינה תרבותית יהודית. אף החיים הממלכתיים, ברובם הגדול, הם חיקוי לתורות נכר, לתרבויות זרים, ל„הבל במסכות אלה, במקום לחפש ולמצוא את ה„אני" הלאומי של תוקף־המדינה בתורה השלימה שלנו. אינם רוצים בכלל להחזיר למדינת־ישראל את כתר התורה היהודית כמו שהחזרנו לה כתר ה־מלכות היהודית.

לפיכך יש לנו פנים כאלה פנים במסכת לפעמ־ים קשה להכיר את הנקודה היהודית המוסתרת מתחת למסיכה הגויית, ומתחפשים שכל השנה פורים...

■ ■ ■

הגיעה השעה לזכור ולהזכיר שלא כל יום פורים, וכי אחרי ששבנו לארצנו עלינו להסיר מעל פנינו את המסיכות הנכריות שנדבקו בנו ולגלות את דמותנו היהודית האמיתית, דמות שעוצבה במעמד הר סיני ביום שנהיינו לעם.

לפרשת השבוע

תצוה

ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך (כ"ח—א')

יבואר לפי אומרם שהכהונה היתה מיועדת למשה, אלא שמאן ללכת בדבר ה' לפני מלך מצרים, חרה ה' בו והעביר את הכהונה לאהרן. זה אמר לו ה': „ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך" — אתה עצמך וברצונך הטוב הקרב אהרן במקומך, ויהיה לך שכר על אשר העוות פניך לה'. (אמרי בינה)

ואלה הבגדים אשר יעשו, חושן ואפוד (כ"ח—ד')

במסכת שבת (ל"א) מסופר על ענוותנותו של הלל, הזכיר שם שלש עובדות: א) מעשה בנכרי שבא לפני שמאי ואמר לו, גיירני על־מנת שתלמדני (רק) התורה שבכתב — נזף בו והוציאו בנזיפה; ב) גיירני על־מנת שתלמדני כל התורה כשאני עומד על רגל אחת — דחפו באמת הבנין; ג) מעשה בנכרי שהיה עובר ושמע קול סופר שאומר: „ואלה הבגדים אשר יעשו, חושן ואפוד" — אמר: לפני?... גיירני על־מנת שתשימני כהן גדול — דחפו באמת הבנין. כל אלה באו לפני הלל וקיבלם. [illegible]

והם יקחו את הזהב ואת התכלת (כ"ח—ה')

אף על פי שאמרו: „ויקחו לי תרומה", זהב וכסף ונחושת — איני צריך להם, כי לי הכסף ולי הזהב, אלא הם יקחו — עצמם הם לוקחים, כדי שיזכו במשאם ומתנם, זהב וכסף. [illegible]

פעמון זהב ורמון, פעמון זהב ורמון על שולי המעיל סביב (כ"ח—ל"ד)

[illegible] (לפי אך פרי תבואה)

ועשית ציץ זהב טהור (כ"ח—ל"ו)

יתכן לומר בדרך רמז, כי ציץ היא לשון התכלות, כמו „מציץ מן החרכים" (שיר השירים ב'). ואמר: ועשית ציץ טהור — [illegible]

ולא יזח החושן מעל האפוד ונשא אהרן את משפט בני ישראל על לבו (כ"ח, כ"ט—ל')

[illegible]

ועשית מזבח... וצפית אותו זהב טהור (ל' א'—ג')

[illegible]

ליקט: ש. יהודה

תענית הסתר

מאת הרב י. שביב

ענית אסתר מנין

ית זאת הקריאה על שם שרויה כאילו בהסתר, הוקנה. מה עניינה? לא עליה דברים מפורשים ב־, לא על ענין התענית ואף עצם החובה. עם זאת יש נים שמצאו לכך רמז ב־ ואף במשנה.

„בפרקין ועירות גדולות קוריך בו בי"ד אלא שהכפריים מקדימין ליום הכניסה".

יום הכניסה? על כך באו במדרש תנחומא (בראשית

„מאי יום הכניסה? יום הקהילה דאמר מר: 'שלשה עשר יום קהילה לכל היא' דכתיב: 'ובשנים עשר חדש הוא חודש אדר בשלשה עשר בו... נקהלו היהודים בעריהם'. נקהלו וגזרו תענית בי"ג באדר".

נו למדים כי כבר בזמן ואסתר קבעו היהודים תע־ י"ג באדר יום בו נקהלו על נפשם ולהנקם מאויב־ ם זה נקבע תענית לדו־ רב אחאי גאון בשאילתות יקהל שאילתא סז[2]) מבין הילה" המוזכר בגמרא כ־ יום התענית.

„אבל תענית בין כרכים בין כפרים בין עיירות כולן מתענין בשלשה עשר באדר. דאמר שמואל בר רב יצחק שלשה עשר זמן קהילה לכל היא שנאמר ר־ שאר היהודים אשר במדינות המלך נקהלו... מאי קהילה יום תענית".

י מהיכן שאותה קהילה תענית היתה? על כך מש־ רבינו־תם מפי כתבו של (בפסקיו למגילה סימן

„...ופירש ר"ת זמן קהילה לכל היא — שהכל מתאספין לתענית אסתר ובאים בני הכפרים לעיירות לומר סליחות ותחנונים, לפי שבו נקהלו לעמוד על נפשם והיו צריכים רחמים. וכן מצינו במשה שעשה תענית כשנלחם בעמלק, דכתיב ומשה אהרן וחור עלו ראש הגבעה. הירושלמי במסכת תענית[3]) מכאן לתענית צבור שצריך שלשה.

מכאן נראה לר"ת סעד לתענית אסתר שאנו עושים כמו שעשו בימי מרדכי ו־ אסתר כשנקהלו היהודים לעמוד על נפשם, ולא מצינו לו סמך בשום מקום אלא בכאן".

: זכר לתענית כל ישראל המלחמה ביום י"ג אדר. אף אנו באותו יום. ל הראשונים סבורים כך. ואים בתענית זאת מנהג שאף אינו מדברי סופ־ ויש המוצאים שורש דבר עצמה „דברי הצומות ו־ [5]) (פרק ט, לא). ויש ב"מ ת במדת החומרא של תע־ ות. כל השיטות כרוכות וזוקקות עיון מיוחד ב־ אלו[6]). אנו לא באנו עתה עיין, מהיכן כה פשוט להם זות לר"ת ודעימיה כי בעת ה בי"ג באדר התענו.

ענית בעת מלחמה?

אכן הלכה ברורה היא כי התענות בעת מלחמה. מה לך להשביע את העם שבו־ תורה לבל יאכלו „ויואל את העם לאמר: ארור אשר יאכל לחם עד הערב מאויבי ולא מעם כל העם (שמ"א יד, כד). והרי מוש־ ם ועומדים? תאמר שהיה ין בעבירות ואף היו אוכ־ הדם (שם, ל"ב) עדיין התמיהה לגבי יהונתן בן הוא שודאי צדיק היה. ה מלאו ליבו לאכול מיערת (שם, כז)? אמנם לא שמע ע אביו את העם, אך צריך שמור על התענית כמקובל קרב. לא זו בלבד שלא אלא עוד תמה על אביו בטא בחריפות [7]).

„ויאמר יונתן עכר אבי את הארץ, ראו נא כי אורו עיני כי טעמתי מעט דבש הזה. אף כי לוא אכל אכל היום העם משלל איביו אשר מצא, כי עתה לא רבתה מכה בפלישתים" (שם, כט—ל)

ם המסתברים: דווקא בעת נדרשים הלוחמים למאמץ ל להם להחליש עצמם ב־ בדברי יהונתן אלו ראיה ודה החסיד (בספרו „ספר ל" סימן תרי"ח) מקור ל־ משמקיפים גויים את העיר ענים פן יהיו חלשים ולא כולים להלחם". הלכה זאת בתוספתא תענית (פ"ב, יז) הקיפוה כותים, וכן יחיד מפני אנסים או מפני ליס־ ינם רשאים להתענות שלא כחם". ונפסקו הדברים להלכה בשו"ע או"ח (סימן תקפ"א, ג).

*

אמנם מצינו במקרא שהיו מתענים בזמן מלחמה אך משנודקדק נמצא כי לא היה זה ביום הקרב עצמו.

אצל בני ישראל במלחמתם עם בני בנימין נאמר.

„ויקרבו בני ישראל אל בני בנימין ביום השני. ויצא בנימין לקראתם מן הגבעה ביום השני וישחיתו בבני ישראל עוד שמנת עשר אלף איש ארצה... ויעלו כל בני ישראל וכל העם ויבאו בית אל ויבכו וישבו שם לפני ה' ויצומו ביום ההוא עד הערב... ויעלו בני ישראל אל בני בנימין ביום השלישי ויערכו אל הגבעה" שופטים כ, כד—ל.

אמנם צמו, אך לא היה זה עם תחילת המלחמה אלא רק אחר שנינגפו ואותו יום שצמו כבר לא יצאו למערכה רק למחרת ביום השלישי.

על התענית נוספת לפני מלחמה מספר המקרא בדברי הימים:

„ויהי אחרי כן באו בני מואב ובני עמון ועמהם מהעמונים על יהושפט למלחמה. ויבואו ויגידו ליהושפט לאמור בא עליך המון רב מעבר לים מארם והנם בחצון תמר היא עין גדי. וירא ויתן יהושפט את פניו לדרוש לה' ויקרא צום על כל יהודה". (דבהי"ב כ, א—ג.

אך גם שם ניטשה המערכה רק למחר כנבואתו של יחזקאל בן זכריהו „מחר רדו עליהם הנם עולים במעלה הציץ..." (שם, טז.) וכך היה, כאמור: „וישכימו בבקר ויצאו" (שם, כ). יתירה מזאת, שם כל המלחמה נעשתה בידי שמים כפי שהתנבא להם הנביא „כי לא לכם המלחמה כי לא־להים" (שם, טו. ובתיאור הדברים שם כב — כד.) כך שלא היו צריכים לשמוד על כחם. כי עוד טרם צאתם כבר לא היה בהם כח. כמו שבטא יהושפט בתפילתו „א־להינו הלא תשפט בם כי אין בנו כח לפני ההמון הרב הזה הבא עלינו" (שם יב). גם במלחמות יהודה המכבי מצאנו כי קראו צום אך גם שם מודגש כי לא היה זה ביום הקרב עצמו.

„וירא יהודה ואחיו כי הקצף הולך וגדל וכי קרב הצר אל קצה גבולי הארץ, וגם שמעו את דבר המלך כי אמר להכריתם מגוי... ויאמרו איש אל אחיו: הבה נעמוד בפרץ עמנו ונלחמה בעד נפשנו ומקדשנו ויקהלו קהל גדול ויתלצו למלחמה ויתחננו אל ה' לתת להם ישועה ורחמים... ויתקבץ העם במצפה... ויצומו ביום ההוא... וידבר יהודה אל העם לאמר: התקדשו למחר והיו לבני חיל להלחם באויביכם". חשמונאים א ד).

בדרך זו נצטרך להסביר גם את ההלכה ברמב"ם.

„על הצרת שונאי ישראל כיצד? — עכו"ם שבאו לערוך מלחמה עם ישראל או ליטול מהם מס או ליקח מידם ארץ... הרי אלו מתענין ומתריעין עד שירחמו וכל הערים שבסביבתם מתענין אבל אין מתריעין". הלכות תעניות פ"ב, ג.

כנראה הכוונה לא לשעת המלחמה ממש אלא לפניה.

ג. מלחמת עמלק שונה משאר מלחמות

מתענית שהכריז משה בעת מלחמת עמלק במדבר, למד ר"ת שאף בימי מרדכי ואסתר כשעמדו על נפשם התענו. מעתה צד שמקשים אנו על תענית של אז בי"ג אדר יש להקשות על תענית שהכריזו במדבר, וכי אינם מצווים להזהר מלשבור כחם בתענית? (שמא אף במדבר לא הלוחמים שהיו עם יהושע התענו אלא שאר העם שנותר עם משה). שמא שונה היא מלחמה בעמלק ממלחמה נגד שאר אומות.

צא ולמד מי הם המחוזגים להלחם בעמלק — אין הם אלא מבנית של רחל [8]).

— במדבר יהושע נשיא שבט אפרים.

— בתחילת המלכה בישראל שאול מבנימין.

— בשושן הבירה אסתר ומרדכי איש ימיני.

— ולעתיד — משיח בן יוסף ואמור לעלות בהר ציון לשפוט את הר עשו.

כולם מצאצאיה של רחל הדוממת, הנאלמת שכל כוחה בשתיקה.

„רחל תפסה פלך שתיקה — ראתה סבלונותיה ביד אחותה ושותקת. בנימין בנה תפס פלך שתיקה, הרע שאבנו שהיתה בחשן היתה ישפה לומר: יודע היה במכירת יוסף ושותק. ישפה — יש פה ושותק. שאול בן בנה — ואת דבר המלוכה לא הגיד. אסתר — אין אסתר מגדת מולדתה ואת עמה". (אסתר רבה, ו, יב).

מלחמה עם עמלק נערכת בתוכבי הפנים להלחם יכולים רק אלו שכבר מוהרו וזוכו מכל סיג חיצוני. אף המלחמה צריכה להיות מלווה בצום, בעינוי, בהימנעות מכל השפעה חיצונית.

אימתי מצווים להלחם בעמק. (מלחמה יומה).

„בהניח ה' א־להיך לך מכל אויביך מסביב" (דברים, כה, יט).

משנחים כבר מאויבים חיצוניים עדיין קיים זה הפנימי עמלק.

(„והיה בהניח וגו' דמתחילה יש דברים אחורים תאוה וכעס וכדי המסתירים זה. אבל כאשר לבבו נקי, ועדיין אין הכרת הנוכח מאירה לו להיות ממש תדיר בעומד לפני מלך גדול, ומורגש לעין בכל דבר איך השי"ת מנהיג ובורא ואין בלתו — הנו משורש עמלק שצריך למחות בעבודה שבלב. ר היה כאשר ירים משה ידו..." (רסיסי לילה לאדמו"ר ר' צדוק מלובלין, יח).

תענית בעת מלחמה בעמלק לא רק שאינה משברת אלא מוסיפה און פנימי [9]). (ענין ההמנעות מאכילה כמחסום מהשפעה חיצונית מתקשר היטב עם האיסור החמור ליטול משלל עמלקים. איסור בו נכשל שאול ועליו הקפידו בהקפדה יתירה במאבק עם זרע העמלקי בימי מרדכי ואסתר כמודגש בכתוב — „ובבזה לא שלחו את ידם" — (פרק ט' י).

ד. מלחמה לה' בעמלק מדור דור

יום י"ג אדר הוא יום זכרון למלחמה בעמלקים בימי מרדכי ואסתר. אך כדרך ימי זכרון בישראל אין כאן זכירת מעשה עבר אלא ביותר חזרה בהווה (אם כי בפנימיות) על אירועי העבר. ר מלחמה שבכל דור היא באותו היום. אולי מכאן לחובת התענית.

מכאן אולי לביטוי יום הכניסה המבטא גם את ענין ההתכנסות פנימה. רק לאחר ההתכנסות פנימה אל התוכיות ניתן לעמוד בפני עמלקים ועמלקיות ולצאת בנצחון. (אף הוא יום קהילה יום בו נקהלו היהודים הפכו לקהל. שהרי שלא ככל קהל — קהל בישראל. דוקא בעת שיחיד בישראל מתכנס אל תוכיות, ומנתק עצמו מן החיצון אז מוצא הוא עצמו מתכנף בכנפיה של כנסת ישראל.

מכאן שחובת המלחמה בעמלק בעיקרה חובת הכלל היא ולכן מצות מינוי מלך קודמת להכרתת עמלק (רמב"ם מלכים פ"א ה"ב) כי המלכות ביטוי מעשי לקהל ישראל.

ה. לאחר תענית ההסתר, התגלות של פורים

פורים — התגלות.
נכנס יין יצא סוד.
הסוד הגנוז העלום הפורץ ויוצא חוצה.

מצות הפורים אכול ושתו. חייב אדם לבסומי. היפוכה של תענית. כל עוד קיים עמלק. יש לשמור על הפנים לבל יפגם ויש צורך בחיצון בקליפות. אך משנמחה עמלק ואבד זכרו יכולים להסיר המסכים המחיצות. הפנים פורץ חוצה.

„כי יד על כס — א"ר אבא בר כהנא: כל זמן שזרע של עמק קיים כביכול כאילו הפנים מכוסות, נעקר זרעו מן העולם נתגלו הפנים שהיו כאילו מכוסות. ולא יכנף עוד מוריך". (פסי"ר י"ב)[11].

ו. תענית של ימינו

היתה מלחמה נוספת שבאה בעיצומה של תענית.

ביום הכיפורים בשנת תשל"ד, עת התכנס התקהל כל העם ועמד בתפלה ובתענית נקרא לפתע אל שדות המערכה להשבית אויב ומתנקם. עוד השפתיים אומרות „ה' מלך" והידים כבר אוחז בנשק. כבימי יהושע במדבר וכימי מרדכי ואסתר בשושן אף בימינו שלנו — מלחמה תוך כדי תענית. שמא להורות לנו על טיבו ומהותו של האויב ועל טיבה ומהותה של מלחמתנו.

מהרה נזכה לראות במימוש הנבואה:

„ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו והיתה לה' המלוכה" (עובדיה א, כ"א).

1) אמנם ראה מהרי"ץ חיות התחלה מגילה, שראה לנהוג להעיר כאן בשם מורו שקטעים רבים במדרש זה שולבו בתקופות מאוחרות יותר.

2) במהדורת מירסקי שאילתא ע"ט.

3) כבר העיר הקרבן נתנאל כי ליתא במסכת תענית, תחת זאת נדרשה הדרשה במכילתא זה"פ מחר אנכי ניצב, ובפרקי דר"א פכ"ד.

4) רש"י מובאים דברים בשבלי הלקט סימן קצד. ואכן בפירוש „יום הכניסה" „יום הקהילה" שבמשנה ובגמ' דרך אחרת לו מהמובאת קהם ועיי"ש.

5) ראה בפירושו של האבי"ע למגילה, הרמב"ם בהלכות תענית (פ"ה ה"ה) מזכיר אף הוא את הפסוק... את דברי הרמב"ם ניתן להבין בשני אופנים. או שמנהג כל ישראל להתענות נסמך על כתוב זה, או שהכתוב מלמדנו כי בימי מרדכי ואסתר התענו, ותענית שלנו אינה אלא זכר לאותה תענית.

6) כמו העובדה שיום י"ג באדר הוא יום נקנור ונהוג דוקא כיום שמחה שהתענית אסורה בו (ראה מסכת תענית יח, ע"ב.) וראה מסכת סופרים פי"ז, נ; פכ"א, א.

7) אמנם ראה בפירוש המלבים. סבורים היו שהתענית שקבלו על עצמם פגה מעת שניגפו הפלישתים.

8) במהדורת י.ל. ברוך (דביר הרצג) פ"ח, מא—נח.

9) כפי שצפתה דבורה בשירתה: „בני אפרים שרשם בעמלק, אחריך בנימין..." (שופטים ה,) ואמרו חכמים: „אמר הקב"ה: אין זרעו של עמלק נופל אלא ביד בנה של רחל" (פסי"ר יב).

10) שיר שהשפ"א בליקוטים (עמ' 140 ענין פורים ותענית אסתר) דן בענין זה.

11) פרשו כס כלשון כיסוי. ומעין דרשה זאת בפסיקתא דר"כ לפרשת זכור.

דורש טוב לעמו

מאת ש. בן־שמן

ספורו של יהושע בכרך „מהבותי לדורותי" (הוצאת ישיבת כבר עקיבא אור־עציון, מרכז שפירא) הוא רב־העוזך להבנת מגילת אסתר.

המחבר ר' יהושע בכרך הי"ו, בהוסיפו הוליה מזהירה זו לשורשת ספריו הבאים שהוציא עד כה, הולך בדרכו הסלולה המקורית, כפי שהוא מגדיר אותה בפתיחתו „עם הספר". שואף הוא להוציא את הטומר הגלמי משיגרתו שהורגלנו בה באותם ספרים שכבר למדנו ב„גירסא דינקותא", ולהאירו באור חדש, כי כך היא דרכה של תורה: „בכל יום יהיו בעיניך כחדשים". והבאר שממנה דולה המחבר את האור החדש, את ההבנה המעמיקה, הם המשאבים שבמדרשי ההלכה והאגדה של חז"ל המפרשים לדורותיהם, „אשר נמצאו להם הרמזים מפסוק אל פסוק ומספר אל ספר, ועל ידי כך נתקרבו הענינים אחד אל אחד והיו לאחדים בידם". לא קלה היא עבודה זו שכן דבר זה „דורש וגם מקנה בקיאות", כדברי המחבר, והייתי מוסיף מדעתי: וגם טעם טוב והבנה רבה. האמנם הוכיח לנו המחבר כי אכן יזד רב לו בכל אלה.

*

ביותר ייחוד חשובה שיטה זו בלימוד מגילת אסתר כדי להוציא מלבם של רבים המזלזלים בה בראותם אותה כיוצא דופן מכל ספרי הקודש הן בסגנונה והן בתוכנה, כדוגמת אותו קצין תרבות שזלזל במגילת אסתר שכן „ריח של גלות יש בה ואינו יודע לשם מה אנו מחזיקים בה היום" (ע' 8). אכן, בספר זה ימצאו אותם הרבים תשובה לטרוניותיהם. וטוב הוא גם לאמונים עלי דרך אבות כדי להעמיק הבנתם בה וכדי לדעת מה להשיב.

„דרכה של מגילת אסתר שהכל בה בהסתר פנים". שם ה' אינו נזכר בה בפירוש אבל מכל רקמת המעשה ומכל שלשלת הסבות והמסובבים נראית יד השם. ולא לחנם אמרו שכל מקום שנאמר במגילה זו „המלך" הכוונה היא גם למלכו של עולם. במגלה זו אין הבעה להקוות ציון ולגעגועי ירושלים „אף על פי שזמנה ומקומה של מגילת אסתר קרובים מאד לזמניהם ומקומם של דניאל עזרא ונחמיה, שכל תוכן ספריהם הוא הרצון וההכמסה לבנות חומות ירושלים ולהקים המקדש". אבל האמת היא שגעגועים אלה קיימים כמסתתרים ומתגלים פה ושם ברמזים כדרכה של מגילת אסתר שהיא בהסתר פנים. הם בוקעים ועולים מן הפעם האחת שבה נזכרה ירושלים — „אשר הגלה מירושלים" ועד תקנת החכמים לקרא את המגילה בט"ו באדר בירושלים ובכרכים המוקפים חומה בימות יהושע בן נון כדי לחלוק כבוד לא"י. המחבר מאיר עינינו ומעמידנו על תכונה מיוחדת זו של המגילה. הסתר פנים זה מתבטא בדרך חייהם של יהודי הגולה, שהמגילה משמשת לזם אספקלריה, היא אחת הדרכים של ההתגוננות מפני הסביבה העויינת והאכזרית. מרדכי שומר על אסתר ומגן עליה ומסתירה, דוגמה לכל יהודי הגולה, „שבגולה היו נתונים, והיו מפחדים תמיד, כל היום מפני חמת המציק" (40). ומכאן — אין אסתר מגדת את עמה". „ואולי על כן קרא לה בשני שמות, הדסה היא אסתר, השם האחד יהודי והשם השני פרסי, כי גם זה מאותות הגלות הוא, הן לפעמים יש צורך להסתיר דבר מה לשם הנכרי". וכאן מביא המחבר את דברי התלמידה מפרס: „לא בכל מקום היה לי לגלות שאני יהודיה"... (174).

*

מי שמזלזל בקריאת המגילה מפני שרוח של גלות יש בה כדאי שילמד אותה בהדרכת ספר זה ויווכח כי בתוך הגלות המרה שררה רוח של גבורה לוחמת, של מרד נסתר, היא שנתנה לאבותינו את הכוח לעמוד בנסיונותיה הקשים. ומעיז אני לומר שהיא אף שנתנה לעם היושב בציון את רוח ההקרבה והעוז בבנין הארץ ובמאבק על קיום העם. צא וראה את רוחו ללא חת של מרדכי: „ומרדכי לא יכרע ולא ישתחוה". המחבר שהעמיק חקר במלכות שאול רואה בתואר של מרדכי „איש ימיני" תואר הכבוד לאותו שבט. ואסתר זו, מתוך אונסה ודכדוכה עולה דמותה התקיפה המורדת בשותיקתה ובדחייתה את כל האמצעים הקוסמטיים שהאחרות להוטות אחריהם. וכשהיא מבחינה ששעתה באה לנצל את כשרה כדי להציל את עמה היא מסכנת את עצמה, ובעוז רוח ובתבונה היא מביאה את הישועה.

*

ממגילת גלות זו אפשר ללמוד על יחסם של שונאי ישראל לעם היהודי עד היום הזה, אף בהיותנו מדינה עצמאית. המחבר כותב: „יש להשתומם באיזו קלות לשון מציע המן את תכניתו הארסית: להשמיד להרוג ולאבד אומה שלמה". „זה סגנונה של מלחמת עמלק, זוהי תאוות הרצח השמורה בלב עשו ליעקב מדור דור". ואני מוסיף: זהו הנוסחה של „גינוסייד" שבדורנו מימש כמעט כולה ההמן של זמננו בשיא האכזריות. וראה כמה גדולה השנאה שאף המכריזים מלחמה בעם ישראל בארצו מביעים בקול רם את הנוסחה השטנית של המן „להשמיד להרוג ולאבד", דבר שאין עם עם ולשון הנלחמים זה בזה נוהגים כך. כדאי שכל בעלי השיטות הסלחניות כלפי שונאינו ישימו לבם לכך. כדאי לקרא את המגילה. (ארשה לי להעיר על דרכו ה„דיפלמטית" של המן; בתחילה כשלא ידע מה יחסו של אחשורוש להצעה מעין זו נזהר ואמר בלשון כוללת וסתמית „יכתב לאבדם", אולם כשראה שלב המלך פתוח לרוחה לנשא זה כתב: „להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים מנער ועד זקן טף ונשים". בדומה לפי הגר"א על הפסוק „פתשגן הכתב", ע' 80).

הספר עשיר בחומר וברעיונות שהבאתי מהם רק על קצה המזלג. אכן ספר טוב, מאיר עינים ומרחיב אפקים. טוב לכל אדם וביחוד למורים ולתלמידים שהחומר העשיר ערוך לפניהם. אפשר לקרוא על המחבר „דורש טוב לעמו וגו'", לפי המפרשים: דורש מעצמו לעשות טוב לעמו, שטרח להוציא דבר מתוקן, הדורש שלום לכל זרעו — של עמו, לתלמידיו ולתלמידותיו של עם ישראל שיראו ברכה בעמלו.

עברית עליזה

(צימודים וצימוקים)

מאת מ. אונגרפלד

יצא הספר עברית עליזה, — (צימודים וצימוקים) מאת חנניה רייכמן, הוצאת יוסף שרברק, תל־אביב, תשל"ד.

חקר המלים הנרדפות בלשון העברית התחיל עוד בספרותנו העתיקה ואנו מוצאים בתלמודים ובמדרשים דיונים על ההבדל שבין מלים קרובות המשמעות, כגון בין נדר לנדבה, בין חליפה לתמורה וכדומה.

המחקר הראשון שהוקדש כולו לביאור הנרדפים בשיטה ובסדר, היה הספר „חותם תכנית" שנערך על ידי ר' אברהם ב"ר יצחק בדרשי. אחריו בא המשורר ר' שלמה די פיאירה בספרו „אמרי נועם" שבו סדר הומונימים. „זכרון מליא משרי תפים"... אחר מבטא מתחלפי המובך — מלים רבות משמעות. אחריו בא ר' שלמה מאורבינו — תלמידו של ר' עובדיה מברטנורא מפרש המשנה — והוציא בשנת רי"ס את ספרו „אהל מועד" — בית ועד למליץ השזיך בהוראה אחת ושפה מתהלכת" בשנת תרמ"א, יצא בהודורה שניה על ידי ש. וילהיימר בווינה, בצירוף הערות „בצירי יהודה" מאת יהודה דוקס. ילקוט גדול בכמותו המכיל כשש מאות וחמשים ערכים לפי הא"ב. בשנת 1638 הוציא ר' בנימין מוספיא את ספרו „זכר רב" שבו אסף את הנרדפים וארגם בשירי תשבחות לבורא עולם לפי סדר הבריאה בששת הימים. ספר זה התחבב מאד על הקהל והופיע בהרבה מהדורות.

בתקופת ההשכלה בא ר' נפתלי הירץ ויזיל והוציא את ספרו „גן נעול" שעשה רושם ופירסם את שם מחברו כמליץ מובהק.

ביאור הנרדפים כלשון

אחריו בא ר' שלמה פאפנהיים בספרו „יריעת שלמה" ובו ביאור על שמות נרדפים שבלשון עברי. בחלקו הראשון יתבארו השמות המתייחסים אל הזמן, המקום והתנועה" בחלק השני יתבארו השמות המתייחסים אל הדבור הקול וכלל החושים. בחלק השלישי, בא עירוב של בלשנות ועיונים פילוסופיים. אחריו בא ר' חיים לעווענשטאם בספרו „דרך חיים" הכולל שלושה ספרים. ר' שמואל דוד לוצאטו, הנעניין כל ימיו בהבדלי הנרדפים ואת ביאוריו אלה הכליל באגרותיו שכתב אל בן דודו שמואל בן דוד לולו ונאספו יחד לספר „בית האוצר" לשכה ב'. בעקבות שד"ל הלך משה יצחק אשכנזי, שהוציא בשנת תרל"ש את ספרו „אוצר נרדפי לשון עברי". ספר זה בן 328 עמ' כולל כחמש מאות ערכים. שתי מטרות שם לפניו המחבר: לגלות את שרשי המלים ולהבדיל בין הנרדפים. בשנת תרי"ג נדפס הספר „יאיר אור" בנתיבות שמות ופעלים נרדפים בלשוננו הקדושה", הכולל 602 נרדפים.

באותה שנה הוציא יוסף גרינבוים את ספרו „הכרמל" שבו נלקטו כל הנרדפים הפזורים בספרי ר' מאיר ליבוש מלבי"ם. המאסף לכל המחנות היה צבי שארפשטיין בספרו „אוצר המלים והניבים", שהוא לכסיקון של מלים נרדפות וקרובות משמעה, בצירוף ניבים וביטויים, משלים ומליצות, פתגמים ומימרות, מלוקטים מכל מקורות ספרותנו העתיקה והחדשה ובו 1426 ערכים. וכל ערך ופירוש גם בעברית וגם בלועזית.

אוספי פתגמים ומכתמים

חנניה רייכמן מקדיש זה כמה שנים את כשרונו לאוסף פתגמים ומכתמים מספרות העולם, והוא מעבדם ומעבירם אלינו בהצלחה מרובה אל אוצר לשוננו. וקדים לכך ספריו „פתגמים ומכתמים", „דבש ועוקץ", „בדיחות בחרוזים ושעשועי לשון", „בשירת העולם", „משוררים ומשלים", „צרור המור לצעיר הדור", „מהרוזות אגדור", „עברית עליזה". „עוד לפני 35 שנה כתב רייכמן בהקדמתו לספרונו „פתגמים": אין אסופה ולשון בעולם, שלא נתברכו בפתגמים. גילוי הכמה צמצמית השגורים בפי הבריות. כל תבל ומלואה, כל הזיונות החיים לביניהם — הכל משתקף באספקלריה של הפתגם העממי. הרבה צורות לפתגם הרבה לבושים לו.

אך בין שדרכו בפשט בדרש או ברמז העוקץ, או בבדיחות דעת סובת לב, תמיד מקופץ בו רעיון ומוסר השכל, ניצוץ מחכמת הדורות. מה טוב הדבר, כי דוקא בלשון העברית הברוכה באוצר עצום של פתגמים קצרים וקנונים שהורישו לנו קדמונינו, לא זכה הפושר הרב הזה להיקלט בדיבור חי ולהאציל עליו באהבו ותנו. אולי גרם לכך המרחק הסגנוני בין „הפסוק כצדרתו של לשון חכמים" ובין צורות הלשון המדוברת והרכה בימינו. בכסול זה הגיע את רייכמן ללקוט פתגמי עמים אחרים ול„גייר" אותם, על פי רוב על ידי תרגום חפשי, כדי לעורר בלב הקהל העברי עניין ותיאבון לפתגם בכלל.

לימוד ובידור

מטרה חינוכית מיוחדת היא לספר החדש שלפנינו, המשלב לימוד עם בידור ומאפשר לכל קורא להרחיב את אוצר מילותיו. ואת היקף ידיעותיו בלשוננו על תולדותיה השונים בדרך קלה ומשעשעת. כאן כונס בקטעים מחורזים לקט גדול של דוגמאות מכל תחומי לשוננו. כל החומר הזה משתקף באספקלריה של הומור וסאטירה, בנוסף כל קוריהם לשוניים שונים ושעשועי מלים למיניהם. כל מורה יוכל לשאוב מאוצר זה, חומר הדגמה רב, וגם המתלמד חובב לשוננו, יוכלו להשתמש בו בקלות, גם כספר עזר להשתלמות בלשוננו וגם כספר קריאה מהנה.

שעשועי לשון

הספר „צימודים וצימוקים" מוקדש לתופעה מעניינת בלשון הקרויה „צימודים". צימוד הוא זוג מלים, הדומות זו לזו בצלצולן אך שונות זו מזו בכתיבתן, או הזהות בהגייתן אך שונות זו מזו במשמעותן. צימוד מן הסוג הראשון „הומופון" (שווה צליל) לדוגמה: בביר עיף נרדם על כסת / וסופר עיף — על קסת" (דיוצא). צימוד מן הסוג השני נקרא „הומוגראף" (שווה כתיב), לדוגמה: ביקש הסקרן: רק לרגע אסור! (אכנס) ענה הסדרן: רק לרגע אסור (לא מותר). השימוש בצימודים בלשון העברית ידוע מדורי דורות וטיפוחו בייחוד בדולי השירה העברית בספרד, שתיבלו את חרוזתם בצימודים עם שאר סוגי שעשועי לשון. וכבה מהם אף חיברו קבצים שלמים של צימודים, כגון הספר „תרשישי" מאת ר' משה אבן עזרא, וספר „הענק" מאת ר' יהודה אלחריזי, ו„מחברת עמנואל" לעמנואל בן שלמה הרומי, באה עד ימינו, היה הצימוד קישוט לשוני חביב על משוררים עבריים והוא גם משמש חומר עזר ומאלף ללימוד הלשון העברית בדרך קלה. ועתה מטרה מיוחדת העמיד לעצמו מחברינו במדור „צימודים מורכבים": להראות במובחר דוגמאות, כה עשירה האפשרות של החריזה העברית בכל צורותיה. הרי הלשון העברית נתברכה מטבע ברייתה בסגולות פונטיות ומיבניות, המכשירות אותה לגיוון של צורות חריזה בכלל ושל צירוף חרוזים מורכבים בפרט. במדור „צימודים מורכבים" התכוון המחבר להביא שפע דוגמאות לכך בצירופים. מהנה ומענג מאוד התומר המקובץ בשער הראשון של הספר: „צימוד ללימוד" ומענג במיוחד השער השני של הספר: צימוד לחידות. ומשעשעים הרזות הלצון שבמדור ד' של הספר. ומעשיר את ידיעת הקורא העושר הלשוני המדבר אלינו מכל דף ודף בספר.

הנה לדוגמה חרוזים מן המדור „צימודי צליל" (הומופונים): על שדה קטל חג עורב / שם לטרף הוא אורב". או: „אין אגודנו רשאים להשלים עם רשעים". או דוגמה לצימוד הומוגרפי: „אם נהיית ידוע, כל מכר כמוקיר / אם ביקשת סיוע, כל מכר כמו קיר". והנה דוגמה לצימודים מורכבים (חרוזי צירופים) „אוי לדור, אם מורד אוחי, משמש לו מורה דור. והנה דוגמה מן המדור „חרוזי לצון": „זה כמובן דבר אחר, / כעצם שמו: „דבר אחר". הספר מאלף, מהנה, ומבדח כאחד.

הדים

הסוד האחרון

מאת משה אפרת

הסוד האחרון המזה כפוח לרוסיה, 1944—1947, מאת ניקולס בתל, 224 עמודים, הוצאת אנדרה דויטש.

עוד לא שכחנו את „ארכיפלאג גולאג" של אלכסנדר סולז'ניצין. הזוועות עדיין מהדהד בלב כל מי שקרא את הספר, כולו או חלקים ממנו, מכיון שהסופר הגדול מגולל לפנינו גורלם המר של פאטריוטים סובייטיים שגורלם היה רע ומר בשל יחסם השלילי לגבי סטאלין. רובם גורש למחנות ריכוז וכפיה שהיו למעשה מחנות השמדה באזורי הקוטב, מהציונים מה בעיקר משום שנפל לידי הגרמנים בימי המלחמה העולמית השניה.

והנה כבר מגיע אלינו ספר אחר שאינו פחות מזעזע. הוא מספר לא פחות ולא יותר מאשר זאת: ממשלות אנגליה ואמריקה היו שותפות לפשעי סטאלין בשל החזרת מיליוני שבויי מלחמה רוסים למולדתם עם תום המלחמה. ביניהם מאות אלפים שאולצו להצטרף לצבא הגרמני תחת איומים להריגתם.

מחבר הספר הוא לורד ניקולאס בתל, אציל בריטי שהוא גם היסטוריון ממדרגה ראשונה. הוא נשען על עדויות מקיפות עם אנשים הנוגעים בדבר ועל מסמכים רשמיים של אנגליה ושל ארה"ב ההוא מגולל אפיזודה מבישה. לכאורה אין זו אלא אחת האפיזודות של הטרגדיה האנושית הנוראה ששמה המלחמה העולמית השניה. אולם הספר גם הרבה יותר מזה, מכיון שלורד בתל מוכיח תוך הגשה עובדתית וענינית עד כמה לא הדרו אנגליה ואמריקה למנטאליות של סטאלין אנו רואים גם באיזו קלות הקריבו דיפלומאטים רמי־מעלה את עקרונותיהם המוסריים על מזבח היעילות הפרטית.

הנה למשל אחת העובדות המזעזעות ביותר: לא צ'רצ'יל ולא רוזוולט לא הארו לעצמם שהיחס לשבוי מלחמה רוסי החוזר למולדתו יהיה שונה מן המגיע לאזרח שמלא את חובתו לפי מיטב יכולתו והבנתו. צ'רצ'יל ורוזוולט המקורבים אליהם לא הפכו שסטאלין יראה בשבויים אלה אלמנט מסוכן ביותר מטעם פשוט: הם שהו פרק זמן ניכר מחוץ למנגנון הסובייטי. בעיני מנהיגי המערב הבעיה העיקרית היתה מה לעשות ברוסים שאולצו לשרת בצבא הגרמני ונפלו לשבי צבאות בנות הברית אחר יום הנצחון.

בין שבויי המלחמה הרוסים בידי בנות הברית היו נאמני הגנרל אנדריי ולאסוב, גנרל סובייטי צעיר, ששינה את השקפותיו אחר שנפל לידי הגרמנים, ריכז סביבו מספר ניכר של שבויי מלחמה לשעבר כדי „לשחרר" את רוסיה מן הקומוניזם. על נאמניו נמנו גם פרשים של קוזאקים על משפחותיהם שאחדים מהם מרדו בלוזר בבשטר הסובייטי עוד לפני פרוץ המלחמה העולמית השניה.

האמת היא שרוב שבויי המלחמה היו פשוט חיילים שהוכרחו ללבוש מדים גרמניים. ארלם לא לחמו לא בצבא הסובייטי וגם לא בצבא האמריקאי. בהקום זה השתמשו בהם בתורת צבא של עבדים במדים, כדי לבנות את החומה האטלנטית או לבצע תפקידים שונים בעורף כשורות הצבא הגרמני בדלדלו.

הפרק החמור ביותר בספרו של בתל דן בהתנגדותם של שבויי מלחמה רוסים להחזרה למולדתם. אפילו אלה שניסו להתאבד אם נותרו בחיים הועלו בכח על אניות שציפו להם תחת עינם הפקוחה של משמרות סובייטיים. הפרק הטראגי ביותר מוקדש ללמצלה מחמשים אלף קוזאקים שנכנעו לצבא הבריטי מתוך הבטחה שלא יוחזרו לרוסיה בניגוד לרצונם.

הקוזקים רומו פשוט מכיון שסיפרו להם שכדאי להם להסגיר את נשקם, מכיון שלאחר מכן ייהפכו למעין „לגיון זרים בריטי". החיילים הופרדו מן הקצינים שהורחקו מן המקום בטענת שהוא שהם חייבים להתכנס לדיון בבעיות הקשורות במקלט פוליטי. ומשנותרו ללא מפקדיהם, הוקפו על ידי הצבא בריטי. אלפי קוזאקים התנגדו בכל כוחם, גברים נשים וטף ספגו מכות קשות עד כדי אובדן חושיהם ואז נזרקו על משאיות של הצבא הרוסי.

— מה היה הנימוק הצבאי או הפוליטי להסגיר מאות אלפים אלה לידי סטאלין? שואל סולניצין ב„ארכיפלאג גולאג". הוא יצא בהאשמה שהם הוסגרו בצורה בוגדנית האופיינית למדיניות הבריטית המסורתית.

תוך יחס הוגן לגבי שר החוץ הבריטי, אנתוני אידן שניהל את המשא ומתן עם סטאלין בצורה השאית בועידת יאלטה, בתל מדגיש שלו סרבה הממשלה הבריטית לשתף פעולה עם הסובייטיים הם היו מסרבים להסגיר את שבויי המלחמה הבריטיים האמריקאיים או לפהוה היו גורמים עיכובים רציניים בהחזרתם.

על כל פנים מוכיח המחבר, שהן המפקדים והן המדינאים המערביים לא העריכו נכונה את יחוס הסובייטיים ואת גישתם. קרוב לודאי שהמערב לא יכול היה להאר לעצמו אכזריות כזאת.

14 כרכי

האנציקלופדיה התלמודית

שהופיעו עד עתה

מכילים למעלה מ־1000 ערכים־ענינים, עד את הי"ת, בכל שטחי ההלכה; ברכות ותפילות, זרעים ומועד, נשים ונזיקין, שופטים ומשפטים, ארץ ישראל והמקדש, טומאה וטהרה איסור והיתר תקנות ומנהגים (כרכים ט"ו—ט"ז בהכנה לדפוס).

מחיר כל כרך ‎-.46 ל"י

ניתן להחליף כרך א' הישן במהדורה חדשה ומושלמת — עם 10 עמודים חדשים במחיר — 22 ל"י.

רק אצל:

האנציקלופדיה התלמודית, בית־וגן, ירושלים

מכירה ראשית לא"י:

חיים גיטלר, רחוב בילו"ן 4, תל־אביב.

* יצא לאור *

— אנציקלופדיה לתולדות חכמי ארץ־ישראל (כרך ראשון — אבא — טוביה) מאת יעקב גליס, הוצאת המכון לחקר ירושלים — מוסד הרב קוק, תל עמ'.

— ההתהפכות היוצרת, מאת אנרי ברגסון, תירגם מצרפתית יוסף אור. הוצאת ספרים ע"ש י. ל. מגנס האוניברסיטה העברית 251 עמ'.

— עיונים־מחקר בביאוגרפיה רבינולית, מאת הרב ניר, הוצאה ספרים ע"ש מאגנס, האוניברסיטה העברית. תשל"ה.

— עבריינים קטינים, מאת ד"ר ד. שיחור וש. ורד, מרכז למחקר חינוכי ע"ש רוה ברסלר, ירושלים. תשל"ה.

— ראובן עפורן, על בן קבוצת כפר־אליהו, שנפל בראש מירוץ אחרי מחבלים, כבס תשל"ב, דברי הערכה וביקי עיה, הערכים הלל ויים ואלילים רובינשטיין, עריכה גרפית יצחק בארי, יו"ל על־ידי משפחת עפורן, תשל"ה, 170 עמ'.

יודע נגן במחנובקה

מאת יהושע טברסקי

בחצרות צדיקים היתה לפורים משמעות קרובה ליום טוב, כפי שקיבלו עליהם היהודים היושבים בערי הפרזות, ככתוב במגילת אסתר: „עושים את יום הארבעה עשר לחדש אדר שמחה ומשתה ויום טוב" (ט, יט).

כמו ביום טוב לא היו עושים בפורים מלאכה, פרט למלאכות לצרכי מצוות היום — בישול, משלוח מנות, נתינת צדקה לאביונים, טלטול המגילה ועוד. האדמו"רים וחסידיהם לבשו בגדי חג. הרבי חבש שטריימל לראשו ולבש „זופיצה". האדמו"רים היו עורכים סעודות בפורים לקיום דברי המגילה: „לעשות אותם ימי משתה ושמחה" (ט', כב), לכן הקפידו לערוך סעודות בשני הימים האלה: בארבעה עשר ובחמישה עשר.

במחנובקה היו מתקינים שלש סעודות בימי הפורים. אחת — בליל הארבעה עשר, סעודה שניה קימו למחרת היום, מבין הערבים עד לשעה מאוחרת בלילה של „פורים דשושן", והמשתה השלישי היה נערך בצהרי יום החמישה עשר.

המשתה העיקרי היתה הסעודה השניה, שאליה היו מתכנסים חסידים רבים מהעיירות הסמוכות למחנובקה, וממחנובקה עצמה. קהל רב היה מצטופף באולם. שבו נתקימה הסעודה השניה הגדולה והרבו לצלת ולשמוח בה. שרו ורקדו מסביב לשולחן הערוך שעמד לצידו של האולם. וכאשר גברה השמחה היא היתה שוטפת ועוברת הלאה אל החדרים הסמוכים לאולם. צר נעשה אז למעגלי הרוקדים בשטח הפנוי שליד השולחן, ויצאו במחול גם בחדרים הצדדיים.

זכור לי במיוחד זקן אחד, שלאחר שהרבה לרקוד בכל כוחו, היה מסיים בגלגול על פני הריצפה. הלך וגלגל עד שהגיע לחדר הצמוד לאולם. שם הקיפוהו הרוקדים במחיאות כפים סוערות. גלגול זה סימל את „גלגול המחילות" בלעתיד לבוא. ככה בשתלבה שמחת היום באכונת המשיח ו„אחרית הימים". כי כך דרכם של חסידים, שהם מהעלים מעל למציאות המרה, והם שואבים תקוה ועידוד מהאמונה הצפיה לעתיד טוב. המובטחת לעם ישראל.

לעיתים היתה מזדמנת למחנובקה ביום פורים להקת „כלי זמר" מברדיטשוב הקרובה. להקת „כלי הזמר" זו היתה ידועה בכל המחוז. אף „שלום עליכם" משלב באחד מסיפוריו תאורי הלהקה שמיסדה היה פדהוצר המפורסם. הוא היה מנצחה וגם ניגן בה בעצמו. להקת פדהוצר הככה ל„שם דבר" במשך הימים, היו מרבים להזמינה לבתי עשירים בשכמותיהם. על פני כל פלך קיוב, וההלך ופודוליה יצאה ההילתה של תזמורת פדהוצר.

כחמישה ששה מנגנים: בכינור, בחליל, בחצוצרה ובתוף, מאותה התזמורת המפורסמת, הגיעו לחצר הרבי של מחנובקה. נקל לתאר לעצמנו מה רבתה אז התכונה בבית הרבי. הששון והשמחה הגיעו לשיאם ביום הפורים, שבו השתתפו „כלי הזמר" הללו. מכל קצוי העירה נהרו אז המונים אל ה„חצר" ומילאו את ביתו של הרבי ואת בית מדרשו עד אפס מקום.

אז פני הרבי נהרו מאורה של קדושה, ושמחה של קדושה שרתה על פני כל הנאספים. רבכחה זו השכיחה את הסבל ואת העצב של ימי החול.

*

בסעודה הראשונה, שהיתה נערכת, כאמור, בליל הארבעה עשר, לא היו משתתפים בה רבים. אליה באו חסידים ותיקים, מבעלי המחשבה שבין החסידים ויודעי החן. הצדיק ר' יוסף מאיר זצ"ל — מיסד חסידות מחנובקה — היה משכיע בה איזה סיפור. שהיו טמונים בו רמזים ורמזי רמזים. „תורה" לא נוהג להגיד. כי כך היה מנהגם של הצדיקים מבית סקווירה, שמחנובקה היתה ענף ממנה. ההספקה הרוחנית של האדמו"ר ממחנובקה על חסידיו היתה זורכת דרך צינורות הסיפור והאימרה הקצרה.

באחד מערבי הפורים, בשעת הסעודה שר חסיד אחד „יודע נגן" את הזמר „שושנת יעקב" וכלל בו את ההרוה — „ארורים הרשעים", כפי שנהגו בסקווירה. אולם השמיט את התוספת — „שונאי ישראל". הרבי תיקן לו מיד ואמר לו לחזור על ההרוה ולהוסיף את המלים שהשמיט.

לאחר שסיים לשיר. פתח הצדיק ואמר: „כל השנים שבימי חיי סבא קדישא מסקווירה, הרבי ר' איציקל זצ"ל, לא היו מסיימים במלים — „שונאי ישראל". תוספת זאת ציווה סבי זצוק"ל להוסיף בשנת תרמ"ה, זה היה בפורים האחרון לחייו בעולם הזה.

קהל גדול של חסידים נתאספו באותה שנה בסקווירה. וכנהוג, שרו את הפיוט „שושנת יעקב" ואל הקללות הפרטיות: „ארור המן"... „ארורה זרש"... צרפו גם את הקללה הכללית — „ארורים הרשעים", הכל כמנהג סקווירה. והמזמרים התכוננו להמשיך, לפי הסדר. אבל אז הפסיקם סבא זצ"ל ודרש להוסיף על המלים: „ארורים הרשעים" את המלים „שונאי ישראל". בזה הוציא מכלל הרשעים את הזשאי עם ישראל.

אבי זצ"ל — כך המשיך הרבי לספר — הצדיק ר' אברהם יהושע השיל ז"ל — הוריד אז דמעות, הכל תמהו על כך. וכאשר פנו אליו זקני החסידים ושאלוהו — מה טעם לבכי ביום של שמחה? — דחה אותם ללא תשובה.

בחג הפסח באותה שנה נסתלק, לדאבוננו, זקני זצוק"ל. אז גילה לנו אבא ז"ל את סוד בכיו.

לפי המובא בזהר הקדוש — כך אמר לנו — אין הצדיק נפטר מהעולם הזה, לפני שהגיע להיכל העליון של אהבת ישראל. והוא מיד הבין לפי התיקון שתיקן בזמר „שושנת יעקב", בהוסיפו את המלים „שונאי ישראל", כדי שלא להוציא קללה אפילו לרשע מישראל שהגיע קיצו של האב הזקן. והוא עומד להיפרד מהעולם ההותו. ועל כך היה דמעותיו.

חסידים אינם מצטערים הרבה על פטירת רבותיהם. שכן הם מיד מתנחמים בזה שנשמות קדושות עולות לגינזי מרומים, ויום הפטירה של צדיק נקרא משום כך יום „ההילולא".

אלו שהקשיבו בהקשבה רבה לסיפורו של הצדיק „נאנחו מעט, והיכף פרצו בשירה אדירה של פיוטי פורים.

הנבונים ובעלי הרגש שבין התחסידים שוחחו ביניהם, לאחר הסעודה, בענין אהבת ישראל. ועד היכן מגיעה מדרגתם של צדיקים בעניין זה.

صكذا من الاصل

ארצות המאגרב והסכסוך במזה"ת

מאת ד"ר י. נפתלי

ארצות צפון אפריקה, שלא קיימנו אתן אף פעם יחסים מדיניים, הופכות לגורם רב ערך ביחסינו עם אומות העולם ובעיקר אלג'יריה העומדת להיות גורם חשוב במדיניות הבינלאומית בפרט אחרי ועידת הארצות המתפתחות שהקימה שם. גם לוב ומרוקו התחילו לאחרונה בפעילות מדינית מוגברת לפתרון המשבר במזרח התיכון.

גם לגבי צפון אפריקה, היו סמנים שתמשנה החלוקה של ארצות מהפכניות מתקדמות ואחרות שנחשבו כמסורות לאימפריאליזם המערבי. מארוקו ולוב שקצני המהפכה היו לסמל של שחיתות וריאקציה; גם תוניסיה הנחשבה על ידי ארצות ערב המתקדמות. לא אחת עזבה תוניסיה את הליגה הערבית בגלל הסכסוכים שבין נס־אר לבין נאצר מפני שתוניסיה היתה קשורה בארץ הקשורה במערב ובעיקר בארצות הברית. מאז המהפכה בלוב התחזקה הזהות של ארצות ערב המהפכניות, בפרט שקדאפי הכריז על נאצר כמנהיגו וכורה דרכו, אולם יחד עם זאת היו מנהיגי המהפכה בלוב עם קדאפי בראשם, ידועים כמוסלמים אדוקים, שהכריזו מלחמה גלויה על הקומוניזם ועל רוסיה. אמנם בשנים האחרונות רוכשת לוב נשק ברוסיה, אבל היא ממשיכה במלחמתה נגד הקומוניזם.

המהפכנים בלוב למדו לדעת זה היום בשלטון להבחין בין אידיאולוגיה לבין אינטרסים ימלכתיים. לכן, קיימו יחסים טובים עם צרפת הדה־גוליסטית, עשו אתה עיסקות רבות והידועה שבהן היא עיסקת המיראז'ים, אשר למרות ההסכם המפורש שאסור יהיה להעביר מטוסי קרב אלה לארץ אחרת, הופיעו בכל זאת במלחמת יום הכיפורים בשמי מצרים ונלחמו נגדנו.

גם החיכוכים בין מצרים ואלג'יריה — נפסקו. אלג'יריה עמדה בראש ארצות ערב המהפכניות, נודעה תמיד לקיצוניות. כאשר נאצר הודיע, שהוא מוכן לקבל תכנית רוג'רס, הוא נתמך במאגרב על ידי הארצות הפרו־מערביות, אלג'יריה התנגדה לכך, כי סוריה ועיראק אשר מפלגת הבעת' השמאלית שולטת בהן — התנגדו לכך.

כיום נמחק לגמרי הקו המפריד בין ארצות מתקדמות לבין ארצות ריאקציוניות בצפון אפריקה. אם סוריה השמאלית מקבלת בכבוד מלכים את פייצל מלך סעודיה, כיצד אפשר להוקיע את בורגיבה, נשיא תוניסיה ולומר עליו שהוא סוכן האימפריאליזם המערבי? גם מלך מארוקו טהר מאשמות כאלה אחרי ששלח צבא ונשק לסוריה, שנלחם נגדנו במלחמת יום הכיפורים וזכה לכך, שעמי ערב הסכימו לקיים את ועידת הפיסגה שלהם בבירת ארצו הידועה בשם „ועידת רבאט".

עמי העולם השלישי אחרי משבר האנרגיה

עד כמה שבעיית ישראל—ערב מעסיקה את עמי העולם השלישי, כולל יבשת אפריקה, כי נמצאים שם מוסלמים רבים, הרי עיקר דאגתם היא פיתוח ארצותיהם. טענתם העיקרית של העמים המשוחררים נגד המערב ובעיקר נגד ארצות־הברית היא, שהמערב מפריע לפיתוח ארצותיהם הנחשלות והמוזנחות.

בעבר הקרוב חשו ארצות המערב לעזרת הארצות המתפתחות. הן עשו זאת גם מטעמים מדיניים, כדי למנוע חדירת הרוסים והסינים לארצות אלה. בל נשכח, שסין עשתה מאמצים רבים, גם בהשקעת כספים, כדי להיות גורם באפריקה בזמן הראשון שלאחרי הדיקולוניזציה.

הדיקולוניזציה אחרי מלחמת העולם השניה הביאה שיטה חדשה ביחסים, שבין הארצות המשוחררות לבין מושליהן לשעבר ובעיקר באפריקה. במשך כל ארץ משוחררת הגיעה לידי הסכם עם המטרופולין הקודם בדבר קבלת עזרה. מכאן, גם המצב, שהמושבות האנגליות לשעבר נשארו קשורות באנגליה, הוא הדין ביחס למושבות הצרפתיות שזכו לעצמאות. יתר על כן, ביחס למושבות הצרפתיות לשעבר, העזרה שהן מקבלות דרך השוק האירופי המשותף עוברת דרך פאריס ואינה מגיעה במישרין לארצות המשוחררות. תחילה נדמה היה, שזהו הסדר זמני בלבד, אולם מצב דברים זה נמשך ללא שינוי, אם כי שלא פעם הורגשו מחאות נגד הסדר זה מצד מספר ארצות עצמאיות באפריקה.

בכל זאת נשארו קשורות לצרפת ולארצות מערביות אחרות, למרות הטענה על הקמצנות בעזרה. המערב מצדו טען: מוכנים לעזור לפיתוח הארצות, אבל לא לאיזון תקציבים, שחלק גדול ממנו הולך ומתבזבז. הבנק העולמי אישר סכומים רציניים לארצות המתפתחות, אבל רק לפרוייקטים של פיתוח ובפיקוחו של הבנק הזה.

מכאן, הטענה של כמה מראשי ארצות משוחררות, שנאלצו לבקש עזרה מרוסיה ומסין, כי לא העמידו להם תנאים קשים כמו המערב. אלא שכעבור זמן נוכחו לדעת, שהרוסים והסינים גם הם אינם פילנטרופים ואינם נותנים כסף חנם, הם מתעניינים במצב המדיני של כל ארץ מתפתחת המקבלת עזרה. לא פעם הגיעו הדברים, שנסגרו הצירויות של רוסיה וסין, כי התברר לשליטים של הארצות שקיבלו עזרה, כי תנועות המרד שקמו נגד הממשלה נעזרו על ידי אותן הצירויות הזרות, שדרכן נתקבלה העזרה וכמובן ויתרו על העזרה של מוסקבה ופקין.

כל זה היה בעבר הלא רחוק, אולם, שונה המצב בשנים האחרונות מאז שקמו עשירים חדשים, ארצות ערב המפיקות דלק. כל עוד שארצות אלה מכרו את הדלק שלהן במחירים סבירים, לא העיזו עמי המערב העשירים לטעון, שאינם חייבים להמשיך לעזור לארצות המתפתחות. אולם, מאותו הזמן, שהארצות המפיקות דלק העלו את המחירים בסכומים גדולים, לא רק שהתעשרו מאד ואינם יודעים מה לעשות בהונם הרב, אלא שמאיימים גם על כלכלת העולם בכוח הפטרודולאר. קמו טוענים רבים בארצות המערב האומרים כי הגיע הזמן, שהארצות העשירות החדשות תדאגנה לפיתוח הארצות המשוחררות. מה עוד, שבין העשירים החדשים נמצאים גם רבים שהשתחררו בעצמם זה עתה.

יתר על כן, משבר האנרגיה בעולם, שנגרם בעקבות מלחמת יום־הכיפורים גרם למצב קשה בארצות המתפתחות, הזקוקות לדלק לפיתוח ארצותיהן ואין להן האפשרות לשלם מחירים גבוהים כעד הדלק המצרך להן. מה עוד, שחלה התייקרות המצרכים המתועשים בארצות המערב בעקבות העלאת מחירי הדלק והארצות המתפתחות הצורכות מוצרים אלה נמצאות בפני קשיי מימון גדולים.

עמי ערב המתעבים, שהמערב מנסה להמריד נגדם את הארצות המתפתחות, שהן מוסלימיות ברובן הגדול, מבינים גם שעליהם למצוא פתרון למצב דברים זה. דווקא אלג'יריה המהפכנית מופיעה במהותה ובאה בהצעות של ממש כיצד לפתור את בעיית העולם ובתוכן בעיית הארצות המתפתחות אחרי משבר האנרגיה.

העזרה הישראלית לא תחודש בקרוב

ישראל הצליחה להשתלב במערכת הפיתוח של עמי העולם השלישי ובעיקר בארצות אפריקה, בהן נמצאים מוסלמים רבים. הסיבה לכך: עד כמה שהתעניינו בבעיית פלשתינה, הם דאגו בעיקר לפיתוח ארצותיהם וכשיכלו לקבל עזרה מישראל הם עשו זאת. נוסף לכך, העמים המשוחררים העדיפו עזרה מארצות אשר לא היה להן עבר, שהאויב הנותנת להם עזרה תשתלט עליהם. לא היה בכלל ספק, שישראל הקטנה הרחוקה תשתלט עליהם, בפרט שישראל לא התנתה תנאים מדיניים. ראינו גם, שישראל המשיכה במתן עזרה לארצות אשר נשיאים ושרים שלהם יצאו בגלוי נגדנו.

מטעם זה ביקשו גם ארצות מהפכניות עזרה מהוותיקאן, כי לפי ההשערות שלהן האפיפיור הוא העשיר הגדול ביותר בעולם, סכומים עצומים מרוכזים בידיו והוא יוכל לעזור להן. מה עוד, שאין לפחד שהוותיקאן ישתלט עליהן, כפי שיש לפחד מארצות גדולות המושיטות עזרה. לכל היותר המחיר, שצריך יהיה לשלם לאפיפיור הוא להתיר פעולת הקונגרגאציות הקאתוליות, אבל אין זה מחיר שיש לפחד ממנו. אם יצליחו המיסיונרים להעביר קצת עובדי אלילים לנצרות, אין בזה אסון גדול.

המצב ביחסי ישראל־אפריקה התחיל להתריע מאחרי מלחמת ששת הימים, כי מצרים היא ארץ אפריקאנית ולכן בכל המושבים השנתיים של האיחוד האפריקאני הועלתה בעיית שיחרור השטחים, שנכבשו על־ידי ישראל, כי מדובר בשטחים של ארץ אפריקאנית — מצרים. בכל זאת, תחילה היו ההחלטות של האיחוד האפריקאני מתונות לגבי ישראל והושבו בזהירות מס שפתיים לעמי ערב שבאפריקה.

מכאן, גם קורת רוח באפריקה כאשר מצרים הוליכה לקבל את תוכנית רוג'רס ועודדו את נאצר למצוא פתרון לסכסוך ישראל־ערב. כי סבורים היו אם ייפסק המרוץ בין ישראל ומצרים להפנו עזרה באפריקה כשתיגמר המלחמה במזרח התיכון, יוזמרו המעצמות הגדולות יותר לדאגת הפיתוח של הארצות המשוחררות וגם אפריקה תיהנה מכך.

אולם, גישה רציונאלית זו לא האריכה ימים. ראינו כיצד ידידים נאמנים לנו באפריקה ויתרו על העזרה שלנו. ניתקו היחסים אתנו. ניצח הלחץ מצד עמי ערב ובעיקר כניעת ארצות מערב אירופה לערבים העשירים. אם הארצות האדירות שבמערב היו מוכנים להכריע של ישראל, להחזיר את כל השטחים, לא היתה עוד בעייה מצפון לשליטי ארצות אפריקה, שרוב תושביהם היו מוסלימים, לנתק את הקשרים עם ישראל.

מכיוון שעזרת המערב לעמי העולם השלישי הולכת ופוחתת התקוה היא, שהעזרה תבוא מעמי ערב העשירים. יוצא איפוא שאין תקוה רבה, שהעזרה הישראלית תחודש בקרוב. אבל אם יבוא לידי הסדר בין ישראל וארצות ערב, אז יהיו העמים המשוחררים מוכנים לחדש את היחסים עם ישראל ולקבל ממנה מדריכים ומכשירים, דברים אשר העמים הערבים העשירים לא יוכלו לשלוח להם.

הערבים העשירים ותוכנית אלג'יריה

בכינוס הארצות המפיקות דלק המאוגדות באופ"ק (אשר רובם ככולם ערבים, התכנס לאחרונה באלג'יר ושמעו שם מאת השר האלג'ירי עבדסלאם תוכנית כיצד לגשר בין הארצות העשירות והמתועשות של המערב לבין הארצות המפיקות דלק והעיקר, כיצד ניתן יהיה לעזור לארצות המתפתחות — הקורבנות הגדולים ביותר ממשבר הדלק. לפי תוכנית זו, על ארצות המערב המתועשות להעלות את מחירי התוצר הגולמי הנמצא בארצות המתפתחות והמנוצלות למכור את אוצרות הטבע שלהם בכל מחיר למערב. תמורת זאת מבטיחים למערב לא להעלות מחיר הדלק במשך שנה. יחד עם זאת מובטח אשראי לארצות המתפתחות מאת הארצות המפיקות דלק.

זוהי הפעם הראשונה, שאירגון מפיקי הדלק מנסה להופיע כגורם בינלאומי וביותר כוח מהשוק המשותף. גם מגלה הבנה כלפי הארצות המתועשות כי במצב הקיים כאשר המחירים של המוצרים המתועשים עלו ומחירי הדלק הוקפאו, פירושו של דבר — ירידה במחירי הדלק כדי שלא לגרום להתמוטטות בכלכלת העולם. זוהי גם הפעם הראשונה אשר השר האלג'ירי לענייני הדלק מגלה מתינות ומתקרב לעמדתו של השר הסעודי לענייני הדלק, השייך זאכי ימאני.

משקיפים סבורים, שהדברים נעשים גם תוך גישה כלכלית. בארצות הברית ירדה צריכת הדלק בחמשה אחוזים ובמערב גרמניה בעשרה אחוזים. בתי הזיקוק עובדים לאט והטנקרים הגדולים האטו פעולתם. והאלג'ירים נותנים הנחה בארבעה אחוזים מהמחיר של הדלק ובנמל רוטרדם נמכר הדלק מתחת למחירים הקבועים. בכל זאת טרם הגיעו למצב של התמוטטות מחירי הדלק ומכאן הנסיון למצוא דרך של הבנה בין שני הצדדים המפיקים והצורכים של הדלק. אלא, שהדבר המאפיין ביותר הוא, דוקא אלג'יריה המהפכנית אינה מחפשת דרכים של התגרות עם המערב הבורגני, היא מחפשת דרך של הבנה אתו, כי פיתוח ארצם קודם לרעיונות המהפכה.

התוכנית האלג'ירית היא בעד השתתפות בוועידת האנרגיה, שמציעה צרפת, הינו — ועידת ארצות מערב אירופה עם ארצות ערב המפיקות דלק. אולם יש בתוכנית זו חידוש נוסף והוא: מתן ייצוג בוועידה זו לעמי העולם השלישי, בעלות חומרי גלם. בוועידה זו ידובר לא רק על מחירי הדלק, אלא גם על מחירי חמרי הגלם הנמצאים במצב ירוד והארצות המתועשות העשירות מנצלות את הארצות בעלות חומרי הגלם העניות.

תוכנית זו היא כלכלית מובהקת, אבל גם מדינית ביסודה. הלוא מטרתה המוצהרת היא למנוע שותפות בין הארצות המתועשות לבין עמי העולם השלישי נגד העשירים החדשים המפיקים דלק אשר על ידי משבר האנרגיה גרמו למשבר חמור בארצות המתפתחות. המערב טוען, שהאשם העיקרי במצב הזה הם הערבים העשירים. תוכנית זו לא רק שתבטיח עזרה מאת הערבים העשירים לארצות המתפתחות, אלא גם תקומם אותן נגד המערב.

מכאן ועידת הארצות המתפתחות באלג'יר אחרי ועידת הארצות המפיקות דלק, כדי להוכיח, שבעיית הפיתוח בארצות העולם השלישי קשורה בהסכמים של הדלק בעולם.

ההתערבות בסכסוך ישראל — ערב

אלג'יריה, שהפכה להיות גורם במדיניות העולם בתוקף השפעתה הרבה על הארצות המפיקות דלק, מנצלת השפעתה זו גם בסכסוך ישראל־ערב. מכיוון שעומדים אנו בפני ועידות בינלאומיות בין המערב לבין הערבים העשירים החדשים, אין כל ספק, שאלג'יריה תנצל מעמדה נגד ישראל.

אלג'יריה מעניקה גם עזרה של ממש לארצות ערב במלחמתן נגד ישראל ובעיקר למצרים. עשתה זאת בעת מלחמת ששת הימים וגם בעת מלחמת יום הכיפורים. נשיא מצרים הודה, שקבל בזמן האחרון נשק רוסי מאלג'יריה, בזמן שרוסיה הפסיקה לשלוח לו נשק אחרי מלחמת יום־הכיפורים. העזרה המדינית עולה על העזרה הממשית, שכן בהשפעת אלג'יריה הוחרפו בכל ארצות המאגרב עמדתן נגד ישראל. ראינו גם כיצד התנהג כלפינו בוטאפליקה, שר החוץ של אלג'יריה בעצרת או"ם האחרונה, כיצד קיבל שם את ערפאת בכבוד מלכים ומנע מנציג ישראל מלענות על התקפות נגדנו.

גם בורגיבה נשיא תוניסיה, ששתק במשך כמה שנים — התעורר לאחרונה ומשמיע הצהרות כיצד לפתור את הסכסוך במזרח התיכון. הוא מדבר על הסדר בשלבים ואינו מחדש דבר, כי את הדברים האלה אמר לפני כמה שנים, תוך הדגשה, שהמגמה היא להחזיר את ישראל לגבולות שאושרו על ידי האו"ם

(סוף בעמ' 8)

מסקנות המעוררות השגות ותמיהות

(סוף מעמ' 3)

מותר גם לעורר ספק בצדקת העמדה של הועדה בשאלה, אם יש להתחשב בכישורים האישיים או בנסיונו האישי של השר. (סעיף 30 בדו"ח החלקי). הועדה סבורה „כי גם שאלה מעין זו אינה בתחומה של ועדת חקירה". והנימוק שלה: „כי הסדר הממלכתי הטוב והנכון דורשת הפעלת אמת מידה אחידה, כאשר באים לקבוע את אחריותו האישית של נושא משרה צבורית"... העקרון כשלעצמו נכון. אולם עם כל הכבוד: אם הסדר הממלכתי משובש בגלל סיבות אישיות, אין להפעיל את העקרון הזה כאילו המצב תקין, ולא לתת את הדעת על העובדה שדווקא הכישורים המיוחדים והנסיון של בעל התפקיד בחשבון בעיני הצבור כהצדקה עיקרית, אשר בגללה הטילו את התפקיד עליו ובהם מעוגנת הדרישה למנוע אותו מהשר.

הצבענו לעיל על הספקות המתעוררות עקב הטלת אחריות בלעדית כמעט על המודיעין. אמנם יש־מקום לשאלה: האם קביעת הועדה, ש„אין לו (לשר הבטחון) „כלי הערכה משלו" (סעיף 31 בדו"ח החלקי) משחררת אותו מאחריות להחלטות שהוא חייב להחליטן? האם בגלל זה ש„לא היו בפניו עוררין מצד חבר כלשהו במטה הכללי" הוא רשאי להסיר מעליו את האחריות, התשובה לשאלה, „אם שר הבטחון התרשל במילוי תפקידו"... „תהיה חד־משמעית, שלילית? התוצאה מנקיטת עמדה, שעל אף כל ההקלות שבגבם מכשלונות המודיעין שר הבטחון הוא „בסדר", עלולה להיות כזאת שהדעת אינה סובלת אותה. בלעדו לא מינו את בעלי התפקידים האלה, לפי מיטב ידיעתי. לכן נראה לי שענין זה נמצא בתחום האחריות האישית ולא הפרלאמנטארית.

לפנינו נושא בעל חשיבות צבורית רבה. השאלה עד היכן מגיעה האחריות האישית של מי שממנה בעלי התפקידים בתחום סמכותו נוגעת לכל התחום הרחב של מינויים במנגנונים ציבוריים. הסדר הטוב מבחינה ציבורית ותקינות המנגנון דורשים, שמי שכשל במינוי חייב ללכת באחת משתי דרכים: או שהוא יביא לסילוקו של האיש שנכשל, ובלא דיחוי, או — במקרים חמורים — הוא בעצמו יוציא את המסקנות. כאן היה המקום לעמוד על חשיבות הדבר הזה מעבר לשאלה הקונקרטית, בה עסקה הועדה. משלא נעשה הדבר ע"י הועדה ישמש מתן פטור זה מאחריות אישית לשר הבטחון כבין אב למקרים דומים בשירות הציבורי. במקום שיבוא סיוע ממקום זה בעקירת השיבושים בחיינו, ייצא מכאן חיזוק לייצובם. שימת־לב רבה יותר על האספקטים הציבוריים של החקירה היה מביא את הועדה לכך שתאמר את דברה בענין זה.

פסק דין ותומרתו

הועדה הרצה את משפטה על כמה אישים, ותוצאות פסק־דינה היו חמורות כמו פסיק של בית משפט, אע"פ שסיכומיה אינם אלא המלצות בלתי מחייבות, כביכול. נתבונן גם באחדות מהמלצותיה כלפי אישים. (על השאלה עד כמה הדבר רצוי, שוועדת החקירה תוציא המלצות כה מרחיקות לכת, נדון עוד בקשר לבעיות שחוק ועדות החקירה מעורר בעקבות פעולתה של ועדת אגרנט.)

הועדה פסלה את רב־אלוף אלעזר כרמטכ"ל. עלינו לקבל את מסקנת הועדה, כל זמן שלא נתבררו טענות הרמטכ"ל לשעבר, שיש אי־דיוקים וקביעות לא נכונות בממצאי הועדה, המשנים את התמונה על מה שקרה לרעתו, וטענות אלה נמצאו מבוססות. הספיקות לגבי סיכומי הועדה מתעוררות בגלל הפירוש שהיא נתנה לסעיף 15 של חוק ועדות חקירה, פירוש שבהסתמך עליו היא מנעה מרב־אלוף אלעזר להבהיר את מעשיו על פי גירסתו עד תומם. (לשאלת סעיף 15 עוד בהמשך.)

אחרת עמדתנו לגבי המשפט שהועדה הרצה על אלוף גונן. את דעתה על אלוף גונן מסכמת הועדה: „ביותה המכובת לקרב ה־8 בחודש וניהולו בתאריך זה, שכנע אותנו שהאלוף גונן לא עמד במבחן הנדרש מאלוף פיקוד כפי שפרסנו לעיל: לא התכונן לקרב באופן יסודי; לא הכין תוכנית מבצע מפורשת, ולא דאג שפקודות מבצע תוצאנה ותגענה למפקדים בייסודיות; לא וידא שאכן הצטברו כוחותיו וערכו כנדרש לקראת המבצע; לא דרש לראות את תוכניות מפקדיו ונמנע לכן מלאשרן; משהחל הקרב, ניהלו ללא מערכת שליטה ועבודת מטה אפקטיביים, נמנע מלפקד פנים־אל־פנים על פיקודיו ועל ידי כך אף לא עמד מקרוב על הנעשה בשדה הקרב ובקרו". אם אתה קורא פסק קטלני זה על האיש — מבלי לקחת בחשבון מה שנאמר על עצם ניהול הקרב — עולה בלי משים המחשבה: איש שנכשל באלה, כלומר בדברים אלמנטאריים של ניהול שאין למצוא בשבילם סיבות מקילות בעצם אווירת הקרב — איש כזה צריך לעמוד בפני בית־דין צבאי. והנה, לא רק שהועדה אינה פוסלת אותו, היא מחזירה אותו לצה"ל בהגבלה מסויימת. (ספק אמנם, אם אחרי הצגתו של האיש כ„כלי ריקי" הוא יכול עוד למצוא את מקומו כמפקד בצה"ל). יש כאן, לדעתנו, בין הסיכום והמסקנות פער פנימי עמוק כזה שעושה את ההמלצה הסופית לבלתי מובנת — אלא אם נהיה מוכנים להניח שהועדה אימצה לעצמה את היחס הסלחני המקובל אצלנו לאסוננו, לכל מי שכשל בתפקידו. אנו מתקשים לקבל הנחה זו.

עד כאן הבאנו קושיות והערות לדו"ח הועדה. לא מצינו אותן עד תומן (אף לא פירטנו את כולן). נראה לנו שדי בהן כדי להראות שיש מקום לדיון ציבורי על הדו"ח. אולם מעבר לזה: עצם הקמת הועדה ודרכי עבודתה עוררו מחדש את הויכוח על חוק ועדות חקירה תשכ"ט הראשונית. לדעתנו בצדק. כי נחשפו כמה נקודות תורפה בחוק שיש לתקנן, אם נרצה להשתמש בעתיד במכשיר חשוב זה של החברה ששמו ועדת חקירה ולהפיק ממנו את התועלת הטמונה בו.

בדיון על החוק בוועדת חוקה חוק ומשפט של הכנסת התנגדו חברים (וכותב הטורים האלה ביניהם) להוראה המחייבת העמדת שופט של ביהמ"ש העליון או של בי"מ מחוזי בראש הועדה. דרשנו גמישות בקביעת היושב ראש. כי על אף כל החשיבות שיש לייחס להבטחת הסמכות המירבית לוועדת חקירה, היא מתחזקת ללא ספק אם שופט עומד בראשה, יתכנו מקרים בהם השיקול הדומיננטי לגבי כשירות היושב ראש של הועדה צריך להיות: התמצאותו המלאה בעניין העומד לחקירה. דעה זו לא נתקבלה. עדיין נראית לי דעת המיעוט כנכונה. אולם נוסף לכך נראה לי, שאגב פעילותה של ועדת אגרנט נחשפו עוד נקודות הקשורות עם בעיית יו"ר של הועדה הטעונות תיקון. הבעייתיות שמקורה בכך ששופט ביהמ"ש העליון הוא יו"ר של הועדה נתגלתה בקשר לבג"צים שהוגשו נגד הועדה ע"י אלוף גונן. ביהמ"ש העליון מצא את עצמו במצב עדין שבתוקף כבי"ד גבוה לצדק ובתור שכזה היה עליו לבקר את הכרעותיה של ועדת החקירה, שהן במדה רבה הכרעותיו של היושב ראש שלה שהוא נשיא ביהמ"ש העליון. במקרה שלפניו היה על ביה"מ להכריע, אם הפירוש שהועדה נתנה לסעיף 15 של החוק הוא סביר. ביהמ"ש נמנע מלפסוק בשאלה זו. האם אין מקום לפירוש הוראה ברוחה מה־הכרעה בשאלה זו סימן לאי־נחת שחשו השופטים שנדרשו לעמוד בעימות עם חבריהם בוועדה? ראיה או לפחות סימוכין לכך אפשר למצוא במובאה שהוועדה עצמה הביאה מתוך פסה"ד בבג"ץ השני, לאמור (סעיף 4 בדו"ח הסופי: „...שלמעשה (כלומר למען ועדה זו) מן הצורך היה לקבוע הוראות חוק מיוחדות, אשר יאפשרו לה גמישות. לו הוסמכה הועדה כך, יכלה למלא את תפקידה ביתר יעילות, וגם זאת בלא לפגוע בדרישות הצדק...". מן הצורך היה' קובע ביהמ"ש, כלומר ה־הוראות בחוק המאפשרות גמישות א י נ ן קיימות. האם אין להבין מתוך דברים אלה, שפירוש הועדה לסעיף 15 אינו מתיישב עם החוק כפי שהוא מנוסח — וההחלטה שבית המשפט היה מוציא בנדון היתה אמנם יוצרת קונפליקט בין החברים שישבו כשופטים ובין אלה שישבו כחברי ועדת החקירה? אין להשוות ניגוד כגון זה עם הניגודים בדעות שמתגלים תדיר בין שופטים היושבים ביחד על מדין. כי במקרה האחרון הם דנים כשווים בין שווים, לעומת זה במקרה של בג"ץ נגד ועדת חקירה הם נדרשים להעביר תחת שבט בקורתם דעת חבריהם היושבים במוסד הכפוף להם.

אין לוותר, לדעתנו, על בקורת ועדות החקירה מצד הבג"ץ. נראה לנו, איפא, שכדי להבטיח שכפיפות ועדות החקירה לבג"ץ לא תיצור מצבים עדינים והצדק לא ייעשה כי אם גם יירָאה, יש למנוע בעתיד ששופט ביהמ"ש העליון ישב בוועדת חקירה. די בשופט בי"מ מחוזי שייצג את הרוח הבלתי תלויה של מוסדות המדינה, שיקנה לוועדה את הפרסטיג'ה ואת הסמכות הדרושים לה. ובמקרים מסויימים יש לאפשר, כאמור, גם הרכב בלי שופט. בהתאם לכך יש לתקן את החוק.

האם פירשו נכון את החוק?

על עצם הפירוש שהועדה נתנה לסעיף 15 של החוק הרחבתי את הדיבור במאמרי: „על סעיף 15 בחוק ועדות החקירה ופירושו" שהופיע ב„דבר" מיום כ"ה באייר תשל"ד 17.5.74, ואין בכוונתי לחזור כאן על הדברים המפסים שנאמרו שם. רק זאת אגיד שהוכחתי שם שאין פירוש הועדה מתיישב עם כוונת המחוקק, והספק רב אם ניתן למנוע על פי פירוש הועדה מ־לעשות צעד לאנשים שעלולים להפגע במהלך החקירה. יש לתקן, לדעתי, את נוסח הסעיף כך שלא יישאר צל של ספק שהוא מכוון להבטחת זכויותיו המלאות של מי שעלול להפגע במהלך החקירה. אם רוצים ללכת בדרך ההמלצה של ביהמ"ש העליון שהבאנו לעיל, כלומר „לקבוע הוראות־חוק מיוחדות אשר יאפשרו (לה) גמישות", יש להעביר את ההכרעה, אם לצמצם את זכויות העשוה, לידיו של ביהמ"ש ולא להשאירה בידי הועדה עצמה. עם כל הכבוד: ועדת חקירה אינה מוסמכת לפרש חוק. וזוהי פריבילגיה שצריכה להיות שמורה לביהמ"ש בלבד ויש להקפיד, לדעתי, על כך שאמנם לא יהיו סטיות מכלל יסודי זה של משטר תקין.

יש לבחון מחדש את שאלת ההמלצות של הועדה. שמא מוטב לוותר עליהן לאור מה שהתרחש בקשר להמלצות שהועדה פירסמה? כוונת ההוראה בחוק שהועדה תתן המלצותיה „אם תמצא לנכון" היתה, שהמלצות אלה יהיו חומר בידי הממשלה, שעה שהיא תוציא מסקנות מממצאי הועדה. הנה עיניכם רואות שהמלצות אלה הופכות בלי משים לפסק־דין שאין בכוחה של הממשלה „להפרות את פיו". כאן נוצר מצב שעלול לגרום לתקלות ולעוול שאין בכוח אנוש לתקנם. ואת זה יש למנוע.

לבסוף הערה על הרכב הועדה. לפני מי שהרכיב את הועדה עמד ללא ספק השיקול שבגודל המשימה שהוטלה על הועדה וכחשיבותה, גם משקלה הסגולי. שיקול זה הוא סביר, לכאורה. אולם עוד עם היוודע הרכב הועדה אמרתי, שיש לה, לדעתי, שתי מגרעות: א) הרכבה הוא כל כך מעולה שיהיה קשה להבא להקים ועדת חקירה שתהיה שוותה בהרכבה. נקבע סטנדרד שאין לעמוד בו. ב) מה שיותר חשוב: חסר בה חבר שהוא בר הכי במיוחד בבעיות ציבוריות ופוליטיות. ואמנם נראה לי שמשקלם הגדול של האספקטים הציבוריים והפוליטיים של נושא החקירה לא נחשב במדה מספקת בעיני חברי הועדה, לא בסיכומיה ולא בפירסום הדברים. הם ראו כפי הנראה במרכז את האספקטים הצבאיים, בשורה השניה את הצד המשפטי ורק בשולי הדברים נראתה המשמעות הציבורית והפוליטית — ונכתב על ידי הועדה טראקטאט צבאי־משפטי. אין לשכוח שהועדה נולדה „על ברכי" הזעזוע שטלטל את הצבור ושהיה ביסודו בטוי לאובדן האימון בהנהגה ולאי־בטחון בסיסי שהתפשט בצבור. המשבר בצה"ל היה רק אחד מסמניו. לכן בלי שימת דגש חזק על הצדדים הציבוריים והפוליטיים נשאר חלק ניכר מתהיות הצבור בלי מענה.

דו"ח ועדת אגרנט יכול היה וצריך היה להיות מסמך בעל משקל ציבורי רב וצנוע, כיאה לנושא שזעזע את כל העם וכיאה לוועדה הנכבדה. הוא היה נותן לעם בשעה זו, העם צריך לו. דו"ח זה על המאמץ הכן והעבודה העצומה שהושקעו בו לא יירשם, כך נדמה לי, בספר דברי ימי עם ישראל כ„אבן מיל" היסטורי.

ר'. וזבל.

תנופת פיתוח מחודשת ב„צים"

מאת יהודה עוזיאלי

פרשת ההשקעות של כמה חברות ישראליות בוואדוז, שטרם נחתמה עד היום, השאירה משקע עכור שמשמעותו יותר ציבורית ופסיכולוגית, מאשר עסקית. שמם של כמה אישים הקשור ב„סבך" הכספים שהוזרמו בחו"ל, הוכתם. אבל, לפחות לגבי „צים", נראה כיום כי „מעז יצא מתוק". ולדברי המנכ"ל של חברת הספנות הלאומית, יהודה רותם, שהפרשה קשורה לתקופה בה טרם נכנס לתפקידו, הופקו כבר מלוא הלקחים בדרכי ניהול החברה — הן מבחינת ההתארגנות הפנימית, חלוקת הסמכויות והבקרה המנגנונית והכספית. „צים" התגברה על המשבר; „העסקים כרגיל" ומתנהלים בהצלחה וברווחיות רבה, יחסית, ותנופת הפיתוח לא הואטה.

לגבי עצם ההשקעות בהיקף של 11 מיליון דולר, שנדמה כי הלכו לאיבוד בוואדוז וירדו לטמיון, מביע מר רותם אופטימיות. הוא מציין, כי החברה עושה הכל לשמור את הזכויות והבטחונות על ההוצאות. „צים" היא שותף זוטר במערכת הזאת, אבל לגבי חברה ציבורית, מבחינה זו „דין פרוטה כדין מאה".

● שנה של רווחים טובים

הודקנו את המושקות, שהיו רופפים במקצת בשוליים. אנו מקפידים יותר על הנוהלים. הוועד הפועל של החברה פועל כוועדת כספים, המקבלת דיווח שוטף, חודשי, אומר לנו רותם בתחושת בטחון שתקלות כאלה לא יחזרו. הכותרות בעיתונות והידיעות הרעשניות על השערוריות, לא ריפו ידיה של הנהלת „צים" להמשיך ולנהל את חברת הספנות, השמינית בגודלה בעולם, על מי מנוחות. המאזן טרם פורסם וסוכם, לגבי שנת 1974. אולם, כבר עתה, מתברר כי היקף ההכנסות גדל ללא תקדים ומסתכם במחזור כספי בשיעור של 365 מיליון דולר. היקף ההוצאות אינו מסוכם עדיין, וטרם ברור מה יהיו הרווחים נטו. אבל הגאות בסחר העולמי ובהובלה הימית, שנמשכה עד ראשית 1975, לא פסחה גם על „צים" ותשפיע על עקומת הרווחיות גם בסוף שנה זו, עם תחזית מחזור של 400 מיליון דולר.

● „צים" נערכת לשפל בספנות

לא מעט סייעה ל„צים" העובדה שהיא מפעילה 50 אניות חכורות, שניתן לשחררן ולהפעילן, בהתאם לצורך. הגמישות בתפעול אניות זרות, שציבור הימאים ומוסדותיהם

יהודה רותם, מנכ"ל „צים"

ניהלו נגדה מלחמת חרמה, מוכיחה עצמה עתה כהצלחה עסקית.

„צים" נערכת עתה לתקופה של שפל בספנות. ישנה ירידה של 30 אחוז בקווי המטענים של ישראל. חברת הספנות הלאומית מובילה כמחצית המטענים הללו — וירידה כזו מסכנת במידה רבה את המאזן העסקי. השימוש באניות חכורות, מאפשר תמרון בתפעולן. ב־1975 תשחרר „צים" 32 אניות מתוך 50 חכורות, שחלקן ישראליות וימשיכו לפעול. בבעלות החברה נמצאות 62 אניות. כלומר, כל האניות החכורות, פרט למיכליות, ישוחררו על ידי „צים" בהתאם למצבי הביקוש. „זהו מימד של גמישות מסחרית רצינית", מציין מר רותם.

● התגברות על המשבר בסחר

יציבות זו מאפיינת את „צים" בכל נתיבותיה. החברה מנהלת „משק מעורב", מפוזר, במערכת קווים וארצות רבות בכל חלקי תבל, באמצעות 38 סניפים וסוכנים ראשיים ועוד 250 סוכנים אחרים. אניותיה עגנו בשנה שעברה ב־200 נמלים זרים והיא פועלת גם באמצעות 83 חברות בת, שלובות ומסונפות, על פני כל הימים.

השפל המדאיג בשוק ההובלה של מטענים בצובר הדלק, שגרם משבר קשה בענף המיכליות, פסח על „צים". בידי החברה שמורים חוזים להובלה קבוצה לטווח ארוך, המבטיחים רווחים על־ידי רציונאליזציה של הטונאג'.

ספנות היא ברומטר של הסחר הבינלאומי, הסובל מעליות ומירידות של גאות ושפל, המקבלים מיד ביטוי בהובלה הימית. הנהלת החברה צריכה להיות ערה וקשובה לדופק המסחרי העולמי ולתכנן בקפדנות את הנתיבים הימיים, להכניס מודרניזציה באניות ולהתאים את שימושן לאופי המטענים בקווים השונים.

בסוף שנת 1974 הושלמה תכנית הפיתוח החמש־שנתית, עליה החליט הדירקטוריון של „צים" בשנת 1970. נרכשו 30 אניות חדישות בהשקעה כוללת של 350 מיליון דולר, בהן שש המכולות המשוכללות המופעלות בהצלחה מירבית ב„קו שלוש היבשות", בין נמלי ישראל, אירופה, אמריקה ויפאן. תהליך המודרניזציה של האניות פוקד גם את קווי הים התיכון. בתכנון נוסף ובשלבי בנייה שונים נמצאות כיום 20 אניות נוספות, בתוכם ארבעה כלי שיט להובלה במכולות, מהן 2 במספנות־ישראל ו־2 במספנה אירופית, להובלה בצובר.

● היכן לבנות אניות

הבלאי הטכנולוגי הממוצע של אניה הוא כ־15 שנה. לכן צריכה „צים" לחדש בכל שנה ארבע אניות. זוהי הזדמנות להחליף אניות קונוונציונאליות באניות חדשות מסוג גל־נע ומכולות. לכן, הוחלט להסב שלוש אניות ישנות למכולות, ויחודשו ארבע אניות להובלה בצובר. בתכנית, להוסיף שתי מכולות חדישות, בנות 10—9 אלפים טונה במספנות ישראל, בדומה לשתיים הנמצאות בבנייה. אלא שההפרש במחיר הממוצע בין המספנה בחיפה למספנה אירופית, בעלת מסורת של יחסים עם חברת הספנות הלאומית, הוא גדול מדי ומסתכם ב־2.5 מיליון דולר לאניה. כלומר, 20 אחוז ממחירה. יש גם פער במועד האספקה — עד שנה. גם בספנות זמן הוא כסף והמימון יקר ביותר. הדילמה העומדת בפני הנהלת „צים" היא חריפה ביותר, אם להעדיף „תוצרת הארץ" מנימוקים פטריוטיים, או להתחשב יותר בסיבות מסחריות והוצאות כספיות מיותרות, אומר מנכ"ל החברה. אין לנו גם ספיקות לגבי הטיב הטוב של התוצרת המקומית. אבל המטרה של „צים", כמו כל חברה מסחרית היא לעבוד על בסיס רווחי ועסקי איתן.

„היינו רוצים להפוך את חיפה לבסיס תיקונים של אניות „צים", אומר מר רותם, אך לדבריו, המספנה המקומית מעדיפה לעבוד על פסי ייצור אחרים, רווחיים יותר. גם העובדים מעדיפים, כנראה, לעבוד בבניית אניות מאשר בתיקונן המסורבל והקשה. ולכן, על הממשלה להכריע אם בדעתה לפתח את התעשייה המקומית של בניית אניות, על־ידי מתן תמריצים וסובסידיות שיגשרו על הפער במחירי הבנייה בין חיפה למספנות חו"ל. זו הסיבה שהסבתן למכולות של שלוש אניות להובלת בולי עץ, שהיו מובטלות בגלל המשבר בייצור דיקטים, הופנו למספנה בחו"ל. מספנות ישראל הפסידו עיסקה של ששה מיליון דולר.

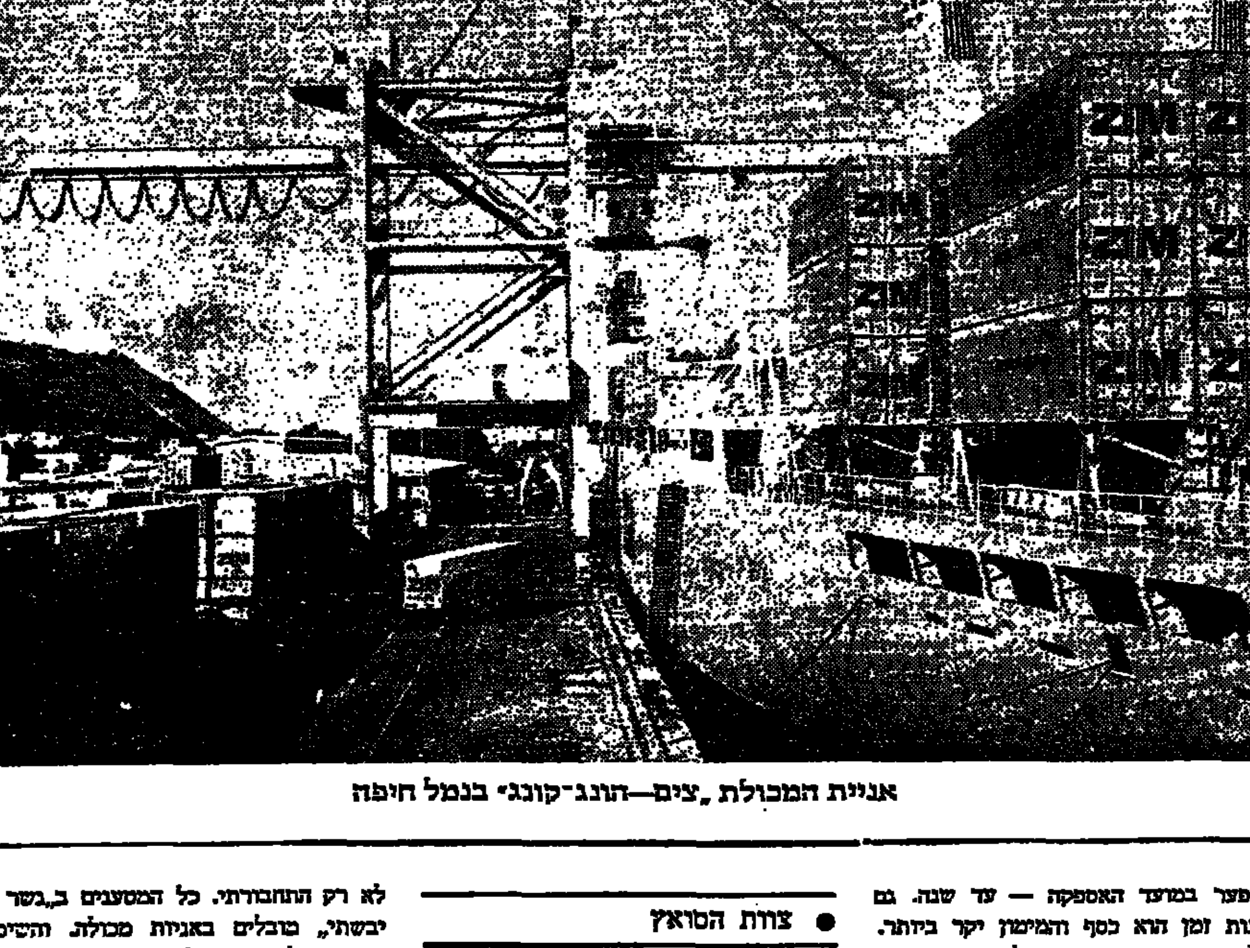

אניית המכולות „צים—הונג־קונג" בנמל חיפה

● צוות הסואץ

חלק מתכניות הפיתוח של הספנות הלאומית, קשור בהתפתחויות מדיניות, בקשר לפתיחתה של תעלת סואץ. עתיד „הגשר היבשתי", למשל, תלוי במידה רבה בנתיבי הסחר הבינלאומיים דרך התעלה. הנהלת „צים" מינתה צוות לחקר נתיב הסואץ והשלכותיו לטווח ארוך. הצוות טרם סיים מלאכתו. אולם, במסקנות ביניים הומלץ על המכלה מירבית והובלה במטענים אחודים, במטרה להתאים את תנאי ההובלה הימית לנמל המעבר באילת. נושא „הגשר היבשתי" נשאר חשוב בשנת 1974 הועברו דרכו כ־30 אלף טונות, למרות המשבר שאחרי המלחמה. זהו מפעל כלכלי, שאיננו מסובסד, המספק תעסוקה טובה לנמלי אשדוד ואילת, ו„צים" טיפלה בו בהצלחה.

פתיחתה של תעלת סואץ מעמידה את עתידו של „הגשר" בסימן שאלה. אבל, עצם קיומו מצביע על אלטרנטיבה לתעלה, שאיננו תלויים בה, גם מבחינת ההיבט הפוליטי, לא רק התחבורתי. כל המטענים ב„גשר היבשתי" מובלים באניות מכולה. והשימוש באניות גל־נוע מוזיל במידה רבה את ההובלה מאירופה למזרח הרחוק ולאפריקה. אם כי המצב המעורפל באתיופיה, המהווה חוליה חיונית בתפעול ה„גשר", משפיע על היקף המטענים.

● חוסן פיננסי

השינויים האישיים בהנהלת החברה משפיעים על הדינמיות בהפעלתה ובתכנון פעולותיה: קווים חדשים ופריצת נתיבים, שיש להם לעתים השלכות פוליטיות ומדיניות, תוך ראיה ברורה של המטרה המסחרית העומדת לנגד עיניה של חברה כה גדולה „אימפריה־ימית", שהיקף עסקיה ואניותיה, מקנים לה שם מכובד בעולם הספנות והסחר הבינלאומי. כשם ששמור לה מקום ב„כותל המזרח" של החברות הרווחיות במשק הלאומי — למרות משברים חולפים, שלא פגעו בחוסנה הפיננסי ואיתנותה העסקית.

هكذا من الاصل

השירה והעשייה בחצר קאליב

מאת שמחה אהרוני

שוב על כסאו, הניצב על במה מוגבהת ליד …ל הכותל המזרחי של האולם, כשמשני צדיו יושבים … העדה בעלי הדרת־פנים. לבוש גלימת משי שחור־ … רקומה בחוטי כסף דמויי פרחים על ראשו …ימל רחב מידות, מתחתיו מבצבצות שתי פיאות …ת וארוכות שהלובן והזהב שזורים בהן בער־ …ן.

…אולם מלא עד אפס מקום. שורות שורות של …ם יושבים לשולחנות מוארכים. אלו חובשים …ות שחורות ואלו כיפות סרוגות, אלו כומתות …ת ואלו כיפות משי שחורות. מסביבם צובאים

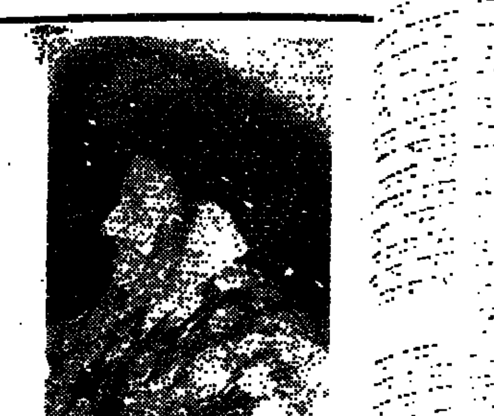

הרב מנחם מנדל טאוב האדמו"ר מקאליב

אנשים הממלאים את הרחבה שמאחורי השול־ … האחורים מנסים להיכנס לתוך האולם. … הכל מוסבים אל השולחן המוגבה, אל הדמות … הושבת בתוך.

…א שר. קולו הצלול ממלא את האולם, מרעיד …פש ואת הלב. הוא משתפך בניגון נוגה, כש־ … רבים צצות דמעות.

לציון היה מואר בשלל אורות. חמש נברשות הענק התלויות על כיפתו, ובהן 613 מנורות דמויות ספרי תורה כמניין תרי"ג מצוות, האירו באור יקרות את האולם. האורחים עמדו משתאים למראה היפה של בית הכנסת, הבנוי לתלפיות והמקושט בציורים מר־ היבי עין.

באחת מאבני השיש הגדולות המפארים את בית הכנסת, משובצת לה אבן אחת שנגאלה לפני מספר שנים מבית המדרש העזוב בעיירה קאליב. שריד אחד מאותו מוקד לרבבות יהודים שבאו לחסות בצילו, לקבל ברכה, עצה, להיות באווירה שהאציל „הקדוש מקאליב".

רובו כבולו של כותל המזרח, הוא ארון הקודש הבנוי בתוך הקיר; כשעל ארבעה עמודי שיש יצוקים ענפי גפן ואשכולותיו. למעלה ציור ענק של קבר־ רחל ומצד ימין, ציור מדוייק להפליא של הכותל המערבי, ובצד בין שני קווי צבע כחולים רשום הפסוק: „חוס ורחם עלינו וקבל ברחמים וברצון את תפילתנו". על הקירות הצדדיים מצויירים סמלי שנים עשר השבטים, ששה שבטים בכל קיר. ובכותל המע־ רבי, שבעה ציורים, אלו ששת ימי הבריאה ויום השבת.

הקומה העליונה, היא עזרת הנשים ומעליה, חדרי הפנימיה של הישיבה.

לפתע משתרר שקט באולם, כך, בבת־אחת, מבלי שמישהו הורה על כך. הרבי נכנס לבית הכנסת! צעד מתונות לעבר עמוד התפילה, כשהוא מלטף במבטו את הקהל העומד סביבו.

האדמו"ר פותח בתפילת ערבית, בסלסול ובקול מתוק, ובסיומה אומר קדיש לעילוי נשמת הנפטר.

הרבי עולה על הבימה, מתיישב ליד השולחן. כשמקורביו יושבים לצדדיו. לידו גביע כסף וקנקן עשוי אף הוא מקשה כסף — המבריקים בנקיונם. הקהל מתיישב סביב השולחנות. אלו שלא הצליחו לתפוס מקום, מצטופפים סביב הבימה, וליד עמודי השיש הגדולים. הכל מסתכלים לעבר השולחן למעשיו של הרבי.

רבים מקרבים ורשמי־קול נידים ליד שולחן הרבי, רוצים לקלוט כל מלה, כל ניגון, כל סלסול, ואפיו כל אנחה.

והרבי פותח בשיר: „והשב ישראל לנוויהם ול־ ווים לשירם וזמרם". תחילה פותח בלחש, כמעט בלתי נשמע, לאט לאט הוא מגביה קולו, המרעיד את הקהל העצום. ושוב הוא מנמיך קולו וכמעט חוזר ללחישה־תפילה.

על השולחן מונחת חלה ענקית קלועה וליד קערה ובה דגים וסביבה מעשי מרקחת.

„שולחן" בבית המדרש המפואר בקריית קאליב

…בי מומר. אותם שירים כפי ששר רבי יצחק … ראש השושלת לחסידות קאליב, אשר היום, …י, עורכים חסידיו את ההילולא במלאות 154 …הסתלקותו.

…רבי שר. אותם שירים ששר „הקדוש מקאליב" …י שכינו אותו צדיקי הדור, אשר אמרו עליו …שנתו היתה הצובה מהיכל הנגינה".

…הסידות קאליב גדלה בנגינה והמנגינה נמ־ …לאורך שש הדורות, כשהיא חולפת ימים …, מהנות השמדה, ימי הרג ועינויים אכזריים, …יך ובגיא ההריגה.

…זה היא נשמעת בהיכל התפילה של חסידי … בראשון לציון, עולה וגואה, מסתלסלת וב־ …הרבי שר. עיניו עצומות, פעמים פורש ידיו … כשהוא מרים את־את את ראשו.

האווזים שהפך לרועה עדה

…גון מתוק, כפי ששר אבי אבי סבו, וכאן כן … עיקר העבודה בלב של קאליב היא בשירה. …שהחסידים מספרים, כאשר שמע הצדיק רבי …מרופשיץ את אחד השירים ששר ר' יצחק … בניגונו המתוק אמר: בשעה שהקדוש מקאליב …ניגון זה, נעשה רעש בעולמות העליונים ומת־ … מידת הרחמים וכיוונת של מלאכי רחמים קור־ …ה לו: „ברוך שנתן לנו את הנפש היקרה

…ש יקרה זו, שהקימה חסידות מפוארת בהונגריה, …ה במפתיע. היה זה רבי לייב שרה'ס שבנדודיו … עבר על פני הונגריה, התעכב בעיר סרנטש, …ואכסן אצל יהודי אמיד.

…בוקר, לאחר התפילה, יצא רבי לייב שרה'ס … בחורשה שליד העיר ופגש בילד כבן שמונה, …קרעים, שרעה אווזים. הילד, עורר תשומת ליבו. …קרב אליו שמע את שירת הילד שדיבר אל … „רבונו של עולם! רוצה אני להידבק במי־ … ולהתם גם על הבריות. הריני מבקש איפוא … : אם יש לך אווזים לרעותם, תנה אותם … וארעה אותם. בחינם בלי קבלת שכר".

…לייב שרה'ס שאל על הילד, ונודע לו שהוא … ביקש מאמו לקחתו בדי ללמדו. הוא הרגיש …מה גדולה שוכנת בו.

…ום הסכימה, ורבי לייב שרה'ס הביא את הילד …תו של רבי שמואל שמלקי מניקלסבורג ואחיו …ל „נעם אלימלך", ושם עלה אייזיקל בלימודים, … הזמן נתפרסם כאחד מגדולי הדור, צדיק … הוא חזר להונגריה התיישב בעיירה קטנה

…מו פשט עד מהרה בכל רחבי הונגריה ורבים …לבוא לעיירה זו.

…הוא המשיך בדרכו. בכל יום, לאחר שסיים את … ושעוריו בגלה ובנסתר, היה יוצא לשוח … ובשדות, התחבר אל הרועים ועשה אזנו …כסת לשמוע את שיריהם, ואחרי כן היה מכניס … רוח של קדושה, ומצמיד לחלן מלים מתוך …ה הפיוטים.

… מהרה הפך רועה האווזים, לרועה של אחת … הגדולות בעם היהודי — שושלת מפוארת של … קאליב, בעלת אוצרות ותעיים גדולים, אשר … המנגינה ייחדו אותה. בין ענפי החסידות …ם.

…זה, 154 שנה מאז שנסתלק ממשיך נכד נכדו, … בראש השולחן ולזמר, גם את שיריו מאז ואת …ות החדשות שנוספו במרוצת השנים.

…בי שר. כל הקהל מאזין ברטט לשירתו. חלקם …ים ראשיהם על ידיהם כמתעמקים, כאילו פרחו … מעלמא הזין. אחרים, הזקנים יותר, נזכרים … בקאליב, על רבבות חסידיה, על הפאר וההדר …שעלה הכורת על ענף מפואר זה.

…ולו קוקוש מאיר — פותח הרבי באחת המנ־ … של מייסד השושלת, אחד הניגונים שהסכו …שים ביותר אצל חסידי קאליב. „סולו קוקוש … בסתלסל קולו הגבוה והמתוק של הרבי וכרונן … בית הכנסת. „סלו — קורא התרנגול, הנה …אור, אגיל בדרור אך מתי יבוא דוד, עד

…שנגאלה

…אכר בשעת הערב החלו האוטובוסים לפלוט … חסידים שהגיעו מכל חלקי הארץ ליום ההילו־ …ית הכנסת הנאה של חסידי קאליב בראשון

שני נרות דולקים בתוך שני פמוטי כסף עתיקים האורם מרצד על פני יושבי השולחן.

יהודים שרוצים ללמוד תורה

הרבי פורש ידיו ומזמר — הפעם ניגון רועים, מאלו שניגנו הרועים בעיירה סרנטש, היכן ש„הקדוש מקאליב" היה עדיין ילד לבוש קרעים ורועה את אווזיו של בעל האחוזה. „דה דה דה" — מפזם הרבי. כשהוא עוצם עיניו. לפתע נשתתק, למספר שניות. שוב פתח בקול. הפעם במלים לא בשיר.

„במשך שתים עשרה השנים שאני כאן אני נוכח בפעם הראשונה ברצון של יהודים המחפשים יהדות. אני נוכח, שיהודים רוצים ללמוד תורה, הם מחפשים מקומות ללמוד".

כאן מינה הרב את מפעל „בר בי רב דחד יומא". אותו מפעל שהוא הנהיג, לצאת ליום לימודים מלא, שהצליח למעלה מן המשוער. ופתח למפעל החדש „חכמת נשים", שמטרתו לאפשר לנשות ישראל, ללמוד יום אחד בצוותא.

„אנו רוצים שבנות ישראל יישבו וילמדו כיצד לחנך ילדים, כיצד ללמד אותם בבית לקיים כצוות, כיצד לשמור על כשרות וצניעות".

„והעיקר", עולה קולו של הרבי, „צריך לקרב כל אדם מישראל מבחינת 'איש לרעהו יאמר חזק'. צריך לחזור על הדברים האלו יום יום שעה שעה".

ומכאן, עובר הרבי לפרשת משה רבנו, שז' אדר הוא יום פטירתו. הוא מפליג בדברים, משמיע גימט־ ריאות ורמזים. מצטט מהראשונים וכהאחרונים ושוב חוזר לעיקר הדברים — להגביר לימוד התורה. והרבי פתה אל הקהל: הוסיפו עוד ועוד „בר בי רב דחד יומא" — אנו נעזור לכם בכל, לא נחסוך כל מאמץ, העיקר שיהודים ילמדו.

ושוב חוזר הרבי אל הניגון — ניגון עתיק המז־ כיר את קולו של החליל המסתלסל. ובבת אחת אל השיר „הושיעה את עמך" כאשר הוא מבקש את הקהל שיצטרף אליו. הוא קם, פורש כפיו ופונה אל הקהל: „לייבעדיק". הוא מרים את ידיו כלפי מעלה, משל למנצח על מקהלה של אלפי איש. „לייבעדיק", חוזר הוא על בקשתו, והקהל רועם בשירת „ורעם הים". אחד מן החבורה מזג משקה לתוך הגביע הנוצץ. הרבי מרים את הגביע, מברך בדבקות „שהכל נהיה בדברו" — לוגם לגימה ארוכה ומאחל „לחיים" לכל החסידים. כולם מקיבים ב„לחיים". הזוכים לכוסות שותים אף הם.

רבים הגיעו במיוחד מחו"ל לאירוע זה. אחד מהם, מזקני החבורה, הביא עמו הפתעה. הרבי מבקש רגע שקט. „אני מחזיק בידי מכתב הכתוב בכתב ידו של הצדיק, שנכתב לפני כ־180 שנה! הוא מרים את המכתב ומראה אותו בפני הקהל. ושוב, מספר הרבי, שעתה, בשהותו מספר ימים בטבריה, הלחין לחן חדש אותו ישיר בפעם הראשונה. כולם מצטופפים ושמים אזנם כאפרכסת. בעלי רשמי־הקול מכינים את הקסטות.

הרבי שר: „והעושר והכבוד לפניך ואתה מושל בכל". גם כאן עולה המנגינה ומשתפכת, ואם כי חוברה ליד הכינרת, הרי שצליליה יונקים מיערות קאליב ומהרועים של סרנטש. הרבי חוזר פעם ד' פעמים ועוד פעם על המנגינה, שעתה שוכפים רבים מצטרפים בזמזום שקט אחר קולו הרם של הרבי.

שני אברכים ניגשים אל הרבי ומגישים לו כלי לנטול ידים וקערה. האדמו"ר מרים מעט את שרוולי הבכף, נוטל ידיו, מנגבן בזהירות, ומברך ידיו, „על נטילת ידים". עתה מעמיד את החלה הענקית על חודה, מברך „המוציא" ובוצע את החלה באמצעיתה. פורס כזית, והשאר מועבר אל יושבי השולחן ומשם מתפצל לחתיכות זעירות ההולכות ונעשות קטנות יותר ככל שהן מתרחקות מן השולחן, כאשר הכל נדחקים לנגוע ולטעום רק כזית מה„שיריים" של הרבי.

ושוב הפסקה קטנה. שקט לרגע. הכל מפנים ראשיהם אל האדמו"ר.

והוא, עוצם את עיניו, ממלמל חרש כורם כפ־ יו על עולה ופותח בזמר נוגה, אחד הניגונים המקובלים ביותר אצל חסידיו: „דע מיצ'ידה מדאר" — בית אחד בהונגרית ובית שני מתורגם לאידיש. שיר על הגלות ועל „צאן קדושים".

לאתה שומע את הגלות, את הרצון לגאולה, את הכיסופים של הדורות, ונדמה לך שקולו של הרבי הולך ונעשה בהוק יותר, משתפך יותר, וישנם רגעים שכמעט ואינך מבדיל בין צליליו של הכינור לבין סלסוליו הבגים של הרבי.

(סוף בעמוד 8)

עמלות ללא עמל – לסוכני נשק

מאת ברוך אדלר

הסערה הציבורית שקמה מסביב לנושא העמלות המשולמת לסוכנים ישראליים של ספקים ויצרנים של נשק וציוד לחימה הניעו את הממשלה להגיש הצעת חוק הבטילה הגבלות על עמלות אלו.

חוק זה, שהוגש בעקבות המלצות של ועדה בראשות עו"ד ד"ר צ. רו־ סנשטרייך ונדון עתה בכנסת, עורר מורת רוח בקרב הסוכנים שפתחו עתה בהתקפה נגדית, בנסותם להוכ־ יח כי לא תצמח כל טובה למדינה בחוק זה והוא עלול לגרום לנישו־ לם מהעבודה של אלפי מפרנסים.

קשרים וכישורים

הסערה הציבורית קמה לאחר ש־ נתברר כי המדינה משלמת מאות מיליוני ל"י לשנה לסוכנים, שבחל־ קם אינם עושים במעט דבר כדי להצדיק את העמלות הגבוהות שהם מקבלים. התברר, שניתנות עמלות גם לסוכנים של ספקי נשק והתמור־ טה, שהמחירים על אספקתם ותנאי הרכישה שלהם מתנהל ישירות בין ממשלת ישראל והמדינות המספקות את הציוד. הסוכנים אינם נותנים כל שירות לציוד המסופק ואת אחז־ קת המטוסים והטנקים, למשל, עו־ שים ישירות בחיל האוויר ובגיסות השריון ולסוכן אין כל נגיעה לכך. חמורות יותר היו העובדות שנתגלו כי כמה מהסוכנים היו קשורים ישי־ רות בעבר למערכת הבטחון — אם בתפקידי מפתח במשלחות הרכש של משרד הבטחון, דוגמת איסר פן, שהיה בזמנו ראש המשלחת באירופה ולאחר מכן קיבל, בין היתר, את הייצוג של חברה שסיפקה מטוסים לישראל. דוגמה אחרת הוא עזר וייצמן, מפקד חיל האוויר לשעבר, העומד בראש חברה המספקת ציוד תעופתי. דוגמאות אחרות נוגעות ל־ חברות פרטיות שציידו לשורותיהן בתפקידי מנהלים קציני צה"ל בכי־ רים לשעבר, שהיתה להם נגיעה לנושאי רכש או שהיו להם קשרים טובים עם החיל שבו שירתו בעבר. העסקת קצינים אלה כוונתה היתה שקופה ביותר וברור שהמשכורות הגבוהות שניתנו להם לא היו רק בשל הכישורים שלהם אלא בשל ה־ קשרים...

אחת הדוגמאות מנקרות העיניים היתה של אדם הידוע בבזבוז הראוו־ תני שלו. הוא יכול היה להרשות לעצמו זאת ולפזר כסף על ימין ועל שמאל. כשחלק ניכר ממרצו הוא הקדיש למסיבות ולבילויים, כי היה לו זמן למכביר לכך. העמלות שלו כסוכן נשק זרמו בשפע מבלי שהוא יצטרך לנקוף כמעט אצבע. תקופת הזוהר שלו חלפה רק לאחר שהגדיש את הסאה ונזקף לרווחים שלו מעמ־ לות רצה להרוויח גם על חשבון מס הכנסה. הבעיות שלו עם שלטונות המס גרמו לכך שחלק מהספקים ש־ ייצג העבירו את הייצוג שלהם בארץ לאחרים.

החברות בחו"ל שנתנו את העמלות לסוכניהם בארץ — למרות, שכא־ מור, במקרים רבים לא עשו דבר כדי להצדיק את העמלות — ידעו מה שהן עושות. הן ידעו שמשתלם להיות מיוצג ע"י מי שעבד ברכש של משרד הבטחון כי חזקה עליו שדבר אחד לפחות יעשה — בזכות הקשרים שלו ידאג לכך שציוד זה או אחר ייקנה דווקא מהחברה שהוא מ־ייצג ולא מהמתחרה. במקרים אח־ רים היה זה גם פשוט עניין של מזל כשבהזדמנות מסויימת רכש מישהו סוכנות של חברה שבכלל לא היו לה קשרים עם ישראל בשדה הבטחוני ורק במשך הזמן, עם הת־ פתחות הייצור שלה, עברה לאש־ אים במוצרים שישראל היתה מעונ־ יינת בהם. הסוכן זכה במקרה זה כהפקר, ומאחר שייצג את החברה מזמן, הרי מבילא נהנה מכך כש־ תיצרתה החלה להיות בעלת ענין לישראל.

סיווג סוכנים

„ועדת רוטנשטרייך" שבדקה נושא זה ביסודיות, לא עשתה הכללות לגבי כל הסוכנויות של ציוד בטחוני וסיווגה בהמלצותיה את הסוכנים לסוגים, כשלדעתה לא בכל מקרה יש לאסור את פעולות הסוכנים. ל־ דעת הוועדה — שחבריה היו אלוף (מיל.) י. גביש, מנכ"ל „כור־מת־ כת" וד. כוכב, היועץ הכלכלי של מערכת הבטחון — יש להניח ש־ במקרים רבים, גם אם תיאסר בתו־ קף חקיקה קבלת עמלות ע"י סוכנים, לא יופחת המחיר המשתלם בגין המוצרים המסופקים למערכת הבט־ חון והעמלה תשולם או לנציגות ה־ יצרן בארץ, שלא יהיה ישראלי, או לסוכן אחר שמקום מושבו בחו"ל והמדינת ישראל תיכלל בתחום פעו־ לתו.

הוועדה היתה גם בדעה ששירותים חיוניים למערכת הבטחון, כגון השגת ידע, מגעים נוחים עם התברות, אפשרות של השגת ציוד מסויים ב־ מינימום זמן, קיצור תהליכים, מתן שרותים שונים, כולל תחזוקה, הבט־ חת אחריות המשווק וביצועה — עלולים להיפגע בצורה משמעותית ולגרום בכך נזק למערכת הבטחון אם תיאסר בתוקף חוק קבלת עמלות על ידי סוכנים וכתוצאה מכך ביטול מעמד הסוכן הישראלי בכל הקשור למערכת הבטחון.

לדעת הוועדה, במקרים רבים מג־ עי הסוכנים עם היצרנים והקשרים המיוחדים שנתרקמו ביניהם, עשויים להביא הוזלת המוצרים המסופקים למערכת הבטחון. יש גם מקרים שישראל על זרועותיה נזקקת לסיוע להשגת מוצרים, שבמישרין לא ניתן להשיגם.

מצד שני, קבעה הממשלה שב־ עיסקות בינממשלתיות אין פעילות הסוכן מסייעת למערכת הבטחון ו־ עיסקות אלה יכולות להתבצע ללא תיווך סוכנים. ברכישת מערכות נשק מובהקות כמטוסים, כלי שיט, כלי קרב משוריין, כלי ירי, טילים, תחמ־ מושת וכו', אין הסוכן מסוגל לתת כל שירות ואף אינו מתבקש לתיתו, ופעילותו אינה מסייעת למערכת הב־ טחון.

הוועדה גם הדגישה כי ברוב ה־ מדינות אין הגבלות בעיסקות ה־ נוגעות לאספקת ציוד למערכת ה־ בטחון, פרט לארה"ב, עד כמה שה־ דבר נוגע לקניותיה של הממשלה בתוך ארה"ב וגרמניה.

מסקנות „ועדת רוטנשטריין" אומ־ רות, בהתאם לקביעותיה, כי בקניות ממשלה זרה או באמצעותה, תיכלל בחוזה הרכישה הצהרה — פרט ל־ מקרה שבו ניתנה מראש הסכמת ה־ ממשלה הקונה לגבי עצם תשלום העמלה או גובהה — כי המחיר ה־ נקוב אינו כולל עמלת סוכן ישירה או בלתי ישירה.

תיאסר קבלת עמלה בגין הו־ מגת מערכות נשק מובהקות, וזאת כאשר הסוכן אינו מסוגל לתת שי־ רות כלשהו ואף אינו נדרש לתיתו.

בכל העיסקות האחרות אין הוע־ דה רואה מקום לאסור עמלות סוכ־ נים, אולם היא ממליצה על מספר הגבלות וקבעה בין היתר על התק־ נת תקנות שתקבענה:

קריטריונים לגבי מעמד סוכן מו־ כר שרק הוא יוכל לשמש כסוכן ב־ עיסקות עם משרד הביטחון.

כל סוכן יהיה חייב להודיע למע־ רכת הביטחון לפני חתימת הסכם כלשהו על גובה ותנאים של עמלה שהוא עתיד לקבל בגין העיסקה ה־ מוצעת בהתאם לסוגי השירותים ו־ היקף העיסקות.

כל עמלה שתשולם לסוכן על ידי היצרן שתהיה מעל לסכום הנקוב בתקנות בהתאם לסוגי השירותים ו־ היקף המכירות — תוחזר למשרד הבטחון. הסוכן יחוייב לקבל את דמי עמלות רק במטבע ישראלי ויש להעדיף סוכנים שהסכמים אתם יסייעו בייצור המקומי או להרחבתו, במידה שהדבר משרת את מערכת הבטחון.

הסוכנים קובלים על החמרות

בהתאם להמלצות אלה הוגשה, כאמור, הצעת חוק שהטיל הגבלות על הסוכנים. החוק שהוגש הוא ב־ מסגרת תיקון לחוק הפיקוח על מצ־ רכים ושירותים. לסוכנים נתברר כי בחוק שהוגש יש החמרות רבות מ־ עבר למה שהמליצה „ועדת רוטנ־ שטרייך". הסוכנים — המאורגנים בארגון הגג של הסוכנים והנציגים בסחר חוץ שליד לשכות המסחר בישראל— טוענים כי הצעת החוק אינה רק לגבי קניות של מערכות נשק ומתרחבת על כלל הקניות של משרד הביטחון או חברות שבשליטה ממשלתית. החוק יאפשר, למעשה, להטיל גם הגבלות על קניות של חמרי גלם, מזון, ביגוד, תרופות וכו', דבר שיש לו השלכה חמורה על חופש המסחר והיזמה הפרטית. לדעת הסוכנים, דחיקת רגליהם לא זו בלבד שלא תחסוך למדינה מטבע זר אלא אף עלולה להביא להתייק־ רויות במחירי מוצרים. זאת משום שסוכנים זרים שאין להם כל זיקה להזמנות מערכת הביטחון, ימשיכו לקבל את העמלות הגבוהות מהזמ־ נות אלה. זו הפעם הראשונה שהחוק מכשיל אורח מפרנסתו — טוען י. למדן, מוועדת הפעולה שהסוכנים הקימו.

ע. שולברג, חבר אחר של ועדת הפעולה, מדגיש כי אין הם מדברים על סוכנים של נשק ממש כמטו־ סים, טנקים וכו'. אולם, בעיני ה־ ציבור מצטייר סוכן כסוכן לנשק ממש. מלבד הנשק יש סוכנויות רבות לציוד לחימה. שבו יש לסוכן תפקידים רבי ערך, בהיותו מתמחה בתחום מסויים או במספר תחומים הקשורים בענפי פעילותו. הסוכן הי־ נו בעל ידע מקצועי רב, שנרכש במשך שנים רבות והוא מעסיק אנ־ שים בעלי ידע שתפקידם להכיר את מוצרי הספק ודרישות הלקוחות ו־ זאת כדי לאפשר לתת ייעוץ ברמה גבוהה ללקוחות ולסייע להם. לסוכן תפקידים רבים בהתמחות, ידע מק־ צועי, קשרים, מהירות, שירותים ו־ אחריות והוא שבל קשה בעד העמ־ לה שלו.

נקודה נוספת שמעלים הסוכנים בהתנגדותם לנישולם מסוכנויות ו־ העברת הטיפול לגופים ממשלתיים, הוא הגורם הפוליטי. מערכת היחסים האישיים והיות הסוכן גוף פרטי, איפשרו במקרים רבים עקיפת מכ־ שולים שונים, דבר שלא ניתן להשי־ גו בקלות כאשר הסוכן הוא גוף פורמלי. בשל מגבלות החרם הערבי יש חברות שאינן רוצות לסחור עם ישראל ודאי שאינן מוכנות לעשות זאת עם משלחת רשמית של משרד הבטחון.

הסוכנים מסכימים שבעיסקות קנ־ יית נשק מובהק בין ממשלה לממ־ שלה, במגע ישיר ביניהן, כאשר הסוכן אינו ממלא בהן כל תפקיד, אין הוא זכאי לעמלה, אלא אם גרם בזכותו ובפעילותו לקשר ולביצוע העיסקה. אולם, הם סבורים כי במק־ רים האחרים שהפונקציה שהם מ־ מלאים חשובה ואין לפסוח עליה, ובעיקר המדינה עלולה רק להפסיד מנישולם.

עתה הצטרך הכנסת לתת דעתה על ההשגות על החוק המוצע, כש־ דבר אחד ברור — המצב הנוכחי אינו יכול להימשך ואין להעשיר אנשים על חשבון תקציב הבטחון רק משום שנתמזל מזלם והם הפכו לסוכנים של נשק.

בין תמיכה והכנסה

סוף מעמוד 3

לאשורו? אברהם הופמן, דובר מש־ רד הסעד, מספר, כי המחלקה למח־ קר של המשרד בדקה באורח יסודי ומדעי את הנושא, והתברר כי אילו פנה כל אדם שהיה מגיע לו באופן תיאורטי משהו, אפילו לירה אחת, כהשלמת תמיכה לשכרו — היה מגיע מספר השכירים הזכאים להשי־ למה, ל־33 אלף. מסתבר, כי גם כיום מקבלים כ־6000 שכירים הש־ למת תמיכה. במחקר שנעשה על־ידי המכון למחקר חברתי שימושי, שב־ דק את הסיבות לאי־ניצול הזכות לקבלת תמיכת סעד, התברר כי הד־ בר נובע מחוסר ידיעת הזכויות, מאפשרויות של היעזרות על ידי גורם אחר ומבחינת האימון שיש לאדם ביכולת שירותי הסעד לסייע לו. לאור זאת מעריכים, כי אם אמנם תחול הרפה במצב הכלכלי ויפורסמו ברבים, נוסף למה שפורסם זכויות השכירים להשלמת הכנסתם, יגיע מספר הפונים הנוספים ל־10 אלפים לכל היותר. השאר הם שכי־ רים שאילו היו פונים, היו מקבלים השלמת תמיכה בשיעור של כמה עשרות לירות לחודש, ואין הם טר־ חים, כנראה, לממש את זכותם זו.

יש להניח שהפער הגדול בין מס־ פר הפונים לבין מספר הזכאים נובע מכך שקיים במשפחות אלה מפרנסים נוספים, אף במשרה חלקית, בעוד שהתמיכה מחושבת, כאמור, לפי הכנסת המשפחה.

האמרת המחירים האמירה מצבן של משפחות שכירים רבות. ייתכן שיש לבדוק את אפשרויות העלאת שכר המינימום, שיאפשר קיום הוגן במידה מינימלית. אך ברור שאין לקבוע בנזקקי הסעד, שאין גור־ מים הכנסים. מדי עצם להגדים בהי־ קף התמיכה הניתנת לנזקקי הסעד בישראל. יש לקוות, כי תישמר ה־ מדיניות של „אפס כי לא יהיה בך אביון".

הרב ששב אל נוף ילדותו

מאת חיים פיקרש

השבוע, ימים מספר לאחר ש־ הגיע מארצות הברית, ביקש הרב יצחק הכהן וויינברג, איש חינוך נודע, שהעמיד תלמידים הרבה באמריקה, להלך בסימטאותיה של שכונת „מאה שערים" בירוש־ לים ולהתענג על נוף ילדותו.

„כאן, בדירת מרתף זו, נולדתי ובה גדלתי בילדותי ובשחרותי" — שח כמתנצל, ולרגע נדם קולו, ודמעות נשרו מעיניו ונפלו על האבנים המרוצפות — על אותן אבנים ממש, שהיה מהלך אז.

הרב יצחק הכהן וויינברג

לפני 47 שנה, כשעזב עם משפ־ חתו את הבית הצר, ויצא אל העולם הגדול.

כמעמדי אינו של „עולה חדש" כי אם של „חוזר חדש" — אמר לנו השבוע הרב וויינברג, שב־ מרוצת השנים כיהן ברבנות, ו־ העמיד תלמידים הרבה, כראש הישיבה הקטנה שליד „ישיבה אוניברסיטה". מעיד הוא ואומר על עצמו, שלא היה יום, בכל אותן 47 השנים ש„עשה גלות", שלא העלה את ירושלים ולא נזכר בה והזכירה.

אפשר ולהם אהבתו של איש החינוך לירושלים, הכבידה עליו את הישיבה „הארוכה למדי" ב־ ארצות הברית, אך אהבה זו שזורה על יתר, במסכת הלימוד הוא נטעה החיבה אין קץ, בלי־ בות תלמידיו — 1700 במספר — כרבים מהם נמצאים כבר בארץ ונמנים עם המנהגה הציבורי־הדתי, ורבים אחרים מבקשים לעשות כן ביום מן הימים.

דור חדש של נוער יהודי

מכלל 47 השנים ששהה הרב יצחק הכהן וויינברג באמריקה, שנה ניהל את „הישיבה הקטנה" ע"ש הגאון ר' משה סולוביציק זצ"ל, אביו של הגאון הרב ר' יוסף־דוב, וסייע רבות ליהודה של אותה ישיבה קטנה, שהיתה בין המוסדות שחוללו את המה־ פכה בקרב הנוער היהודי שם, בכל מה שקשור לעניני ארץ ישראל ותורת ישראל.

לנגד עיניו של הרב וויינברג, קם דור חדש של נוער יהודי דתי וציוני, מחדש וממשיך מסו־ רת האבות ומשמש בלם רציני להתבוללות ולטמיעה של הגלות; גם הוא תרם לכך, בעבודתו החי־ נוכית המסועפת ובמסירותו ה־ רבה. עתה, כדבריו, הוא עזב את ארצות הברית, ועלה להשתקע בישראל „קצת לעשות לביתי".

הרב יצחק וויינברג נולד, כא־ מור, במאה שערים בירושלים, למד בישיבות „עץ חיים" ו„מר־ כז הרב" ובגיל 16 עזב את ה־ ארץ עם הוריו. שבע שנים המ־ שיך לימודיו בישיבת „ר' יצחק אלחנן", ובישיבת „סלובודקה" בניו־יורק. לאחר שנים אלה של לימוד, הוסמך לרבנות על ידי הרב יהודה השיל לוונברג זצ"ל, ראש הישיבה דאז. הוא גם למד באוניברסיטת „ייל" וקבל את התואר „ב. א.".

כאחור יותר כיהן שבע שנים כרבה של קהילת „אגודה אחים" בעיר הארטפורד, ומשם עבר ל־ קהילת וואשינגטון־הייטס, בה שימש כמנהיג רוחני. כשהוקמה ליד בית הכנסת של קהילתו. הישיבה הקטנה על ידי הרב משה סולוביציק זצ"ל. ראש ישיבת ר' יצחק אלחנן, מינה הרב־הגאון את הרב וויינברג כמנהלה.

אהבת התורה ואהבת ארץ ישראל

להרב וויינברג, שהיה מראשי־ מייסדי „ועד החינוך התורני" של תנועת המזרחי, היה ברור כבר בתחילה הכיוון הרוחני של אותה ישיבה קטנה, שתשלב את־ בת תורת־ישראל וארץ־ישראל. כשהגיעו, בשנות השלושים, פלי־ טי גרמניה, השתקעו במקום יחד עם ראשם־מנהיגם הרב ר' יוסף ברויאר, שלחו את ילדיהם ל־ ישיבה זו, אף כי בשלב מאוחר יותר, הקימו מוסדות משלהם.

מהו סוד הצלחתה של הישיבה? שאלנו את הרב וויינברג, והשיב, כי החינוך היהודי־דתי, שנטעו בליבות התלמידים, מסגרות ה־ הווי המיוחד שטופחו שם, תשו־ מת הלב לכל תלמיד ותלמיד והגישה האינדיווידואלית־הייחו־ דית, עשו את שלהם. בליבות הילדים נטעו את החיבה לארץ ישראל. „קל יחסית היה לנו, המורים, להקסים את לב היל־ דים בקסם החלום על ארץ ישר־ אל", הוא אומר ומוסיף, כי דווקא לאחר הקמתה של המדינה, ש־ עבייתה נעשה קרוב יותר אל לי־ בות הילדים, נתקלו המורים ב־ קשיים, שנבעו בעיקר מהידיעות אודות מאבקיה של היהדות ה־ דתית בארץ, על דמותה הרוחנית של המדינה. החניך עומד לא אחת ושואל: „השגנו עצמאות מדינית לאחר אלפיים שנה של חיי גלות — וייתכן שהנוער ה־ ישראלי יתייחס למאורע זה, כפי שמתייחסים הגויים, באדישות, בלא איכפתיות?!".

האמנם, מאז הקמתה של המדי־ נה, רבו לבטי החינוך של הנוער היהודי באמריקה. אך הלילה, לא הלכו בדרכי החוגים הקיצו־ ניים, הבסיכו לטעת ולטפח ב־ קרב הנוער את החיבה לארץ ישראל, ואף לעודד את הנערים לעלות לישראל, או לפחות לנ־ סוע לביקור קצר. עובדה היא, שמתוך מאות התלמידים שגדלו ובגרו בישיבה הקטנה שליד יש־ בת ר' יצחק אלחנן, שהיתה יותר מאוחר ל„ישיבת אוניברסיטה", עלו רבים לישראל. רבים מהם מכהנים כרבנים כפרופסורים ב־ אוניברסיטאות, ושמם ניכר ב־ עולם המדע הישראלי. ועל כך, לא בכעס, גאוותו של הרב וויינברג.

מיד לאחר מלחמת יום הכי־ פורים, דווקא לעת כזו, „עת צרה ליעקב", עודד את תלמידיו לע־ לות לישראל, תלמיד אחד שנענה בו בקשר לכך, זכה לעידוד מי־ רבי, אף כי אמו של הצעיר באה להתלונן באזניו של הרב וויינ־ ברג וטענה כנגדו בבכי על מה ולמה הוא כל כך מעודדו לעלות לישראל.

לפני שבוע קיבל הרב הזמנה להשתתף בחתונתו של אותו צעיר, באולם בתל־אביב. הוא בא להשתתף בשמחת כלולותיו של תלמידו, ופגש באמו. וזו שוב פרצה בבכי, אך הפעם, בבכי של אושר... „בני מאושר בארץ ישראל, לכן גם אני שמחה" — אמרה.

גם הקשר שנוצר בין תנועות הנוער הדתיות בארץ לבין ה־ נוער הדתי בארצות הברית, הע־ מיק בקרב תלמידיו את החיבה לארץ ישראל. בכלל, עניינה של ישראל תפס ותופס גם כיום חלק חשוב לא רק במערכת החינוך כי אם גם בהגיגיהם ובמחשבו־ תיהם של התלמידים. הדבר מס־ ייע לעיצוב דמותם הדתית והאו־ תם הלאומית.

הרב וויינברג מציין, כי ה־ מורים לא הוצרכו ל„מאמצים" בדרך חינוכם, שכן רובם ה־ גדול של התלמידים באו מבתים מסורתיים עם רקע נאות, והמצ־ לחה ניכרת בתחומים שונים. הוא גאה בתלמידיו, וזוכר כל אחד בשמו. רוב נחת רווה הרב וויינ־ ברג, כשהוא פוגש כאן את תל־ מידיו־חניכיו לשעבר.

מרגשת היתה פגישתו עם תל־ מידו, הפרופ' הלל פירסטנברג, מרצה בכיר באוניברסיטה העב־ רית בירושלים, שעוד בארצות הברית, כשלמד באוניברסיטה מקומית, הקפיד לחבוש כיפה ל־ ראשו, ותופעה שהיתה נדירה למדי בתקופה ההיא. וכמותו, את פרופ' יצחק אומר, מרצה באוניברסיטת חיפה, ועוד רבים אחרים.

את עלייתם ארצה, של תלמי־ דיו רואה הרב וויינברג, כטבעית למדי. הן את חיבת הארץ נטעו בליבותיהם, במשך שנים. הם עקבו אחרי כל המאורעות בארץ. ימי העצמאות צוינו במסדרים חגיגיים, תוך הנפת דגלי הלאום. המלחמות הדירו שינה מעיני ה־ תלמידים הקטנים, שלא הרפו מספרי התהילים. כך זה היה במלחמת סיני, במלחמת ששת ה־ ימים, במלחמת ההתשה ושלא ל־ דבר על מלחמת יום הכיפורים.

ואם הושפעו כל כך הילדים, מכ"ש הושפעו גם הוריהם.

שיחה עם הרב וויינברג, נעים ההליכות, היא ממש לחוויה. ב־ שפה עברית, נאה ומהודקת, מש־ לב־משבץ הוא מאמרי חז"ל ור' הרבה סיפורי „משל ונמשל".

לפני חמש שנים עלה בנו יחידו, הרב ד"ר רפאל וויינברג לישראל, עם רעייתו וארבע בנו־ תיו. אף הוא נרתם לעבודה חי־ נוכית, ומונה כמנהל האולפנא לבנות „סגולה" בקריית מוצקין. מאז, מעיד ואומר הרב, לא מצא־ תי מנוח. הוא ראה זאת בבחינת „ואת יהודה שלח לפניו"... ול־ אחר שנתקיים בו „ארבעים שנה אקוט בדור" — בתקופה ארוכה זו שכיהן ברבנות, ביקש הרב וויינברג, להגיח למשמני הגולה ולעלות לישראל. אך בני קהילתו ביקשו כי ימשיך לכהן בתפקידי כרב ומנהל הישיבה. „כר נרחב של פעילות לפניך" — הוסיפו, וכך נדחתה עלייתו ארצה שוב ושוב. ולבסוף, קם ועלה. העירו לו כי המצב בארץ קשה מבחי־ נה כלכלית, והוא השיב: „אם לגנזיתי טוב, גם לי יהיה טוב בארץ"!

ואמנם, אין הרב וויינברג מת־ לונן, למרות שלא עלה בידו, מסיבות שונות, לקבוע את מקום מגוריו בירושלים, עיר הולדתו, והוא קשור אליה בעבותות של אהבה. ירושלים קרובה לליבו, למרות שהוא מתגורר בנתניה, וכל אימת שתוקפים אותו געגו־ עים אל נופי הילדות, הוא, פשוט, „קם ונוסע לירושלים".

לבד מכך, הוא נענה, בנפש חפצה, לסייע בחינוך בנות ה־ אולפנא, שבנו עומד בראשה. הגיע, איפוא, הרב וויינברג אל המנוחה והנחלה. „אני שמח שאין נותנים לי מנוחה" — הוא מעיר, ומספר כיצד השתלב בפעילות הדתית בבית כנסת מקומי, שם מגיד הוא שיעורי תורה, ונושא דרשות מדי שבת.

הרב וויינברג, מוותיקי פעילי המזרחי בארצות־הברית מנאמני בית „תורה ועבודה", מוכן לת־ רום מיכולתו ומנסיונו לתנועה בארץ, בעיקר בתחום החינוך. ראוי שהרב וויינברג ישתלב ב־ פעילות מחודשת בארץ.

כאשר שליחי הסוכנות „נטבלו" כדי לזכות בטיול

מאת יונה כהן

היה זה בשנת תש"ג (1943). הסוכנות היהודית ריכזה בירושלים מדריכים מתנועות נוער ציוניות־חלוציות, בני עיר, מושב וקי־ בוצים, דתיים ולא־דתיים ל„קורס הכנה" לשליחויות קשות באירופה ובארצות המזרח. עיקר התפקיד היה לארגן את הנוער היהודי בארצות הללו להגנה עצמית, לעלייה בדרכי העפלה בים וביבשה ולהקמת תאים ציוניים הוקים.

מרכז (רייש פתוחה) הקורס היה ישראל כרמי, כיום מראשי „שירות התעסוקה". המו־ רה ללשון הערבית למשתתפי הקורס היה יצחק נבון, כיום יו"ר הועה"פ הציוני ויו"ר ועדת החוץ והבטחון של הכנסת. עמו עבד בהוראת הערבית למשתתפי הקורס גם משה פיאמנטה (בהזדמן ראשון בכנסת של נאומי התיכים הערביים וכיום פרופיסור ללשון הערבית).

באחד הימים „התחשק" למשתתפי הקורס לטייל לסביבות ים המלח. אחד החברים הציע סנצטדיר ברשיון כניסה למנזר היווני מרסבא. יצחק נבון „בא בדברים" עם ישראל כרמי והבטיחו „לברר את האפשרות לסיור במנזר הנ"ל". למחרת, הודיעו למשתתפי הקורס שהדבר אפשרי, אולם „בנהג המקום הוא שהבאים בשערי אותו מנזר, והמבקרים בסיור בכל אשר בו, צריכים להיטבל תחילה"...

לאחר רגעי תדהמה קצרים, שאלו כמה מהחברים לפשר הדבר. נבון הסביר שמדובר בכך שכומר מהמנזר יבוא אלינו, יום אחד לפני צאתנו לדרך. ריזה מים שלהם על כל אחד מאלה הרוצים בסיור — „זה הכל"...

כל אותו היום התנהלו ויכוחים קולניים: „בעד" ו„נגד". בסופו של דבר החליטו: בעד, וכי מה יקרה? מה ערך לטיפה המים וכו'.

שניים הסתייגו מכל העניין: עזריאל זבדס, כיום הממונה על בתי הדרום בשם משרד הפנים, וכותב הטורים הללו. אך הרוב הוא רוב, ועל מרכז הקורס, יחד עם נבון, הוטל „להזמין את הכומר"...

כעבור יומיים־שלושה הודיעו: מחר בבו־ קר יגיע הכומר. למחרת — הגיע כומר גבה קומה. מלווה על ידי כרמי מזה ורפאל ריקאנטי (כיום — מנהל בנק דיסקונט בניו־ יורק) מזה. האכסניה של הקורס היתה בחוות הלימוד, בהנהלתה של הגב' רחל ינאית, שבדרך לארמון „הנציב העליון", בדרום ירושלים.

בדריכות רבה צמדו כל משתתפי הקורס. כותב הטורים הללו עמד מן הצד, מתוך סקרנות. ה„כומר" לוחש לאזנו של ריקאנטי, וריקאנטי מודיע „בשם הכומר" כי על כל אחד לגשת לכומר, יקבל את טיפות המים שיזה עליו, ו„הנטבל" צריך לומר שלוש פעמים את המלה „הקדושה" של „ההשבעה", והיא: —

אהר־ב'לאקה! אהר־ב'לאקה! אהר־בלאקה!

בזה אחר זה ניגשו כולם. הצעירים וה־ צעירות. ה„כומר" היזה עליהם טיפות של מים, וכל אחד קרא בקול ובשובבות: „אהר־ בלאקה"... לאחר מכן נודע לנו שפירושה של מלה זו הוא: „אני אידיוט"...

מנה גדושה של ה„טבילה" „ניתנה" למי שנועד להיות מדריך הטיול, הוא כיום ד"ר מנשה הראל. הגיאוגראף המרצה. ה„כומר" לא הסתפק בטיפות המים שהיזה על המדריך השובב, הודיע שכמדריך הטיול חייב הוא להיטבל ב„משחת קודש". היה זה פיח מתח־ תיתו של סיר ששרפוהו באש הפרימוס... מנשה קיבל עליו הכל בשמחה, לשמחת כל החבר'ה. פעם־פעמים צעק עזריאל לעבר „הנטבלים":

— אני מודיע שכל הסכם בטל ומבוטל! לא שריר ולא קיים! בטל ומבוטל!

כותב הטורים הללו עמד, כאמור, מהצד והסתייג מהמתוה...

תוך כדי כך, בעוד הכומר ממשיך בהזאת מים על ראשי הנערות, נשמט כובעו ונפל. רק אז נתגלתה „התרמית הגדולה"... „הכומר" לא היה אלא יוסף שרם, כיום יוסף צרור, מנכ"ל משרד השיכון. חברו של יצחק נבון הוא שפגשו ברחוב וראהו „בסכמו ובצלמו", רתם אותו למזימה־בסימה זו. לקחו לבית אביו, שם הלבישוהו גלימה מזרחית שחורה, אחת מהשמלות המירושות שבבית, וגם מצנפת מזרחית ישנה נמצאה בבית. ריקאנטי, — שביוצאי יוון הוא, הוסיף „נופך השובי" משלו לסדר ה„טכס", ובעצתו נקבע שכל „נטבל" יכריז: „אהר־בלאקה", היינו: „אני אידיוט"...

נזופים וכלאי חמת עלבון היינו כולנו לאחר ה„מתיחה" הזאת. החברים הודו שכשגגה עשו בהסכמתם ל„טבילה". אז גמרנו אומר לשמור כל העניין בסוד, לבל יוודע הדבר לרבים. הטיול למרסבא נערך ללא בעיות.

רק בנשף הסיום של הקורס, שנערך אז באולם האוניברסיטה על הר הצופים, קרא כותב הטורים הללו את ה„פואימה" שחיבר, ובה בתואר „טכס הטבילה" הנ"ל לפרטי־ פרטיו ואחרי הטכס הזה בשתתפי אותו קורס לשכור על קסר שהיקה שהיום מותר להתיר.

למותר לציין שכמה מראשי המוסדות, הרב י. ל. פישמן (מימון), משה שרתוק (שרת) רחל בן־צבי ינאית והאחרים גזפו בנו קשות על כך.

להלן מספר „בתים" מתוך ה„פואימה" שחוברה אז „לכבוד" ההצלה, שלאחר מעשה גם משתתפיו לא יכלו „להתפאר" בו...

„אחובלאקה"

שכתהתכות בשיה העליך / מלה שטומה השכחת / בעומק לבנו הרשמך / כאבינו אותך יחד. / בכרוע ברכנו על מרצפת / ובקול דממה דקה / כשהקרבות אותנו אופפת / השפתינו נעתה: „אחובלאקה.

בחלל הדירנו בה צחוק מהדהדת / זה לזה מספרים על מכבי „הטבילה" / כרמי ורפאל עושים אוזנם כאפרכסת / להיות נכונים לקראת הבאות.

אזכור „הכומר" עת באה אלינו / וירידתו של נחבאים לקראתך / עתה אדע כי צחקה לאי־ וולתך.

שמש פי האירה ממעל / צפרים ציינו בשמחה תיל / בילם עברו הלוכי נעל / וציפו למחזה בלתי רגיל.

ברכיים כרעו כילדים צייתנים / פרט הפעם בהם היה כרך / מכל המרשים הבנות והבנים / רק שניים עשו אחרת.

התפקיד הראשי למים של מקלחת / שהוזו עליהם בקערה או בבקבוק / שלשה מהם סייעו לכומר, ויהי ' דיכאר כל ניצוץ של פקפוק...

מנשה המבין בקודש קבל־עם / הראה לכל את שעיר הרשוב / ואמר: „מה אויל הכומר התם / מכה אלך להרשיב שעירי שחב"!

כרמה המכהה לעקה השמיע / הברתו השוב זמרו עזריאל / בקולו הרעים והרוהת בר דיע: / „כל הטקס מלכתחילה בטל"!...

משתתפי הסמינר לשליחי המוסדות הלאומיים, אייר תש"ג (1943).
בשורה ראשונה עומדים משמאל לימין:
יעקב צור, א. דובקין, י. כרמי ור. בנשלום.

בחוג המשפחה

מאת
בתיה כרמי

משלוח מנות חסכוני אך מסוגנן

ממנהג של משלוח מנות צו־רעת חשיבות מרובה להשמחת הלב, המובעת ברוח המשלוח. במיוחד בימים של היוקר והגזר־רה. אם תשלחי „מנות חסכוני־יות" אך מקושטות ומוגשות ב־טוב טעם, בודאי שימשיכו ל־שבחך.

בקבוק יין מקושט

אם את שולחת בקבוק יין, נסי לקשט את הבקבוק בעטיפת רפ־יה, אותה תשיגי בכו יודע (תוכלי גם לשתף את בתך ב־עבודה) על מסרגה אחת מעלים עינים מחוט־הרפיה וסורגים עי־גול בקוטר של תחתית הבקבוק (כמו שסורגים כיפה). כדי לע־טוף את הבקבוק ממשיכים לס־רוג מבלי להוסיף עינים, כך מתקבלת צורתו של הבקבוק. בהמשך, הוסיפי או הפחיתי עי־נים, בהתאם להתרחבותו של הבקבוק, עם הופעה גוברת ל־כיוון צואר הבקבוק. את יכולה לעטוף את הבקבוק כולו או רק את מחציתו עם תוספת כיווצים ועיטורים בשוליים. את הפקק מקשטים בכובע ליצן עם גדילים, או בדמות ליצן קוקס, בכתר העוטר את ראשו של אחשורוש ועוד... כיד הדמיון הטובה עליך.

בהתאם לכך את יכולה לבחור גם את בקבוק היין. אם תיצרי את דמות אחשורוש — בחרי בהתאם גם בקבוק כרמתני וכו'.

שיטה נוספת לעיטור הבקבוק, ללא צורך בסריגה, היא בצורת חבל־משיכה צבעוני, אותו מ־סובבים מסביב לבקבוק ומדבי־קים בדבק.

אזני המן
מבצק שמרים

לוזני חבילה קמח מנופה מר־סיפים: 50 גרם שמרים מומסים ברבע כוס מים פושרים. כוס אחת סוכר, חבילה מרגרינה, 2 ביצים, מערבבים ומוחשים עד שמתקבל בצק רך ומתכים לשעה עד שיתפח.

מלוי פרג — מרתיחים 150 גרם פרג במעט מים, מוסיפים רבע חבילה מרגרינה, צימוקים, חבילת אגוזים, 50 גרם שומשום, רבע כפית קנמון.

לשים את הבצק הנרדדים ל־עלים. בעזרת כוס צרים עגולים. מניחים באמצעיתו של כל עגול ממלוי הפרג וסוגרים את העגול בצורה משולשת. מושחים כל אחד מאזני־המן בחלמון ביצה ומפזרים מלמעלה פרג.

היין בסעודת פורים

תוספת היין להשלמת הסעודה מרוממת את מצב הרוח. למאכלי דגים — יין לבן. ל־מאכלי בשר — יין אדום או לבן חמוץ. לקינוח הסעודה — יין אדום מתוק.

תרנגול הודו ביין

לעוף אפוי עם פירות ואגוזים, מוסיפים: כוס יין, גזר, בצל, מעט מלח ופלפל.

דגים ביין

מבשלים דגים על אש קטנה עם מעט מים, שמן, מיץ לימון, קורט מלח, פלפל, בצל ויין חמוץ.

דגים ביין ועלי דפנה

מרתיחים עלי דפנה, מעט מלח, פלפל ועגולי בצל ביין חמוץ. יוצקים על דגים מבושלים או מטוגנים.

קוקטייל־יין

את הקוקטייל מגישים עם כיבוד קל: זיתים, בוטנים, תופינים ובפורים עם אזני־המן.

מקשטים את הקוקטייל בזית, בפלח לימון או בדובדבן.

את הקוקטייל אפשר לערבב בצורות רבות. לפניך הצ־עות מספר:

1. מיץ לימון, יין לבן, סוכר וסודה.
2. מרתיחים מעט סוכר במיץ תפוזים, מוסיפים קינמון ויין.
3. מיץ תפוזים, שרי ברנדי וסודה.
4. חלמון ביצה, מעט סוכר ביין חם. אפשר עם מיץ לימון.
5. מיץ אשכוליות, מיץ לימון, סוכר, קוניאק וסודה.

עולם עשיר בצבעים

למבקרת בתחנות ל„טפול באם ובילד" בירושלים מצפה הפתעה. אין אלו „טיפות־חלב" בלבן־בוי שהורגלנו לראותן עד כה. כאן הקירות מקושטים בתמונות צבעוניות רבות, הרבה כרזות מכוונות לאמהות, צעצועים ובובות תלויים, להנאת התינוקות. יש כאן גם ספריה עם ספרים להשאלה. האמהות שואלות ספרים להקראה לילדיהן או ספרי הדרכה לעצמן. יש כאן תחנה שהגדילה לעשות ואף דאגה לכך שלתינוקות המצפים עם אמהותיהן בתור, לא יהיה משעמם יותר על המידה והכיבוד המוצע להם הוא פסיפון וחקליסים עם ספרים ושירי־ילדים.

„בשנתו הראשונה הילד לומד הרבה ויש לעזור לו להשתמש במה שטמון בו", אומרת גב' שרה עוריאל, האחות המפקחת מטעם עיריית ירושלים על שרותי האחיות. „יש לילד תכונה של סקרנות, כשהמובייל מתנועע, הוא עוקב אחריו". עכשיו מכינים לכל אמא תדריך למשחקים כדי שתדע אילו משחקים להתאים לצרכים ההתפתחותיים של הילדים. „אין מטרת הצעצוע — בובה בכסף", מסבירה גב' עוריאל, „תכונתה היא שהאם תיצור במו ידיה את הצעצועים ועי"כ יתעמק הקשר בין ההורים לילדיהם וכן תורחב תבונת הציורה, והזמנה החיפוש והסקרנות שהן התכונות החשובות אצל ילדים ולא תמיד מפתחים אותן".

יש אמהות שיש להן ספונטניות בגישה לילדיהן, אבל לא תמיד די בכך. אם שבאה בעצמה מבית דל, צריכה ללמוד גישה נכונה בשלבי ההתפתחות.

„אנחנו חושבים" מדגישה גב' עוריאל „שאת האם, לילד בן השנה, אנחנו יכולים ללמד עוד הרבה. לכן יצרנו גם כרטיס התפתחות כדי שהאם תדע לאיזה להקדיש יותר תשומת־לב". אם ההורים יבינו יותר את הליכי התפתחותו של התינוק ויספקו להם את מה שנחוץ בכון: דבר עם מבוגר לצורך החיקוי ולספק את הסקרנות של הילד, אולי יהיו פחות ילדים טעוני טיפוח".

„אנחנו משתדלים למען האמהות והילדים", מוסיפה גב' עוריאל, כשלצידנו עוזר לנו רבות חבר העיריה דוד ברגמן.

בהתאם להתקדמות הרפואה בארצנו ובהתאם לצרכים המשתנים של החברה שתרו השתכללו השרותים בתחנות לאם ולילד, שמספרן מגיע היום ל־60.

בתחנות לטפול באם ובילד בירושלים נוספו על הביקורות הרגילות הכוללות: שמירה וקידום הבריאות, איתור מוקדם של מצבי חולי — גופני, נפשי וחברתי, מניעת מחלות מידבקות ושיקום מצבים קיימים, גם בדיקות חשובות אחרות החל בגיל הינק: בדיקת שמיעה מגיל 7 חודשים וילדים שנמצא בהם פגם בשמיעה מועברים למומחים בבי"ח „הדסה". בשנה הראשונה הילד שומע את השפה ומפתח יכולת חיקוי ובשנה השניה הוא מתחיל לדבר. אם הוא לא שמע, הוא לא יפתח את השפה. משום כך ע"י איתור ניתן לעזור לו ע"י מכשיר שמיעה, תירגול וחינוך ההורים.

בדיקה חשובה שניה היא בדיקת ההתפתחות מגיל 4 חוד־שים בתחום המוטורי־חברותי ובתחום המנטלי הכולל: התפתחות שכלית־רגשית. הבדיקה הזו חשובה וכוללת שני מדדים: בדי־קה הדרכת האם עם הסבר לדרך הלימוד של התינוק ע"י חיקוי וניסוי.

השרירים מתפתחים ע"י הזזת הפצים, הראיה ע"י כך בה תינוק השוכב צריך לראות חפצים שיש בהם צבע, הירה ותנועה כמו במובילים ואפילו בפשוטים שבהם.

עולמו של הילד מיום היוולדו צריך להיות עשיר בצבע, צליל, צורה ומבוגרים בסביבתו שידברו אתו, שיגעו בו ושישחקו אתו. חשוב במיוחד הוא המגע וטוב עשו הסבתות שהרבו להחזיק את התינוקת על ידיהן, מה שנותן לילד את הרגש הדרוש לו ביותר — הבטחון.

„אני מאמינה באמהות יהודיות", אומרת גב' עוריאל. „יש להן מוטיבציה חזקה. כל אמא רוצה שהילד שלה יתקדם ויקלט בחברה כי אנחנו חברה הישגית וטכנולוגית".

עליה ניכרת במספר הנרשמות לשנת התנדבות תשל"ו

יום העיון שהתקיים ביום חמי־שי האחרון באולם הרצאות של בית החולים „איכילוב" בתל־אביב, הוא הראשון שמשרד ה־בריאות מארגן לבנות המתנדבות המועסקות בתחומי הבריאות ב־10 מוסדות רפואיים ברחבי ה־ארץ, החל מבית החולים בצפת ועד אשקלון.

האגודה להתנדבות בעם מפ־עילה מזה כמה שנים מאות בנות בתחומי הבריאות, הספר, החינוך וקליטת עליה, ב־20 מר־כזים בארץ ונוסף על כך מוס־דות רפואיים עשרה במספר.

ימי עיון מאורגנים על ידי האגודה לכל תחום פעילות בנפ־רד על ידי האגודה להתנדבות בעם בשתוף עם הגורמים המת־איימים. הבנות המועסקות בעבו־דה סוציאלית, נפגשות בקביעות אחת לחודש ביום עיון המאורגן ע"י האגודה עם תכנית מוכנה לראש למשך שנה שלמה.

בתחום החינוך מתארגנים ימי עיון אזוריים בצפון הארץ ובב־דרומה עם תכנית שמשרד החי־נוך ע"י המפקחים האזוריים מכין במיוחד לבנות אלה.

ימי עיון אלה הם המשך ל־סמינריון הכנה שהאגודה מאר־גנת בקיץ, לקראת יציאתן של הבנות לשנת ההתנדבות שלהן, המתחילה יחד עם תחילת שנת הלימודים בבתי הספר ברחבי המדינה.

בשנה זו יש מספר ניכר של בנות שהחליטו להמשיך את שנת ההתנדבות שלהן למשך שנה נוספת. אחרות הולכות לל־מוד במוסדות להשכלה גבוהה באותו תחום בו עסקו בשנת ה־התנדבות והן מועדפות להתקבל בגלל נסיונן שצברו במשך שנה.

פעילי האגודה להתנדבות בעם ביקרו בכל בתי הספר התיכוניים הדתיים בארץ כדי להסביר את הצורך בהתנדבות זו ואכן התוצ־אה היא שיש השנה עליה ניכרת בנרשמות לשנת ההתנדבות הד־אגודה מתכננת פתיחת מרכזים חדשים של הקיבוצים.

מרפא, יופי ונופש

שבוע פורים הוכרז כשבוע נו־פש קוסמטי לנשים על חוף ים המלח, בו מציגים ונואים אירו־פאיים לטיפוח היופי בשילוב עם מרפא ונופש. את החוף שסבל עד כה מתדמית שלילית וכונה בשם „ים־המוות", גילו עד כה הדנים, ההולנדים, הגרמנים, ה־בלגים והשוויצרים, בעוד לגבי הישראלים עדיין מוגדר החוף כ־מקום מרפא בלבד. למעשה ה־תכונות הקוסמטיות של ים ה־מלח נובעות ממספר מקורות: ריכוז רב של מגנזיום הברום שהוא אחד החומרים הטובים להרגעת העצבים, לפתיחת נק־בוביות העור וקליטת אלמנטים לתוך העור והדם.

הצירוף של שקט, נקיון ושלי־וה פסטורלית, יש בהם השפעה ברוכה. קרינת השמש באזור ים המלח היא הטובה ביותר ב־עולם. ניתן שם לשהות שעות רבות בשמש מבלי לסכן את העור ותוך כך מאפשרים חדירה איטית של קרני השמש. יש כאן גם ריכוז גבוה של החמצן באוויר שמהוה מעין אוהל־חמצן פתוח. ובתוצאה מכך מוקלת עבודת ה־לב והריאות.

תערוכת ציורים מכסיקניים לזכרה של השגרירה קסטיאנוס

60 ציורי שמן, מים ורישומים מוצגים בתערוכה המקיפה ביותר של אומנות מקסיקנית בת זמננו שהוצגה עד כה בארץ אותה ני־תן לראות באולם האירועים של מלון תל־אביב קאנטרי קלוב.

התערוכה מוקדשת לזכרה של שגרירת מכסיקו המנוחה רוסריו קאסטיאנוס סופרת ומשוררת אשר נספתה באסון טרגי לפני מספר חודשים. ההכנסות ממכירת ה־ציורים הם קודש לקרן ספרותית אשר תישא את שמה ואשר תש־קוד על תרגום יצירות של סופ־רים ומשוררים מכסיקניים לעב־רית וספרים מעברית לספרדית. כמו כן תתמוך הקרן בלימודי סטודנטים באוניברסיטה העברית שבה הרצתה השגרירה.

תערוכת הציורים נפתחה ב־מעמד חגיגי בהשתתפות אנשי הסגל הדיפלומטי, ונציגי ציבור. דברים השמיעו: שגריר מקסיקו בישראל, מר ביטון ברלין ויו"ר הדירקטוריון של הקרן הקיימת לישראל מר יעקב דזור

שולחנות הפסיפס של רות אלדן

רות אלדן היא אם לשלושה בנים, שניים נשואים והצעיר לו־מד בכולל של ישיבת „מרכז הרב". היא גם סטודנטית לאר־כיאולוגיה באוניברסיטה ונוסף לכל היא אמנית מוכשרת.

ביתה בשיכון המפעל המזרחי ברעננה בולט בייחודו, כבר מ־מבט ראשון ניכר שכאן גרה אמנית. קשוטי הפסיפס שהיא מרכיבה משווים לבית מיגוון צבעים. יצירות הפסיפס שלה מזכירות את התקופה הביזאנטית. מלבד תמונות בקיר המורכבות מפסיפס של חלוקי־אבנים צב־עוניות, היא בונה מהאבנים גם שולחנות. אחד מהשולחנות שלה מעטר מועדון בבסיס צבאי, שול־חן שני הוטס לאנגליה ועוד ידה נטויה.

את האבנים היא אוספת בעיקר בטיולים המשפחתיים. אבנים אדומות היא אוספת באילת, את הזהורות במכתש רימון, גרניט ובזלת שחורה ברמת־הגולן והג־ליל המזרחי. גם בעלה מהרין אשר סיים זה עתה את הדוקטו־ראט שלו בבוטניקה, אוסף ב־התלהבות את האבנים, אותם הוא מוצא בגנים ובבניינים בינות הצמחים, בצאתו לשיט על החו־לות ואפילו מארה"ב ומאיטליה הוא הביא לרות תליף אבנים. רות יוצרת יצירות אבסטרקט־יות: צפרים, דגים, בשבשלוב האבנים מודגשת הרימת הגוונים אלו מתוך אלו.

בדרך כלל היא עוטרת על ה־בליטות של האבנים כדי לשמר על הצבעון של עבודת־היד.

תחילה היא מציירת את הדגם על נייר. על הציור היא מניחה את האבנים, עוטרת אותם במס־גרת ברזל — אותה הכין מסגר, מניחה רשת ברזל ויוצקת מלט.

מעל הספה בחדר האירוחים שלה, היא יצקה יצירת פסיפס מקורית היכולה להתחרות בכל המובה באה שהיותה עשויה לעטר את הקיר.

נראה שרות אהבה ללמוד שכן לפני שנרשמה ללימודי הארכי־אולוגיה, היא הספיקה ללמוד במשך 5 שנים אמנות במכון אב־ני, עכשיו היא פעילה גם בחפי־רות ארכיאולוגיות מטעם האוני־ברסיטה.

שח מט

בעריכת שלמה קנדלשיין

הרכב חזק באליפות הארץ הפתוחה

אליפות ישראל הפתוחה לשנת 1975, שתתקיים בחודש הבא (16.3־6) ב„בית יציבי" בבאר־שבע תהא אחת ההתחרויות בעלות הרכב החזק, ש־נערכו בארץ (להוציא אליפויות ה־ארץ והתחרויות בינלאומיות).

עם סגירת ההרשמה נרשמו 60 שחמטאים מכל רחבי הארץ, ביניהם רב האמנים ליברזון ושמקוביץ, ה־אמנים הבינלאומיים כגן, פורת ו־צ'ירניאק (האלוף הנוכחי של מפעל זה), אמן אורח מבמיין — אסלון משוודיה, האמנים בלסן, בובים, רום, בירנבוים, ברנשטיין, קוסקי, מבייניק, עין־דור, דזוקוב והלמן.

שחמטאים בעלי דרגת אמן ומעלה יכולים עדיין להירשם להנהלה עד 28.2.75 וזאת עפ"י איגוד השחמט הישראלי לשחמט, טל. 287610.

לנוכח הרכב חזק של ההתחרות יש לצפות למאבק שחמטאי ברמה גבוהה בבאר שבע.

כינוס מיוחד של הפיד"א בהולנד

כדי להעביר את הקטאן שנוצר בקיום הדו־קרב העולמי בשחמט בין „בובי" פישר לאנטולי קרפוב, ש־עמדותיהם מנוגדות ועקשות, ייע־רך בהולנד בחודש הבא כינוס מיוחד של קונגרס פיד"א לקביעה סו־פית של הדו־קרב.

המגמה בכינוס היא „ללכת לקראת פישר" ועל כך כבר מסרנו במהדורנו בראשית החודש.

דרישותיו של פישר הן: א) מס־פר בלתי מוגבל של משחקים בדו־קרב (בניגוד להחלטת פיד"א על 36 משחקים) האלוף העולם יהא זה הצובר ראשונה עשרה נצחונות. ב) במקרה של תוצאת תיקו 9:9 בדו־קרב, נשאר פישר אלוף העולם. ג) מקום המשחקים יהא מנילה (הפיליפינים). אגב, מנילה זכתה בבכורת האירוח בשל הצעתה הכספית ה־גבוהה — 5 מיליון דולר! אולם קרפוב מעדיף את מילאנו (איטליה).

צמאון העולם השחמטאי לקיום הדו־קרב המרתק גרם לכך שמדינות רבות אוהדות המערב, ביניהן יש־ראל, שהתבקשו ע"י ארה"ב, פנו לפיד"א בדרישה לכינוס מיוחד בנו־שא חשוב זה, מתוך מגמה לתבוע ב„בובי פישר" שדרישותיו הפצם אי־נן מוגזמות.

בנושא שני חשוב שידון בקונגרס המיוחד הוא אירוח אולימפיאדת ה־שחמט 1976. בנושא זה יש לישראל נגיעה ישירה ועקרונית. שכן, היא קיבלה את האופציה לארח את האו־לימפיאדה הקרובה. אולם בהצבעת המדינות חברות מוכידות פיד"א, ש־נערכה במלזיה, נדחתה מועמדותה מסיבות מדיניות שרירותיות שלהן אנו עדים בתקופה זו לעתים תכו־פות ובענפי ספורט רבים (פרישת צ.ס.ק.א. מוסקבה מאליפות אירופה לקבוצות אלופות בכדורסל, אי הד־רת השתתפות נבחרת ישראל בטניס שולחן באליפות העולם בהודו וכ־ו"ד). יתר על כן, אין כל מדינה אלטרנטיבית לאירוח האולימפיאדה.

את האיגוד הישראלי לשחמט ייצ־גו בקונגרס המיוחד יו"ר ההנהלה, חי"כ אביגדור יפה, והסגן, אבשלום יושע. נציגי ישראל ימנו לשכנע את המדינות החברות בפיד"א לקבלת החלטה חד־משמעית לאירוח אולימ־פיאדת השחמט—1976 בישראל.

יש לקוות שנציגי ישראל יצליחו במשימתם הקשה, להבטיח קיום ה־אירוע השחמטאי החשוב — אולימפ־יאדה בישראל.

אליפות ישראל לקבוצות נוער — 1975 — תשל"ה

השלב המוקדם של המפעל המסו־צל לגילאי יסודי ותיכון יתקיים בחופשת פורים בשני ימים מרוכזים משעות הבוקר.

נקבעו שלושה בתים לפי אזורים גיאוגרפיים כדלקמן: בית המרכז בראשון לציון, בית הדרום בבאר־שבע, בית הצפון בחיפה.

צפויה השתתפות רבה של קבוצות נוער.

ערבי הסברה על משחק השחמט

ועדת ההסברה שליד האיגוד היש־ראלי לשחמט מארגנת בימים אלו ערבי הסברה על משחק השחמט בכל רחבי הארץ. כל ערב יכלול הרצאה על נושא שחמטאי יחד עם משחק סימולטני. חוזר נשלח לכל הערים המועצות המקומיות בארץ. התקב־לו לפנות לקיום הערב כאשדוד, טבריה, אבן יהודה, אור עקיבא, גני תקוה, קריית מלאכי, המועצה האזו־רית אשכול ומועדון „ספיבקי" רמת־גן. שחמטאים מתאימים שובצו לכל אחד מהמקומות.

מקומות נוספים המעוניינים בקיום „ערבי הסברה שחמטאיים" יכולים לפנות לוועדת ההסברה — האיגוד הישראלי לשחמט ת.ד. 21143 ת"א.

חצי גמר אליפות הארץ לנוער — יחידים

החלה ההרשמה לששה בתי חצי גמר אליפות הארץ לנוער — יחי־דים — 1975/תשל"ה. הבתים יערכו בפסח לפי השיטה „השווייצרית" — תשעה סיבובים — והבאים להש־תתף בהם שחמטאים מדורגים עד גיל 19. הבתים הם: ירושלים, שב־ים במרכז, דרום, חיפה והתיישבות העובדת. ההרשמה עד 8.3.75 ב־אמצעות מנהלי הבתים.

הדו־קרב הרדיופוני צוויג — צ'ירניאק

להלן המשך המשחק הזה מהמסע ה־27: 27. מד2 - צא8 28. צאת3 מה5+ 29. מג3 מה3ג+ 30. מ:ב3 ת5 31. ר:ג5 צה8 32. צה8+ מד7 33. צ:ה8 צ:ה8.

לצ'ירניאק ארבעה רגלים תמורת כלי ונראה כי יזכה בסיום. מסעי המשחק משודרים מידי יום לאחר מהדורת החדשות של השעה 20.00.

פעילות שחמטאית ענפה במוסדות חינוך דתיים

פעילות שחמטאית ענפה התקיימה החודש במוסדות חינוך דתיים המ־שתייכים לאגף לחינוך התיישבותי ב־משרד החינוך והתרבות. האמן ה־שוודי יאן אסלון ערך משחק סימול־טני בחטיבת הביניים של ישיבת „מולים" בפתח־תקוה.

האמן יעקב ברנשטיין ערך משחקים סימולטניים בישיבת „בני עקי־בא" ביבנה, ובמדרשיית „נועם" בכפר סבא.

ערב שחמט מוצלח נערך במוסד „עליה" בפ"ת בהשתתפות 180 נע־רים(!) שהאזינו להרצאות יו"ר ה־ועדה הנוער של האיגוד הישראלי ל־שחמט שמואל פרידמן, האמן יעקב ברנשטיין ואלוף הילדים ערן הוכבר מראשון לציון שענה על שאלות. כן הוקרן סרט „אולימפיאדת השחמט תל־אביב — 1964".

ביום א' 16.3.75 תיערך במקוה ישראל האליפות הקבוצתית השלישית של בתי הספר החקלאיים ומוסדות עליית הנוער.

רכז השחמט של בתי הספר ה־חקלאיים הוא האמן יעקב ברנשטיין התורם רבות לפעילות השחמטאית הענפה במוסדות אלו. מוסדות הח־נוך של האגף לחינוך התיישבותי המעוניינים בקיום פעילות שחמט בין כותליהם יכולים לפנות ליעקב ברנשטיין האגף לחינוך התיישבותי — משרד החינוך רח' הארבעה 18/א תל־אביב.

מלחמת עמלק ומלכות ישראל

(סוף מעמוד 4)

אכור (פב"ע ז'): „הראהו שאול ובניו נופלים בחרב, אמר לפניו, מלך ראשון שיעמוד על בניך, ידקר בחרב", וכו'. הרי ששאול היה ה־מלך הראשון של ישראל. וכן הסיק הגרא"יה קוק זצ"ל בספרו משפט כהן ואם כי גם משה רבנו ע"ה נקרא בפי חז"ל „מלך" כמו שמצינו במס' זבחים (קי"ב א'): „יבמה מלך". וכן מצינו פירושים באגדות, המפרשים „ויהי בישורון מלך" (דברים ל"ג ה') על משה רבנו, כמו שכתב שם הרמב"ן: „אומרים, משה מלך היה, שנאמר „ויהי בישורון מלך". — אין הכוונה למלך ממש, כי אם לשופט ומנהיג.

ברם, בבריר פב"ט סי' ו' נאמר במפורש: „יהושע — ראש למלכות משבט אפרים, שנאמר (שופטים ה') „מני אפרים שרשם בעמלק"; דוד — ראש מלכות משבט יהודה"... משמע שהמדרש מדמה את יהושע לדוד — כשם שדוד היה ראש למלכות משבט יהודה, כך יהושע ראש למלכות מ־שבט אפרים. ובעל כרחנו צריך לו־מר, שגם כאן אין הכוונה למלך ממש, שהרי לא נמשח יהושע למלך אלא היה שופט ומושל, ונחשב ראשון השופטים משבט אפרים. כי הרי כל מנהיג היה נחשב, באופן מילולי כמלך. ואף ראשי הישיבות היו נק־ראים מלכים, כאמור בתענית (ז' א'): „מלך ר' יוחנן". ויש לנו אריכות דברים בזה ואין כאן המקום לזה.

אבל מ"מ יש לעיין ביחס ליהושע, שהרי עיקר הדין ש„המורד במלכות חייב מיתה" למדים מן האמור ליהושע — „כל איש אשר ימרה את פיך ולא ישמע את דבריך לכל אשר תצונו יומת", וכמושי"כ הרמב"ם ב־פ"ג מהל' מלכים ה"ח: „כל המורד במלך ישראל, יש למלך רשות להרגו... שנאמר „כל איש אשר ימרה את פיך". וכן מצינו בסנהדרין בבלי (מ"ט א'): „כל איש אשר ימרה את פיך ולא ישמע את דבריך וגו' — יכול אפילו לדבר תורה? ת"ל רק חזק ואמץ". ומאחר שלמדנו זאת מיהושע, משמע שיהושע היה נידון, ע"פ ההלכה, כמלך, ולא מבחינת שמו בלבד, שהרי היו חיי־בים על המראתו מיתה כמלך. אולם מצינו בסנהדרין (ס"ו א') שגם אצל הנשיא חייבים על המראתו, שכן אמרו שם: „...שהנשיא אתה מצווה על המראתו כראי דיין שאי אתה מצווה על המראתו". ופירש רש"י — „ובנשיא איכא למיפרך שכן אתה חייב מיתה על המראתו, שלא למרוד כנגדו ולהמרות את פיו, שנאמר ביהושע, כל איש אשר ימרה את פיך וגו'". וכיוון שיש דין מורד במלכות על נשיא, אע"פ שאינו משוח בשמן המשחה, משמע שמלך לאו דווקא ואין זה נוגע למשפט המלוכה, הכתוב בשמואל אצל מלך. לכן נאמרה אזהרה זו של חיוב ה־מראה ליהושע, משום שדינו היה כנשיא ולא כמלך.

ובמקום אחר ברורתי, שגם כל הסמכויות הנוגעות להנהגת העם והמדינה, הכלולות במשפט המלוכה, מועתקות גם לשופט, כמושי"כ הגר־ראי"ה קוק זצ"ל ב'משפט כהן', אבל הזכויות האישיות הנוגעות למלך, חלות רק על מלך שנתמנה בנינוני מלכות עפ"י דין, ולא על נשיא או שבט. ודיני נשיא ברורו במאמר אחר, עפ"י המכילתא ושיטת ה־רמב"ם בזה.

שיטת המאירי — שאול לא נתמנה כמלך ממש

ומצינו להמאירי ב„בית הבחירה" להוריות פ"ג (דף י"א ב') שיטה חדשה בדבר מינויו של שאול ומש־

מזה כמלך, שכתב: „שלא נמשח שאול אלא כממונה וכמחזיק במלכות, כגובר או כפקיד, עד בוא המלך אשר לו המלוכה מצד היחס, ונמצא שלא היה אלא כממונה מצד שבט יהודה, ועשאוהו מפני זה כאילו הוא בעצמו היה מאותו שבט". ולפני זה אומר שם המאירי: „הנה בינוני, יתברך, לנביא את שאול למלך, אמר יהו' גילה את אזן שמואל כעת מחר אשלח אליך איש מארץ בנימין ומשחתו לנגיד", ולא אמר ‚למלך'. ובבואו לפניו, אמר ‚הנה האיש אשר אמרתי אליך זה יעצור בעמי', ולא אמר — ימלוך בעמי. וכאשר משחו, אמר ‚משחך ה' על נחלתו לנגיד'. סוף דבר לא ייחס לו שם מלכות עד שחטא בקרבן העולה ונבאו בקריעת מלכותו" וכו'.

הרי חידש בזה המאירי, שלא נתמנה שאול אלא כנגיד וכאפוטרופוס על המלכות, עבור זה שיקום משבט יהודה, כמה „שניתנה המלוכה לשבט יהודה, אפשר שלא היה באותו הפרק בשבט יהודה ראוי למלוך וכו'. והיתה הנבואה להעתיר להם, להמליך מלך מלכות ארעי, עד היות ביהודה מי שראוי לכך ושם המלכות לאחותו. וגם זה לא נתמנה אלא כגובר וכפקיד על ה־מלוכה עד בוא המלך בבית דוד".

ויש לתמוה על המאירי מהמכיל־תא הנ"ל שם מפורש „עד שלא נבחר דוד, היו כל ישראל כשרים למלכות, משנבחר דוד יצאו כל ישראל". משמע שלפני שנבחר דוד, אפשר היה להבנות מכל ישראל למלך ממש, ולא רק כנגיד או כגובר על המלוכה עבור בית דוד. ומהמכילתא משמע שגם בזאת יעקב, לא יסור שבט מיהודה, לא חל תוקפה אלא משנבחר דוד ולא לפני זה, וכאמור ברמב"ן על החומש הנ"ל. אם כי גם הרמב"ן לא הזכיר את המכילתא הקובעת את ההלכה בזה.

והנה ברור שלענין תוצלת המצ־וה של מחיית עמלק, שהיא לאחר מינוי מלך, יש צורך במלך ממש ולא מועיל בזה נשיא או שופט, מאחר שהרמב"ם לומד את הסדר שמינוי מלך קודם למלחמת עמלק מן האמור אצל שאול: „אותי שלח ה' למשחך למלך, ועתה לך והכית את עמלק". משמע, שלזה צריכים מלך המשוח בשמן המשחה ממש, ולכן לא קיים יהושע מצווה זו של מחיית עמלק בכניסתו לארץ, כי סדר שלשת המצוות היה — למנות להם מלך ולהכרית זרעו של עמלק ולבנות בית הבחירה. משמע, שע"י יהושע לא יצאו ידי חובתם במצווה ראשונה, לכן לא הוטלה עליו גם מצווה שנייה של מחיית עמלק. ושוב נשאלת השאלה, למה צוה ה' למשה, ‚ושים באזני יהושע', אם יהושע לא נצטווה על קיום מצווה זו בכניסתו לארץ, כי אינו נדון כמלך.

ואם משום העברת התורה שבע"פ באמצעות יהושע, כמו ששנינו: „משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע ויהושע לזקנים וכו' א"כ כל התורה נמי נצטווה משה למסרה ליהושע, ולמה נקטה התורה רק מצווה זו של מחיית עמלק; ומה גם שעיקר המצוה שבפרשה זו ב„בשלח" לא נוגע קיומה לישראל, אלא תתקיים בידי שמים, כמו שנתבאר לעיל ע"פ הזוהר. ואכן עזרא פירש (בשמות י"ז): „ושים באזני יהושע, כי ה' ידע כי הוא עתיד להלחם עם מלכי כנען". אבל מה הועיל כל זה, אם לא נצטווה יהושע בעצמו על קיום מצווה זו כי אם מלך שיעמוד על ישראל, והרי נתברר לדעת כולם שיהושע לא נחשב כמ־לך לענין מחיית עמלק.

הצו „ושים באזני יהושע" בא לקבוע את פרשת עמלק שבתורה

ונראים הדברים דהנה הלכה רווחת היא בכל התורה כולה „דברים שבכתב אי אתה רשאי לאמרם על פה" כאמור במס' גיטין (ס' ב') ובתמורה (י"ד ב'): „כתוב אחד אומר ‚כתוב לך את הדברים האלה' (שמות ל"ד), וכתוב אחד אומר ‚כי על פי הדברים האלה' — לומר לך דברים שעל פה אי אתה רשאי לאמרן בכתב ושבכתב אי אתה רשאי לאמרן על פה". וכבר שאלו שם בתוס' על המסורות שאומרים על פה. ותירצו שאין להקפיד אלא על מה שכתוב בחומש. ולבסוף כת־בו דאין להקפיד אלא בדבר שמוציא אחרים ידי חובתן. ועיי"ש בהגהות הגרא"א מה שהביא מתענית (כ"ז א') אבל בשו"ע או"ח סי' מ"ט אינו פוסק כן, אלא הטעם משום „כל דבר שרגיל ושגור בפי הכל... מו־תר". וכן הביא בטור בשם דודו הרב ר' חיים ז"ל. ורבנו יונה כתב בברכות פ"א, דכל דבר שהוא תובה אין איסור לאמרו בע"פ. ובב"י בסי' מ"ט הביא בשם הירושלמי, שה־איסור דווקא בספר תורה שמא יאמרו חסר משם, אבל בתפלה אין לחוש. ועי' בירושלמי מגילה פ"ד ה"א „דברים שנאמרו בפה — בפה, דב־רים שנאמרו בכתב — בכתב". ובי־רושלמי יומא פ"ז, ה"א, על השנוי במשנה „ובעשור שבחומש הפקודים קורא על פה", אמר הירושלמי: „שנייא היא שהיא סדרו של יום, תדע לך דארשב"ל בכל מקום אינו קורא על פה והכא קורא", וזה אינו הולם את האמור לעיל בשם הירו־שלמי. ועי' בתוס' ישנים יומא (דף ע' א') בד"ה „ובעשור" שהאריך בזה ואין כאן המקום לברור זה.

והנה בספרי „כי תצא" פיסקה רצ"ו שנינו, „זכור בפה, ואל תשכח — בלבב". וכן הובא בבבלי במגילה (י"ח א'). וכן פסק הרמב"ם בפ"ה מהל' מלכים הלכה ה': „מצוה עשה לזכור בפה לא תשכח בלבב". ואם כי מקיימים מצוה זו של זכור בפה ע"י קריאת פרשה זכור מדי שנה בשנה בשבת זכור, כמבואר בפסיקתא רבתי פי"ב (ב'): „אני מצוה לכם שתהיו מזכירים שנים זכרונות וכו', הוו יודעים שאם אין אתם עתידים להיות זוכרים או־תם וקוראים בכל שנה שאני מחזיר אתכם לשיעבודם של מצרים" וכו'. ובסוף הפיסקה הוא אומר: „אין לכם אלא להיות קוראים פרשת עמלק בכל שנה ושנה ומעלה אני עליכם כאילו אתם מוחים שמו מן העולם". וכ"כ הרמב"ן בפירוש על פרשת כי תצא: „ולא ידענו מה היא הזכירה הזו בפה, אם לאמר שנקרא פרשת עמלק בצבור, ותמצינו להדין מן התורה בשנה זכור, ויהיה סמך למקרא מגילה מן התורה. (ולבסוף מסיק שם הרמב"ן בדרך אחרת) וכ"כ הריטב"א במגילה (י"ח ב') וכן הר־חינוך מצוה רנ"ג והרבה מן הרא־שונים.

גם פרשת „האזינו" מותר לאומרה בעל פה בגלל הצו „שימה בפיהם"

מכל מקום י"ל שהתורה חידשה בזה שאמרה „ושים באזני יהושע", שפרשה זו ניתנה לאמרה בעל פה, ואין בזה משום דברים שבכתב אי אתה רשאי לאמרם בעל פה, משום שלכתחילה ניתנה לשם כך לכתובה בספר, כתורה שבכתב ולאמרה כתו־רה שבעל פה, ככתוב „כתוב זאת זכרון בספר ושים באזני יהושע". ולא רק זאת אלא נראים הדברים שגם ביחס לשירת האזינו הדין כך, שכן כתוב שם: „ועתה כתבו לכם את השירה הזאת ולמדה את בני ישראל שימה בפיהם", שמלכתחילה ניתנה לאמרה גם בעל פה. ויתכן שבזה צפון סוד עליונותה של שירת האזינו על פני התורה כולה, כמו שלמדים זאת מן המקראות עצמם: „למען תהיה לי השירה הזאת לעד בבני ישראל". וכן „והיה כי תמצאן אתו רעות רבות וצרות וענתה השי־רה הזאת לפניו לעד כי לא תשכח מפי זרעו". וזאת משום שניתנה מראש ללמדה בעל פה, כדי שתהיה שגורה בפי כל, על אף היותה גם חלק לתורה שבכתב. שהרי ממנה למדנו את המצוה של כתיבת ספר תורה לכל איש בישראל.

ועל השאלה למה נאמר כן דווקא ליהושע שתי תשובות בדבר: — א) משום שהוא היה האחראי להעב־רת התורה שבעל פה מפי משה וזקנים כאמור באבות, ולכן קבעה התורה לפרשת זכור גם דין תורה שבעל פה, לכן היה יהושע אחראי על כך, ב) משום שיהושע בן נון נקבע כראש ועיקר מלחמת ישראל בעמלק, ככתוב בשירת דבורה: „מני אפרים שרשם בעמלק אחריך בנימין בעממיך", ופירש רש"י „מן אפרים יצא את שרש יהושע בן נון לרדות בעמלק להלוה אותו לפי חרב. אח־ריך יקום משבט בנימין שאול בן קיש" וכו'. וכן מפורש בילקוט שמעוני שופטים (רמז נ"ו): „מני אפרים — זה יהושע שנאמר ויחלוש יהושע את עמלק". שרשם בעמלק — „כי מחה אמחה את זכר עמלק". אחריך בנימין — זה שאול „ויהמית מאיש ועד אשה וכו'". ובפסיקתא רבתי פרשת זכור (פי"ב י"ג), בסוף הפיסקה כתוב: „אמר ר' יצחק אנו מוצאים שבקש יהושע למחות את זכר עמלק שנאמר (שמות י"ז): ויחלוש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב', אמר הקב"ה חייך עד עכשיו שאול המלך עתיד לעמוד מבנימין ולשרש ביתו של עמלק, שנאמר: ‚מני אפרים שרשם, בעמ־לק אחריך בנימין בעממיך'" ע"כ.

מכל האמור נראה, שלא היתה זכות ליהושע למחות לגמרי את זכר עמלק, כי התפקיד הוטל על שאול המלך, ולהלן יתבאר הטעם לזה. עכ"פ ברור שיהושע הוא היה הראש והסמל למלחמת ישראל בעמלק, וגם הוא אשר נקבע עפ"י התורה להיות אחראי להעברת התורה שבע"פ לזקנים ולדורות יבואו. לכן צוותה התורה „ושים באזני יהושע", שהוא היה השרש הראשון להלחם בעמלק שיעביר את תורת הלחימה בעמלק שבעל פה למלך שיבוא אחריו שיהיה משבט בנימין.

גם מלחמת שאול בעמלק נועדה להיות בעליונים ובתחתונים

עפ"י שיטת הזהר הנזכרת, אפשר להבין פלא גדול בפרשת שמואל ושאול, למה היה צורך להכות עם מחיית עמלק עד שאול ולא עשה זאת יהושע בן נון מיד עם כבוש הארץ, ואם תאמר משום שלא היה מלך והמצוה הוטלה רק על מלך. למה לא קיים דוד מצוה זו והיא הוטלה משום מה רק על שאול ולא על אף אחד ממלכי בית דוד או ממלכי ישראל שמלכו אחרי שאול. גם הקצף הגדול של הקב"ה על שאול שלא מלא אחרי דבר ה', מוכיח שהחמיצו את ההזדמנות ה־בלתי חוזרת כביטול שניתנה להם למחוק את זכר עמלק, עד כדי כך שהחליל יחטו אחרי כן את גזרת המן להובתו של שאול שהשאיר את אגג מלך עמלק, כמו שאמרו במגי־לה (י"ג א'): „ראו מה עשה לי יהודי ומה שלם לי ימיני, דלא קטליה שאול לאגג דאתיליד מיניה המן דמצער לישראל". וכי כל המל־כים שעמדו על ישראל משאול ואילך לא יכלו להשלים את המצוה של מחיית עמלק ורק על שאול הוט־לה כולה.

נוסף על כך מצינו בהגהות מיי־מוניות בהלכות מלכים פ"ה היא על משיב הרכבים: „וכן מצות עשה לאבד זכר עמלק, שנאמר ‚תמחה את זכר עמלק' כו'", וכתב שם הגה"מ בסי"ק א': „מצוה זו אינה נוהגת עד ימות המשיח לאחר כבוש הארץ, שנאמר ‚והיה בהניח ה' אלקיך לך בכל אויביך מסביב' וגו'. מכלל, שהתחילה מזמן כבוש הארץ ונפסקה עם החרבן ותתחדש לימות המשיח. ונשאלת השאלה, למה לא קיימו מצוה זו כל המלכים שבימי הבית הראשון והבית השני.

אולם לפי מה שמבואר בזוה"ק הנ"ל, ששונה היא מלחמת עמלק מכל המלחמות שבעולם. ואפי' ב־מלחמת גוג ומגוג לא יסתכם כזה משום שהיתה בעליונים ובתחתונים. משה נלחם בעליונים ויהושע בתח־תונים, כאמור שם בזוה"ק „אנא אזמין גרמי לההוא קרבא דלעילא, ואנת יהושע זמין גרמך לקרבא" כלומר, שבכדי לנצח את עמלק היה צורך בשני הכוחות האלה גם יחד, כחו של משה בעליונים וכחו של יהושע בתחתונים. וכן לעתיד לבא, שכן פרשו בזוה"ק, ‚מחה אמחה', מחה — לעילא, אמחה — לתתא'. ולכן לאחר שמת משה לא היה יהושע בלבד יכול לנהל את המל־חמה נגד עמלק, משום שלא היה מי שיכלא בקומו של משה רבנו להלחם בעליונים.

ואם כי לפי המבואר בפסיקתא רבתי סוף פי"ב הנ"ל, בקש יהושע למחות את זכר עמלק ולא נתן לו הקב"ה בגלל שאול המלך שעתיד לעמוד מבנימין ולשרש ביתו, כש־מע שיכול היה יהושע לעשות זאת. י"ל שרצונו של יהושע היה למחות את זכר עמלק במלחמתו הראשונה בימי משה רבנו, כמבואר שם, שמ־ביא הפסוק „ויחלוש יהושע את עמ־לק", וגו'. שאז פעלו שני הכוחות גם יחד ואפשר היה בידו למחות את זכרו של עמלק לגמרי. ולא נתן לו הקב"ה בגלל שאול. ולמה שאול? לא רק משום שבא מבנימין, אלא משום שהיה צורך להכות עד דורו של שמואל שיקול כנגד משה ואה־רן, שנאמר: „משה ואהרן בכהניו ושמואל בקוראי שמו", כמו שאמרו במס' ברכות (ל"א ב') ובתענית (ה' ב'). ולכן היה שמואל יכול למלא את מקומו של משה רבנו ולהלחם בעליונים, ושאול להלחם בתחתונים. ולאחר משה רבנו היתה זו הזדמנות יחידה לאחד את שני הכוחות גם יחד נגד עמלק, כחו של שמואל שקול כמשה ואהרן — בעליונים, וכחו של שאול במקום יהושע בן נון, להלחם בתחתונים. ומכיון שהוחמצה הזדמנות זאת שוב לא עמדה לישראל עוד כזאת עד ימות המשיח, כמו שכתב בהגה"מ שרק אז תנהג מצוה זו ותתקיים „כי יד על כס י"ה מלחמה לה' בעמלק מדור דור".

ארצות המאגרב

(סוף מעמוד 6)

בשנת 1947. אלא, שהפעם ה־ראשונה שהוא מדבר בשבח המחב־לים, מצדיק גם מעשי הטירור. כי „הטירור הוא הנשק ושיטת ה־הסבר של החלש". הוא הוסיף: „פאריס סירבה לדבר עם בורגיבה ואירבנו, היינו טרוריסטים, אחר כך הגיע היום בו התיישבנו ליד שולחן אחד ומאז אנו ידידים". לכן הוא מייעץ לישראל להכיר בקיום אש"ף ולדון אתו.

את הדברים האלה אמר נשיא תוניסיה לברונו קרייסקי, הקאנצלר של אוסטריה, שביקר בתוניסיה ב־ראש משלחת של האינטרנציונאל הסוציאליסטי. הוא גם שיבח את הקנצלר של אוסטריה על שלא נכנע ללחצים של גולדה מאיר, כשניסתה למנוע ממנו את סגירת מחנה שנאו. וזוהי הפעם הראשונה שגולדה מאיר הובסה באותו מגמיות התערבות שלה — אמר.

אשר ללוב — ראש משלחתה ג'א־לוד הודיע בימים אלה, כי ארצו מוכנה להעמיד לרשותה של צרפת הדלק הנחוץ לה ובתנאים הנוחים ביותר. מכיוון, שארצות אינן נות־נות מתנות זו לזו, הרי ניתן לשער שנעמוד בקרוב בפני עיסקות נשק חדשות. הנשק מצרפת יועבר מלוב לארצות ערב אחרות, כשם שהועברו המיראז'ים מלוב למצרים. יתר על כן, לוב אינה מסתפקת בעיסקות עם צרפת, אלא דורשת ממנה גם הצהרות נגד ישראל. לא נופתע אם נשמע בקרוב בפאריס הצהרות אנטי ישראליות, בעת כריתת חוזים מס־חריים עם לוב, כי צרפת זקוקה בימים אלה לדלק ולכספי של לוב, בפרט בימים של האטה בתעשייה הצרפתית.

*

ארצות צפון אפריקה ואלג'יריה בעיקרה, הופכות להיות גורם במדי־ניות העולם בהסדר סכסוכים בינ־לאומיים ובפרט במשבר האנרגיה בימינו. הן רוצות גם לקבוע את גורל המזרח התיכון ולפתור בעיית ישראל־ערב בלחץ השפעה על ה־מערב. מכאן תשומת לב מיוחדת לועידות שהתקיימו באלג'יר ובעי־קר לועידת הארצות המפיקות דלק עם הארצות המתועשות, שכפי ה־נראה אכן תתקיים למרות הקשיים בארגון הועידה הזאת ולמי הזכות להשתתף בה.

השירה והעשייה בחצר קאליב

(סוף מעמוד 7)

מאז 12 שנה שוכן הרבי בראשון לציון. לכאן הגיע מארה"ב, אף שרבים ביקשו שישאר איתם שם.

יציאה למרחב

האדמו"ר, אוד מוצל מאש, אשר ראה במו עיניו את מוראות השואה האיומה, ויצא בדד־לא־דרך ברגע האחרון ממש, מכבשן האש, הגה מיד אחרי השחרור את הרעיון להקים ולבנות את מרכזי החסידות ההרוסים שהיו בקאליב, ראזלא וקערעניע. שמונה עשרה שנה שהה בארה"ב, אסף כספים וגייס תורמים לרעיונו ובשנת תשכ"ב עלה ארצה.

הוא לא רצה להשתכן בערים המפורסמות בחס־רות חסידים. „היהדות החיה אינה צריכה להסתגר בגיטאות אלא מוכרחים לצאת למרחב", אמר. על הפסוק „ולכל בני ישראל היה אור במושבותם", אמר הרבי: במקום שיושבים מכניסים אור ומאירים לאחר היהם של בני ישראל ולכן חייבים לקרב כל יהודי באשר הוא, ולהפיח בו רוח יהדות, לחזקו ולעודדו.

על כן, לא היסס להקים את הקריה בראשון־לציון. אחרי קשיי קליטה רבים, החלה הקריה להתפתח בתנופה רבה. בעוד שמאה משפחות כבר גרות בקריה עצמה, החלו חסידי קאליב, שנפוצו לכל עבר עקב השואה האיומה, להתאחד מחדש ולמצוא בקריית קאליב את אותה חצר אליה התרגלו מאז שעמדו על דעתם.

הוקם כולל בשם „קול־מנחם", המיועד לאברכים מצויינים המשתלמים בתורה והוראה. וכן תלמוד תורה המשמש לילדי הקריה ולילדי הסביבה והמונה כיום למעלה ממאה ילדים. עתה מתכננים להרחיב ולהגדיל את הישיבה.

ובינתיים שני המפעלים החדשים שהרבי עליהם החלו לתת פירות נפלאים. „בר בי רב דחד יומא" — הפך למוסד קבע שהכל מתפארים בו, ו„חכמת־נשים", רעיונו החדש של האדמו"ר, מתקבל בהתלהבות רבה.

חצר קאליב משמיעה קולה מעל המוך הזה, ועולה במעלות להגדיל תורה ולהאדירה.

ובעוד שבקריית קאליב נשמעת השירה, הרי בבית המדרש של קאליב שהוקם בטבריה, יושבים בערים ושוקדים על לימוד התורה. הרבי לא פסק מפעולה להגדלת הקריה והפצת היהדות, באותו להם כפי שהחל בכך מאז עלותו לארץ, כשהתורה ועבודה כרוכות זו בזו. כפי שפסק עסוק סליח והפליץ בתולדות ראשון למקום בו נוסדה הקריה לקום יפה ופתי מבלבלות תפילה חרישית.

ומאז ממשיך באותה תנופה. בעודו מקבל יהודים הבאים לאלפיהם, מי לשם קבלת עצה וברכה ומי לשם בקשה ועזרה, רכון על גבי ספרי הקודש, מחבר ספרים ומוציא לאור ספרי חסידות ראשונים, ביניהם את „נעם־אלימלך". ספרו של ר' אלימלך מליזנסק, אצלו למד „הקדוש מקאליב" תקופה ארוכה.

גם הלילה, לאחר ניגון נוסף, מבקשים לרבי, שני חסידיו הנאמנים ר' בנימין ור' בן־ציון, את הכרך השני של ספרו „קול־מנחם" על ספר „ויקרא" במדבר דברים" שיצא באותו יום מכבש הדפוס.

„וכי ידיו של משה עושות מלחמה" — פותח הרב בדרשה בספתו. „פצבים יד זה בזה, וכשמרימים ידים כלפי מעלה, כשמבקשים את עזרתו של רבון העולמים, יש כח". הוא מישיר עיניו אל קהל חסידיו. ולפתע מעלה חיוך בפיו והבהירים ומתחיל בשיר „שומר ישראל שמור שארית ישראל". צורף יד־לצדדים כשהוא פורש את כפיו מעלה־מטה בעודד את הקהל להצטרף אליו — „לייבעדיק, לייבעדיק".

ושוב חוזר השקט לאולם. שוב מפנים הכל ראשם אל עבר הרבי. המתחיל להמשיך הדרשה.

*

הרבי שר. מסלסל. בצלה ניגון, וקולו מרקיע שחקים והודר ללבבות. השירה מהפהה בחלל בית הכנסת כשהמנורות מגהזות עטרית בספרי תורה וצעירים מאירות את פני המבכים. ניגוניו של הרבי וניגונו של „הקדוש מקאליב" עולים יחדיו מעלה בהיכל התפילה של ראשון לציון.

חסידות קאליב צומחת מחדש, במלוא התנופה, תחת הנהגתו של נכד נכדו של „ינוקא האוחיוס" מקרנסע.

هكذا من الأصل